

การวิจัยและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์เพื่อสร้างปรากฏการณ์ในการพลิกฟื้น
ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการกีฬา นันทนาการและการท่องเที่ยว
พฤษภาคม 2557

การวิจัยและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์เพื่อสร้างปรากฏการณ์ในการพลิกฟื้น
ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการกีฬา นันทนาการและการท่องเที่ยว

พฤษภาคม 2557

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การวิจัยและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์เพื่อสร้างปรากฏการณ์ในการพลิกฟื้น
ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการกีฬา นันทนาการและการท่องเที่ยว
พฤษภาคม 2557

ปัทมทิฎฐา สิงห์คราม. (2557). การวิจัยและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์เพื่อสร้างปรากฏการณ์ในการพลิกฟื้นประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร. ปริญญาโท
ปร.ด. (การกีฬา นันทนาการและการท่องเที่ยว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม: รองศาสตราจารย์ ดร.สุปราณี
ขวัญบุญจันทร์, รองศาสตราจารย์ ดร.ธำรงค์ อุดมไพจิตรกุล.

การ ศึกษาวิจัยเรื่องการวิจัยและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์เพื่อสร้างปรากฏการณ์ ในการพลิกฟื้นประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร มีวัตถุประสงค์
(1) เพื่อศึกษาปัจจัยการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร (2) เพื่อศึกษาองค์ความรู้ทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร และ(3) เพื่อสร้างและตรวจสอบรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) การดำเนินการวิจัยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยอาศัยทฤษฎีปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology-Based Method) เป็นฐาน การเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งจากการศึกษาวิจัยเอกสาร (Document Research) โดยใช้เทคนิค การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงวิพากษ์ (Content Analysis) และการศึกษาภาคสนาม (Field Study) โดยการใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการจัดปฏิบัติการ (Action) โดยกำหนดขอบเขตพื้นที่ศึกษาเฉพาะในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร ประชากรและกลุ่มตัวอย่างคือ กลุ่มผู้รู้ กลุ่มเยาวชนแกนนำ และกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ

ผลการศึกษการวิจัย พบว่า ปัจจัยการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ประกอบด้วย 5 ประการหลัก ได้แก่ 1) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ 2) การสร้างองค์ความรู้ท้องถิ่น 3) การสร้างคุณค่า ใหม่ 4) การเรียนรู้ร่วมกับชุมชน และ 5) การเกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย และองค์ความรู้ทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ในพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า ประกอบด้วย 3 ประการหลัก ได้แก่ 1) ประวัติศาสตร์ชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว 2) สภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์ และ 3) ภูมิทัศน์ทางศิลปกรรม

ส่วนรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร คือ “PANTHAI-Model” ประกอบด้วย **P: Participation** คือ การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน **A: Activity** คือ กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ **N: Nature and Nurture** คือ ธรรมชาติ และการปรุงแต่งธรรมชาติ **T: Tradition** คือ ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรม **H: Hospitality** คือ การเป็นเจ้าบ้านที่ดี **A: Attraction** คือ ความดึงดูดใจ และ **I: Image and Identity** คือ ภาพลักษณ์และอัตลักษณ์

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์

RESEARCH AND DEVELOPMENT OF ECO-HISTORICAL TOURISM FOR CREATING
PHENOMENON TO REVITALIZED PANTHAI NORASING HISTORICAL
SAMUT SAKHON PROVINCE

AN ABSTRACT
BY
PATANTIYA SINGCRAM

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Doctor of Philosophy degree in Sport, Leisure and Tourism
at Srinakharinwirot University

May 2014

Patantiya Singram. (2014). *Research and Development of Eco-Historical Tourism for Creating Phenomenon to revitalized Panthai norasing Historical Samut sakhon Province*. Doctor thesis. Ph.D. (Sport, Leisure and Tourism). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Assoc. Prof. Dr.Supranee Kwanboonchan, Assoc. Prof. Dr.Thamrong Udampijitkun.

The objectives of this study were: 1) to study the factors being related to development of eco-historical tourism in Panthainorasing historical site in Samutsakhon province, 2) to study the holistic knowledge of eco-historical tourism in Panthainorasing historical site in Samutsakhon province, 3) to create and supervise the forms of eco-historical tourism in Panthainorasing historical site in Samutsakhon province in form of Research and Development: R&D. This research was a qualitative research in which phenomenology-based method was implemented in order to collect data and facts from both document research and field study. The target site for study was Panthainorasing historical site in Samutsakhon province. The population and sampling groups for study were consisted of knowledgeable people, leading youths, and academics.

The result of research study shows that there were five factors being related to development of eco-historical tourism in Panthainorasing historical site in Samutsakhon province, which are consisted of 1) development of human resources, 2) creating the body of knowledge pertaining to eco-historical tourism in local area, 3) creating a new values, 4) learning together with the community, and 5) creating a variety of tourism activities.

The result of holistic knowledge study revealed that there were three components in eco-historical tourism in Panthainorasing historical site in Samutsakhon province, which were 1) community history for tourism, 2) historical environments, and 3) moral landscape.

The model of eco-historical tourism in Panthainorasing historical site in Samutsakhon province was called "**PANTHAI-Model**"; **P** stands for **Participation** (of local people), **A** for **Activity** (eco-historical tourism activities), **N** for **Nature** and **Nurture**, **T** for **Tradition**, **H** for **Hospitality**, **A** for **Attraction**, and **I** for **Image** and **Identity**.

Key words: **Eco-Historical Tourism**

ปริญญาบัตร

เรื่อง

การวิจัยและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์เพื่อสร้างปรากฏการณ์ในการพลิกฟื้น

ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร

ของ

ปัทมทิญา สิงห์คราม

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการกีฬา นันทนาการและการท่องเที่ยว

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒน์กุล)

วันที่..... เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2557

อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาบัตร

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....ที่ปรึกษาหลักประธาน

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุปราณีวี ขวัญบุญจันทร์) (ดร.อุษากร พันธุ์วานิช)

.....ที่ปรึกษาร่วมกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ธำรงค์ อุดมไพจิตรกุล) (รองศาสตราจารย์ ดร.สุปราณีวี ขวัญบุญจันทร์)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ธำรงค์ อุดมไพจิตรกุล)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นพรัตน์ พบลาภ)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณา ช่วยเหลือและให้คำปรึกษาอย่างดียิ่ง จาก รองศาสตราจารย์ ดร.สุปราณีวีร์ ขวัญบุญจันทร์ ที่ปรึกษาหลักปริญญานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.ธำรงค์ อุดมไพจิตรกุล ที่ปรึกษาร่วมปริญญานิพนธ์ อาจารย์ ดร.อุษากร พันธุ์วานิช ประธานคณะกรรมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นพรัตน์ พบลาภ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภาคนอมมหาวิทาลัย รวมถึงอาจารย์ทุกท่านของคณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่กรุณาให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่าง ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องซึ่งเป็นประโยชน์อย่างมากในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาที่ได้รับเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ชุมชนท้องถิ่น และหน่วยงานทุกหน หน่วยงานในเขตพื้นที่ประ วัตติศาสตร์ พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร ทุกท่านที่ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัยฉบับนี้ และให้ความร่วมมือในการให้สัมภาษณ์ การสนทนากลุ่มเพื่อการวิจัยในครั้งนี้ ตลอดจนเพื่อนร่วมรุ่นทุกคนที่เป็นกำลังใจและให้ความช่วยเหลือด้วยดีเสมอมา

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณครอบครัวของผู้วิจัย ที่เป็นกำลังใจและสนับสนุน ช่วยเหลือมาตลอด

ปัทมทิญา สิงห์คราม

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
คำถามของการวิจัย	6
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	7
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	7
ขอบเขตของการวิจัย	7
กรอบแนวคิดของการวิจัย	9
สมมติฐานของการวิจัย	10
นิยามศัพท์เฉพาะ	10
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	13
การพัฒนาการท่องเที่ยวในเชิงปรากฏการณ์วิทยา	14
ทฤษฎีการสร้างปรากฏการณ์ทางสังคมวิทยา	15
การสังเคราะห์เอกสารเพื่อกำหนดตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย	22
กรอบแนวคิดในการวิจัยที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม	52
3 วิธีดำเนินการวิจัย	60
การศึกษาวิจัยเอกสาร	62
การศึกษาภาคสนาม	63
ข้อมูลและแหล่งข้อมูล	64
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	65
การตรวจสอบเครื่องมือ	66
การเก็บรวบรวมข้อมูล	66
การจัดกระทำข้อมูล	69
การวิเคราะห์ข้อมูล	70
4 ผลการวิจัย	72
ผลการศึกษาปัจจัยการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ ในเขต พื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร	72

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 (ต่อ)	
ผลการศึกษาองค์ความรู้ทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร.....	77
การนำเสนอรูปแบบ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร.....	108
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	135
สรุปผลการวิจัย.....	135
การอภิปรายผล.....	138
ข้อเสนอแนะการวิจัย.....	148
บรรณานุกรม	150
ภาคผนวก	155
ภาคผนวก ก.....	156
ภาคผนวก ข.....	160
ภาคผนวก ค.....	165
ภาคผนวก ง.....	167
ภาคผนวก จ.....	170
ประวัติย่อผู้วิจัย	179

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงตัวชี้วัดและคุณลักษณะที่สำคัญ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์เป็นฐานในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์.....	30
2 แสดงตัวชี้วัดและคุณลักษณะที่สำคัญความแตกต่างและความเหมือนของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ นำไปสู่การกำหนดองค์ความรู้ทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์.....	37
3 แสดงตัวชี้วัดและคุณลักษณะที่สำคัญ คุณค่าของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ต่อชุมชน.....	42
4 แสดงตัวชี้วัดและคุณลักษณะที่สำคัญ การเรียนรู้เพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองเป็นหัวใจของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์.....	47
5 แสดงตัวชี้วัดและคุณลักษณะที่สำคัญกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ที่หลากหลาย.....	51
6 ตัวชี้วัดและคุณลักษณะที่สำคัญกรอบแนวคิดในการวิจัยที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม.....	52
7 การจำแนกตัวแปรประเด็นข้อค้นพบตามทฤษฎีเชิงระบบ.....	109
8 การวิเคราะห์ประเด็นข้อค้นพบจากการวิจัยใช้ทฤษฎีเชิงระบบเป็นฐาน (Systems Theory Base).....	117

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework).....	10
2 แสดงที่มาของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์.....	23
3 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์เป็นฐานในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์.....	27
4 แผนที่ประเทศไทย.....	35
5 แผนที่จังหวัดสมุทรสาคร.....	35
6 แผนที่พื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์.....	35
7 คุณค่าของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์.....	40
8 มิติแห่งการเรียนรู้เพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง.....	45
9 แนวคิดในการวิจัย.....	59
10 การดำเนินงานวิจัย.....	61
11 กระบวนการเก็บและตรวจสอบ.....	70
12 แสดงปัจจัยการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์.....	76
13 องค์ความรู้ทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์.....	77
14 หลักประหารชีวิตของพันท้ายนรสิงห์.....	83
15 ศาลเพียงตาของพันท้ายนรสิงห์.....	84
16 รูปปั้นอนุสาวรีย์พันท้ายนรสิงห์.....	85
17 เรือโบราณ.....	87
18 นักท่องเที่ยวสักการบูชารูปหล่อพันท้ายนรสิงห์.....	89
19 ประเพณีบวงสรวงพันท้ายนรสิงห์.....	90
20 คลองโคกขามในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร.....	93
21 ป่าชายเลนในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร.....	95
22 แหล่งศึกษาอนุรักษณ์ป่าชายเลนในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร.....	95
23 แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร.....	96
24 ต้นกล้วยในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร.....	97
25 ต้นแสมในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร.....	97
26 ผักเบี้ยทะเลในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร.....	98
27 ต้นชะครามในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร.....	98
28 ผักบุงทะเลในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร.....	99

บัญชีภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบ	หน้า
29 ต้นขลุ่ยพืชสมุนไพรในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร	100
30 ต้นแสมในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร	100
31 ไม้ป่าโกงกางในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร	101
32 ระบบคุณธรรมเชิงประจักษ์ที่ปรากฏเป็นเอกลักษณ์ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์ พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร	104
33 การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร	106
34 การมีส่วนร่วมแสดงและสาธิตกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ กระบี่กระบอง	107
35 การมีส่วนร่วมแสดงและสาธิตกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ มวยไทย	107
36 รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์ พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร	128
37 รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์ พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร	134
38 รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์ พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร	146

บทที่ 1

บทนำ

1. ภูมิหลัง

การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ได้เติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาจนกลายเป็นที่ยอมรับว่าเป็นเครื่องมือหนึ่งในการพัฒนาท้องถิ่น หลายพื้นที่ต่างมุ่งไปสู่การสร้างรายได้เป็นส่วนใหญ่ การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์จึงอยู่บนฐานคิดทางเศรษฐศาสตร์เพื่อสร้างรายได้และฟื้นเศรษฐกิจชุมชน เนื่องจากการท่องเที่ยวในระดับท้องถิ่นก่อให้เกิดการกระจายตัวของนักท่องเที่ยวไปยังพื้นที่ต่างๆ ซึ่งนำไปสู่การจ้างงานและการสร้างอาชีพทั้งในภาคการท่องเที่ยวโดยตรงและการจ้างงานในภาคอื่นๆ เกิดการกระจายรายได้สู่ชุมชนและท้องถิ่น (มณฑาวดี พูนเกิด . 2554)

การเติบโตดังกล่าวข้างต้น ยังไม่เคยเข้าไป รื้อฟื้นระบบคุณธรรมและศีลธรรมที่อยู่ในประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น อันก่อปรไปด้วยคุณค่าและความหมายที่เป็นองค์ประกอบสำคัญของสังคมไทย และเป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดระเบียบทางสังคม คุณธรรมและศีลธรรมในมิติแห่งการพัฒนาการท่องเที่ยวยังคง ถูกมองว่าเป็นกระบวนทัศน์ชายขอบ (Marginalized ideology) ที่อยู่นอกเหนือระบบความเชื่อและวิถีการท่องเที่ยวของคนไทย จากไทยโพทด์ ฉบับประจำวันเสาร์ ที่ 25 กุมภาพันธ์ 2555 หน้า 1 ได้เสนอการจัดอันดับภาพลักษณ์คอร์ปชั่นโลกประจำปี 2554 ขององค์กรเพื่อความโปร่งใสในประเทศไทยหรือ ทรานส์พาเรนซี อินเตอร์เนชั่นแนล (ทีไอ) โดย ดร.จური วิจิตรวาทการ ในฐานะเลขาธิการองค์กรฯ ระบุว่า ผลการจัดอันดับดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์คอร์ปชั่นประจำปี พ.ศ. 2554 พบว่า ประเทศไทยได้ 3.4 คะแนน จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน อยู่อันดับที่ 80 จากการจัดอันดับทั้งหมด 183 ประเทศทั่วโลก และอยู่อันดับที่ 10 จาก 26 ประเทศในภูมิภาคเอเชีย

ดังนั้นหากประเทศไทย ยังรู้ไม่เท่าทัน โดยไม่ให้ความสำคัญ กับระบบคุณธรรมที่อยู่ในประวัติศาสตร์ท้องถิ่น จะทำให้เกิด ความสูญเปล่าของทรัพยากรทางการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ นอกจากนี้การท่องเที่ยวยังเป็นการแสดงพฤติกรรมทางสังคมของคนรุ่นใหม่ หาก การท่องเที่ยวไม่สามารถนำไปสร้างภูมิทัศน์ทางศีลธรรม (Moral landscape) หรือจิตสำนึกทางการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นผลผลิตทางสังคมได้แล้ว ย่อมทำให้ ปัญหาวิกฤตศีลธรรมเกิดขึ้น และทวี ความรุนแรง ทำให้ประเทศชาติต้องแบกรับต้นทุนทางสังคมที่เพิ่มสูงขึ้น อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ในขณะที่ประเทศเพื่อนบ้าน อาทิเช่น ประเทศภูฏาน ได้ชูการท่องเที่ยว ที่เน้นคุณค่าทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมกับ

คุณธรรม อันเป็นอัตลักษณ์ของชาติ เน้นเรื่อง การมีชีวิต สงบ สุขและการสร้างความเป็นมิตรกับ
 นักท่องเที่ยว รัฐบาล จึงมีการ สนับสนุน การท่องเที่ยว โดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพราะเป็น
 ตัวชี้วัดความสุขมวลรวมของธรรมชาติ ซึ่งจะสร้างความสงบสุขอีกทั้งช่วยยกระดับ ความสุขมวลรวม
 ของประเทศ (GNH) และยังสามารถ สร้างรายได้ เข้าประเทศ จำนวนมหาศาลอีกด้วย ตามการ
 ศึกษาวิจัยของดานบี กูร์ริง และ คลอส ซีแลน (Dhan B. Gurung; & Klaus Seeland. 2008)

ประเทศไทยมีทรัพยากรท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์อยู่มากมายและมีต้นแบบทาง
 ประวัติศาสตร์ (Historical Influence Model) ที่สื่อความหมายทางระบบคุณธรรม ผ่านประวัติศาสตร์
 ที่มีอยู่ในชุมชน อาทิเช่น พระยาภักดีชุมพล (แล) จังหวัดชัยภูมิ ที่เป็นตัวแทนแห่งความเสียสละต่อ
 แผ่นดินไม่ยอมตกเป็นทาสของผู้ใด นอกจากนี้ยังมี ขุนรองปลัดชูแห่งอำเภอวิเศษชัยชาญ
 จังหวัดอ่างทอง วีรบุรุษผู้มีความกล้าหาญโดยแสดงวีรกรรมของชาวบ้านค่ายบางระจัน เป็นต้น พัน
 ท้าย นรสิงห์วีรบุรุษผู้สร้างวีรกรรมทางระบบคุณธรรมที่โดดเด่น ในเรื่องความซื่อสัตย์ ความมีวินัย
 และความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ จน กลายเป็น ประวัติศาสตร์ พันท้ายนรสิงห์ อัน
 ทรงคุณค่า มีความหมายและความสำคัญต่อระบบคุณธรรมของสังคม ซึ่งเป็นอัตลักษณ์ที่สำคัญของ
 คนไทย พันท้ายนรสิงห์ กลายเป็นมรดกทางประวัติศาสตร์ของไทย และได้เข้าไปอยู่ใน ความทรงจำ
 ของสาธารณชน (Public memory) สอดคล้องกับแนวคิดของ ปีเตอร์ ฮาววอด และ เดวิด ฟินเดอร์
 (Petet Howard; & David Pinder (2003) ที่ได้ศึกษาถึงมรดกทางวัฒนธรรมและความยั่งยืน ได้กล่าว
 ไว้ว่า มรดกทางวัฒนธรรมไม่ใช่เพียงวัตถุสิ่งของ แต่ต้องมีนัยทางวัฒนธรรมและ ช่วยสร้างความทรง
 จำสาธารณะที่มีชีวิตที่ ยังอยู่ในความทรงจำของผู้คนทั่วไปได้ด้วย แต่เรื่องราวของพันท้ายนรสิงห์
 และระบบคุณธรรมดังกล่าวถูกลดความสำคัญลงและหายไปจากหลักสูตรการ ศึกษาของประเทศไทย
 อีกทั้งถูกวัฒนธรรมต่างชาติกลืนหายไปจากความทรงจำของคนไทยโดยเฉพาะเด็กและเยาวชนไทย
 ในปัจจุบัน ดังนั้น การท่องเที่ยว เชิงนิเวศประวัติศาสตร์จึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญ ที่จะเชื่อมโยง
 ประวัติศาสตร์ไปสู่ระบบคุณค่าที่แท้จริงของสังคมไทย การเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ของการศึกษา
 เรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวจากฐานคิดแบบเศรษฐศาสตร์มาสู่ฐานคิดในเชิง ระบบคุณธรรม จึง
 เป็นเรื่องท้าทายที่ยังไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน

ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ ตำบลพันท้ายนรสิงห์ อำเภอเมือง จังหวัด
 สมุทรสาคร มีลักษณะพิเศษ คือ เป็นพื้นที่ที่มีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่มีความเป็นเอกลักษณ์ที่
 โดดเด่น ทางด้านประวัติศาสตร์ มีอัตลักษณ์ ทางด้านระบบคุณธรรม ที่ชัดเจน และมีแหล่งศึกษา
 ธรรมชาติที่น่าสนใจ โดยมีฝืนป่าชายเลนขนาดใหญ่ที่ใช้เป็นแนวกันชนชายฝั่งทะเลช่วยปกป้องเมือง
 หลวงและเมืองเศรษฐกิจของประเทศจากภัยพิบัติต่างๆ และมีระบบนิเวศสามน้ำ จึงกล่าวได้ว่าพื้นที่

ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์เป็นพื้นที่มีศักยภาพที่เหมาะสมต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ (จำเนียร ชุณหโสภาค . 2553) ซึ่งสอดคล้องกับ อิมานิ คาร์ล และ ชิวานจี กุปตา (Kaul, Himani; & Shivangi Gupta. 2009)

จากหลักฐานยืนยันในพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาฉบับต่างๆ ได้ตอกย้ำถึงข้อเท็จจริง วิจารณ์ของพันท้ายนรสิงห์ และทำให้พื้นที่ประวัติศาสตร์แห่งนี้เหมาะสมในการพัฒนาให้เป็นพื้นที่ ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ โดยในพระ ราชพงศาวดาร ได้กล่าวถึงเหตุการณ์ใน พ .ศ. 2246 - 2252 สมเด็จพระสรรเพชญ์ที่ 8 ประพาสาปากน้ำสาครบุรี (ปัจจุบันคือจังหวัดสมุทรสาคร) เพื่อทรงเปิดไว้ว่า

“ด้วยเรือพระที่นั่งเอกไชย มีพันท้ายนรสิงห์เป็นนายท้าย พันท้ายนรสิงห์เป็นชาวบ้านนร สิงห์ แขวงเมืองอ่างทอง การเสด็จประพาสาปากน้ำสาครบุรีในครั้งนี้ เมื่อเรือพระที่นั่งไปถึงตำบลโคก ขามคลองบริเวณดังกล่าวมีความคดเคี้ยวมาก พันท้ายนรสิงห์พยายามคัตท้ายเรือพระที่นั่งอย่าง ระมัดระวังแต่ไม่อาจหลบเลี่ยงอุบัติเหตุได้ หัวเรือพระที่นั่งชนกิ่งไม้ใหญ่หักตกลงไปในน้ำ”

จากเหตุการณ์ตามพงศาวดารดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นถึงสภาพความเป็นป่าชายเลน ที่สมบูรณ์ ซึ่งปัจจุบันเป็นแหล่งศึกษาการอนุรักษ์เรียนรู้ป่าชายเลน และเพื่อแสดงถึงคุณค่า ความหมายและความสำคัญของเรื่องราวประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ในปี พ.ศ. 2498 กรมศิลปากร จึงได้ประกาศเขตประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ ที่ตำบลพันท้าย อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาครให้ เป็น “โบราณสถานของชาติ” (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 72 ตอนที่ 2 เมื่อวันที่ 4 มกราคม พ.ศ. 2498 กรมศิลปากร) ได้ดำเนินการจัดสร้างศาลพันท้ายนรสิงห์ขึ้น ซึ่งอยู่ถัดจากศาลเก่าที่พังลงมา โดยกัน อาณาบริเวณรอบๆ ศาลไว้ประมาณ 100 ไร่ ซึ่งถือได้ว่าเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ มีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวทั้งเป็นแหล่ง โบราณสถาน และแหล่ง โบราณวัตถุ ที่เกี่ยว ข้องกับ ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ อาทิเช่น รูปปั้นอนุสาวรีย์ของพันท้ายนรสิงห์ขนาดเท่าของจริง หลั กประหารชีวิตพันท้ายนรสิงห์ ศาลเพียงตาพันท้ายนรสิงห์ เรือโบราณ ฯลฯ ให้นักท่องเที่ยวเข้ามา กราบไหว้ และระลึกถึง คุณธรรมและ คุณงามความดีของพันท้ายนรสิงห์ นอกจากนี้ ในเขตพื้นที่ ประวัติศาสตร์แห่งนี้ ยังมีสภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญ คือ คลองโคกขาม เพื่อให้ผู้มา เยือนได้เห็นร่องรอยเหตุการณ์ในอดีตเกี่ยวกับพันท้ายนรสิงห์ เป็นต้น

ปัจจุบันประวัติศาสตร์หลายแห่ง กำลังถูกคุกคามจากการใช้ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่ ส่วนหนึ่งขาดการสืบทอดระบบคุณค่า ความหมาย และความสำคัญ เชิงคุณธรรมจากประวัติศาสตร์ ให้คุณค่า ความหมายและความสำคัญ ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้าย นรสิงห์เป็นสถานที่แห่งการ

ขอและแสวงหาโชค (ขอหวย) เท่านั้น เมื่อไม่สมหวังตามที่ขอหรือต้องการก็จะไม่กลับมาเยือนและไปแสวงหาจากที่อื่น ๆ ต่อไป จาก พฤติกรรมดังกล่าวจะทำให้ เนื้อในและคุณค่าความหมาย และความสำคัญของประวัติศาสตร์ถูกลืมและสูญหายไปอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ความเชื่อส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยว ยังส่งผลให้เกิดการทำลายทรัพยากร ทางการท่องเที่ยว อย่างโดย ทั้งตั้งใจและไม่ตั้งใจ อาทิเช่น การขูดโบราณวัตถุ (เรือโบราณ) เพื่อการเสี่ยงโชค ซึ่งการกระทำดังกล่าวถือว่าเป็นความเปราะบางทางการท่องเที่ยว

นอกจากนี้ยังถูกคุกคามจากการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้ประโยชน์ของที่ดิน (Land use) ที่เคยเป็นแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ ไปเป็นนาทุ่ง หรือที่อยู่อาศัย ซึ่งอาจนำมาสู่ปัญหา การกัดเซาะชายฝั่ง เพราะ พื้นที่กันชนทางทะเล ถูกทำลาย เช่นในกรณีของพื้นที่บริเวณแหล่งประวัติศาสตร์ พันท้ายนรสิงห์ เป็นต้น การพัฒนาที่ไม่เปิดโอกาสให้ชุมชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมจะทำให้คุณค่าเนื้อในแห่งประวัติศาสตร์ในอดีตถูกถ่ายทอดออกมาในทิศทางที่ไม่เหมาะสม เป็นการสูญเสียคุณค่าของทรัพยากรทางการท่องเที่ยว หรือทำให้มีการใช้ประโยชน์จากพื้นที่มากเกินไป โดยเฉพาะในพื้นที่ป่าชายเลน และ มีการพัฒนาการท่องเที่ยวเป็น ไปในทิศทางที่ไม่ตรงตามความต้องการของชุมชน และนักท่องเที่ยว ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม รากหญ้า และการขาดการจัดการที่ดี ทำให้การท่องเที่ยวไม่สามารถทำให้เกิดการกระจายรายได้ไปสู่ชุมชนอย่างแท้จริง

การรักษามรดกทางประวัติศาสตร์ และ นิเวศประวัติศาสตร์นั้น พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว และจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวมีความสำคัญ จึงจำเป็นต้องให้ความรู้ความเข้าใจ และสื่อความหมายให้ถึงแก่นแท้หรือเนื้อในแห่งประวัติศาสตร์ นอกจากนี้ยังต้องทำให้นักท่องเที่ยวเข้าใจใน คุณค่ารักและหวงแหนใน ประวัติศาสตร์ โบราณสถาน และโบราณ วัตถุ ตลอดจน สภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์ (Historical environmental) ให้เสมือนเป็นทรัพยากรใน ท้องถิ่นของตนเอง กอปรกับปัจจุบันรูปแบบการท่องเที่ยวได้เปลี่ยนไปสู่การท่องเที่ยวแบบมวลชน (Mass Tourism) เน้นปริมาณนักท่องเที่ยวและการเพิ่มขึ้นทางเศรษฐกิจ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) บุญเลิศยังอธิบายย่ำว่า ควรฟื้นฟูการสร้างจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวในการอนุรักษ์ทรัพยากร ทางการท่องเที่ยว อาทิเช่น การเน้นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน เป็นสำคัญ บุญเลิศยังเน้น ถึงเรื่อง การจัดทำมีโปรแกรม สื่อความหมายธรรมชาติหรือวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยว โดยการจัดทำมีกิจกรรมการท่องเที่ยว อาทิเช่น เส้นทางเดินเท้าหรือเส้นทางเดินป่าที่ให้ประสบการณ์ในการเรียนรู้ธรรมชาติหรือวัฒนธรรมแก่ผู้มาเยือน รวมถึงการฝึกอบรมมัคคุเทศก์และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่รับผิดชอบแหล่งที่ ่องเที่ยวให้สามารถชี้แนะและอธิบายเกี่ยวกับธรรมชาติและวัฒนธรรมที่นักท่องเที่ยวพบเห็นอย่างมีส่วนร่วม

การสร้างการมีส่วนร่วม จึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน และกระบวนการเรียนรู้ทางการท่องเที่ยวจะสัมฤทธิ์ผลได้ต้องเกิดจากกระบวนการเรียนรู้แบบซึมซับจากคนในท้องถิ่นเองโดยเฉพาะกลุ่มเยาวชน อาทิเช่น การส่งเสริมให้เยาวชนในท้องถิ่นเป็นผู้ร่วมสาคิตและผู้สื่อความหมายเรื่องราวประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในท้องถิ่นของตนเอง ทำให้ได้รับความสนใจจากผู้มาเยือนหรือนักท่องเที่ยว เป็นการเพิ่มคุณค่าให้กับประวัติศาสตร์และทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นนั้นได้ จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยอนุรักษ์ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม นอกจากนี้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมนี้ยังทำให้ทราบความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง ดังนั้นคนในท้องถิ่นจะสามารถถ่ายทอดสิ่งที่ตนต้องการออกมาได้อย่าง ที่ลึกซึ้งทำให้คุณค่าของประวัติศาสตร์ถูกถ่ายทอดออกมาจากเนื้อในส่งผลให้เกิดความซึมซับในระบบคุณธรรมตามจุดมุ่งหมายของประวัติศาสตร์และเข้าไปอยู่ในวิถีชีวิตของชุมชนในที่สุด

การพลิกฟื้นประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ โดยให้ชุมชน โดยเฉพาะกลุ่ม เยาวชน เข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนรู้และดำเนินการกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ เป็นการช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรทางการท่องเที่ยว และช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยว หน้าใหม่หรือผู้สนใจเฉพาะทาง เข้ามาหาประสบการณ์เนื้อใน และช่วยส่งเสริมคุณธรรมของสังคม แนวคิดดังกล่าวเป็นเรื่องท้าทายที่จะกลายเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาประเทศไปสู่ระบบเศรษฐกิจแบบสร้างสรรค์ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 ที่เน้นการพัฒนาคนเป็นสำคัญ

ดังนั้นการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ใน เขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร ยังมีส่วนช่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางประวัติศาสตร์ และทรัพยากรชายฝั่งที่กำลังถูกบุกรุกจากนายทุนที่เข้ามาทำธุรกิจทางการเกษตร โดยเฉพาะการทำ นากุ้ง เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ จะทำให้กลุ่มนักท่องเที่ยว มีส่วนช่วยอนุรักษ์ทรัพยากร ทางการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ได้อีกทาง กอปรกับกระแสการท่องเที่ยวทั่วโลก จังหวัดสมุทรสาคร จึงมีนโยบาย สนับสนุนให้เกิดการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ (ยุทธศาสตร์การพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลพันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร . 2554-2558) ทั้งนี้เพื่อเป็นเขตอนุรักษ์ประวัติศาสตร์ และให้การอนุรักษ์โบราณสถานเป็นไปด้วยความถูกต้องทั้งทางศิลปะ ประวัติศาสตร์ และโบราณคดี รวมทั้งให้มีความสัมพันธ์กับสภาพเศรษฐกิจ สังคม ประเพณี และวัฒนธรรม ตามระเบียบกรมศิลปากรว่าด้วยการอนุรักษ์โบราณสถาน พ.ศ. 2528 เป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ให้นักท่องเที่ยวเข้ามา ชื่นชม ศึกษาเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ทั้งโบราณสถาน โบราณวัตถุ และเพิลิตเพิลิน กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว และช าบซึ่งในระบบคุณธรรมจากแหล่งท่องเที่ยว และเกิดการซึมซับเอาระบบคุณธรรมที่ ปรากฏให้เห็นและรู้สึกไว้ คอย

ยึดเหนี่ยวจิตใจของผู้มาเยือนหรือนักท่องเที่ยว ตลอดจนเกิดการสืบทอดแก่ อนุชนรุ่นต่อไป จึงเป็น เหตุผล สนับสนุนให้ผู้วิจัย สนใจที่จะศึกษาวิจัย และพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ ใน ครั้งนี้อีกประการหนึ่งด้วย

จากสถานการณ์ปัญหาดังกล่าวและแนวคิดในการเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ทางการ พัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งจะเป็นนวัตกรรมใหม่ของสังคมต่อไป ได้นำมาสู่คำถามที่ว่า ทำอย่างไรจึงจะ ทำให้เกิดการพัฒนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ ขึ้นได้จริง โดยให้เยาวชนและชุมชนเข้ามา มีส่วนร่วมเรียนรู้และพลิกฟื้นประวัติศาสตร์พันท่ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร และให้การท่องเที่ยว เชิงนิเวศประวัติศาสตร์ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท่ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร แสดงบทบาท ในการสร้างผลผลิตทางสังคมโดยทำให้คนตระหนักเห็น คุณค่าเนื้อในแห่งประวัติศาสตร์ และระบบ คุณธรรมที่ซ่อนอยู่ในทรัพยากรทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ เพื่อให้การท่องเที่ยว เชิง นิเวศประวัติศาสตร์ เป็นเครื่องมือในการช วยจัดระเบียบของสังคม โดยผ่านกระบวนการ วิจัยและ พัฒนาเพื่อรับใช้สังคมและตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวได้จริง การ สร้างการเปลี่ยนแปลง (Change) ทางด้านการท่องเที่ยวจากฐานคิดด้านเศรษฐศาสตร์ที่เน้นมูลค่ามา สู่ฐานคิดด้านคุณธรรม ที่เน้นคุณค่า จะเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการ พัฒนาการท่องเที่ยว อย่างยั่งยืน ของชาติ

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาและหาคำตอบเชิงประจักษ์ โดยมีโจทย์การวิจัยที่ว่า “รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ ที่เหมาะสมในพื้นที่มีลักษณะ เป็นอย่างไร ซึ่ง จะเป็น การสร้างปรากฏการณ์ในการพลิกฟื้นประวัติศาสตร์พันท่ายนรสิงห์ จังหวัด สมุทรสาคร และนำไปสู่ทางเลือกใหม่ในการ พัฒนาการท่องเที่ยว เชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน ต่อไป”

2. คำถามของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้มีคำถามในการศึกษาวิจัย ดังนี้

1. ปัจจัยการ พัฒนาการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ ในเขต พื้นที่ประวัติศาสตร์ พันท่ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร ประกอบด้วยอะไรบ้าง
2. องค์ความรู้ ทาง การท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ในพื้นที่ประวัติศาสตร์ พันท่ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร ประกอบด้วยอะไรบ้าง
3. รูปแบบการท่องเที่ยว เชิงนิเวศประวัติศาสตร์ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท่ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร มีลักษณะเป็นอย่างไร

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

จากคำถามของการวิจัยงานวิจัยจึงมีวัตถุประสงค์ในการศึกษา ดังนี้

1. เพื่อศึกษา ปัจจัย การ พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร
2. เพื่อศึกษา องค์ความรู้ทาง การท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ใน เขต พื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร
3. เพื่อสร้างและ ตรวจสอบรูปแบบ (Model) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ใน เขต พื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร

4. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

ผลของการวิจัยเป็นประโยชน์ ดังนี้

1. ได้รูปแบบ (Model) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในทุกๆ พื้นที่ที่มีบริบทคล้ายคลึงกัน
2. เสนอแนะทางเลือกใหม่ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนสำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร
3. เสนอแนะการวิจัยในอนาคต

5. ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “การวิจัยและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์เพื่อสร้างปรากฏการณ์ในการพลิกฟื้นประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร ” ได้กำหนดขอบเขตการศึกษาไว้ ดังนี้

5.1 ขอบเขตพื้นที่

ผู้วิจัยกำหนดเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ ตำบลพันท้ายนรสิงห์ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร เป็นพื้นที่การ วิจัยและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์เพื่อสร้างปรากฏการณ์ในการพลิกฟื้นประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าว มีความเป็นเอกลักษณ์ทางประวัติศาสตร์ และมีอัตลักษณ์ทางด้านระบบคุณธรรม ที่โดดเด่น มีสภาพแวดล้อมธรรมชาติที่มีความสำคัญ คือเป็นพื้นที่ป่าชายเลนที่เป็นแนวกันชน ทางทะเลของกรุงเทพมหานคร เมืองหลวงของประเทศไทย นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งศึกษาการอนุรักษ์ป่าชายเลน กอปรกับ จังหวัด สมุทรสาคร มีนโยบายสนับสนุนให้เกิดการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ (ยุทธศาสตร์การพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลพันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร. 2554-2558)

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์เป็นพื้นที่ ที่มีศักยภาพที่เหมาะสมต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ ผู้วิจัยจึงเลือกพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร เป็นพื้นที่เป้าหมายในการ ศึกษาวิจัยในครั้งนี้ โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

5.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษา มาเกิน 5 ปี และมีส่วนเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร เยาวชนที่มีอายุ 15-20 ปี และนักวิชาการที่เกี่ยวข้อง ทางด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ด้านสิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยการกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัย แบ่งเป็น 3 กลุ่มดังนี้

5.2.1 กลุ่มผู้รู้ เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการได้มาซึ่งข้อมูลด้านบริบทของพื้นที่ และเป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ประกอบด้วย 1) ผู้นำชุมชนทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ 2) ผู้อาวุโสหรือผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนมาเป็นเวลานาน 3) ผู้มีภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือปราชญ์ชาวบ้าน 4) เจ้าหน้าที่องค์กรภาครัฐ และ 5) พระสงฆ์ จำนวนรวม 20 คน

5.2.2 กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นผู้ที่ได้รับการยกย่องในวงการวิชาการและท้องถิ่นว่าเป็นผู้มีความรู้ความสามารถทางด้านสิ่งแวดล้อม ประวัติศาสตร์ และการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 1) นักวิชาการทางด้านประวัติศาสตร์ 2) นักวิชาการทางด้านสิ่งแวดล้อม 3) ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 4) ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ 5) ผู้มีภูมิปัญญาท้องถิ่น 6) ปราชญ์ชาวบ้าน 7) พระสงฆ์ 8) ครู-อาจารย์ 9) ตัวแทนเจ้าหน้าที่ภาครัฐ และ 10) ตัวแทนภาคเอกชน จำนวนรวม 10 คน

5.2.3 กลุ่มเยาวชนแกนนำ เป็นผู้มีความสนใจทางด้านประวัติศาสตร์และการท่องเที่ยว โดยได้ทำการขอความร่วมมือจาก สถานศึกษาเป้าหมาย ในการคัดกรองเยาวชนเบื้องต้นจากผลงานและความสามารถและความเป็นผู้นำในกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษานั้นๆ ประกอบด้วย เยาวชนเพศชายและเพศหญิง ที่มีอายุตั้งแต่ 15-20 ปี เป็นหลัก จำนวนรวม 100 คน โดยกำหนดเป็นเพศชาย จำนวน 50 คน เป็นเพศหญิง 50 คน จากสถานศึกษาเป้าหมายซึ่งเป็นสถานศึกษาที่มีพื้นที่อยู่ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ และพื้นที่ใกล้เคียงกับ เขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ ที่จะสามารถนำประวัติศาสตร์ใน เขตพื้นที่พันท้ายนรสิงห์ไปใช้ประโยชน์ได้ จำนวน 5 แห่งๆ ละ 20 คน

5.3 ขอบเขตด้านเนื้อหา

5.3.1 ปัจจัยพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ในพื้นที่ประวัติศาสตร์ พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร ประกอบด้วย การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การสร้างองค์ความรู้ ท้องถิ่น การสร้างคุณค่าใหม่ การเรียนรู้ร่วมกับชุมชน และการเกิดกิจกรรมการท่องเที่ยว ที่หลากหลาย

5.3.2 องค์ความรู้ทาง การท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ใน เขตพื้นที่ประวัติศาสตร์ พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร ประกอบด้วย ประวัติศาสตร์ชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว องค์ความรู้ทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ และภูมิทัศน์ทางศิลปกรรม

5.3.3 รูปแบบ(Model) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์ พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร

5.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ใช้เวลาทั้งสิ้น 18 เดือน เริ่มตั้งแต่ เดือน มีนาคม พ .ศ. 2555 ถึง เดือน กันยายน พ.ศ. 2556

6. กรอบแนวคิดของการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework) ที่นำมาศึกษาวิจัยในครั้งนี้ได้ ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)

7. สมมุติฐานการวิจัย

รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พื้นที่ชายนาฬิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร มีลักษณะเป็นอย่างไร

8. นิยามศัพท์เฉพาะ

8.1 ปัจจัยการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ หมายถึง องค์ประกอบที่สำคัญต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ ประกอบด้วย 5 ประการหลัก ดังนี้

1. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ หมายถึง ความเป็นสหวิทยาการ คือ การเชื่อมโยงฐานความรู้ต่างๆ เข้ากับองค์ความรู้ชาวบ้านโดยใช้กระบวนการวิจัยเพื่อวางแผนการพัฒนา การท่องเที่ยว นโยบายในการส่งเสริมการท่องเที่ยวและการกระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม

2. การสร้างองค์ความรู้ ท้องถิ่น หมายถึง ประเด็นข้อค้นพบใหม่ทางด้านองค์ความรู้ท้องถิ่นของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ ได้แก่ 1) ประวัติศาสตร์ชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว คือ การค้นคว้าเรื่องราวในอดีต ประวัติความเป็นมา โบราณสถาน โบราณวัตถุ ตลอดจนความเชื่อ ตำนานเรื่องเล่าต่างๆ 2) สภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์ คือ สถานที่ที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ 3) จิตสำนึกทางการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบ คือ การมีคุณธรรม ทางด้านความมีวินัย ความซื่อสัตย์ และความรับผิดชอบต่อตนเอง

3. การสร้างคุณค่าใหม่ หมายถึง ประเด็นข้อค้นพบใหม่ทางด้านคุณค่าของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ ได้แก่ 1) องค์ความรู้ทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์สร้างคุณค่าใหม่ในการท่องเที่ยว คือ การบูรณาการประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ผ่านกระบวนการในการแลกเปลี่ยนซักถาม เพื่อให้เกิดการซึมซับและตระหนักในคุณค่า 2) องค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยวที่นำไปสร้างสำนึกรักถิ่นเกิด คือ ความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์ที่ได้จากการสำรวจแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ในชุมชน 3) องค์ความรู้ด้านสภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์ที่นำไปสร้างความรักและห่วงแหนในทรัพยากรการท่องเที่ยวของท้องถิ่น คือ ความรู้ทางด้านสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์บนฐานระบบความเชื่อ 4) องค์ความรู้ด้านภูมิทัศน์ทางศีลธรรมที่นำไปสร้างการอนุรักษ์ฟื้นฟูและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว คือ ความรู้ทางด้านหลักธรรมในเรื่องความมีวินัย ความซื่อสัตย์

4. การเรียนรู้ร่วมกับชุมชน หมายถึง ประเด็นข้อค้นพบใหม่ทางด้านกระบวนการเรียนรู้ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ ได้แก่ 1) การสร้างและทดสอบความรู้ด้วยตนเอง คือ การเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในสถานการณ์จริงทำ ให้เกิดประสบการณ์และเกิดความประทับใจ 2) การเรียนรู้แบบซึมซับ คือ การเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดเวลาและต่อเนื่อง 3) กระบวนการฟื้นฟูและพัฒนาการท่องเที่ยว คือ การมีส่วนร่วมคิด ร่วมดำเนินการ และร่วมพัฒนาการท่องเที่ยว

5. การเกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย หมายถึง ประเด็นข้อค้นพบใหม่ทางด้านกิจกรรมของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ ได้แก่ 1) การศึกษาประวัติศาสตร์ผ่านการจัดกิจกรรมค่ายประวัติศาสตร์หรือ ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น วิถีชีวิตที่ผูกพันกับธรรมชาติ 2) การศึกษาตำนานเมืองโบราณ และการถ่ายทอดประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านการบอกเล่าของผู้รู้ในชุมชน คือ การบอกเล่าประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมผ่านตัวบุคคลสู่ตัวบุคคล 3) การเรียนรู้

ประวัติศาสตร์จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชนโดยการให้เข้าไปสัมผัสประสบการณ์ตรง คือ ความรักและเห็นคุณค่าในชุมชน 4) การแสดงและร่วมสาธิตกิจกรรมทางประวัติศาสตร์ คือ การมีส่วนร่วมของเยาวชนในการแสดงและสาธิตกิจกรรมทางประวัติศาสตร์

8.2 องค์ความรู้ทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ (Eco-Historical Tourism knowledge) หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ที่เกิดจากการถ่ายทอดจากประสบการณ์ การศึกษารวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล เกี่ยวกับ 3 ด้านหลัก ดังนี้

1. ประวัติศาสตร์ชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว (Historical Tourism) หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร ประกอบด้วย 3 ประเด็นหลัก ดังนี้ 1) ประวัติความเป็นมาของพันท้ายนรสิงห์ 2) อนุสาวรีย์และศาลพันท้ายนรสิงห์ และ 3) ความเชื่อและศรัทธาที่มีต่อประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์

2. สภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์ (Historical environment) หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติและทางประวัติศาสตร์ ประกอบด้วย 2 ประเด็นหลัก ดังนี้ 1) เส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ 2) ทรัพยากรธรรมชาติและต้นไม้หรือพืช พรรณประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร

3. ภูมิทัศน์ทางศีลธรรม (Moral landscapes) หมายถึง ภาพรวมทางด้านคุณงามความดีของประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ ที่สามารถรับรู้ได้ทางสายตาและความรู้สึก ใน 2 ประเด็นหลัก ดังนี้ 1) ภาพลักษณ์ของพันท้ายนรสิงห์ และ 2) ระบบคุณธรรมเชิงประจักษ์ที่ปรากฏเป็นเอกลักษณ์ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร

8.3 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ (Eco-Historical Tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นการเรียนรู้และความตระหนักรู้ถึงคุณประโยชน์ของการท่องเที่ยวทั้งทางด้านประวัติศาสตร์ชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว ด้านสภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์ และการสร้างจิตสำนึกด้านคุณธรรม ให้เกิดความรักและหวงแหนมรดก ทางการท่องเที่ยว ของท้องถิ่นขึ้นในจิตใจอันเป็นการช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากร ทาง การท่องเที่ยว ตลอดจนสิ่งแวดล้อม ให้อยู่ในสภาพดี ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เนื่องจากการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์เกิดขึ้นในยุคแห่งโลก
ปรากฏการณ์วิทยาที่มีการตีความหมายใหม่ๆ ให้กับสิ่งต่างๆ ทั้งวัตถุ สถานที่ ระบบความรู้ ระบบ
สิ่งแวดล้อม และแม้กระทั่งความเชื่อต่างๆ การศึกษาวิจัยชิ้นนี้จึงอยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีปรากฏการณ์
วิทยาเป็นหลัก เพื่อสร้างองค์ความรู้จากเหตุการณ์หรือประสบการณ์เนื้อในที่ทำให้พื้นที่ท่องเที่ยว
มีความหมายที่ชัดเจนขึ้นในแง่หนึ่งนั้นเพื่อให้สังคมรับรู้และยอมรับการมีตัวตนเชิงประจักษ์ที่ผูกมัด
อยู่กับประวัติศาสตร์ และในอีกแง่หนึ่งองค์ความรู้ดังกล่าวจะต่อยอดย้ำความสำคัญของการสร้างองค์
ความรู้ในวิถีชีวิตและประสบการณ์ของชุมชน ที่จะช่วยเสริมพลังของชุมชนให้แข็งแกร่งขึ้น เพื่อแสดง
ความจริงที่เป็นแก่นแท้ อันเป็นรากเหง้าที่ทำให้เกิดการพัฒนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์
ขึ้นได้จริง

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัยเรื่อง “การวิจัยและพัฒนการท่องเที่ยว
เชิงนิเวศประวัติศาสตร์เพื่อสร้างปรากฏการณ์ในการพลิกฟื้นประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัด
สมุทรสาคร” จำนวน 43 เรื่อง แบ่งออกเป็น งานวิทยานิพนธ์จำนวน 9 เรื่อง งานวิจัยทางด้านการ
ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เชิงประวัติศาสตร์ และเชิงวัฒนธรรมจำนวน 8 เรื่อง บทความทางวิชาการจาก
วารสารจำนวน 4 เรื่อง และต่างประเทศจำนวน 11 เรื่อง หนังสือและตำราที่เกี่ยวกับกิจกรรมการ
เรียนรู้เพื่อสร้างองค์ความรู้ทางการท่องเที่ยว รูปแบบการจัดกิจกรรมนันทนาการทางการท่องเที่ยว
ระบบคุณธรรมที่ส่งผลต่อการท่องเที่ยว และระบบความเชื่อเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรทางการท่องเที่ยว
จำนวน 9 เรื่อง และสื่อมัลติมีเดียทางการจัดการเรียนรู้จำนวน 2 เรื่อง

ในการทบทวนวรรณกรรมจะใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงวิพากษ์ (Critical Content
Analysis) ตามประเด็นสำคัญ 10 ประเด็น ได้แก่ 1) กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสร้างองค์ความรู้ทางการ
ท่องเที่ยว 2) รูปแบบการจัดกิจกรรมนันทนาการทางการท่องเที่ยว 3) ระบบคุณธรรมที่ส่งผลต่อการ
ท่องเที่ยว 4) ระบบความเชื่อเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรทางการท่องเที่ยว 5) แนวคิดการท่องเที่ยวใหม่
ตามแผนปฏิบัติการ 21 6) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์เป็นฐานในการพัฒนาทรัพยากร
มนุษย์ 7) ความแตกต่างและความเหมือนของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์
และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ 8) คุณค่าของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ต่อ
ชุมชน 9) การเรียนรู้เพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองเป็นหัวใจของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์
และ 10) รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์

ผลการทบทวนวรรณกรรมนำมาสังเคราะห์เพื่อสร้างเป็นกรอบแนวคิดทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ 1) แนวคิดการท่องเที่ยวใหม่ตามแผนปฏิบัติการ 21 2) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์เป็นฐานในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ 3) ความแตกต่างและความเหมือนของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ 4) คุณค่าของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ต่อชุมชน 5) การเรียนรู้เพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองเป็นหัวใจของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ และ 6) รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ กรอบแนวคิด ทั้ง 6 ด้าน นำมาใช้ในการกำหนดตัวแปรในการวิจัย กำหนดตัวชี้วัดและคุณลักษณะที่สำคัญของตัวชี้วัด จากนั้นเลือกตัวชี้วัดที่จะใช้ในการศึกษาวิจัย

ผลการทบทวนวรรณกรรมสามารถแบ่งเป็น 4 ข้อ ดังนี้

1. การพัฒนาการท่องเที่ยวในเชิงปรากฏการณ์วิทยา
2. ทฤษฎีการสร้างปรากฏการณ์ทางสังคมวิทยา
3. การสังเคราะห์เอกสารเพื่อกำหนดตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย
4. กรอบแนวคิดในการวิจัยที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม

1. การพัฒนาการท่องเที่ยวในเชิงปรากฏการณ์วิทยา

การศึกษาตามแบบปรากฏการณ์วิทยาแนวอัตถิภาวะเชิงประจักษ์ตามแนวของ จีออร์จิ (Giorgi, 1985) เป็นการสร้างองค์ความรู้จากเหตุการณ์หรือประสบการณ์เนื้อใน โดยให้บุคคลพรรณนาและบรรยายเรื่องราวประสบการณ์ที่ตนเองได้ประสบมาเป็นหลัก โดยมีฐานคิดว่า มนุษย์จะรู้ดีในเรื่องที่ตนเองมีประสบการณ์มาก่อน และเชื่อว่า การรับรู้และเข้าใจความหมาย (Sensing) นั้นมีอยู่ เกิดขึ้นตามธรรมชาติจากสติและสัมปชัญญะของบุคคลในขณะที่เข้าไปหาประสบการณ์นั้นๆ ซึ่งเป็นความรู้ตามความเป็นจริงเชิงธรรมชาติโดยไม่ต้องอาศัยประสบการณ์หรือความรู้พื้นฐานก่อนหน้านี้ ประสบการณ์นี้เองที่เป็นตัวกระตุ้นให้คนเกิดความตระหนัก และหากทำให้สังคมรับรู้ร่วมกันและยอมรับว่าจริง การยอมรับของสังคมจะทำให้สิ่งที่เกิดขึ้นสามารถดำรงอยู่ได้ ดังนั้น การวิจัยในแนวทางปรากฏการณ์วิทยาจึงเป็นการตีความสิ่งที่ปรากฏให้ได้ความหมายที่แฝงซ่อนอยู่เบื้องลึกภายในจิตใจของผู้ประสบกับปรากฏการณ์นั้น

การศึกษาในเชิงปรากฏการณ์วิทยาได้แพร่ขยายเข้าไปในศาสตร์ต่างๆ โดยในช่วงทศวรรษที่ 1970 – 1980 ได้แพร่หลายเข้าไปในประเทศอังกฤษ ที่พบว่าม้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิเวศวิทยาชาติพันธุ์วิทยา การแพทย์และการพยาบาล จนทำให้เกิดการแพร่ขยายความรู้ข้ามโลก นักวิชาการยอมรับว่าปรากฏการณ์วิทยานี้เป็นขบวนการศึกษาที่มีความสำคัญมากที่สุด ในศตวรรษที่ 20

ความนิยมในการศึกษาตามแนวปรากฏการณ์เป็นเพราะนักวิจัยสามารถนำไปใช้ในการศึกษาจะอะไรก็ได้ที่มีแง่มุมที่น่าสนใจ หรือมีประโยชน์ในเชิงปฏิบัติการต่าง ๆ โดยต้องมีความสำคัญกับจิตสำนึก (Consciousness) เพราะเป็นตัวที่กำหนดการสร้างความหมายให้กับสิ่งต่าง ๆ ของคน (นักทอ่งเที่ยวหรือเยาวชนกลุ่มเป้าหมาย) ความหมายจึงเริ่มจากการกระทำที่จิตสำนึกตระหนักรู้ถึงการมีอยู่ของความหมาย เช่น ความหมายทางประวัติศาสตร์ของพื้นที่นั้น ๆ ถ้าทำให้สังคมรับรู้ความจริงในแง่มุมต่าง ๆ ได้ร่วมกันแล้ว ก็จะเป็นความหมายที่เป็นสากล สังคมก็จะเห็นถึงการดำรงอยู่ของพื้นที่นั้น

แนวคิดดังกล่าวนี้เห็นว่า การรับรู้/เรียนรู้ของมนุษย์นี้เป็นเรื่องของการเลือกรับวัตถุวิสัย หรือ Objectivity ที่สังคมรับรู้ร่วมกัน และยอมรับว่าจริง โดยให้เด็กและเยาวชนเข้าไปหาประสบการณ์ตรงจากการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ เป็นการเรียนรู้โดยการสร้างความหมายให้กับจิตสำนึกที่มีต่อโลกรอบตัว (Intentionality) อย่างไรก็ตามการศึกษาในแนวปรากฏการณ์วิทยาผ่านปรากฏการณ์ทางสังคมยังมีอยู่น้อยมาก

2. ทฤษฎีการสร้างปรากฏการณ์ทางสังคมวิทยา

ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นของสังคมกลายเป็นเครื่องมือในการทำนายอนาคตหากมีการรวบรวมและค้นหาเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจะแสดงถึงความเป็นจริงของสังคมที่เห็นได้ในเชิงประจักษ์ นอกจากนี้ยังสะท้อนถึงมุมมองสังคมสมัยใหม่ในศตวรรษที่ 20 การสร้างปรากฏการณ์ยังใช้เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนทางสังคม

ในการศึกษาปรากฏการณ์จะใช้วิธีการสะท้อนประสบการณ์ของแต่ละบุคคลและการใช้เหตุผลอธิบายถึงสิ่งที่สังคมกำลังเผชิญ ประสบการณ์สะท้อนความรู้ฝังลึก และรูปแบบของการใช้เหตุผลเพื่ออธิบายมุมมองใหม่ ๆ หรือแนวคิดที่เป็นสมัยใหม่ การเรียนรู้ผ่านระบบสัญลักษณ์จะช่วยสร้างความตระหนัก (System of science) เห็นถึงความสำคัญของสิ่งต่าง ๆ โดยการประมวลแนวคิดมุมมองต่าง ๆ ระบบการสร้างสัญลักษณ์จะเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการสะท้อนแนวคิดที่สอดคล้องกับความเป็นสมัยใหม่ ซึ่งมีความเป็นพหุนิยม (dualism) สูง นั่นคือสังคมสมัยใหม่จะมีความหลากหลายในรูปแบบและวิธีคิดการสะท้อนประสบการณ์ การใช้เหตุผล การเรียนรู้ผ่านระบบสัญลักษณ์และการสร้างความตระหนัก จะเป็นกรอบแนวคิดในการสร้างปรากฏการณ์ใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นในสังคม

สังคมวิทยาว่าด้วยเรื่องการสร้างปรากฏการณ์จะต้องรวบรวมประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่กำลังศึกษา หรือมุมมองจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่สะท้อนถึงภาพลักษณ์และการตีความหมาย โดยภาพลักษณ์จะโยงไปถึงฐานความรู้ ส่วนการตีความหมายจะสะท้อนถึงความรู้สึกความผูกพัน

อย่างไรก็ตามการเกิดขึ้นของปรากฏการณ์เป็นผลลัพธ์มาจากระบบความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนของสังคมระหว่างกลุ่มคนต่าง ๆ และมีลักษณะเป็นพลวัต ในทางตรงกันข้ามชุดประสบการณ์ที่แต่ละบุคคลได้รับกลับมีความเป็นเอกเทศ

ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นอาจเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นมาหรือเป็นเหตุการณ์จริง การศึกษาในทางสังคมวิทยานั้นยังมีอยู่น้อยมาก โดยเฉพาะปรากฏการณ์เหนือในที่มีชีวิต (Inner lived experience) ที่แต่ละบุคคลเผชิญ แต่มักไม่ได้นำมารวบรวมไว้อย่างเป็นระบบ ส่วนใหญ่จะฝังไว้อยู่ในวัฒนธรรมพื้นถิ่น การรวบรวมประสบการณ์และความรู้จากการสร้างปรากฏการณ์จึงนับเป็นการพัฒนาปัญญาของสังคม การศึกษาวิจัยในเรื่องนี้อยู่บน ทฤษฎีการสร้างปรากฏการณ์เพื่อการขับเคลื่อนการพัฒนาจากภายในของสังคม (Internal development of movement)

การเปลี่ยนแปลงอย่างถอนรากถอนโคนนี้สืบเนื่องมาจากการปฏิรูปทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นอย่างรุนแรงในช่วงปลายศตวรรษที่ 19 ทำให้ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่เปลี่ยนสภาพและความหมายจากที่เคยเติบโตแบบเอกเทศมาเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการสร้างเอกลักษณ์เฉพาะที่สร้างการพัฒนาใหม่ๆ ให้เกิดขึ้น การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้นั้นสังคมสมัยใหม่ต้องเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงความหมายของพื้นที่เหล่านั้น ในการศึกษาความหมายของพื้นที่อาศัยทั้งเทคนิคการพรรณนาหรือตีความ (explanatory or interpretive) เพื่อสร้างความรู้และวิธีการพัฒนารูปแบบใหม่

ความเป็นปรากฏการณ์เกิดขึ้นมาจากสิ่งที่ตรงข้ามกัน ลักษณะเด่นของสิ่งที่จัดเป็นปรากฏการณ์ต้องกำกับไว้ด้วยประวัติความเป็นมา ที่แสดงที่มาที่ไปของความจริง และสิ่งนี้จะชวนให้คนเข้าไปค้นหาความเป็นปรากฏการณ์ในแง่สังคมวิทยาจะอธิบายมุมมองของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป (Shifted perspectives) โดยสร้างความแตกต่างให้เกิดขึ้น ปรากฏการณ์ที่จะใช้ขับเคลื่อนสังคมนั้นจะต้องสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง ประสบการณ์ การคิดเชิงเหตุผล ความต้องการของชุมชน และอารมณ์ความรู้สึกซึ่งจะเป็นปัจจัยในการสร้างจุดเปลี่ยนผ่านที่ทำให้สังคมก้าวไปสู่การพัฒนาที่ดีขึ้น

การอธิบายความจริงในทางวิทยาศาสตร์และในเชิงตรรกะขึ้นอยู่กับมุมมองและกระบวนการของการค้นหาข้อเท็จจริง (Empirical generalization) ซึ่งจะเป็นการสร้างประสบการณ์และประสบการณ์ก็ถือเป็นปรากฏการณ์รูปแบบหนึ่งที่น่าไปสู่การพัฒนา ที่มีความเป็นอิสระและมีอัตลักษณ์ของการท่องเที่ยวในพื้นที่ แนวคิดดังกล่าวเป็นวิธีวิทยาสมัยใหม่ที่สละภาวะแห่งการยึดติดกับองค์ความรู้เดิมๆ ในการพัฒนามาสู่การสร้างสรรคด้วยการสร้างปรากฏการณ์ที่มีฐานมาจากการสร้างองค์ความรู้และความเข้าใจของตนเอง

วิธีคิดแบบนี้จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแนวคิดและมุมมองต่อการดำเนินชีวิตและระบบคุณธรรม การสร้างปรากฏการณ์เริ่มต้นจากการแสดงอัตลักษณ์ทางประวัติศาสตร์ของพื้นที่ นำมาสร้างปฏิสัมพันธ์ด้วยการสื่อสารทางสังคมและปฏิบัติการต่างๆ ดังนั้นการค้นหาและการเข้าถึงประวัติศาสตร์ที่ซ่อนอยู่ในพื้นที่นั้นๆ จะเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สร้างความเป็นสมัยใหม่ให้กับสังคม

บริบทของประวัติศาสตร์จึงเป็นจุดเริ่มต้นของภาวการณ์ก้าวสู่ความเป็นสมัยใหม่ที่เป็นปรัชญาในเชิงอภิปรัชญา เพื่อค้นหาเอกลักษณ์ของประวัติศาสตร์นั้นๆ เพื่อให้ประวัติศาสตร์เป็นมรดกทางจิตวิญญาณของพื้นที่ ในส่วนของสภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์จะเป็นโครงสร้างทางจิตวิญญาณและเป็นสังคมในโลกประวัติศาสตร์ที่ผ่านการเปลี่ยนแปลงมาหลายครั้ง

ความเป็นสมัยใหม่ต้องสามารถแสดงความเป็นจริงในระดับฐานรากของสังคมที่ร้อยเรียงระบบความเชื่อและมุมมองต่างๆ ที่สะท้อนถึงความเป็นจริงเหล่านี้เพื่อเรียนรู้คุณค่าที่คนในสังคมมองเห็น

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ใช้ทฤษฎีปรากฏการณ์วิทยาเพื่อค้นหาแก่นของความจริงที่อยู่เบื้องหลัง หรือลึกลงไปใต้ผิวหน้าของปรากฏการณ์ เพราะการท่องเที่ยวนั้นเป็นเหมือนโลกทางสังคมที่เกิดขึ้นใหม่และเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วในศตวรรษที่ 20 การท่องเที่ยวทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกัน แม้กระทั่งเกิดการเลียนแบบหรือพยายามทำตัวให้เหมือนกับบุคคลต้นแบบบางคน เพราะการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกันเป็นวิธีการสร้างการยอมรับในเอกลักษณ์ของกันและกัน โดยสร้างความสัมพันธ์โดยตรงระหว่างบุคคล ทำให้ตระหนักรู้ถึงการดำรงอยู่ของบุคคลต่างๆ สิ่งต่างๆ รอบตัว จนเกิดเป็นพฤติกรรมที่เป็นแบบฉบับร่วมกัน (Typicality) สิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดแบบฉบับให้กับตัวเอง และคนจะปฏิบัติไปตามแบบฉบับที่ตัวเองกำหนดร่วมกับการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) เช่น การหาประสบการณ์ในการท่องเที่ยวเพื่อสร้างคุณธรรมของตนเอง เป็นต้น แนวคิดดังกล่าวจะทำให้คนเห็นความหมายของการกระทำต่อตนเอง ที่จะส่งผลต่อการรับรู้ของสังคมที่เข้ามารับรู้ร่วมกันอีกด้วย

ในอีกแง่หนึ่ง การพัฒนาการท่องเที่ยวในเชิงปรากฏการณ์วิทยาเชื่อว่า ในมิติของการท่องเที่ยวคนจะมีการเลือกอย่างมีอิสระ โดยการท่องเที่ยวเป็นการสร้างโลกของตนเอง ต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆ เพื่อเรียนรู้ความจริงที่หลากหลาย และยังไม่เคยถูกค้นพบ เมื่อวิธีการวิจัยนี้อาศัยแนวคิดและทัศนะจากปรัชญาปรากฏการณ์วิทยา ซึ่งเป็นปรัชญาประเภทจิตนิยม (Idealism) ดังนั้นจึงต้องทำความเข้าใจปรัชญานี้เพื่อจะช่วยให้เข้าใจในการทำวิจัยด้วยวิธีนี้ได้

2.1 การนำเอาปรากฏการณ์วิถยามาเป็นทฤษฎีหลักของวิจัย

การนำเอาปรากฏการณ์วิถยามาเป็นทฤษฎีหลักของวิจัยขึ้นนี้เพราะ วิธีการดังกล่าวจะสร้างองค์ความรู้ซึ่งเป็นการสื่อสารเรียนรู้ทางสังคมอยู่ในตัวเอง โดยงานศึกษาวิจัยชุมชนหาข้อได้ใช้วิธีการดังกล่าวและสร้างความรู้ไว้ว่าต้องแสดงท้องเรื่องของปรากฏการณ์หรือบริบทที่น่าตื่นเต้นเร้าใจต่อการเรียนรู้ เลือกผู้กระทำทางสังคมหรือผู้เดินเรื่องปรากฏการณ์ที่เหมาะสม และนำไปสู่การสร้างการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

2.1.1 การแสดงท้องเรื่องของปรากฏการณ์หรือบริบท (Contextuality)

โดยมิได้พรรณนาแบบทั่วไป แต่เป็นการประมวลภาพของบริบท เพื่อให้เห็นความน่าตื่นเต้นเร้าใจต่อการเรียนรู้ ซึ่งในการพัฒนาการท้องเกี่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ การแสดงบริบทของปรากฏการณ์จะกลายเป็นจุดดึงดูดของแหล่งท้องเกี่ยว ทำให้คนอยากเข้าใจ เข้ามาค้นหาความหมายต่อไป โดยทำความเข้าใจสถานการณ์ของผู้อยู่ในเหตุการณ์ด้วยวิจรณ์ญาณตนเองของผู้วิจัย เพื่ออธิบายถึงที่มาที่ไป เห็นเงื่อนไขชีวิตสำหรับการคาดการณ์ได้ หรือ เดาเหตุการณ์ได้ว่าควรจะเป็นอย่างไร การแสดงบริบทควรแสดงทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับสังคม

2.1.2 การเลือกผู้กระทำทางสังคม หรือผู้เดินเรื่องปรากฏการณ์ที่เหมาะสม

ซึ่งจะเลือกตัวแทนทางสังคมที่เป็นปัจเจกให้เป็นตัวเอกในการร้อยเรียงเรื่องราวก็ได้ หรือ ถ้าเลือกให้เป็นเหยื่อและให้ตัวกระทำทางสังคม (Social actor) เป็นตัวหลักในการสร้างปรากฏการณ์ วิธีการที่สองนี้ไม่เหมาะสมกับการเสริมพลังให้กับชุมชน เพราะควรเลือกแ่งมุมที่เสริมการเริ่มต้นจากจุดที่เป็นศักยภาพและทุนทางสังคมของพื้นที่นั้น เช่น ให้ชุมชนเข้ามาร่วมพัฒนารูปแบบการท้องเกี่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ เป็นตัวเอกในการสร้างปรากฏการณ์ ที่จะพานักท้องเกี่ยวเข้าไปสัมผัสโลกอีกแ่งมุมหนึ่งที่ชุมชนร่วมสร้างขึ้นมาร่วมกับเขาชนอย่างเข้มข้น ซึ่งแต่เดิมไม่เคยมีตัวตนอยู่ในประวัติศาสตร์พื้นที่น่ายนรสิงห์มาก่อนเลย

2.1.3 การศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิถยาจะทำให้เห็นพลังของชุมชนและเขาชนในการเปลี่ยนแปลงตนเอง

เปลี่ยนแปลงตนเอง ตามตัวเอก (พื้นที่น่ายนรสิงห์) ตามท้องเรื่องในปรากฏการณ์ที่กำลังศึกษา โดยต้องสร้างปมการก่อเกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ เพื่อรวบรวมข้อเท็จจริงมาแสดงให้เห็นรายละเอียดแบบเป็นเรื่องราว โดยมีทั้งปัจจัยบวกและปัจจัยลบ

ปัจจัยบวก เป็นการศึกษาว่า กลุ่มคนสามารถสร้างให้เกิดปรากฏการณ์ที่ผู้วิจัยสนใจได้หรือไม่ รวมทั้งพัฒนาการและความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ นั้นมีอะไรเป็นปัจจัยเงื่อนไขที่มีนัยสำคัญต่อเรื่องราวต่าง ๆ

ปัจจัยลบ เป็นการศึกษาและวิเคราะห์ให้เห็นว่า ปรากฏการณ์และพัฒนาการต่างๆ ของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาต้องประสบกับอุปสรรคปัญหา และสิ่งกีดขวางในการก่อให้เกิดพัฒนาการ และการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลง ทำให้ไม่สามารถดำเนินไปในทิศทางที่ต้องการได้

2.2 ลักษณะสำคัญของปรากฏการณ์วิทยา

แนวคิดการศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยามีลักษณะสำคัญที่แตกต่างกันสามารถจำแนกได้ 3 แนวทาง ดังนี้ (ชาย โพรสิธิตา. 2549)

2.2.1 ปรากฏการณ์วิทยาแนวอุตรวิสัย (Transcendental phenomenology) มีความคิดอิสระในสิ่งที่ต้องการศึกษา ไม่มีอคติ และไม่มีความเอนเอียงในเรื่องที่ศึกษา จะเน้นการค้นหาแก่นสารที่มีความเป็นสากล ยอมรับกันได้โดยทั่วไปของวัตถุหรือสิ่งต่างๆ มากมาย รวมไปถึงกิจกรรมต่างๆ ของมนุษย์ แรงกระตุ้นและความเป็นตัวตน มีความเชื่อว่ามนุษย์จะเข้าใจในสิ่งที่ประสบได้ ด้วยการรับรู้

2.2.2 ปรากฏการณ์วิทยาแนวอัตถิภาวะ (Existential phenomenology) การดำรงอยู่ในโลกของบุคคลมีอิทธิพลต่อบุคคลนั้นๆ เป็นวิธีการที่นำเอาวิธีการวิเคราะห์ของมนุษย์มาใช้ในการพัฒนาไปสู่ภววิทยารากฐาน (Fundamental ontology) หรือภวการณ์คิดนอกกรอบ มีความเชื่อว่าการรับรู้ของบุคคลส่งผลต่อการดำรงอยู่ในโลกด้วย การใช้ชีวิตในปัจจุบัน เป็นผลมาจากภูมิหลังและประสบการณ์ใต้ใจของแต่ละคน

2.2.3 ปรากฏการณ์วิทยาแนวอรรถปริวรรต (Hermeneutic phenomenology) เป็นปรากฏการณ์วิทยาการตีความตามแนวคิดของ ไฮเดกเกอร์ (Heidegger, 1962) ที่เน้นการตีความอย่างระมัดระวัง เพราะต้องการให้ความใส่ใจเกี่ยวกับการปรากฏตัวของสิ่งทั้งหลายนั้น ดังนั้น ไฮเดกเกอร์จึงปล่อยให้สิ่งต่างๆ พุดถึงตัวของตัวเอง ซึ่งถือว่าเป็นวิธีการตีความหมายอย่างหนึ่ง โดยอ้างว่าไม่มีปรากฏการณ์อันใดที่ไม่ถูกตีความโดยเรา

2.3 การศึกษาแบบปรากฏการณ์วิทยา

สามารถจำแนกได้เป็น 2 แนวทางใหญ่ๆ ดังนี้

2.3.1 ประสบการณ์ของบุคคลคืออะไร และบุคคลนั้นให้ความหมายต่อโลกและประสบการณ์ของเขาอย่างไร

2.3.2 เราจะสามารถรู้ได้ว่า ประสบการณ์ของบุคคลอื่นเป็นประสบการณ์ที่เราจะเข้าไปรับรู้ได้อย่างไร

2.4 วิธีการศึกษาปรากฏการณ์วิทยา มี 3 วิธีการด้วยกันคือ

วิธีการศึกษาปรากฏการณ์วิทยา มี 3 วิธีการด้วยกัน ซึ่งสอดคล้องกับการจำแนกประเภทของ กิตติพัฒน์ นนทปัทมะตุล (2546) ดังนี้

2.4.1 ปรากฏการณ์วิทยาในเชิงศาสตร์แห่งการตีความ เป็นการศึกษาประสบการณ์ตรงของบุคคล โดยให้ความสนใจเกี่ยวกับความรู้สึกและสิ่งแวดล้อมของบุคคล ค้นหาประเด็นเนื้อหาทางด้านวัฒนธรรมของมนุษย์ ความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น บุคคลที่อยู่ในเหตุการณ์จะสะท้อนความรู้สึกในเหตุการณ์นั้นๆ ออกมา การวิเคราะห์จะมุ่งเจาะหาความหมาย และความรู้สึกนึกคิดของบุคคลต่อเหตุการณ์นั้นๆ

2.4.2 ปรากฏการณ์วิทยาเชิงประจักษ์ เป็นการศึกษาแนวคิดและกระบวนการในด้านความรู้ที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ การสะท้อนความรู้สึก ความคิดและประสบการณ์ชีวิตที่ผ่านมา เป็นการค้นหาพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกมาโดยตรง

2.4.3 ปรากฏการณ์วิทยาแนวการสืบค้นด้วยตนเอง เป็นการศึกษาเพื่อหาความหมายในปัญหาที่น่าสนใจ เพื่ออธิบายว่า ทำไมมนุษย์จึงมีพฤติกรรมเช่นนั้น หรือทำไมจึงเกิดปัญหาเช่นนั้น โดยทั่วไปผู้วิจัยจะต้องมีความเกี่ยวข้องกับใกล้ชิดกับประสบการณ์ของบุคคลเหล่านั้นด้วย

2.5 แนวทางการศึกษา

การค้นหาค้นหาประเด็นปัญหาและการให้ความหมายจากประสบการณ์ตรงของบุคคลผู้ให้ข้อมูล หรือผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยเพื่อค้นหาสิ่งที่ยังไม่มีใครเคยตอบมาก่อน สิ่งที่น่าสนใจคือการศึกษาในแนวปรากฏการณ์วิทยานี้ไม่ใช่การอธิบายสาเหตุ หรือความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ ที่อ้างอิงมาจากทฤษฎีอื่น แต่ผู้วิจัยจะต้องศึกษาหาความรู้และเข้าใจองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะทำให้การสัมภาษณ์ ครอบคลุมประเด็นมากที่สุด การวิเคราะห์ข้อมูลจะทำการจัดหมวดหมู่ของข้อมูลเพื่อหาความหมายและคำตอบของสิ่งที่ต้องการศึกษา

2.6 วิธีการดำเนินการวิจัย

เมาสต์คัส (Moustakas. 1994) อธิบายถึงวิธีการดำเนินการวิจัยแนวปรากฏการณ์วิทยานี้ไว้ว่าประกอบไปด้วย 10 ขั้นตอนหลักที่สำคัญได้แก่

1. การกำหนดหัวข้อและคำถามในการวิจัยที่เหมาะสมกับวิธีการศึกษาแนวปรากฏการณ์วิทยา
2. ทบทวนองค์ความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่ศึกษา

3. กำหนดเกณฑ์สำหรับเลือกบุคคลและปรากฏการณ์สำหรับศึกษาการเลือกตัวอย่างต้องเลือกผู้ที่เหมาะสมที่จะเป็นตัวอย่างในการศึกษาโดยต้องเป็นผู้มีประสบการณ์ หรือได้รับประสบการณ์ที่นักวิจัยเจาะจงศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่เลือกมาศึกษาควรเป็นผู้ที่มีประสบการณ์มากพอสมควร อาจเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในระดับใกล้เคียงกันหรือแตกต่างกันก็ได้ ซึ่งวิธีดังกล่าวมานี้เป็นการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ได้ตัวอย่างที่เหมาะสมกับเป้าหมายและลักษณะของการวิจัย

4. ให้ข้อมูลที่จำเป็นแก่ผู้ที่ถูกเลือกมาศึกษา รวมทั้งจัดการกับประเด็นที่เกี่ยวกับจริยธรรมในการวิจัย

5. กำหนดประเด็นหรือแนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกการสัมภาษณ์จะเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลที่สัมภาษณ์ โดยเป็นการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เน้นให้เป็นธรรมชาติมากที่สุด ร่วมกับการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ในการสัมภาษณ์สามารถตั้งแนวทางคำถามได้ 3 ประเภทด้วยกันได้แก่ 1) คำถามเพื่อทราบรายละเอียดของปรากฏการณ์หรือสิ่งที่เกิดขึ้นจากคำพูดของผู้ให้สัมภาษณ์เอง 2) คำถามถึงเหตุการณ์ที่มีลักษณะตรงกันข้ามกับปรากฏการณ์ที่ศึกษา เพื่อทำความเข้าใจว่า ผู้ตอบได้รับผลกระทบอย่างไรบ้างจากประสบการณ์ที่เขาได้ประสบ และ 3) คำถามที่จะให้ข้อมูลในรายละเอียดว่า ชีวิตประจำวันของผู้ที่ถูกศึกษานั้นเป็นอย่างไร

6. ทำการสัมภาษณ์และบันทึกการสัมภาษณ์อย่างละเอียด อาจจำเป็นต้องทำการสัมภาษณ์ซ้ำหลายครั้ง เพื่อบอกความหมายที่ได้รับรู้ โดยประสบการณ์อันเดียวกันย่อมมีแก่นแท้ันเดียวกัน เป็นการถอดบทเรียนและถ่ายทอดการเรียนรู้ทางสังคม

7. เตรียมข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์และดำเนินการวิเคราะห์ การวิเคราะห์ข้อมูลเน้น การกลั่นความหมายของปรากฏการณ์จากข้อมูล โดยไม่ใช่เป็นเพียงความหมายในทัศนะของผู้ให้ข้อมูลแต่ละรายเท่านั้น แต่ต้องเป็นความหมายโดยทั่วไปของปรากฏการณ์นั้นๆ ด้วย นั่นคือนักวิจัยจะต้องเปรียบเทียบประสบการณ์ของตัวอย่างที่ใช้ศึกษาต่างๆ เพื่อหาลักษณะร่วมกันของประสบการณ์

8. ทำการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลจากบุคคลแวดล้อมของผู้ให้ข้อมูลเป็นหลัก

9. การวิเคราะห์ข้อมูล 1) เริ่มจากการสำรวจตนเองว่านักวิจัยมีอคติหรือมีข้อสรุปที่คิดไว้ก่อนเกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่ศึกษานั้นหรือไม่ ถ้ามีต้องขจัดออกไปเสียก่อน ก่อนที่จะเริ่มต้นวิเคราะห์ข้อมูล 2) แยกข้อมูลหรือข้อความทั้งหมดออกเป็นส่วนย่อยๆ ตามความหมายที่ปรากฏอยู่ในแต่ละส่วน เพื่อให้สะดวกในการคัดแยกข้อมูลออกเป็นเรื่องๆ แต่ละส่วนของข้อมูลที่ซ้ำและออกมานั้นจะถูกนิยามหรือให้ความหมาย จากนั้นนำส่วนต่างๆ มาจัดรวมกันเป็นกลุ่มๆ หรือเป็นเรื่องๆ ตามความหมายที่เชื่อมโยงกับของแต่ละส่วน แต่ละกลุ่มประกอบด้วยข้อมูล ที่เป็นเรื่องเดียวกันอย่างแท้จริง โดยนักวิจัยจะมองหาและให้ความสำคัญกับเรื่องที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์ศึกษาเป็นพิเศษ

10. การสังเคราะห์โครงสร้างผู้วิจัยจะต้องกลั่นเอาความหมายของปรากฏการณ์ออกมาจากประสบการณ์ของตัวอย่างที่ศึกษาทุกราย นักวิจัยจะต้องมองทะลุผ่านสิ่งที่ปรากฏลงไปถึงความหมายที่อยู่เบื้องหลังของสิ่งเหล่านั้น เพื่อหาแก่นของประสบการณ์ทั้งหมดตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้

3. การสังเคราะห์เอกสารเพื่อกำหนดตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

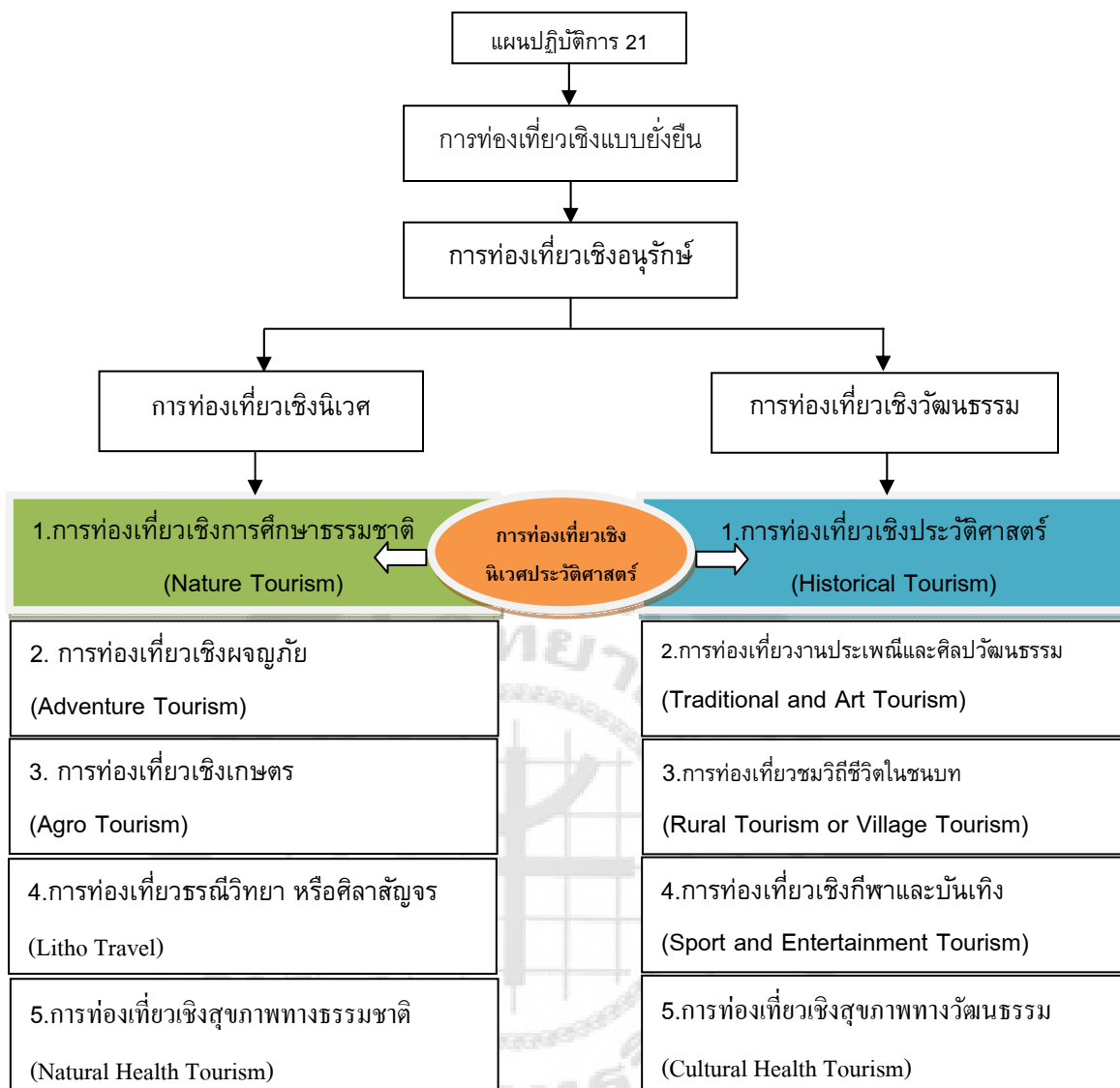
3.1 แนวคิดการทอ่งเที่ยวใหม่ตามแผนปฏิบัติการ 21 (Agenda 21)

การวิจัยนี้ได้อ้างอิงแนวคิดทางการทอ่งเที่ยวตามแผนแม่บทของโลกเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนหรือแผนปฏิบัติการ 21 (Agenda 21) ว่าด้วยสิ่งแวดล้อมในอุตสาหกรรมทอ่งเที่ยว ได้ระบุว่า การทอ่งเที่ยวควรมีส่วนช่วยในการอนุรักษ์ ปกป้องรักษาและฟื้นฟูระบบนิเวศของโลก และยังระบุอีกว่าการทอ่งเที่ยว การพัฒนา และการรักษาสิ่งแวดล้อม ควรกระทำได้อย่างอิสระ ดังนั้นจึงเป็นแนวทางหลักในการปรับกระบวนทัศน์ (Paradigm) ของหน่วยงานภาครัฐต่างๆ ทั้งในระดับส่วนกลาง ภูมิภาค และระดับท้องถิ่น สู่การปฏิบัติให้เกิดเป็นรูปธรรมในการพัฒนาประเทศ หากประเทศใดมีการวางแผนพัฒนาการทอ่งเที่ยวอย่างยั่งยืนก็จะเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จให้กับประเทศนั้นอย่างยั่งยืนได้ (Rakicevik, Gabridela; & Angelevska-Najdeska, Katerina. 2012)

จากการศึกษาของ (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. 2548) เรื่องการพัฒนาการทอ่งเที่ยวอย่างยั่งยืนได้นำมาเป็นกรอบแนวคิดการทอ่งเที่ยวใหม่ตามแผนปฏิบัติการ 21 โดยระบุว่า การทอ่งเที่ยวรูปแบบใหม่จะต้องมีการจัดการทรัพยากรทางธรรมชาติอย่างระมัดระวัง ช่วยแก้ปัญหาความยากจน ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ช่วยประหยัดพลังงาน แสวงหาความร่วมมือและแสดงความรับผิดชอบร่วมกันระดับโลก (Global Partnership)

จากแผนปฏิบัติการ 21 ดังกล่าวข้างต้นทำให้การทอ่งเที่ยวต้องปรับตัวสู่ความยั่งยืนโดยสร้างการทอ่งเที่ยวรูปแบบใหม่ๆ ที่หลากหลายเพื่อประสานความร่วมมือและแสดงความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมร่วมกันระดับโลก คำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ และเป็นทางเลือกในการแก้ปัญหาความยากจน ดังคำกล่าวของ (Hovinen, R. Gary. 1995) การทอ่งเที่ยวจะได้ผลต้อง มีการจัดทำแผนเชิงลึกขึ้น

ดังนั้นการทอ่งเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์การทอ่งเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์จึงเป็นการทอ่งเที่ยวรูปแบบใหม่ที่มีฐานคิดมาจากการพัฒนาอย่างยั่งยืน เป็นแนวคิดที่บูรณาการระหว่าง การทอ่งเที่ยวเชิงนิเวศและการทอ่งเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เข้าด้วยกัน โดยได้นำเสนอจุดเด่นของการทอ่งเที่ยวทั้งสองรูปแบบที่มีอยู่ในบริบทของแหล่งทอ่งเที่ยวออกมารับใช้สังคม เป็นการพลิกฟื้นพื้นที่ให้กลับมาน่าสนใจมากขึ้น ดังแสดงไว้ในภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 แสดงที่มาของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์

ที่มา: ประยูกต์ จาก แผน Agenda 21 แนวคิดของบุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548).

จากภาพประกอบ 2 อธิบายได้ว่าแผนปฏิบัติการที่ 21 ซึ่งเป็นแผนแม่บทของโลกในการพัฒนาที่ยั่งยืนนั้น เป็นการท่องเที่ยวที่ควรมีส่วนร่วมช่วยในการอนุรักษ์ ได้นำไปสู่กรอบแนวคิดพื้นฐาน การพัฒนาการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ คือ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ ที่เกิดจากการบูรณาการ ระหว่างการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เข้าด้วยกันโดยการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นการท่องเที่ยวเชิงศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

จิราเจนต์ อุดมศรี (2553) ได้ศึกษารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสมกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน พบว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศควรมีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวตามแนวทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนสร้างจิตสำนึกให้ชาวบ้านในพื้นที่ กระจายรายได้สู่ประชาชนในพื้นที่ ให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการจัดการไม่กระทบต่อสิ่งแวดล้อมและอนุรักษ์ธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้ (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. 2542) ยังอธิบายถึงการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ว่าเป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติต้องมีการให้ความรู้แก่ผู้เกี่ยวข้องและชุมชนท้องถิ่น อีกทั้งสร้างจิตสำนึกให้ทุกฝ่ายร่วมกันรับผิดชอบต่อระบบนิเวศอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับ ราฟ บุคเลย์ (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. 2542; อ้างอิงจาก Raff Buckley. 1992) ที่ได้อธิบายถึงการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในแง่มุมที่เฉพาะเจาะจงมากขึ้น โดยเห็นว่าการท่องเที่ยวที่ถูกจัดการดูแลอย่างยั่งยืนควรอยู่บนพื้นฐานของธรรมชาติ เน้นการศึกษาด้านการเรียนรู้วัฒนธรรมและ/หรือสิ่งแวดล้อมที่เอื้อประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ และสร้างความพึงพอใจให้แก่นักท่องเที่ยว ซึ่งการศึกษาของ จิราเจนต์ อุดมศรี (2553) ได้ยืนยันว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสมกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนควรคำนึงถึงการสร้างจิตสำนึก ไม่กระทบต่อสิ่งแวดล้อม และอนุรักษ์ธรรมชาติ

สำหรับการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์นั้นได้เน้นถึงคุณค่าทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และสังคม รวมถึงสถานที่ที่มีความผูกพันทางจิตใจของ ชนรุ่นหลัง เพื่อชื่นชมและเรียนรู้ต่อประวัติศาสตร์ และโบราณสถานในแหล่งท่องเที่ยววันนั้น บนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อการรักษา มรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยที่ชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยววันนั้น

ดังนั้นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ จึงมีลักษณะสำคัญคือ เป็นการเข้าไปชื่นชม และเรียนรู้ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมอย่างรู้คุณค่าในมรดกทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมบนพื้นฐานของการมีจิตสำนึกและรับผิดชอบต่อในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว

จากแผนการพัฒนาที่ยั่งยืนนำมาสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ จึงควรมีนโยบายและการวางแผนให้เป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นการเรียนรู้ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม บนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อการรักษา มรดกทางประวัติศาสตร์วัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม ซึ่งแนวคิดการท่องเที่ยวใหม่ตามแผนปฏิบัติการ 21 (Agenda 21) มีตัวชี้วัดและลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

ตัวชี้วัด

1. นโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์
2. การวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์

รายละเอียดตัวชี้วัด

1. นโยบายการท่องเที่ยวงเชิงนิเวศประวัติศาสตร์

ทิศทางการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งทางด้านธรรมชาติ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาเรื่องการพัฒนา รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ตำบล ห้วยใหญ่ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ของ นิภารัตน์ สายประเสริฐ (2553) ซึ่งพบว่าการดำเนินกิจกรรมและการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนซึ่งเป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวได้มีโอกาสกำหนดทิศทางการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนที่มีทั้งธรรมชาติและวัฒนธรรม ทำได้โดยให้ประชาชนได้จัดตั้งองค์กรหรือชมรมฯ ของชุมชนเพื่อเข้ามามีบทบาทในการวางแผนกำหนดทิศทางในการพัฒนาชุมชน ได้มีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการวางแผนและการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชนมีความเหมาะสมและเป็นไปตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน

สรุปได้ว่าทิศทางการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งทางด้านธรรมชาติ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมซึ่งกำหนดโดยชุมชน เพื่อพัฒนา รูปแบบการท่องเที่ยวที่หลากหลาย และต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

2. การวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์

การดำเนินกิจกรรมการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชน โดยให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการวางแผนกำหนดทิศทาง และแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนอย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ วันสาด ศรีสุวรรณ (2553) พบว่าการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน จะประสบความสำเร็จเมื่อชุมชนและประชาชนให้ความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและร่วมมือดำเนินการอย่างจริงจังและต่อเนื่อง คณะกรรมการบริหารการท่องเที่ยวต้องเสถียร รั่ววัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมและพัฒนาการบริหารจัดการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง แผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต้องได้รับการยอมรับและเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น รัฐบาลต้องมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่องและสนับสนุนกองทุนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่และผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวได้รับประโยชน์ร่วมกันอย่างเป็นธรรมในการจัดการท่องเที่ยว

การวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์จะต้องมีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง โดยให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว ร่วมกับองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นผ่านแผนพัฒนาขององค์การที่มีการระบุแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไว้อย่าง

ชัดเจน นอกจากนี้หน่วยงานภาครัฐต้องมีนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนกองทุนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง

ดังนั้นสรุปได้ว่าแนวคิดการท่องเที่ยวใหม่ตามแผนปฏิบัติการ 21 นั้นองค์การทุกระดับ ตั้งแต่ชุมชน องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นตลอดจนภาครัฐ ต้องเข้ามามีบทบาทในการวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์โดยองค์การส่วนท้องถิ่นต้องระบุแผนการท่องเที่ยวไว้อย่างชัดเจน และรัฐบาลต้องมีนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนกองทุนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง

จากประเด็นแนวคิดการท่องเที่ยวใหม่ตามแผนปฏิบัติการ 21 (Agenda 21) อยู่นอกเหนือกรอบในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ จึงไม่กำหนดเป็นตัวแปรในการวิจัย แต่ผู้วิจัยได้นำไปใช้เป็นฐานแนวคิดในวิจัยและการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์เพื่อสร้างปรากฏการณ์ ในการพลิกฟื้นประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร

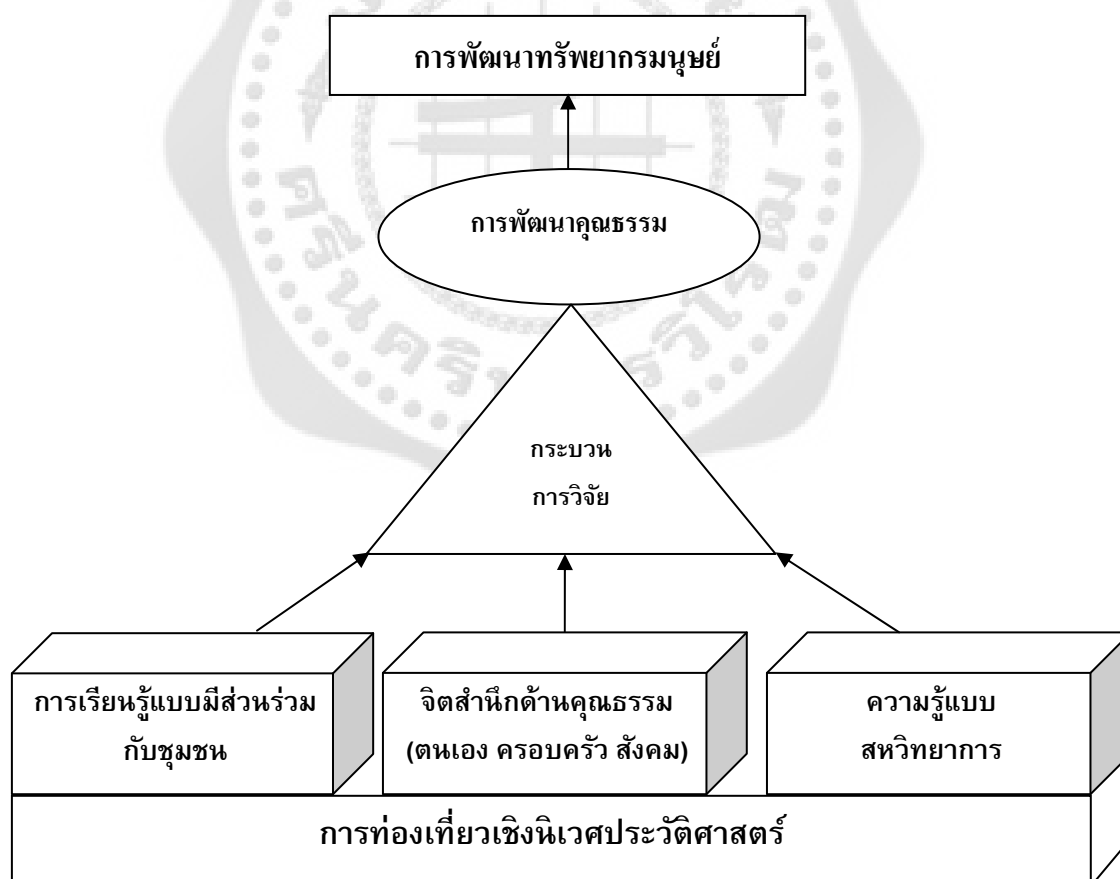
3.2 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์เป็นฐานในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จะเกิดขึ้นเมื่อมีการพัฒนาคุณธรรม บัญญัติ สารี และคนอื่น ๆ (2551) ได้พูดถึงตัวชี้วัดคุณธรรม 3 ระดับได้แก่ คุณธรรมต่อตนเอง ต่อครอบครัว และต่อสังคม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ศศิธร ศรีเขียว (2551) ที่ได้ศึกษาถึงการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ เริ่มจากการคิดเป็น ทำเป็น ดังนั้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในมิติของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์จึงเน้นเรื่องการพัฒนาคุณธรรมเป็นหลัก ซึ่งมี 3 ระดับ ได้แก่ คุณธรรมต่อตนเอง ต่อครอบครัว และต่อสังคม ซึ่งมีตัวชี้วัดคุณธรรมด้านต่างๆ ตามที่ โสวัณน์ พรหมสุวรรณ (2551) ศึกษาไว้ ดังนี้ คุณธรรมต่อตนเอง ตัวชี้วัดคุณธรรม คือ ความมีระเบียบวินัยในตนเอง เช่น การแต่งกาย คุณธรรมต่อครอบครัว ตัวชี้วัดคุณธรรม คือ ความมีระเบียบวินัยในครอบครัว เช่น การอดออม และคุณธรรมต่อสังคม ตัวชี้วัดคุณธรรม คือ ความมีระเบียบวินัยในสังคม เช่น การตรงต่อเวลา เป็นต้น

ศศิธร ศรีเขียว และคนอื่น ๆ (2551) ยังได้ศึกษาถึงวิธีการพัฒนาศักยภาพเยาวชนโดยใช้ การศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชน โดยการให้เยาวชนเป็นทีมวิจัยให้เรียนรู้กระบวนการมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเอง ริเริ่ม ร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมสรุปด้วยกัน หากนำไปสู่การปฏิบัติได้ อย่างเห็นผลเป็นรูปธรรมยิ่งทำให้เยาวชนมีส่วนร่วมได้ดีขึ้นอีก ในขณะที่บัญญัติ สาลี และคนอื่น ๆ (2551) ได้เน้นเรื่องการพัฒนาศักยภาพของเยาวชนและปลูกฝังความสำนึกรักภาษาและวัฒนธรรมต่อเยาวชนเพื่อให้เห็นถึงความสำคัญและเอกลักษณ์ของตน สามารถทำได้โดยดึงให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการคิดค้นและเข้าร่วมโครงการ เช่น โครงการรักษ์ท้องถิ่น มีการทำกิจกรรมละลายพฤติกรรม และร่วมสร้างผลิตภัณฑ์โดยใช้กิจกรรมยามนักวิจัยน้อย เป็นการนำวัสดุที่ประหยัดและวิธีการทางธรรมชาติมาผลิตเป็นยามแจกจ่ายซึ่งกันและกัน

จะเห็นได้ว่าการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เน้นการปลูกฝังจิตสำนึกด้านคุณธรรมโดยผ่านวัฒนธรรมและกระบวนการวิจัยเป็นสำคัญเมื่อการท่องเที่ยวนิเวศประวัติศาสตร์เป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ดังนั้น จึงควรการศึกษาข้อมูลหรือเรื่องราวประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมอย่างสอดคล้อง ตามการศึกษาของทม เกตุวงศา และคนอื่นๆ (2551) ที่ระบุว่าการศึกษาข้อมูลหรือเรื่องราวประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมด้านสภาพแวดล้อมเมืองโบราณกระตุ้นให้นักเรียนซักถามทำให้เกิดการซึมซับคุณค่าและองค์ความรู้ท้องถิ่น ซึ่งองค์ความรู้ท้องถิ่นทางด้านนิเวศประวัติศาสตร์ สอดคล้องตามการศึกษาของอรรถจักร์ สัตยานุรักษ์ และคนอื่นๆ (2551) ที่พบว่าพรมแดนความรู้ทางประวัติศาสตร์ด้านนิเวศและสิ่งแวดล้อมเป็นความรู้แบบสหวิทยาการ แสดงถึงการเชื่อมโยงเอาองค์ความรู้ชาวบ้านและนักพัฒนาเอกชนเข้ามารวมกัน เช่น ความรู้เกี่ยวกับความหลากหลายทางชีวภาพ ความรู้เกี่ยวกับประโยชน์จากระบบนิเวศโดยไม่ทำลายระบบนิเวศ

จากการศึกษาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าการท่องเที่ยวนิเวศประวัติศาสตร์เป็นฐานในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ซึ่งสามารถแสดงและอธิบายได้ดังภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 การท่องเที่ยวนิเวศประวัติศาสตร์เป็นฐานในการพัฒนาทรัพยากร

จากภาพประกอบ 3 อธิบายได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์เป็นฐานนำไปสู่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยการพัฒนาศักยภาพชุมชนหรือเยาวชนให้เกิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม สร้างองค์ความรู้แบบสหวิทยาการซึ่งเป็นการเชื่อมโยงองค์ความรู้ชาวบ้านเข้ามา และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ต้องเน้นการปลูกฝังจิตสำนึกด้านคุณธรรม โดยผ่านกระบวนการวิจัย นำไปสู่คุณธรรมพัฒนาคุณธรรมใน 3 ระดับ ได้แก่ คุณธรรมต่อตนเอง ต่อครอบครัว และต่อสังคม เป็นหลัก ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ต่อไป

จากประเด็นดังกล่าวข้างต้นได้นำไปสู่การขับเคลื่อนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ โดยต้องมาจากฐานความรู้ของชุมชนซึ่งมีความเป็นสหวิทยาการและสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ผ่านวิธีการและกระบวนการทางวิจัยแบบมีส่วนร่วมของเยาวชน ท้องถิ่น และหน่วยงานภาครัฐเพื่อให้กระบวนการเรียนรู้ของเยาวชนนำไปสู่กระบวนการสร้างจิตสำนึกของเยาวชนทางด้านคุณธรรม ดังนั้นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์จึงมีความสำคัญเนื่องจากเป็นฐานในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ซึ่งเป็นอีกหนึ่งตัวแปรที่สำคัญในงานวิจัยครั้งนี้ โดยมีตัวชี้วัดและลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

ตัวชี้วัด

1. ฐานความรู้จากชุมชน
2. ความเป็นสหวิทยาการ
3. ความต้องการของชุมชน
4. การเรียนรู้จากกระบวนการวิจัย
5. การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
6. การสร้างจิตสำนึกทางด้านคุณธรรม
7. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

รายละเอียดของตัวชี้วัด

1. ฐานความรู้จากชุมชน

จากการศึกษาของ (เมธี ใจศรี; และคนอื่นๆ. 2553) ได้เสนอการเรียนรู้แบบประวัติศาสตร์ แล้วนำมาศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน แล้วนำผลมาสร้างเป็นหลักสูตรท้องถิ่น เป็นการนำเอาองค์ความรู้ของชุมชนเข้าสู่ห้องเรียนองค์ความรู้นั้นก็จะไม่สูญหายไป

2. ความเป็นสหวิทยาการ

ความเป็นสหวิทยาการทางด้านบริหารจัดการ ด้านสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม แผนการพัฒนาการท่องเที่ยว นโยบายในการส่งเสริมการท่องเที่ยวและผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม ทาง การจัดการท่องเที่ยวซึ่งสอดคล้องตามการศึกษาของ (วันสาต ศรีสุวรรณ. 2553) ในเรื่องรูปแบบ การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนลุ่มน้ำตาปี

3. ความต้องการของชุมชน

การพัฒนาการท่องเที่ยวควรสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนซึ่งสอดคล้องกับ การศึกษาของ (เพลินพิศ เครือบุญ; และคนอื่นๆ. 2551) ที่ได้ศึกษาเรื่องการวางแผนกิจกรรมและ ความร่วมมือของชุมชนเป็นปัจจัยนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การวางแผน กิจกรรมและความร่วมมือจากชุมชน การพัฒนาการท่องเที่ยว และควรสอดคล้องกับความต้องการ ของชุมชน

4. การเรียนรู้จากกระบวนการวิจัย

กระบวนการเรียนรู้จากการวิจัยจะต้องเกิดจากการให้เยาวชนเป็นตัวหลักในการ ดำเนินงานโดยเริ่มตั้งแต่การกำหนดปัญหา การวางแผน ตลอดจนการพัฒนา รูปแบบการท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของทม เกตุวงศา และคนอื่นๆ (2551) ที่ได้ศึกษาเรื่องกระบวนการสร้าง การเรียนรู้ประวัติศาสตร์ชุมชนเพื่อจัดตั้งพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดพุทธมงคล อำเภอกันทรวิชัย จังหวัด มหาสารคาม พบว่า กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของคนในท้องถิ่นก่อให้เกิดความร่วมมือในการ ดำเนินงานในรูปแบบต่างๆ ตั้งแต่การกำหนดปัญหา วางแผนการดำเนินงาน จนถึงขั้นตอนการ พัฒนา โดยเน้นการให้ชุมชนเป็นตัวเอกในการดำเนินงาน ให้มีส่วนร่วมวิพากษ์วิจารณ์ทำให้เขารู้สึก ว่าเป็นส่วนหนึ่งและสำนึกความเป็นเจ้าของ จนเกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง

5. การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเป็นการเรียนรู้จากการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมซึ่งสอดคล้อง กับเพียกานต์ นามวงศ์ (2552) ที่ได้ศึกษาและพบว่าการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้น ต้องให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจึงจะสัมฤทธิ์ผล

6. การสร้างจิตสำนึกทางด้านคุณธรรม

ระบบคุณธรรมจริยธรรมเป็นรากฐานของการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมอย่างสันติ ซึ่งคุณธรรมทางด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ที่สำคัญประกอบด้วย ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย และความรับผิดชอบต่อเป็นหลัก ซึ่งสอดคล้องกับการสังเคราะห์งานวิจัยคุณลักษณะและกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของประเทศต่างๆ ของเจือจันทร์ จงสถิตอยู่ (2549)

7. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

การสร้างศักยภาพของชุมชนตามการศึกษาของจำเนียร ชุนทโสภาค (2553) ซึ่งเห็นว่าการพัฒนาศักยภาพของคนเป็นการเตรียมความพร้อมเพื่อนำไปสู่การพัฒนาหรือการปฏิบัติการเกี่ยวกับรูปแบบการท่องเที่ยวที่เหมาะสม เพื่อเป็นฐานในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

จากรายละเอียดตัวชี้วัดข้างต้นนำมากำหนดคุณลักษณะที่สำคัญตามแสดงในตาราง 1 ดังนี้

ตาราง 1 แสดงตัวชี้วัดและคุณลักษณะที่สำคัญ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์เป็นฐานในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

ตัวชี้วัด	คุณลักษณะที่สำคัญ	ตัวชี้วัดที่เลือกใช้ในการศึกษา	
		เลือก	ไม่เลือก
1. ฐานความรู้จากชุมชน	การรวบรวมองค์ความรู้ของชุมชนสร้างโดยให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนสำคัญในสร้างองค์ความรู้		√
2. ความเป็นสหวิทยาการ	การเชื่อมโยงฐานความรู้ต่างๆ เข้ากับองค์ความรู้ชาวบ้านโดยใช้กระบวนการวิจัยเพื่อวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว นโยบายในการส่งเสริมการท่องเที่ยวและการกระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม	√	

ตาราง 1 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	คุณลักษณะที่สำคัญ	ตัวชี้วัดที่เลือกใช้ในการศึกษา	
		เลือก	ไม่เลือก
3. ความต้องการของชุมชน	การวางแผนกิจกรรมทางด้านการท่องเที่ยวต้องสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน		√
4. การเรียนรู้จากกระบวนการวิจัย	ร่วมกันกำหนดปัญหา วางแผนการดำเนินงาน และการพัฒนา		√
5. การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ		√
6. การสร้างจิตสำนึกทางด้านคุณธรรม	ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย และความรับผิดชอบ		√
7. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์	ศักยภาพและความพร้อมของชุมชนเพื่อรองรับการพัฒนาการท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่		√

จากตารางข้างต้นในงานวิจัยนี้จะเลือกใช้ตัวชี้วัด 1 ตัว ได้แก่ ความเป็นสหวิทยาการ โดยความเป็นสหวิทยาการ คุณลักษณะที่สำคัญ คือ การเชื่อมโยงฐานความรู้ต่างๆ เข้ากับองค์ความรู้ชาวบ้านโดยใช้กระบวนการวิจัย เพื่อวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว นโยบายในการส่งเสริมการท่องเที่ยวและการกระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม ซึ่งจะใช้วัดตัวแปรด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

3.3 ความแตกต่างและความเหมือนของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ นำไปสู่การกำหนดองค์ความรู้ทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Eco-tourism) เป็นการท่องเที่ยวเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวที่มีสิ่งมีชีวิตอยู่ร่วมด้วยแหล่งท่องเที่ยวนั้นอาจเป็นพื้น สัตว์ หรือคน ตลอดจนวัฒนธรรมอันดีงามของคน เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ มีการให้ความรู้แก่ผู้เกี่ยวข้อง ชุมชนท้องถิ่น และสร้างจิตสำนึกให้ทุกฝ่ายร่วมกันรับผิดชอบต่อระบบนิเวศอย่างยั่งยืน ในขณะเดียวกัน การท่องเที่ยว

เชิงนิเวศยังรวมถึงการท่องเที่ยวในแหล่งประวัติศาสตร์ โบราณคดี และวัฒนธรรม มีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อมเป็นหลักเน้นให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสได้รับประสบการณ์โดยตรง และสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. 2548)

ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นทั้งการท่องเที่ยวและการพัฒนาไปพร้อมๆ กัน โดยเฉพาะการพัฒนาด้านจิตสำนึกของนักท่องเที่ยวให้มีความตระหนักในการรักษาสิ่งแวดล้อมสำหรับการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ เป็นเรื่องราวที่เกี่ยวกับคนที่เกิดขึ้นในอดีตอาจจะเป็นโบราณสถาน โบราณวัตถุ วัฒนธรรมประเพณีและร่องรอยทางประวัติศาสตร์ เป็นต้น จึงเป็นท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาพฤติกรรมในอดีตของมนุษย์ผ่านร่องรอยหลักฐานต่างๆ และร่องรอยเหล่านั้นก็กลายเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญในเวลาต่อมา องค์ความรู้ของประวัติศาสตร์จะทำให้ให้นักท่องเที่ยวเข้าใจถึงความเป็นมาของสถานที่ต่างๆ ได้อย่างลึกซึ้ง เห็นคุณค่าของวัฒนธรรมวิถีชีวิต ตลอดจนวิเคราะห์พฤติกรรมผู้คนในอดีตที่มีความสัมพันธ์ต่อแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างเป็นเหตุเป็นผล ความรู้ทางประวัติศาสตร์ยังมีส่วนสำคัญที่จะทำให้นักท่องเที่ยวมีจิตสำนึกต่อแหล่งทรัพยากรท่องเที่ยวจนเกิดความภูมิใจในมรดกของชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประวัติศาสตร์ชาติที่มุ่งเน้นคุณค่าในวีรกรรมของผู้นำซึ่งเป็นแบบอย่างในการสร้างคุณความดีเพื่อส่วนรวมผ่านร่องรอยหลักฐานที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว เช่น อนุสาวรีย์ อนุสรณ์สถานต่างๆ เป็นต้น (อดิสร ศักดิ์สูง. 2554)

สรุปได้ว่าการท่องเที่ยวทั้ง 2 แบบมีประเด็นความเหมือน คือ เป็นการท่องเที่ยวเพื่อสร้างจิตสำนึกอย่างมีความรับผิดชอบ ส่วนประเด็นความแตกต่าง คือ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะมุ่งเน้นท่องเที่ยวเพื่อชื่นชมในแหล่งธรรมชาติ สำหรับการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์จะมุ่งเน้นศึกษาและเรียนรู้ร่องรอยและหลักฐานทางด้านประวัติศาสตร์ เป็นต้น

จากประเด็นความแตกต่างและประเด็นความเหมือนนำไปสู่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ได้ว่าเป็นการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่ยังคงมีสิ่งมีชีวิตอาจจะเป็นพืช สัตว์หรือคนมาเกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยว นั่น จึงเป็นการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาและเรียนรู้มรดกทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และสภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์อย่างมีจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์มีศักยภาพที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวดังกล่าว

ดังนั้นพื้นที่ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกศึกษาในพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ประวัติศาสตร์ที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นอย่างน่าสนใจ มีสภาพแวดล้อมธรรมชาติที่มีความสำคัญเพราะเป็นพื้นที่ป่าชายเลนที่เป็นแนวกันชนทางทะเลของกรุงเทพมหานครซึ่งเป็นเมืองหลวงของประเทศไทย นอกจากนี้ยังมีอัตลักษณ์โดดเด่นคือเป็นพื้นที่แห่งประวัติศาสตร์ของผู้มีศีลธรรมจรรยา จนกลายเป็นพื้นที่แห่งความศกดิ์สิทธิ์ที่ผู้มาเยือนต้องเคารพสักการะและนำไปเป็นพียงทางใจ

สมุทรสาครเป็นจังหวัดขนาดเล็กมีเพียง 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอกระทุ่มแบน และอำเภอบ้านแพ้ว นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มักมองข้ามจังหวัดสมุทรสาคร เห็นเป็นเพียงเส้นทางผ่านสู่แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอื่นๆ อย่างเช่น สมุทรสงคราม เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ เป็นต้น แต่หากพิจารณาให้ดีจะพบว่าจังหวัดสมุทรสาคร เป็นจังหวัดที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจโดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นและของชาติอันทรงคุณค่าให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามาเยี่ยมชมและศึกษาเรียนรู้ ตัวอย่าง เช่น ศาลพันท้ายนรสิงห์ซึ่งตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ตำบล พันท้ายนรสิงห์

จังหวัดสมุทรสาครจัดได้ว่าเป็นเมืองเศรษฐกิจ มีโรงงานอุตสาหกรรมที่หลากหลาย จึงมีแรงงานต่างด้าวเข้ามาอาศัยและทำงาน จนกลายเป็นประชากรแฝง แรงงานต่างด้าวเหล่านี้จึงกลายเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวชมประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ แต่ด้วยความแตกต่างทางชาติพันธุ์ ทำให้วัฒนธรรมทางภาษามีความแตกต่างกัน เป็นสาเหตุหนึ่งของการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ของชาติไทย จึงเป็นสิ่งที่ท้าทายในการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่ตำบลพันท้ายนรสิงห์ที่จะมีวิธีการจัดการการท่องเที่ยวอย่างไร เพื่อให้กลุ่มนักท่องเที่ยวที่เป็นแรงงานต่างด้าวเหล่านี้ได้เห็นคุณค่าและซึมซับเอาคุณธรรมศีลธรรมแห่งประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์เข้าไปอยู่ในวิถีชีวิตของแรงงานต่างด้าว จะส่งผลดีต่อการพัฒนาประเทศด้านความมั่นคง โดยมีส่วนช่วยลดการก่ออาชญากรรมได้โดยใช้ระบบคุณธรรมจากเนื้อหาของประวัติศาสตร์

ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญแห่งหนึ่งของตำบลพันท้ายนรสิงห์ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งเป็นทั้งแหล่งเรียนรู้ทางแหล่งประวัติศาสตร์ที่สำคัญ ในพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์มีโบราณสถานที่สำคัญเรียกว่า ศาลพันท้ายนรสิงห์ ซึ่งได้รับการประกาศขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานของชาติ ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 72 ตอนที่ 2 เมื่อวันที่ 4 มกราคม พ.ศ. 2498 กรมศิลปากร ได้ดำเนินการจัดสร้างศาลพันท้ายนรสิงห์ อาณาบริเวณรอบๆ ศาลไว้ประมาณ 100 ไร่ เพื่อจัดตั้งเป็น “โบราณสถานแห่งชาติ” ภายในศาลมีรูปปั้นของพันท้ายนรสิงห์ขนาดเท่าของจริง ให้นักท่องเที่ยวเข้ามากราบไหว้ และระลึกถึงคุณงามความดีของท่าน

นอกจากนี้ในแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้ยังมีแหล่งศึกษาการอนุรักษ์เรียนรู้ป่าชายเลนให้ได้ศึกษาและเรียนรู้ ด้วยกระแสการท่องเที่ยวทั่วโลก จังหวัดจึงมีนโยบายสนับสนุนให้เกิดการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ (แผนพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดสมุทรสาคร. 2553)

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์เป็นพื้นที่มีศักยภาพที่เหมาะสมต่อการท่องเที่ยว (จำเนียร ชุณหโสภาค. 2553) ซึ่งสอดคล้องกับคาร์ลและกุปต้า (Kaul; & Gupta. 2009) ที่ว่าถ้าจะพัฒนาในระยะยาวอย่างยั่งยืนต้องเน้นตลาดในประเทศ ให้คนในประเทศได้ท่องเที่ยวในประเทศ ต้องสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย แต่อย่างไรก็ตามประวัติศาสตร์

ในพื้นที่ดังกล่าวกำลังจะถูกลืมและลดความสำคัญลงตามกระแสวัฒนธรรมต่างชาติและกาลเวลา การสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวแนวใหม่ อาทิเช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นการนำเอาทรัพยากรทางการท่องเที่ยวทั้งทางด้านประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรมทางประวัติศาสตร์ และภูมิทัศน์ทางศิลปกรรม ที่มีศักยภาพในพื้นที่ มาสร้างให้เกิดกระแสการท่องเที่ยวโดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนท้องถิ่นโดยเฉพาะเยาวชนเป็นสิ่งที่ท้าทาย และน่าสนใจอย่างยิ่ง เนื่องจากสิ่งดังกล่าวจะเป็นการพัฒนาการท่องเที่ยว และช่วยฟื้นฟูประวัติศาสตร์ให้กลับมาปรับใช้สังคมต่อไป ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร เป็นพื้นที่เป้าหมายในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามแผนที่ดังภาพประกอบ

แผนที่ประเทศไทย

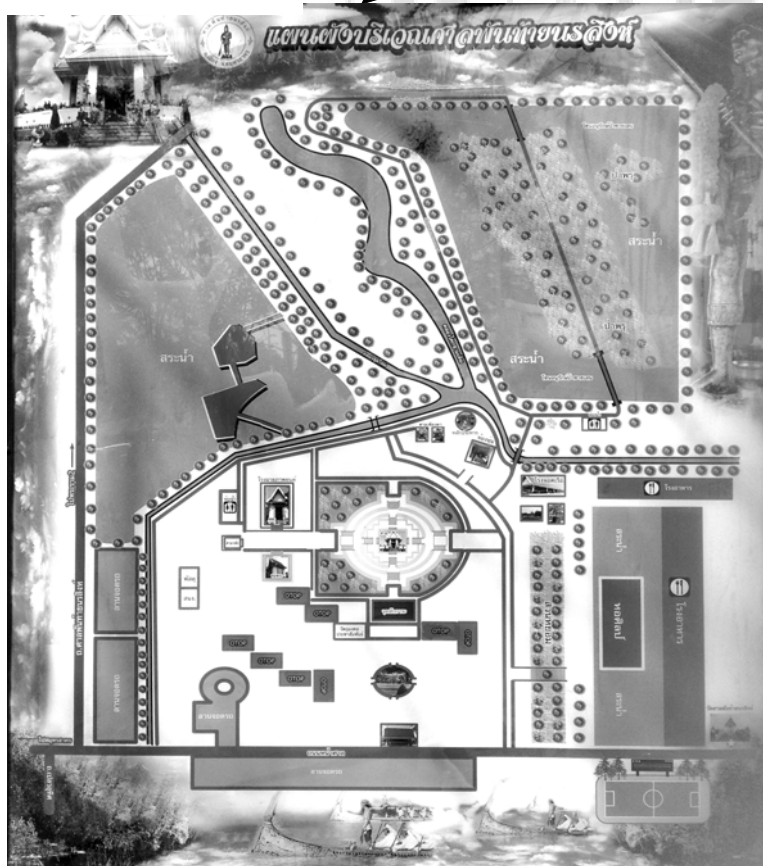

ภาพประกอบ 4 แผนที่ประเทศไทย

แผนที่ท่องเที่ยวจังหวัดสมุทรสาคร
SAMUT SAKHON TOURIST MAP

ภาพประกอบ 5 แผนที่จังหวัดสมุทรสาคร

ภาพประกอบ 6 แผนที่พื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์จะเกิดการพัฒนาได้ต้องอาศัยการสร้างองค์ความรู้ท้องถิ่นให้เกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งถือว่าเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ และองค์ความรู้ดังกล่าวต้องประกอบด้วย 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) ประวัติศาสตร์ชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว 2) สภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์ และ 3) จิตสำนึกด้านคุณธรรมทางการท่องเที่ยว โดยมีตัวชี้วัดและคุณลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

ตัวชี้วัด

1. ประวัติศาสตร์ชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว
2. สภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์
3. จิตสำนึกด้านคุณธรรมทางการท่องเที่ยว

รายละเอียดตัวชี้วัด

1. ประวัติศาสตร์ชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว

ประวัติศาสตร์ชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวเป็นการค้นคว้าเรื่องราวในอดีต ประวัติความเป็นมา โบราณสถาน โบราณวัตถุ ตลอดจนความเชื่อ ตำนานเรื่องเล่าต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ นารีรัตน์ ปริสุทธิภูมิพร (2551) ได้การศึกษาพบว่า การศึกษาประวัติศาสตร์เป็นการสืบค้นเรื่องราวในอดีตซึ่งจะเป็นหลักทางวิชาการต่อไปจึงต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างมากในเรื่องความเที่ยงตรงและความแม่นยำ จำเป็นต้องตรวจสอบข้อมูลจากหลายฝ่ายเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือของข้อมูล ดังนั้นเรื่องราวประวัติศาสตร์ของชุมชนต้องมาจากคนในชุมชนร่วมเข้ามาสืบค้น นอกจากนี้การสืบค้นประวัติศาสตร์อาจจะเป็นการรวบรวมพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ต่างๆ เข้าไว้ด้วยกัน (Robertson, A. Hugh; & McGee, K. Tara. 2003)

2. สภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์

สภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์เป็นสถานที่สำคัญที่เกี่ยวข้องประวัติศาสตร์ จะต้องมีการอนุรักษ์เพราะเป็นพื้นที่มีศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ต่อไป สมบูรณ์ ตีบเตปิน และคนอื่นๆ (2553) ได้กล่าวว่าสถานที่สำคัญที่เกี่ยวข้องประวัติศาสตร์ เช่น บ่อน้ำที่เป็นพื้นที่ๆ ที่เคยใช้เข้ากรรมให้พระสงฆ์ พื้นที่ป่าในพื้นที่นั้นมีสัตว์ป่าอยู่อาศัย เช่นนกยูง เป็นต้น ดังนั้นในการจัดการสิ่งแวดล้อมมีประเด็นในการเรียนรู้เพื่อจัดการสิ่งแวดล้อมที่สำคัญดังนี้ 1) การใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสม 2) เป็นนวัตกรรมทางการท่องเที่ยว 3) คุณค่าทางจริยธรรม 4) การมีส่วนร่วมของสาธารณชน 5) การแสดงความรับผิดชอบ และ 6) การทำงานเป็นทีม เป็นต้น (Ferreira, A.J.D; Lopes, M.A.R.; & Morais J.P.F. 2006)

3. จิตสำนึกด้านคุณธรรมทางการท่องเที่ยว

การมีคุณธรรม ทางด้านความมีวินัย ความซื่อสัตย์ และความรับผิดชอบต่อตนเอง เป็นคุณธรรมที่นำไปพัฒนาด้านการมีจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคมกับจันทรทิพย์ แก้วประกอบ (2553) ได้ศึกษาว่าททกรรมเกี่ยวกับการเสริมสร้างความรักและสามัคคีในชาติ เป็นวาทกรรมที่ปรากฏมากที่สุดในเนื้อหาจากภาพยนตร์อิงประวัติศาสตร์ไทยเรื่องตำนานสมเด็จพระนเรศวรมหาราช เป็นการนำเสนอความรักชาติ ความสามัคคี การเสียสละ ความกตัญญู ความยิ่งใหญ่ในศักดิ์ศรี และความเด็ดเดี่ยวของคนในชาติเพื่อให้เห็นถึงแรงผลักดันในการต่อสู้

จากรายละเอียดตัวชี้วัดข้างต้นนำมากำหนดคุณลักษณะที่สำคัญตามแสดงในตารางได้ดังนี้

ตาราง 2 แสดงตัวชี้วัดและคุณลักษณะที่สำคัญ ความแตกต่างและความเหมือนของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ นำไปสู่การกำหนดองค์ความรู้ทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์

ตัวชี้วัด	คุณลักษณะที่สำคัญ	ตัวชี้วัดที่เลือกใช้ในการศึกษา	
		เลือก	ไม่เลือก
1. ประวัติศาสตร์ชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว	การค้นคว้าเรื่องราวในอดีต ประวัติความเป็นมา โบราณสถาน โบราณวัตถุ ตลอดจนความเชื่อ ตำนานเรื่องเล่าต่างๆ	√	
2. สภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์	สถานที่ที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์	√	
3. จิตสำนึกด้านคุณธรรมทางการท่องเที่ยว	การมีคุณธรรม ทางด้านความมีวินัย ความซื่อสัตย์ และความรับผิดชอบต่อตนเอง	√	

จากตารางข้างต้นในงานวิจัยนี้จะเลือกใช้ตัวชี้วัด 3 ตัว ได้แก่ ประวัติศาสตร์ชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว สภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์ และจิตสำนึกด้านคุณธรรมทางการท่องเที่ยว ซึ่งตัวชี้วัดทั้ง 3 ตัวนี้ จะใช้วัดตัวแปรด้านการสร้างองค์ความรู้ท้องถิ่น

3.4 คุณค่าของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ต่อชุมชน

ชุมชนในมิติของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ มี 3 ระดับ ได้แก่ เยาวชน ชุมชน เครือข่ายท้องถิ่น โดยระดับกลุ่มจะเน้นกลุ่มเยาวชนเป็นหลัก สอดคล้องกับการศึกษาของ ศศิธร ศรีเขียว (2551) ที่ศึกษาถึงแนวทางให้เยาวชนสนใจประวัติศาสตร์โดยใช้การจัดกิจกรรมค่ายประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ให้เยาวชนได้เล่นเรียนรู้ร่วมกัน จึงเป็นเครื่องมือในการสร้างความสนใจและการมีส่วนร่วมในการศึกษาประวัติศาสตร์ การศึกษาประวัติศาสตร์ให้ได้ผลดี ต้องศึกษาประวัติศาสตร์ตามความสนใจของเยาวชน

ระดับชุมชนส่วนใหญ่เป็นระดับชุมชนที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ และวรรณกรรม และมีคุณค่าทางด้านความเชื่อซึ่งสอดคล้องกับสมบูรณ ติบเตป็น และคนอื่นๆ (2553) ได้กล่าวว่า การถ่ายทอดองค์ความรู้ประวัติศาสตร์ให้กับคนรุ่นหลังได้เรียนรู้เห็นความสำคัญและลุกขึ้นมาหวงแหนประวัติศาสตร์นั้นสามารถทำได้โดยการพัฒนาสถานที่สำคัญ ที่เกี่ยวข้องประวัติศาสตร์ เช่น การพัฒนาบ่อน้ำ ซึ่งเป็นพื้นที่ๆ ที่เคยใช้เข้ากรรมให้พระสงฆ์ ให้สามารถใช้ประโยชน์ได้ได้ในปัจจุบัน แต่ชุมชนเห็นความสำคัญและหวงแหนสิ่งที่เกี่ยวข้องกับครุบาศรีวิชัย มีการลุกขึ้นมาเพื่อรวมพลังไม่ให้มีการทำลายสิ่งทีครุบาเคยสร้างไว้ การดูแลจัดการป่า การรักษาป่าต้นน้ำ และการใช้ประโยชน์จากป่า หากใช้ระบบความเชื่อเข้ามาจัดการ เช่น การหาของป่า การทำประปาภูเขาเพื่อนำน้ำมาใช้ในชุมชน แต่พื้นที่นั้นมีนกยูงเป็นจำนวนมาก และเชื่อกันว่านกยูงเหล่านั้นเป็นของครุบาศรีวิชัย จึงไม่มีใครคิดทำร้าย

ระดับเครือข่ายท้องถิ่นในความหมายของการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์อยู่ในรูปแบบของความเป็นสถาบันต่างๆ สอดคล้องกับคำกล่าวของเจือจันทร์ จงสถิตอยู่ (2549) ว่ารูปแบบของความเป็นสถาบันมี 3 สถาบัน ได้แก่ สถาบันศาสนา สถาบันครอบครัว และสถาบันการศึกษา ซึ่งจะเป็นสถาบันที่ทุกประเทศให้ความสำคัญในการหล่อหลอมคุณธรรมจริยธรรมของทั้งเด็กและเยาวชนหล่อหลอมให้เกิดจิตสำนึกในคุณค่าในท้องถิ่นของตน

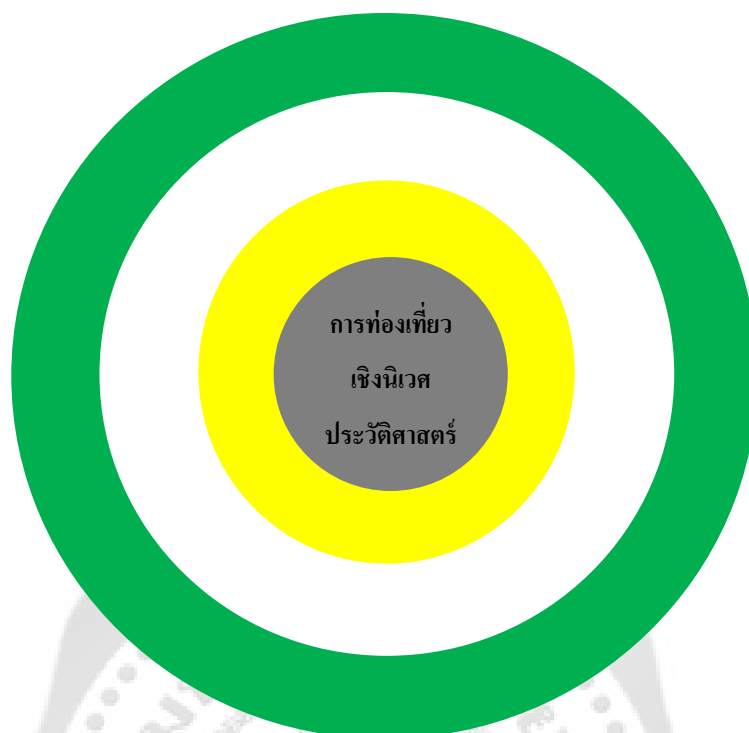
คุณค่าหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ต่อชุมชนต่างๆ อาทิเช่น คุณค่าต่อเยาวชนทำให้เกิดเยาวชนเกิดความรักในสำนึกรักบ้านเกิดของตนเองตามการศึกษาของ บัญญัติ สาลี และคนอื่นๆ (2551) ที่กล่าวถึงการปลูกฝังความสำนึกรักภาษาและวัฒนธรรมซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของตน

คุณค่าต่อชุมชนทำให้เกิดความรักและหวงแหนทรัพยากรทางการท่องเที่ยวซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสมบุรณ์ ตีบเตปิน และ คนอื่นๆ (2553) ที่ว่าการถ่ายทอดองค์ความรู้ประวัติศาสตร์ให้กับคนรุ่นหลังได้เรียนรู้เห็นความสำคัญและลุกขึ้นมาหวงแหนประวัติศาสตร์นั้นสามารถทำได้โดยการพัฒนาสถานที่สำคัญที่เกี่ยวข้องประวัติศาสตร์ เช่น การพัฒนาบ่อน้ำ ซึ่งเป็นพื้นที่ๆ ที่เคยใช้เข้ากรรมของพระสงฆ์ ให้สามารถใช้ประโยชน์ได้ในปัจจุบัน แต่ชุมชนเห็นถึงความสำคัญและหวงแหนสิ่งที่เกี่ยวข้องกับครุบา ศรีวิชัย จึงมีการลุกขึ้นมาเพื่อรวมพลังไม่ให้มีการทำลายสิ่งที่ครุบาเคยสร้างไว้ เป็นต้น

คุณค่าต่อเครือข่ายท้องถิ่นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์เป็นศูนย์กลางในการอนุรักษ์ฟื้นฟูและพัฒนาวัฒนธรรม ประเพณี ซึ่งเป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว สอดคล้องกับการศึกษาของดาเนียลและฟลิสเซอร์ (Felsenstein, Daniel; & Fleischer, Aliza. 2003) ที่กล่าวถึงการจัดงานวัดไว้ว่าเป็นงานประเพณีในท้องถิ่นซึ่งเป็นกลยุทธ์ทางการท่องเที่ยวหนึ่ง โดยสร้างนักท่องเที่ยวให้มาใช้จ่ายเพื่อ ซื้อตั๋วเข้ามาเที่ยวชม ที่จอดรถ ที่พัก ร้านอาหาร และการขึ้นส่งต่างๆ เป็นต้น ซึ่งจะเป็นแหล่งรายได้ในท้องถิ่นต่อไป

ดังนั้นสรุปได้ว่าความมีคุณค่าของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ ทำให้เยาวชนเกิดความรักท้องถิ่นของตนเอง ทำให้ชุมชนเกิดความรักและหวงแหนทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น และเครือข่ายท้องถิ่นซึ่งระดับเครือข่ายนั้นทำให้เกิดการรวมตัวของ 3 สถาบันหลัก อันได้แก่ สถาบันศาสนา สถาบันครอบครัว และสถาบันการศึกษา ทำให้เกิดคุณค่าต่อเครือข่ายท้องถิ่นในการร่วมกันทำงานเพื่ออนุรักษ์ ฟื้นฟู และพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์มีคุณค่าต่อชุมชนต่างๆ

จากการศึกษาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์นั้นเกิดคุณค่าต่อชุมชนซึ่งแสดงและอธิบายได้ดังภาพภาพประกอบ 7

ภาพประกอบ 7 คุณค่าของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์

จากภาพประกอบ 7 อธิบายได้ว่าคุณค่าของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์นั้นสามารถทำให้เยาวชนเกิดความรักท้องถิ่นของตนเอง ทำให้ชุมชนเกิดความรักและห่วงแหนทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น และเครือข่ายท้องถิ่นทำให้เกิดการรวมตัวของ 3 สถาบันหลัก ได้แก่ สถาบันศาสนา สถาบันครอบครัว และสถาบันการศึกษา ในการร่วมกันทำงานเพื่ออนุรักษ์ ฟื้นฟู และพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ เป็นต้น

จากประเด็นดังกล่าวข้างต้นได้นำไปสู่การกำหนดตัวแปรด้านการสร้างคุณค่าใหม่ เป็นการสร้างองค์ความรู้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ อันประกอบด้วย 3 ประเด็นหลักดังนี้ ประวัติศาสตร์ชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว (Historical for Tourism) สภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์ (Historical environmental) และภูมิทัศน์ทางศีลธรรม (Moral landscapes) ที่ปรากฏอยู่ในพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร

องค์ความรู้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ จะเป็นคุณค่าใหม่ในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพราะประกอบไปด้วย 3 ประการ ดังนี้ องค์ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว ทำให้เยาวชนเกิดความรักท้องถิ่นของตนเอง องค์ความรู้ด้านสภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์ ทำให้ชุมชนเกิดความรักและห่วงแหนทรัพยากรการท่องเที่ยวของท้องถิ่น และองค์ความรู้ภูมิทัศน์ทางศีลธรรม

ทำให้เกิดการรวมตัวของ 3 สถาบันหลัก ได้แก่ สถาบันศาสนา สถาบันครอบครัว และสถาบันการศึกษา ในการร่วมกันทำงานเพื่ออนุรักษ์ ฟื้นฟู และพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์

ตัวชี้วัด

1. องค์ความรู้ทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์สร้างคุณค่าใหม่ในการท่องเที่ยว
2. องค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์ที่นำไปสร้างความรักถิ่นเกิดของตนเอง
3. องค์ความรู้ทางสภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์ที่นำไปสร้างความรักและห่วงใยในทรัพยากรการท่องเที่ยวของท้องถิ่น
4. องค์ความรู้ภูมิทัศน์ทางศิลปกรรมที่นำไปสร้างการอนุรักษ์ฟื้นฟูและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

รายละเอียดตัวชี้วัด

1. **องค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ สร้างคุณค่าใหม่ในการท่องเที่ยว**
 องค์ความรู้ที่สำคัญคือ เรื่องราวประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ที่ทำให้เกิดการซึมซับ และตระหนักในคุณค่าได้นั้นต้องมีกระบวนการในการแลกเปลี่ยนซักถาม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษากระบวนการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ชุมชนเพื่อจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ที่หมู่บ้านวัดพุทธมงคล อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ของทม เกตุวงศา (2551) พบว่า กระตุ้นให้นักเรียนซักถามในสิ่งที่สงสัยทางด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ส่งผลทำให้เกิดการซึมซับขององค์ความรู้
2. **องค์ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ที่นำไปสร้างความรักถิ่นเกิดของตนเอง**
 องค์ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ ได้มาจากแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ในชุมชนโดยการเข้าร่วมสำรวจแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ในชุมชน และทำให้เกิดความรักและเห็นคุณค่าในชุมชนที่เป็นถิ่นเกิดของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานของชุตินา ศิริวงศ์ (2553) การจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์และหลักฐานทางประวัติศาสตร์ สามารถพัฒนาความรู้ความเข้าใจในการเรียนสาระประวัติศาสตร์ได้ดี ส่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง เนื่องจากนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมมีโอกาสสัมผัสประสบการณ์ตรงทั้งจากแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและในชุมชน การสัมผัสเรียนรู้สิ่งที่อยู่ใกล้ตัวทำให้เกิดความรู้ และทักษะความสามารถ และยังเป็นการปลูกฝังให้เกิดความรักและเห็นคุณค่าในชุมชนที่ตนอาศัยอยู่

3. องค์ความรู้ด้านสภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์ที่นำไปสร้างความรักและหวงแหนในทรัพยากรการท่องเที่ยวของท้องถิ่น

องค์ความรู้ทางด้านสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์บนฐานระบบความเชื่อ ซึ่งสอดคล้องกับงานของสมบูรณ ตี๋เตมเป็น และคณะ (2553) การดูแลจัดการป่า การรักษาป่าต้นน้ำ และการใช้ประโยชน์จากป่า หากใช้ระบบความเชื่อเข้ามาจัดการ เช่น การหาของป่า การทำประปาภูเขาเพื่อนำน้ำมาใช้ในชุมชน แต่พื้นที่นั้นมีนกยูงเป็นจำนวนมาก และเชื่อกันว่านกยูงเหล่านั้นเป็นของครูบาศรีวิชัย จึงไม่มีใครใครคิดทำร้าย

4. องค์ความรู้ภูมิทัศน์ด้านศีลธรรมที่นำไปสร้างการอนุรักษ์ฟื้นฟูและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

องค์ความรู้ทางด้านหลักธรรมในเรื่องความมีวินัย ความซื่อสัตย์ หลักธรรมทริโถปปะ และหลักธรรมสัปปริสธรรม 7 ซึ่งสอดคล้องกับงานของโสวัฒน์ พรหมสุวรรณ และคนอื่นๆ (2551) ที่กำหนดตัวชี้วัดคุณธรรมด้านต่างๆ ได้แก่ ความมีระเบียบวินัยในตนเอง คือ การแต่งกาย ระเบียบวินัยในครอบครัว คือ การอดออม และระเบียบวินัยในสังคม คือ การตรงต่อเวลา เป็นต้น

จากรายละเอียดตัวชี้วัดข้างต้นนำมากำหนดคุณลักษณะที่สำคัญตามแสดงในตารางได้ดังนี้

ตาราง 3 แสดงตัวชี้วัดและคุณลักษณะที่สำคัญ คุณค่าของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ต่อชุมชน

ตัวชี้วัด	คุณลักษณะที่สำคัญ	ตัวชี้วัดที่เลือกใช้ในการศึกษา	
		เลือก	ไม่เลือก
1. องค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์สร้างคุณค่าใหม่ในการท่องเที่ยว	การบูรณาการประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ผ่านกระบวนการในการแลกเปลี่ยนซักถาม เพื่อให้เกิดการซึมซับและตระหนักในคุณค่า	√	
2. องค์ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ที่นำไปสร้างความรักถิ่นเกิดของตนเอง	ความรู้ ทางด้านประวัติศาสตร์ที่ได้จากการสำรวจแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ในชุมชน	√	

ตาราง 3 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	คุณลักษณะที่สำคัญ	ตัวชี้วัดที่เลือกใช้ ในการศึกษา	
		เลือก	ไม่เลือก
3. องค์ความรู้ด้าน สภาพแวดล้อมทาง ประวัติศาสตร์ที่นำไปสร้างความ รักและหวงแหนในทรัพยากร การท่องเที่ยวของท้องถิ่น	ความรู้ทางด้านสิ่งแวดล้อมและการ อนุรักษ์บนฐานระบบความเชื่อ	√	
4. องค์ความรู้ภูมิทัศน์ทาง ศีลธรรมที่นำไปสร้างการอนุรักษ์ ฟื้นฟูและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	ความรู้ทางด้านหลักธรรมในเรื่องความมี วินัย ความซื่อสัตย์ หิริโอตตัปปะ และ สัปปุริสธรรม 7	√	

จากตารางในงานวิจัยนี้จะเลือกใช้ตัวชี้วัด 4 ตัว ได้แก่ องค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิง
นิเวศประวัติศาสตร์สร้างคุณค่าใหม่ในการท่องเที่ยว คือ การบูรณาการประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม
ผ่านกระบวนการในการแลกเปลี่ยนซักถาม เพื่อให้เกิดการซึมซับและตระหนักในคุณค่า องค์ความรู้
ด้านประวัติศาสตร์ที่นำไปสร้างความรักถิ่นเกิดของ คือ ความรู้ ทางด้านประวัติศาสตร์ที่ได้จากการ
สำรวจแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ในชุมชน องค์ความรู้ทางสภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์ที่นำไป
สร้างความรักและหวงแหนในทรัพยากรการท่องเที่ยวของท้องถิ่น คือ ความรู้ทางด้านสิ่งแวดล้อม
และการอนุรักษ์บนฐานระบบความเชื่อ องค์ความรู้ภูมิทัศน์ทางศีลธรรมที่นำไปสร้างการอนุรักษ์
ฟื้นฟูและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ คือ ความรู้ทางด้านหลักธรรมในเรื่องความมี
วินัย ความซื่อสัตย์ หิริโอตตัปปะ และสัปปุริสธรรม 7 ซึ่งตัวชี้วัดทั้ง 4 ตัวนี้จะใช้วัดตัวแปรด้านการ
สร้างคุณค่าใหม่

3.5 การเรียนรู้เพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองเป็นหัวใจของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์

ทฤษฎีการเรียนรู้และกระบวนการจัดการเรียนรู้ คือ การเรียนรู้เป็นพื้นฐานที่สำคัญของมนุษย์ ทำให้มนุษย์สามารถกำหนดรูปแบบของพฤติกรรมและการแสดงออกให้ถูกต้องเหมาะสม ไม่ว่าจะอยู่ในระดับใดก็ตาม สูรางค์ โค้วตระกูล (2541) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ว่า เป็นการเปลี่ยนพฤติกรรมที่มีผลมาจากประสบการณ์ของตนเองได้เกิดปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงปริมาณความรู้ที่มี นำไปสู่พฤติกรรมใหม่ที่เกิดขึ้น

การจัดการส่งเสริมการเรียนรู้ตามกรอบแนวคิดการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญา (Constructionism) ควรเป็นไปในลักษณะที่ผู้เรียนแต่ละคนมีโอกาสมือสร้างสิ่งต่างๆ ตามกิจกรรมที่ตนเองเลือกค่อยๆ แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นไปตามลำดับจนบรรลุเป้าหมายที่กำหนดเอง นำความคิดและผลงานของตนเองมาวิเคราะห์และแลกเปลี่ยนกับผู้เรียนอย่างเปิดเผยและจริงใจอย่างต่อเนื่อง แนวคิดสำคัญของทฤษฎีคอนสตรัคชันนิซึม (Constructionism) หรือ การเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วย

ดังนั้นความรู้ที่ผู้เรียนสร้างด้วยตนเองนั้นจะทำให้เกิดโครงสร้างทางปัญญา (cognitive structure) จะปรากฏในช่วงความจำระยะยาว (long-term memory) เป็นการเรียนรู้ที่มีความหมาย ผู้เรียนสามารถจำได้ถาวรและสามารถนำไปใช้ได้ สถานการณ์ต่างๆ เพราะโครงสร้างทางปัญญาคือกรอบของความหมายหรือแบบแผนที่บุคคลสร้างขึ้น ใช้เป็นเครื่องมือในการตีความหมาย การให้เหตุผลแก้ปัญหา ตลอดจนใช้เป็นพื้นฐานสำหรับการสร้างโครงสร้างทางปัญญาใหม่ เป็นต้น

การสร้างความรู้ตามทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง สามารถสร้างและทดสอบทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสิ่งต่าง ๆ ตลอดเวลา รวมทั้งจัดระบบโครงสร้างความรู้ของตนเองเป็นการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญา (Constructionism) การสร้างความรู้ใหม่โดยผู้เรียนเองต้องเป็นการเรียนรู้ที่มีความหมายจากสิ่งที่รู้แล้วไปสู่สิ่งที่ไม่รู้ เรียนจากเรื่องทั่วไปไปสู่เรื่องเฉพาะเจาะจง เรียนรู้จากความผิดพลาดและฝึกให้ผู้เรียนคาดการณ์ล่วงหน้า

ดังนั้นการเรียนรู้แบบสร้างความรู้ใหม่โดยผู้เรียนเองนั้นเน้นที่ตัวผู้เรียนและประสบการณ์ที่ได้จากข้อผิดพลาดและสร้างและทดสอบทฤษฎีตลอดเวลา การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ซึ่งสอดคล้องการศึกษาของทอม เกตวุงศา และคนอื่นๆ (2551) การศึกษาประวัติศาสตร์และตำนานเมืองโบราณผ่านประสบการณ์การบอกเล่าตำนานและเรื่องราวเมืองโบราณของผู้รู้ในชุมชน เป็นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งข้อมูลที่ได้สามารถจุ่มประกายให้คนในชุมชนเกิดความสำนึกในคุณค่าและความสำคัญของทรัพยากรทางประวัติศาสตร์ในท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี

สรุปได้ว่าการเรียนรู้โดยผ่านประสบการณ์จริงจะทำให้เกิดการซึมซับการสร้างการเรียนรู้แบบที่มีความหมายเพื่อสร้างแรงจูงใจให้กับผู้เรียนรู้ สามารถสร้างและทดสอบทฤษฎีเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ได้ตลอดเวลาดังนั้นสามารถสร้างมิติแห่งการเรียนรู้เพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

จากการศึกษาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าการเรียนรู้เพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองเป็นหัวใจของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ซึ่งแสดงและอธิบายได้ดังภาพประกอบ 8

การเรียนรู้ จากประสบการณ์จริง	การเรียนรู้ จากการซึมซับโดยเข้าไป สัมผัสสิ่งแวดล้อมรอบตัว
การเรียนรู้ จากศรัทธาแรงจูงใจ	การเรียนรู้ตลอดเวลา

ภาพประกอบ 8 มิติแห่งการเรียนรู้เพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

จากภาพประกอบ 8 อธิบายได้ว่ามิติแห่งการเรียนรู้มี 4 มิติ ประกอบด้วย มิติการเรียนรู้แห่งการเรียนรู้เพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองโดยผ่านประสบการณ์จริง มิติการเรียนรู้การซึมซับ มิติการเรียนรู้จากศรัทธาแรงจูงใจ และมิติการเรียนรู้ตลอดเวลา

จากประเด็นดังกล่าวข้างต้นได้นำไปสู่การกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์โดยทำการสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ในพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร โดยใช้กำหนดตัวแปรการสร้างการเรียนรู้ร่วมกับชุมชน

สรุปได้ว่าการเรียนรู้ที่เป็นหัวใจของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์เกิดจากการให้เยาวชนได้สร้างและทดสอบความรู้ด้วยตนเองทำให้เกิดการซึมซับเกี่ยวกับกระบวนการ พัฒนาซึ่งนำไปสู่การฟื้นฟูและพัฒนาการท่องเที่ยว

ตัวชี้วัด

1. การสร้างและทดสอบความรู้ด้วยตนเองตลอดเวลา
2. การเรียนรู้แบบซึมซับ
3. กระบวนการพัฒนาฟื้นฟูและพัฒนาการท่องเที่ยว

รายละเอียดตัวชี้วัด

1. การสร้างและทดสอบความรู้ด้วยตนเอง

การเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในสถานการณ์จริงทำให้เกิดประสบการณ์และเกิดความประทับใจ ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างความรู้ในรูปแบบใหม่ด้วยตนเอง สอดคล้องกับ (กฤษฎา ชูยามาภัย. 2553) แนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เน้นทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ โดยการให้การศึกษา เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวเป็นการเพิ่มความรู้ ประสบการณ์ ความประทับใจ

2. การเรียนรู้แบบซึมซับ

การเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดเวลาและต่อเนื่อง สอดคล้องตามความคิดเห็นของทอม เกตุวงศา และคนอื่นๆ (2551) ที่ศึกษากระบวนการเรียนรู้ ประวัติศาสตร์ชุมชน โดยกระตุ้นให้นักเรียนซักถามในสิ่งที่สงสัย ทำให้เกิดการซึมซับในองค์ความรู้ ท่องถิ่น

3. กระบวนการฟื้นฟูและพัฒนาการท่องเที่ยว

การมีส่วนร่วมคิด ร่วมดำเนินการ และร่วมพัฒนาการท่องเที่ยว สอดคล้องการศึกษาของ (ศศิธร ศรีเขียว; และคนอื่นๆ. 2551) ที่กล่าวถึงแนวทางให้เยาวชนสนใจประวัติศาสตร์โดยใช้การจัด กิจกรรมค่ายประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ให้เยาวชนได้เล่นเรียนรู้ร่วมกัน อันเป็นเครื่องมือในการ สร้างความสนใจและการมีส่วนร่วมในการศึกษาประวัติศาสตร์

จากรายละเอียดตัวชี้วัดข้างต้นนำมากำหนดคุณลักษณะที่สำคัญตามแสดงในตารางได้ ดังนี้

ตาราง 4 แสดงตัวชี้วัดและคุณลักษณะที่สำคัญ การเรียนรู้เพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองเป็นหัวใจของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์

ตัวชี้วัด	คุณลักษณะที่สำคัญ	ตัวชี้วัดที่เลือกใช้ในการศึกษา	
		เลือก	ไม่เลือก
1. การสร้างและทดสอบความรู้ด้วยตนเอง	การเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในสถานการณ์จริงทำให้เกิดประสบการณ์และเกิดความประทับใจ	√	
2. การเรียนรู้แบบซึมซับ	การเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดเวลาและต่อเนื่อง	√	
3. กระบวนการฟื้นฟูและพัฒนาการท่องเที่ยว	การมีส่วนร่วมคิด ร่วมดำเนินการ และร่วมพัฒนาการท่องเที่ยว	√	

จากตารางในงานวิจัยนี้จะเลือกใช้ตัวชี้วัด 3 ตัว ได้แก่ การสร้างและทดสอบความรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในสถานการณ์จริงทำให้เกิดประสบการณ์และเกิดความประทับใจ และการเรียนรู้แบบซึมซับ คือ การเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดเวลาและต่อเนื่อง และกระบวนการฟื้นฟูและพัฒนาการท่องเที่ยวโดยให้เยาวชนและชุมชนมีส่วนร่วมคิด ร่วมดำเนินการ และร่วมพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งตัวชี้วัดทั้ง 3 ตัวนี้ จะใช้วัดตัวแปรด้านการสร้างการเรียนรู้ร่วมกับชุมชน

3.6 กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ที่หลากหลาย

การจัดกิจกรรมท่องเที่ยวที่เหมาะสมนั้นต้องมีความหลากหลายและก่อให้เกิดการเรียนรู้ทางด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่น วิถีชีวิตที่ผูกพันกับธรรมชาติผลประโยชน์ต่อท้องถิ่น การบอกเล่าประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมผ่านตัวบุคคลสู่ตัวบุคคล จนเกิดความรักและเห็นคุณค่าในชุมชน ตลอดจนการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการแสดงและสาธิตกิจกรรมทางประวัติศาสตร์

ดังนั้นการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์อยู่บนฐานองค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์สามารถกำหนดได้เป็น 4 แบบ ดังนี้

1. การศึกษาประวัติศาสตร์ผ่านการจัดกิจกรรมค่ายประวัติศาสตร์
2. การศึกษาประวัติศาสตร์และการถ่ายทอดประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านการบอกเล่าของผู้รู้ในชุมชน
3. การเรียนรู้ประวัติศาสตร์ในแหล่งเรียนรู้ในชุมชนโดยการให้เข้าไปสัมผัสประสบการณ์ตรง
4. การแสดงและร่วมสาธิตกิจกรรมการกีฬาไทยและการละเล่นพื้นบ้านเพื่อการท่องเที่ยวที่แสดงถึงประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

1. การศึกษาประวัติศาสตร์ผ่านการจัดกิจกรรมค่ายประวัติศาสตร์

ทม เกตุวงศา (2551) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการศึกษาตำนานเมืองโบราณ ผ่านการบอกเล่าของผู้รู้ในชุมชน เพื่อถ่ายทอดประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยการศึกษาประวัติศาสตร์ผ่านการจัดกิจกรรมค่ายประวัติศาสตร์ เป็นต้น

2. การศึกษาและการถ่ายทอดประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านการบอกเล่าของผู้รู้ในชุมชน

บัญญัติ สาลี และคนอื่นๆ (2551) ได้ศึกษาการฟื้นฟูและอนุรักษ์ภาษา ตำนาน ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและการละเล่นพื้นบ้านญ้อ โดยใช้วิธีการเล่าตำนาน ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจากคนรุ่นเก่าสู่คนรุ่นใหม่ผ่านชาวบ้านภูมิปัญญา และการให้เยาวชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการละเล่นพื้นบ้าน

3. การเรียนรู้ประวัติศาสตร์ในแหล่งเรียนรู้ในชุมชนโดยการให้เข้าไปสัมผัสประสบการณ์ตรง

ชุตินา ศิริวงศ์ (2553) ได้ศึกษาถึงกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ในแหล่งเรียนรู้ในชุมชนโดยการให้เข้าไปสัมผัสประสบการณ์ตรง ทำให้เกิดความรู้ และทักษะ ความสามารถ และเป็น การปลูกฝังความรักและเห็นคุณค่าในชุมชน สอดคล้องกับการศึกษาของศศิธร ศรีเขียว (2551) ที่ได้ศึกษาการศึกษาประวัติศาสตร์ผ่านการจัดกิจกรรมค่ายประวัติศาสตร์ ทำให้พบข้อมูลที่ได้จากการจัดกิจกรรม คือ เรื่องวิถีชีวิตที่ผูกพันกับธรรมชาติ การพึ่งพาอาศัยแม่ น้ำ ล่าคลองในการดำเนินชีวิต มีการอยู่ร่วมกันแบบพึ่งพาระหว่างคนกับธรรมชาติและธรรมชาติกับคนซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ฮักล่าและคาลิด (hagla; & Khalid. 2010) ที่ศึกษาและพบว่าการจัดเส้นทางมรดกทางวัฒนธรรม สามารถสร้างความเข้าใจให้กับนักท่องเที่ยวได้ดี ซึ่งต้องเชื่อมระหว่าง พื้นที่ นักท่องเที่ยว และชุมชน เข้าด้วยกัน โดยทั้ง 3 ส่วนต้องเข้ามามีส่วนในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู ติความหมายร่วมกับการอนุรักษ์ ให้เห็นคุณค่าของมรดกทางคุณค่าและวัฒนธรรมรวมทั้งเศรษฐกิจชุมชน หนึ่งในกิจกรรมสำคัญของการสร้างความตระหนักในคุณค่าทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม

4. การแสดงและร่วมสาธิตกิจกรรมการกีฬาไทยและการละเล่นพื้นบ้านเพื่อการท่องเที่ยวที่แสดงถึงประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้นอกจากใช้ทฤษฎีปรากฏการณ์วิทยาเป็นหลักในการดำเนินการแล้ว เพื่อให้การวิจัยมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นจึงได้นำแนวคิดการจัดกิจกรรมนันทนาการมาใช้ในการท่องเที่ยว นันทนาการ (Recreation) หมายถึง อากาศแห่งความสนุกสนาน รื่นเริงนันทนาการ เป็นกิจกรรมที่บุคคลเข้าร่วมโดยสมัครเข้าร่วมโดยสมัครใจ เป็นกิจกรรมที่ให้รางวัลกับตัวผู้เข้าร่วมกิจกรรมโดยตรง (self-rewarding) (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2545)

ดังนั้นการจัดกิจกรรมนันทนาการเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่จึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจ ในทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์มีสิ่งดึงดูดให้นักท่องเที่ยวอยู่ในพื้นที่น้อยกว่าแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของคาน; คลอสและเอ็ทซ (Gurung, B. Dhan; & Seeland, Klaus. 2008) ที่พบว่าการบริหารจัดการการท่องเที่ยวควรเน้นการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เพราะนักท่องเที่ยวจะอยู่ในสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติได้นานกว่าแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จึงเป็นจุดที่ต้องให้ความสำคัญต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ต้องค้นหาวิธีสร้างจุดสนใจทางการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว

ดังนั้นแนวคิดการนำกิจกรรมนันทนาการกีฬาไทยมาปรับใช้ในพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ในการวิจัยครั้งนี้จึงเป็นที่น่าสนใจ เพราะการนำกิจกรรมทางด้านนันทนาการเข้ามาบูรณาการให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่จะช่วยสร้างความน่าสนใจ และนำค้นหาประวัติศาสตร์ในพื้นที่นั้นให้กับนักท่องเที่ยวเป็นการดึงดูดให้นักท่องเที่ยวอยู่ในพื้นที่ท่องเที่ยวได้นานขึ้น ส่งผลต่อการกระจายรายได้ในพื้นที่ได้เพิ่มขึ้น กิจกรรมทางด้านนันทนาการที่สามารถนำมาปรับใช้กับบริบทของพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์มีดังนี้ แนวคิดการนำการแสดง “กระบี่-กระบอง” เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์

กระบี่กระบอง เป็นกีฬาไทยและการละเล่นพื้นบ้านประเภทหนึ่ง que แสดงถึงความเป็นมรดกทางศิลปวัฒนธรรมของชาติไทยซึ่งตรีวิทย์ องค์กรปรีชา (2553) ได้กล่าวไว้ว่าการนำการแสดงกระบี่-กระบองมาปรับใช้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ในพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์จะสื่อความเป็นอัตลักษณ์ของพันท้ายนรสิงห์ เป็นการสื่อความหมายออกมาอย่างเป็นรูปธรรม สามารถสร้างความเพลิดเพลิน และดึงดูดนักท่องเที่ยวให้อยู่ในพื้นที่ได้นาน

การแสดง “แม่ไม้มวยไทย” เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ แม่ไม้มวยไทย เป็นศิลปะการต่อสู้หนึ่งของชาติไทยที่เป็นที่ยอมรับของความเป็นเอกลักษณ์ในนานาประเทศศุภศิษฐ์ชัยสาร (2543) กล่าวว่าให้นำศิลปวัฒนธรรมแม่ไม้มวยไทย ไปสร้างเป็นนวัตกรรมทางการท่องเที่ยวทำให้สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์

ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ต้องการเพิ่มคุณค่าให้กับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ จึงได้นำแม่ไม้มวยไทยมาบูรณาการกับการแสดงการชกมวยเพื่อสื่อความหมายของประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ในพื้นที่ศึกษา

ตัวชี้วัด

1. การศึกษาประวัติศาสตร์ผ่านการจัดกิจกรรมค่ายประวัติศาสตร์
2. การศึกษาและการถ่ายทอดประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านการบอกเล่าของผู้รู้ในชุมชน
3. การเรียนรู้ประวัติศาสตร์ในแหล่งเรียนรู้ในชุมชนโดยการให้เข้าไปสัมผัสประสบการณ์ตรง
4. การแสดงและร่วมสาธิตกิจกรรมการกีฬาไทยและการละเล่นพื้นบ้านเพื่อการท่องเที่ยวที่แสดงถึงประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

รายละเอียดตัวชี้วัด

1. การศึกษาประวัติศาสตร์ผ่านการจัดกิจกรรมค่ายประวัติศาสตร์
ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น วิถีชีวิตที่ผูกพันกับธรรมชาติ สอดคล้องกับการศึกษาของ ศศิธร ศรีเขียว (2551) การศึกษาประวัติศาสตร์ผ่านการจัดกิจกรรมค่ายประวัติศาสตร์ ทำให้พบข้อมูลที่ได้จากการจัดกิจกรรม คือ เรื่องวิถีชีวิตที่ผูกพันกับธรรมชาติ การพึ่งพาอาศัยแม่ น้ำลำคลองในการดำเนินชีวิต มีการอยู่ร่วมกันแบบพึ่งพาระหว่างคนกับธรรมชาติและธรรมชาติกับคน
2. การศึกษาดำเนินเมืองโบราณ และการถ่ายทอดประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านการบอกเล่าของผู้รู้ในชุมชน

การบอกเล่าประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมผ่านตัวบุคคลสู่ตัวบุคคล สอดคล้องกับการศึกษาของทม เกตุวงศา (2551) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการศึกษาดำเนินเมืองโบราณ ผ่านการบอกเล่าของผู้รู้ในชุมชน เพื่อถ่ายทอดประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่น

3. การเรียนรู้ประวัติศาสตร์ในแหล่งเรียนรู้ในชุมชนโดยการให้เข้าไปสัมผัสประสบการณ์ตรง

ความรักและเห็นคุณค่าในชุมชนสอดคล้องกับชุตติมา ศิริวงศ์ (2553) กิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ในแหล่งเรียนรู้ในชุมชนโดยการให้เข้าไปสัมผัสประสบการณ์ตรง ทำให้เกิดความรู้และทักษะ ความสามารถ และเป็นการปลูกฝังความรักและเห็นคุณค่าในชุมชน

4. การแสดงและร่วมสาธิตกิจกรรมการกีฬาไทยและการละเล่นพื้นบ้านเพื่อการท่องเที่ยวที่แสดงถึงประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

การให้เยาวชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการแสดงและสาธิตกิจกรรมทางประวัติศาสตร์สอดคล้องกับการศึกษาของบัญญัติ สาลี และคนอื่นๆ (2551) การฟื้นฟูและอนุรักษ์ภาษา ตำนาน ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและการละเล่นพื้นบ้านอยู่ โดยการเล่าตำนาน ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจากคนรุ่นเก่าสู่คนรุ่นใหม่ผ่านชาวบ้านภูมิปัญญา และการให้เยาวชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการละเล่นพื้นบ้าน

จากรายละเอียดตัวชี้วัดข้างต้นนำมากำหนดคุณลักษณะที่สำคัญตามแสดงในตารางได้ดังนี้

ตาราง 5 แสดงตัวชี้วัดและคุณลักษณะที่สำคัญกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ที่หลากหลาย

ตัวชี้วัด	คุณลักษณะที่สำคัญ	ตัวชี้วัดที่เลือกใช้ในการศึกษา	
		เลือก	ไม่เลือก
1. การศึกษาประวัติศาสตร์ผ่านการจัดกิจกรรมค่ายประวัติศาสตร์	ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น วิถีชีวิตที่ผูกพันกับธรรมชาติ	√	
2. การศึกษาดำเนินเมืองโบราณ และการถ่ายทอดประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านการบอกเล่าของผู้รู้ในชุมชน	การบอกเล่าประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมผ่านตัวบุคคลสู่ตัวบุคคล	√	
3. การเรียนรู้ประวัติศาสตร์ในแหล่งเรียนรู้ในชุมชนโดยการให้เข้าไปสัมผัสประสบการณ์ตรง	ความรักและเห็นคุณค่าในชุมชน	√	
4. การแสดงและร่วมสาธิตกิจกรรมการกีฬาไทยและการละเล่นพื้นบ้านเพื่อการท่องเที่ยวที่แสดงถึงประวัติศาสตร์ท้องถิ่น	การมีส่วนร่วมของเยาวชนในการแสดงและสาธิตกิจกรรมทางประวัติศาสตร์	√	

จากตารางในงานวิจัยนี้จะเลือกใช้ตัวชี้วัด 3 ตัว ได้แก่ 1) การศึกษาประวัติศาสตร์ผ่านการจัดกิจกรรมค่ายประวัติศาสตร์ เป็นประวัติศาสตร์ท้องถิ่น วิถีชีวิตที่ผูกพันกับธรรมชาติ 2) การศึกษาดำเนินเมืองโบราณ และการถ่ายทอดประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านการบอกเล่าของผู้รู้ในชุมชนเป็นการบอกเล่าการบอกเล่าประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมผ่านตัวบุคคลสู่ตัวบุคคล 3) การเรียนรู้ประวัติศาสตร์ในแหล่งเรียนรู้ในชุมชนโดยการให้เข้าไปสัมผัสประสบการณ์ตรง ความรักและเห็นคุณค่าในชุมชน 4) การแสดงและร่วมสาธิตกิจกรรมการกีฬาไทยและการละเล่นพื้นบ้านเพื่อการท่องเที่ยวที่แสดงถึงประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเป็นการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการแสดงและสาธิตกิจกรรมทางประวัติศาสตร์ซึ่งตัวชี้วัดทั้ง 4 ตัวนี้ จะใช้วัดตัวแปรด้านการเกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย

4. กรอบแนวคิดในการวิจัยที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม

จากการทบทวนวรรณกรรมสามารถกำหนดตัวแปรได้ทั้งหมด 5 ตัวแปร 15 ตัวชี้วัด ตามตารางดังนี้

ตาราง 6 ตัวชี้วัดและคุณลักษณะที่สำคัญกรอบแนวคิดในการวิจัยที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม

ตัวแปร	ตัวชี้วัด	คุณลักษณะที่สำคัญ
1. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์	1.ความเป็นสหวิทยาการ	การเชื่อมโยงฐานความรู้ต่างๆ เข้ากับองค์ความรู้ชาวบ้านโดยใช้กระบวนการวิจัยเพื่อวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยว นโยบายในการส่งเสริมการท่องเที่ยวและการกระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม
2. การสร้างองค์ความรู้ท้องถิ่น	2.ประวัติศาสตร์ชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว	การค้นคว้าเรื่องราวในอดีต ประวัติความเป็นมา โบราณสถาน โบราณวัตถุ ตลอดจนความเชื่อตำนานเรื่องเล่าต่างๆ
	3.สภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์	สถานที่ที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์
	4.จิตสำนึกทางการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบ	การมีคุณธรรม ทางด้านความมีวินัย ความซื่อสัตย์ และความรับผิดชอบต่อตนเอง

ตาราง 6 (ต่อ)

ตัวแปร	ตัวชี้วัด	คุณลักษณะที่สำคัญ
3. การสร้างคุณค่าใหม่	5.องค์ความรู้ทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์สร้างคุณค่าใหม่ในการท่องเที่ยว	การบูรณาการประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ผ่านกระบวนการในการแลกเปลี่ยนชั้กถาม เพื่อให้เกิดการซึมซับและตระหนักในคุณค่า
	6.องค์ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ที่นำไปสร้างสำนึกรักถิ่นเกิด	ความรู้ ทางด้านประวัติศาสตร์ที่ได้จากการสำรวจแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ในชุมชน
	7.องค์ความรู้ด้านสภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์ที่นำไปสร้างความรักและหวงแหนในทรัพยากรการท่องเที่ยวของท้องถิ่น	ความรู้ทางด้านสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์บนฐานระบบความเชื่อ
	8.องค์ความรู้ด้านภูมิทัศน์ทางศิลปกรรมที่นำไปสร้างการอนุรักษ์ฟื้นฟูและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	ความรู้ทางด้านหลักกรรมในเรื่องความมีวินัย ความซื่อสัตย์ หิริ โอตตัปปะ และสัปปริสธรรม 7
4. การสร้างการเรียนรู้ร่วมกับชุมชน	9.การสร้างและทดสอบความรู้ด้วยตนเอง	การเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในสถานการณ์จริงทำให้เกิดประสบการณ์และเกิดความประทับใจ
	10.การเรียนรู้แบบซึมซับ	การเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดเวลาและต่อเนื่อง
	11.กระบวนการฟื้นฟูและพัฒนาการท่องเที่ยว	การมีส่วนร่วมคิด ร่วมดำเนินการ และร่วมพัฒนาการท่องเที่ยว

ตาราง 6 (ต่อ)

ตัวแปร	ตัวชี้วัด	คุณลักษณะที่สำคัญ
5. การเกิดกิจกรรมการ ท่องเที่ยวที่หลากหลาย	12.การศึกษาประวัติศาสตร์ ผ่านการจัดกิจกรรมค่าย ประวัติศาสตร์	ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น วิถีชีวิตที่ ผูกพันกับธรรมชาติ
	13.การศึกษาตำนานเมือง โบราณ และการถ่ายทอด ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ท้องถิ่นผ่านการบอกเล่าของ ผู้รู้ในชุมชน	การบอกเล่าประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมผ่าน ตัวบุคคลสู่ตัวบุคคล
	14.การเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ในแหล่งเรียนรู้ในชุมชนโดย การให้เข้าไปสัมผัส ประสบการณ์ตรง	ความรักและเห็นคุณค่าในชุมชน
	15.การแสดงและร่วมสาธิต กิจกรรมทางประวัติศาสตร์	การมีส่วนร่วมของเยาวชนในการ แสดงและสาธิตกิจกรรมทาง ประวัติศาสตร์

จากตารางอธิบายได้ว่าการทบทวนวรรณกรรมสามารถกำหนดตัวแปรได้ทั้งหมด 5 ตัวแปร
15 ตัวชี้วัด รายละเอียดดังนี้

ตัวแปรที่ 1 การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มี 1 ตัวชี้วัด ดังนี้ ความเป็นสหวิทยาการ
คุณลักษณะสำคัญ คือ การเชื่อมโยงฐานความรู้ต่างๆ เข้ากับองค์ความรู้ชาวบ้านโดยใช้กระบวนการวิจัย
เพื่อวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยว นโยบายในการส่งเสริมการท่องเที่ยวและการกระจาย
ผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม

ตัวแปรที่ 2 การสร้างองค์ความรู้ท้องถิ่น มี 3 ตัวชี้วัดที่ ดังนี้ 1) ประวัติศาสตร์ชุมชน
เพื่อการท่องเที่ยว คุณลักษณะสำคัญ คือ การค้นคว้าเรื่องราวในอดีต ประวัติความเป็นมา โบราณสถาน
โบราณวัตถุ ตลอดจนความเชื่อ ตำนานเรื่องเล่าต่างๆ 2) สภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์คุณลักษณะ
สำคัญคือ สถานที่ที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ 3) จิตสำนึกทางการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบ
คุณลักษณะสำคัญคือ การมีคุณธรรม ทางด้านความมีวินัย ความซื่อสัตย์ และความรับผิดชอบต่อตนเอง

ตัวแปรที่ 3 การสร้างคุณค่าใหม่ มี 4 ตัวชี้วัด ดังนี้ 1) องค์ความรู้ทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์สร้างคุณค่าใหม่ในการท่องเที่ยว คุณลักษณะสำคัญ คือ การบูรณาการประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ผ่านกระบวนการในการแลกเปลี่ยนชกถาม เพื่อให้เกิดการซึมซับและตระหนักในคุณค่า 2) องค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยวที่นำไปสร้างสำนึกรักถิ่นเกิด คุณลักษณะสำคัญ คือ ความรู้ ทางด้านประวัติศาสตร์ที่ได้จากการสำรวจแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ในชุมชน 3) องค์ความรู้ด้านสภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์ที่นำไปสร้างความรักและห่วงใยในทรัพยากรการท่องเที่ยวของท้องถิ่น คุณลักษณะสำคัญ คือ ความรู้ทางด้านสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์บนฐานระบบความเชื่อ 4) องค์ความรู้ด้านภูมิทัศน์ทางศิลปกรรมที่นำไปสร้างการอนุรักษ์ฟื้นฟูและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวคุณลักษณะสำคัญ คือ ความรู้ทางด้านหลักกรรมในเรื่องความมีวินัย ความซื่อสัตย์ หรืออัตตปละ และสัปปริสธรรม 7

ตัวแปรที่ 4 การสร้างการเรียนรู้ร่วมกับชุมชน มี 3 ตัวชี้วัด ดังนี้ 1) การสร้างและทดสอบความรู้ด้วยตนเอง คุณลักษณะสำคัญคือ การเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในสถานการณ์จริงทำให้เกิดประสบการณ์และเกิดความประทับใจ 2) การเรียนรู้แบบซึมซับ คุณลักษณะสำคัญ คือ การเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดเวลาและต่อเนื่อง 3) กระบวนการฟื้นฟูและพัฒนาการท่องเที่ยว คุณลักษณะสำคัญคือ การมีส่วนร่วมคิด ร่วมดำเนินการ และร่วมพัฒนาการท่องเที่ยว

ตัวแปรที่ 5 การเกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย มี 4 ตัวชี้วัด ดังนี้ 1) การศึกษาประวัติศาสตร์ผ่านการจัดกิจกรรมค่ายประวัติศาสตร์ คุณลักษณะสำคัญคือ ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นวิถีชีวิตที่ผูกพันกับธรรมชาติ 2) การศึกษาดำเนินเมืองโบราณ และการถ่ายทอดประวัติศาสตร์วัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านการบอกเล่าของผู้รู้ในชุมชน คุณลักษณะสำคัญ คือ การบอกเล่าประวัติศาสตร์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมผ่านตัวบุคคลสู่ตัวบุคคล 3) การเรียนรู้ประวัติศาสตร์ในแหล่งเรียนรู้ในชุมชนโดยการให้เข้าไปสัมผัสประสบการณ์ตรง คุณลักษณะสำคัญคือ ความรักและเห็นคุณค่าในชุมชน 4) การแสดงและร่วมสาธิตกิจกรรมทางประวัติศาสตร์ คุณลักษณะสำคัญคือ การมีส่วนร่วมของเยาวชนในการแสดงและสาธิตกิจกรรมทางประวัติศาสตร์

ดังนั้นตัวแปร ตัวชี้วัดและคุณลักษณะสำคัญดังกล่าวข้างต้นนำไปสรุปกรอบการวิจัยได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ไม่ใช่แค่การท่องเที่ยว แต่เป็นเครื่องมือแห่งการพัฒนาชุมชนด้วย ดังนั้นในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ต้องประกอบไปด้วยตัวแปร 5 ประการ ดังนี้ 1) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ 2) การสร้างองค์ความรู้ท้องถิ่น 3) การสร้างคุณค่าใหม่ 4) การสร้างการเรียนรู้ร่วมกับชุมชน และ 5) การเกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ซึ่งทั้ง 5 ตัวแปร

คือปัจจัยพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์นั่นเอง ซึ่งปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้จะนำไปสู่การสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ที่เหมาะสมขึ้นในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท่ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร ยังนำไปสู่การสร้างปรากฏการณ์ในการพลิกฟื้นประวัติศาสตร์และการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ต่อไป

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยสามารถสรุปกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท่ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร ได้ว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ ต้องศึกษาถึงปัจจัยการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์อันประกอบไปด้วย 5 ประการ ดังนี้ 1) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ 2) การสร้างองค์ความรู้ท้องถิ่น 3) การสร้างคุณค่าใหม่ 4) การสร้างการเรียนรู้ร่วมกับชุมชน และ 5) การเกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย กล่าวโดยละเอียดได้ดังนี้

1. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ “คน” ถือเป็นหัวใจของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์เพราะคนในท้องถิ่นถือเป็นเจ้าขององค์ความรู้และแหล่งท่องเที่ยว จึงเกิดการค้นหาองค์ความรู้ของชุมชนและการรวบรวมองค์ความรู้ต่าง ๆ เหล่านี้ ซึ่งองค์ความรู้ดังกล่าวต้องมีความเป็นสหวิทยาการเป็นตัวชี้วัดและมีคุณลักษณะที่สำคัญคือการเชื่อมโยงฐานความรู้ต่าง ๆ เข้ากับองค์ความรู้ชาวบ้านโดยใช้กระบวนการวิจัยเพื่อวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยว นโยบายในการส่งเสริมการท่องเที่ยวและการกระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม ทั้งนี้เพื่อสร้างอัตลักษณ์หรือสร้างจุดเด่นทางการท่องเที่ยว

2. การสร้างองค์ความรู้ท้องถิ่น ประกอบด้วยตัวชี้วัดหลายด้าน อาทิเช่น 1) ประวัติศาสตร์ชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว 2) สภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์ และ 3) จิตสำนึกทางการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบ ซึ่งตัวชี้วัดเหล่านี้ทำให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวโดย ตัวชี้วัดด้านประวัติศาสตร์ชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวมีคุณลักษณะสำคัญคือการค้นหาเรื่องราวประวัติความเป็นมา โบราณสถาน โบราณวัตถุ ตลอดจนความเชื่อ ตำนานเรื่องเล่าต่างๆ ตัวชี้วัดด้านสภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์มีคุณลักษณะสำคัญคือต้องเป็นสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ ส่วนตัวชี้วัดด้านจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบนั้น มีคุณลักษณะสำคัญคือการมีคุณธรรมทางด้านความมีวินัย ความซื่อสัตย์ และความรับผิดชอบต่อตนเอง เป็นต้น

3. การสร้างคุณค่าใหม่ การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์นั้นถือเป็นความท้าทายทางการท่องเที่ยวเพราะทำให้เกิดกระบวนการสร้างสิ่งใหม่ๆ ซึ่งตัวชี้วัดการสร้างคุณค่าใหม่คือ 1) องค์ความรู้ทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์สร้างคุณค่าใหม่ในการท่องเที่ยว 2) องค์ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ที่นำไปสร้างสำนึกรักถิ่นเกิด 3) องค์ความรู้ด้านสภาพแวดล้อมทาง

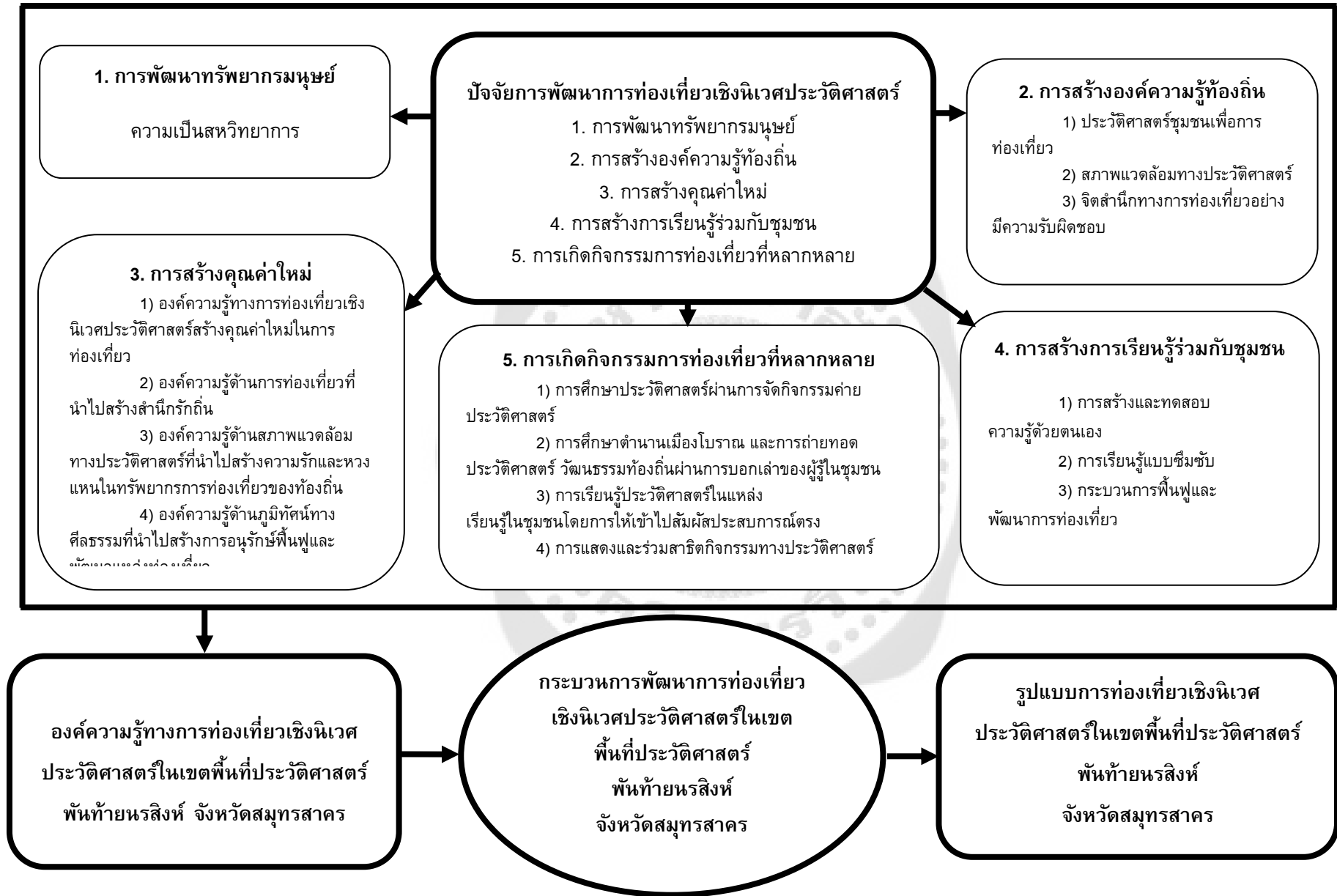
ประวัติศาสตร์นำไปสร้างความรักและห่วงใยในทรัพยากรการท่องเที่ยวของท้องถิ่น และ4) องค์ความรู้ด้านภูมิทัศน์ทางศิลปกรรมที่นำไปสร้างการอนุรักษ์ฟื้นฟูและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งตัวชี้วัดแต่ละตัวนั้นมีลักษณะที่สำคัญ ดังนี้ องค์ความรู้ทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์สร้างคุณค่าใหม่ในการท่องเที่ยว เป็นการบูรณาการประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมผ่านกระบวนการในการแลกเปลี่ยนชกถาม เพื่อให้เกิดการซึมซับ ในขณะที่องค์ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ที่นำไปสร้างสำนึกรักถิ่นเกิดเป็นความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์ที่ได้จากการสำรวจแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ชุมชน นอกจากนี้องค์ความรู้ด้านสภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์ที่นำไปสร้างความรักและห่วงใยในทรัพยากรการท่องเที่ยวของท้องถิ่นนั้นเป็นความรู้ทางด้านสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์บนฐานระบบความเชื่อ อย่างไรก็ตามตัวชี้วัดและคุณลักษณะที่สำคัญต่างๆ ที่กล่าวมาหากขาดองค์ความรู้ด้านภูมิทัศน์ทางศิลปกรรมที่นำไปสร้างการอนุรักษ์ฟื้นฟูและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวมีคุณลักษณะสำคัญ คือ เป็นความรู้ทางด้านหลักธรรมในเรื่องความมีวินัย ความซื่อสัตย์ หิริโอตะปะ และสัปปริสธรรม7 ซึ่งเป็นถือหลักธรรมในการจัดระเบียบของสังคม ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์เป็นการสร้างคุณค่าใหม่ และทำให้เกิดการสืบทอดมรดกทางทรัพยากรการท่องเที่ยว

4. การสร้างการเรียนรู้ร่วมกับชุมชน มีตัวชี้วัด คือ 1) การสร้างและทดสอบความรู้ด้วยตนเอง 2) การเรียนรู้แบบซึมซับ 3) กระบวนการฟื้นฟูและพัฒนาการท่องเที่ยว ตัวชี้วัดต่างๆ มีคุณลักษณะสำคัญ ดังนี้ การสร้างและทดสอบความรู้ด้วยตนเองเป็นการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในสถานการณ์จริงทำให้เกิดประสบการณ์และเกิดความประทับใจ การเรียนรู้แบบซึมซับนั้นเป็นการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ตลอดเวลาและต่อเนื่อง ส่วนกระบวนการฟื้นฟูและพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นการมีส่วนร่วมคิด ร่วมดำเนินการและร่วมพัฒนาการท่องเที่ยว ดังนั้นการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ต้องอาศัยการสร้างการเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชนถึงจะทำให้เกิดการการเรียนรู้แบบซึมซับขึ้น

5. การเกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย การสร้างการเคลื่อนไหวทางการท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดความสนใจทางการท่องเที่ยวมีรูปแบบกิจกรรมที่หลากหลาย ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ครั้งนี้ได้กำหนดตัวชี้วัดของการเกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ดังนี้ 1) การศึกษาประวัติศาสตร์ผ่านการจัดกิจกรรมค่ายประวัติศาสตร์ 2) การศึกษาและถ่ายทอดประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านการบอกเล่าของผู้รู้ในชุมชน 3) การเรียนรู้ประวัติศาสตร์ในแหล่งเรียนรู้ในชุมชนโดยการให้เข้าไปสัมผัสประสบการณ์ตรง และ4) การแสดงและร่วมสาธิตกิจกรรมทางประวัติศาสตร์ ตัวชี้วัดดังกล่าวมีคุณลักษณะดังนี้ การศึกษาประวัติศาสตร์ผ่านการจัดกิจกรรมค่ายประวัติศาสตร์เป็นเข้าไปร่วมศึกษาและเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น วิถีชีวิตที่ผูกพันกับ

ธรรมชาติ การศึกษาและถ่ายทอดประวัติศาสตร์เป็นการบอกเล่าประวัติศาสตร์ประวัติศาสตร์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมผ่านตัวบุคคลสู่ตัวบุคคล วัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านการบอกเล่าของผู้รู้ในชุมชน การเรียนรู้ประวัติศาสตร์ในแหล่งเรียนรู้ในชุมชนโดยการให้เข้าไปสัมผัสประสบการณ์ตรงเป็นการทำให้เกิดความรักและเห็นคุณค่าในชุมชน และการแสดงและร่วมสาธิตกิจกรรมทางประวัติศาสตร์เป็นการให้มีส่วนร่วมของเยาวชนในการแสดงและสาธิตกิจกรรมทางประวัติศาสตร์ การสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลายนั้นเป็นการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวในพื้นที่กำลังจะถูกเปลี่ยนความหมาย อาทิเช่น พื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ไปเป็นนาถุ้ง ให้กลับมาเป็นพื้นที่ท่องเที่ยวที่มีชีวิต

ดังนั้นปัจจัยการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ดังกล่าวข้างต้นจะนำไปสู่การสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ ที่เน้นถึงการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว การอนุรักษ์สภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์ และการสร้างจิตสำนึกด้านคุณธรรม รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์นี้เป็นการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ ซึ่งเป็นการสร้างปรากฏการณ์ในการพลิกฟื้นประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร ให้กลับมาปรับใช้สังคมต่อไป และจากที่ได้กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปแนวคิดการในวิจัย ที่นำมาศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้ดังภาพประกอบ 9

ภาพประกอบ 9 แนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

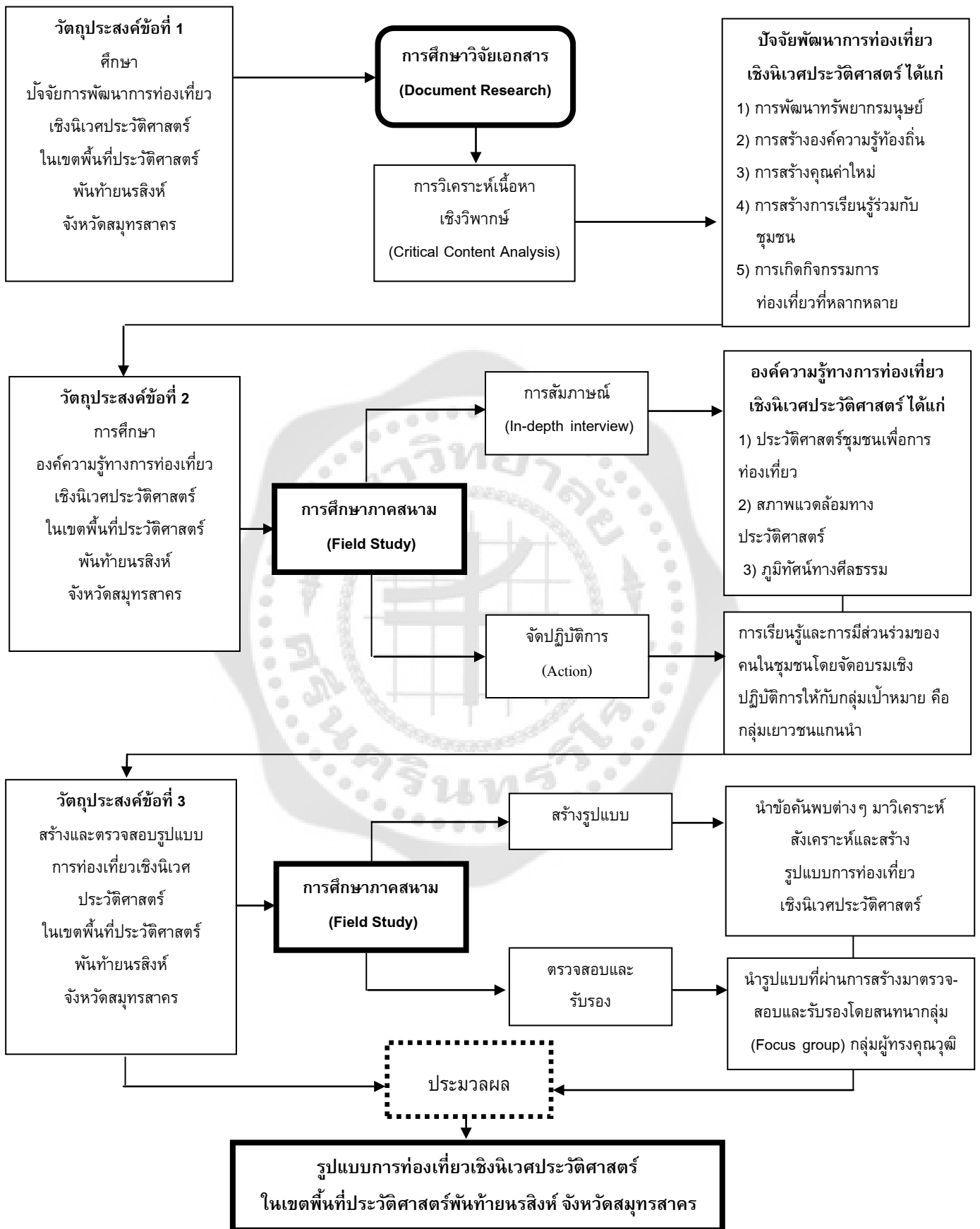
ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “การวิจัยและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ เพื่อสร้างปรากฏการณ์ในการพลิกฟื้นประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร ” มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาปัจจัยพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร
2. เพื่อศึกษา องค์ความรู้ทาง การท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร
3. เพื่อสร้างและตรวจสอบรูปแบบ (Model) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร

เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) การดำเนินการวิจัยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นหลักเพื่อหาคำตอบต่อวัตถุประสงค์ การวิจัยโดยอาศัยทฤษฎีปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology-Based Method) เป็นฐานในการดำเนินการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งจาก การศึกษาวิจัยเอกสาร (Document Research) และการศึกษาภาคสนาม (Field Study)

ทั้งนี้การดำเนินการศึกษาวิจัยมีขั้นตอนการดำเนินการตามลำดับดังนี้

ภาพประกอบ 10 การดำเนินงานวิจัย

1. การศึกษาวิจัยเอกสาร (Document Research)

การศึกษาวิจัยเอกสาร เพื่อหาตัวแปรด้านปัจจัยพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันห้า ยนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร ตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 มีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

1.1 ทบทวนวรรณกรรม จะใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงวิพากษ์ (Critical Content Analysis) ตามประเด็นสำคัญ 10 ประเด็น ได้แก่ 1) กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสร้างองค์ความรู้ทางการท่องเที่ยว 2) รูปแบบการจัดกิจกรรมนันทนาการทางการท่องเที่ยว 3) ระบบคุณธรรมที่ส่งผลต่อการท่องเที่ยว 4) ระบบความเชื่อเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรทางการท่องเที่ยว 5) แนวคิดการท่องเที่ยวใหม่ตามแผนปฏิบัติการ 21 6) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์เป็นฐานในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ 7) ความแตกต่างและความเหมือนของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ 8) คุณค่าของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ต่อชุมชน 9) การเรียนรู้เพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองเป็นหัวใจของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ และ 10) รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์

1.2 ผลการทบทวนวรรณกรรม นำมาสังเคราะห์เพื่อสร้างเป็นกรอบแนวคิด ได้ 6 ด้าน ได้แก่ 1) แนวคิดการท่องเที่ยวใหม่ตามแผนปฏิบัติการ 21 2) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์เป็นฐานในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ 3) ความแตกต่างและความเหมือนของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ 4) คุณค่าของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ต่อชุมชน 5) การเรียนรู้เพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองเป็นหัวใจของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ และ 6) รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์

1.3 กรอบแนวคิด ทั้ง 6 ด้าน นำมาใช้ในการกำหนดตัวแปรในการวิจัย กำหนดตัวชี้วัด และคุณลักษณะที่สำคัญของตัวชี้วัด จากนั้นเลือกตัวชี้วัดที่จะใช้ในการศึกษาวิจัย

1.4 เลือกและสรุปตัวแปร ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยเป็นตัวแปรโดยกำหนดเป็นตัวแปรด้านปัจจัยพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ ซึ่งมีองค์ประกอบ ทั้งหมด 5 ประการ ได้แก่ 1) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ 2) การสร้างองค์ความรู้ท้องถิ่น 3) การสร้างคุณค่าใหม่ 4) การสร้างการเรียนรู้ร่วมกับชุมชน และ 5) การเกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย

1.5 นำตัวแปรด้านปัจจัยพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ ที่มีองค์ประกอบทั้ง 5 ประการไปเป็นฐานในการสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ในพื้นที่ประวัติศาสตร์พันห้า ยนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาครต่อไป

2. การศึกษาภาคสนาม (Field Study)

การศึกษาภาคสนาม เพื่อหาตัวแปรต้นองค์ความรู้ทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร ตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 เพื่อยืนยันองค์ความรู้ทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์จังหวัดสมุทรสาครและการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน และเพื่อสร้างและตรวจสอบรูปแบบ (Model) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร ตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3

การศึกษาภาคสนามมีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. ข้อมูลและแหล่งข้อมูล
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ ได้แก่ ผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษา มาเกิน 5 ปี และมีส่วนเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร เยาวชนที่มีอายุ 15-20 ปี และนักวิชาการที่เกี่ยวข้อง ทางด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ด้านสิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 130 คน โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

2.1.1 กลุ่มผู้รู้ ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน ทั้งที่เป็นทางการและไม่ เป็นทางการ ผู้อาวุโส หรือผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนมาเป็นเวลานาน ผู้มีภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือปราชญ์ชาวบ้าน เจ้าหน้าที่องค์กรภาครัฐ และพระสงฆ์ จำนวนรวม 20 คน เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลองค์ความรู้ทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร โดยผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบไม่เป็นไปตามโอกาสทางสถิติ (Non probability sample) ใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) ซึ่งมีเกณฑ์เลือกดังนี้ เป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่มาเกิน 5 ปี และมีส่วนเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร

2.1.2 กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย นักวิชาการทางด้านประวัติศาสตร์ ท้องถิ่น ด้านสิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผู้มีภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือปราชญ์ชาวบ้าน พระสงฆ์ (ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาสังคม) ครู-อาจารย์ ตัวแทนและเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ตัวแทนภาคเอกชน

จำนวนรวม 10 คน เพื่อใช้ในการตรวจสอบและรับรองรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร โดยผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบไม่เป็นไปตามโอกาสทางสถิติ (Non probability sample) ใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) และใช้วิธีการ snow ball technique ในการหากกลุ่มผู้มีภูมิปัญญาท้องถิ่นและปราชญ์ชาวบ้าน มีเกณฑ์การเลือกดังนี้ เป็นผู้ที่ได้รับการยกย่องในวงการวิชาการทางด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ด้านสิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

2.1.3 กลุ่มเยาวชนแกนนำ ประกอบด้วยเยาวชน กลุ่มเป้าหมายเพื่อใช้ศึกษาการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร และอยู่ในสถานศึกษาเป้าหมาย จำนวน 5 แห่ง ซึ่งเป็นสถานศึกษาที่อยู่ใกล้เคียงกับพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ ที่จะสามารถนำการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ พันท้ายนรสิงห์ไปใช้ประโยชน์ได้ต่อไป ดังนี้

(1) โรงเรียนพันท้ายนรสิงห์วิทยา	จำนวน 20 คน
(2) โรงเรียนสมุทรสาครวิทยาลัย	จำนวน 20 คน
(3) โรงเรียนสมุทรสาครบูรณะ	จำนวน 20 คน
(4) โรงเรียนพิทยาลงกรวิทยาคม	จำนวน 20 คน
(5) สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตสมุทรสาคร	จำนวน 20 คน

จำนวนรวม 100 คน โดยผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบไม่เป็นไปตามโอกาสทางสถิติ (Non probability sample) ใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) ซึ่งมีเกณฑ์การเลือกดังนี้ เป็นผู้ที่มีคุณลักษณะความเป็นผู้นำทางดำ นันทนาการ มีสนใจในกีฬาไทย การละเล่นพื้นบ้าน และประวัติศาสตร์และการท่องเที่ยว ซึ่งขอความร่วมมือจากสถานศึกษาเป้าหมายคัดกรองกลุ่มตัวอย่างตามลักษณะเฉพาะ เป็นการเบื้องต้น และมีลักษณะเฉพาะดังนี้

- 1) เป็นเยาวชนที่มีอายุตั้งแต่ 15-20 ปี เป็นหลัก
- 2) เป็นเพศชายจำนวน 50 คน เพศหญิง 50 คน โดยประมาณหรือปรับตามข้อเสนอแนะ

ของสถานศึกษาและชุมชนตามเกณฑ์ในการคัดเลือก

3. ข้อมูลและแหล่งข้อมูล

ข้อมูลและแหล่งข้อมูลที่รวบรวมเพื่อการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้แบ่งเป็น 2 ประเภท ดังนี้

3.1 ข้อมูลและแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data and Source) ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และการสังเกตจากการจัดปฏิบัติการ

3.2 ข้อมูลและแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data and Source) ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร เว็บไซต์ ข้อมูลทางราชการ รายงานการศึกษาวิจัย บทความที่เกี่ยวข้อง กับการท่องเที่ยว งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และอื่นๆ

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีดังนี้

4.1 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structure interview) (ภาคผนวก ก) ผู้วิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์ โดยนำไปปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิและนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และนำเสนอคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยุ นิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา ความครอบคลุมและความครบถ้วนในประเด็นที่ศึกษาวิจัย ปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามให้มีความสอดคล้อง และนำไปสัมภาษณ์ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มผู้รู้ ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ผู้อาวุโสหรือผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนมาเป็นเวลานาน ผู้มีภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือปราชญ์ชาวบ้าน เจ้าหน้าที่องค์กรภาครัฐ และพระสงฆ์

4.2 แบบบันทึกการสำรวจข้อมูลทางสภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์ (ภาคผนวก ข)

4.3 การจัดปฏิบัติการ (Action) โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการการมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร โดยใช้แบบ บันทึกการสังเกต จากการจัดปฏิบัติการ (ภาคผนวก ค) เป็นการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) โดยผู้วิจัยเข้าไปมีส่วนร่วมอยู่ในเหตุการณ์หรือกิจกรรมนั้นๆ และเข้าไปมีส่วนร่วมโดยสมบูรณ์ (Completion Participant) ซึ่งผู้วิจัยเข้าไปเป็นสมาชิกคนหนึ่งของกลุ่มและเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่ม

4.4 แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus group Guideline) (ภาคผนวก ง)

4.5 เครื่องบันทึกเทป

4.6 กล้องบันทึกภาพ

5. การตรวจสอบเครื่องมือ

5.1 นำเครื่องมือที่สร้างทั้งหมดไปปรึกษาหารือกับผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ใน 5 สาขา ดังนี้ ด้านการศึกษา ได้แก่ ผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐานหรือนักวิชาการหรือผู้เชี่ยวชาญของจังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 1 คน ด้านการท่องเที่ยว ได้แก่ ผู้อำนวยการสถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน หรือผู้เชี่ยวชาญทางด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ จำนวน 1 คน ด้านประวัติศาสตร์ ได้แก่ นักวิชาการทางด้านประวัติศาสตร์ จำนวน 1 คน ด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ นักวิชาการหรือผู้เชี่ยวชาญสำนักงานสิ่งแวดล้อมจังหวัดหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม จำนวน 1 คน ด้านการพัฒนาชุมชน ได้แก่ นักวิชาการหรือผู้เชี่ยวชาญสำนักงานพัฒนาชุมชน จำนวน 1 คน

5.2 นำเครื่องมือที่ผ่านการปรึกษาหารือกับผู้เชี่ยวชาญไปให้ที่ปรึกษาตรวจสอบและแก้ไขอีกครั้ง แล้วจัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

6. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามลำดับดังนี้

6.1 ทำหนังสือขออนุญาตและขอความอนุเคราะห์จากหน่วยงาน และจากกลุ่มตัวอย่างหรือกลุ่มเป้าหมาย ในการเข้าไปทำการศึกษาวิจัย

6.2 ผู้วิจัยทำการวิจัยเอกสาร เป็นการวิเคราะห์เอกสาร โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงวิพากษ์ (Critical Content Analysis) เพื่อศึกษาปัจจัยพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร และศึกษาข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จากพระราชพงศาวดาร

6.3 ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์ในพื้นที่ ศึกษาเกี่ยวกับ ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) เป็นรายบุคคลจากกลุ่มผู้รู้เพื่อศึกษาองค์ความรู้ทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ ดังนี้

6.3.1 ศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นรายบุคคลตาม แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) และผู้วิจัยแจกเอกสารแนะนำโครงการแบบสรุปย่อ จำนวน 1 หน้า และประเด็นการสัมภาษณ์ให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ เป็นการเตรียมตัวล่วงหน้าอย่างน้อย 2 สัปดาห์ แบบสัมภาษณ์มีทั้งหมด 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลภูมิหลัง ประสบการณ์การทำงานที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ประเด็นสัมภาษณ์เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว

1. ประวัติศาสตร์พื้นที่น่ายนรสิงห์ในมิติชุมชนหรือตำนาน เรื่องเล่า
2. คุณค่า ความหมาย ความสำคัญของสัญลักษณ์แห่งประวัติศาสตร์พื้นที่น่ายนรสิงห์เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์
3. ระบบความเชื่อ ความศรัทธา ประเพณี เกี่ยวกับพื้นที่น่ายนรสิงห์ที่เข้าไปอยู่ในวิถีชีวิตชุมชน

6.3.2 ผู้วิจัยศึกษาสภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์ โดยลงไปสำรวจพื้นที่ศึกษาด้วยตนเองพร้อมบันทึกภาพและสำรวจสภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์ ตามแนวทางการสำรวจข้อมูลทางสภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์ มีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาแผนที่เส้นทางประวัติศาสตร์พื้นที่น่ายนรสิงห์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยการลงสำรวจพื้นที่ร่วมกับผู้นำชุมชนหรือผู้มีภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือปราชญ์ พร้อมการถ่ายภาพ
2. บันทึก ภาพถ่ายและบันทึกพืชพรรณไม้และ ต้นไม้ประวัติศาสตร์ ในแบบบันทึกการสำรวจข้อมูลทางสภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์ ตามแนวทางการสำรวจข้อมูลทางสภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์ (Tweed, Christopher; & Sutherland Margaret. 2007) ระบุว่าภาพถ่ายด้วยกล้องดิจิทัล เป็นเครื่องมือที่ดีมากเพราะเป็นตัวช่วยเสริมบทสัมภาษณ์ และเป็นการตีความหมายในการตีคุณค่าของสิ่งต่างๆ

6.3.3 ผู้วิจัยศึกษา ภูมิทัศน์ทางศิลปกรรม โดยดำเนินการเก็บและรวบรวมข้อมูล จากการวิเคราะห์เอกสารร่วมกับสนทนาร่วมอย่างไม่เป็นทางการกับกลุ่มผู้รู้ ในประเด็นต่อไปนี้

1. ภาพลักษณ์ของพื้นที่น่ายนรสิงห์ ทางด้านคุณธรรมซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ศึกษา อาทิเช่น ความซื่อสัตย์ความมีวินัย และความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์
2. ระบบคุณธรรมเชิงประจักษ์ที่ปรากฏเป็นเอกลักษณ์ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พื้นที่น่ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร

6.4 ผู้วิจัยศึกษาการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พื้นที่น่ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร จากการจัดเชิงปฏิบัติการ (Action) โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการการมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พื้นที่น่ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งการมีส่วนร่วมใน กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ของเยาวชนในพื้นที่ศึกษา มีความสอดคล้องกับข้อคิดเห็นของ (Jr. Libosada, M. Carlos. 2009) ที่เห็นว่าการใช้ชุมชนท้องถิ่นเป็นผู้นำในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและจัดกิจกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม นั้น

เป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ผู้วิจัยใช้การสังเกตการมีส่วนร่วมของเยาวชนแกนนำ ดังนั้นผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บและรวบรวมข้อมูลดังนี้

6.4.1 ค้นหาและคัดเลือกเยาวชนกลุ่มเป้าหมาย เพื่อเข้าร่วมโครงการและเป็นเยาวชนแกนนำในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ โดยดำเนินการดังนี้ ผู้วิจัยทำหนังสือราชการชี้แจงและแนะนำโครงการ “การวิจัยและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์เพื่อ พลิกฟื้นพื้นที่ประวัติศาสตร์พื้นที่ทำนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร ” อย่างย่อ จำนวน 3 หน้า ถึงผู้บริหารสถานศึกษาเป้าหมายจำนวน 5 แห่ง ซึ่งประกอบด้วย 1) โรงเรียนพื้นที่ทำนรสิงห์วิทยา 2) โรงเรียนสมุทรสาครวิทยาลัย 3) โรงเรียนสมุทรสาครบูรณะ 4) โรงเรียนพิทยาลงกรวิทยาคม และ 5) สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตสมุทรสาคร ใช้การเลือกสถานศึกษาเป้าหมายแบบเจาะจง(purposive sampling) ซึ่งสถานศึกษามีพื้นที่ใกล้เคียงกับพื้นที่ในการศึกษาวิจัย ซึ่งสามารถใช้ประโยชน์จากการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่พื้นที่ทำนรสิงห์ในครั้งนี้ได้ เพื่อขอความร่วมมือในการคัดเลือกเยาวชนแกนนำที่มีอายุตั้งแต่ 15-20 ปี ใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) ซึ่งมีคุณลักษณะด้านความเป็นผู้นำทางด้านนันทนาการ กีฬาไทยและการละเล่นพื้นบ้าน ตลอดจนเป็นผู้มีความสนใจด้านประวัติศาสตร์พื้นที่ทำนรสิงห์ จำนวนรวมรวมทั้งสิ้น 100 คน โดยแยกเป็นสถานศึกษาละ 20 คน แบ่งเป็นเพศหญิงจำนวน 10 คน เพศชายจำนวน 10 คน

6.4.2 ดำเนินการจัดอบรมอบรมเชิงปฏิบัติการ โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการการมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พื้นที่ทำนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร เพื่อเผยแพร่รูปแบบ และร่วมสาธิตกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พื้นที่ทำนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร ให้กับกลุ่มเยาวชนแกนนำ จำนวน 100 คน ในวันที่ 19-20 สิงหาคม 2556 รวม 2 วัน ณ สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตสมุทรสาคร

6.5 ผู้วิจัยทำการสร้าง (Model) รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พื้นที่ทำนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร ดำเนินการดังนี้

6.5.1 นำข้อมูล (Data) ที่ค้นพบตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1และข้อที่ 2 มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และจำแนกประเด็นข้อค้นพบโดยใช้ทฤษฎีระบบเป็นฐาน (System Theory Based) เพื่อให้ได้สารสนเทศ

6.5.2 นำสารสนเทศที่ได้มา สังเคราะห์ และประมวลผล แล้วกำหนดเป็นรูปแบบ (Model) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์ พื้นที่ทำนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร

6.5.3 นำรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ที่ได้จัดทำขึ้นเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบและรับรองรูปแบบโดยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม

6.6 ผู้วิจัยจัดการสนทนากลุ่ม (Focus group) กับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 คนเพื่อตรวจสอบและรับรองรูปแบบ (Model) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

6.6.1 เตรียมความพร้อมของผู้ดำเนินการอภิปราย (Moderator) และผู้จัดบันทึกข้อมูลพร้อมบันทึกภาพในการสนทนากลุ่ม

6.6.2 ผู้วิจัยนำเสนอรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ที่ได้จัดทำขึ้นต่อผู้ทรงคุณวุฒิ

6.6.3 ผู้วิจัยดำเนินการซักถามตามแนวคำถามที่กำหนดไว้ให้ผู้ร่วมสนทนากลุ่มร่วมพิจารณาเพื่อตรวจสอบและรับรองรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ที่เหมาะสมในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์

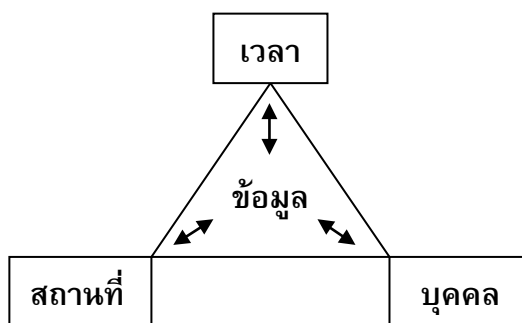
6.6.4 เมื่อสิ้นสุดการสนทนา ผู้ดำเนินการสนทนากลุ่มกล่าวขอบคุณผู้ร่วมกลุ่มสนทนา

6.6.5 ผู้ดำเนินการสนทนากลุ่มและผู้จัดบันทึกข้อมูล ดำเนินการ วิเคราะห์ เนื้อหา (Content analysis) สรุปและเขียนรายงาน

6.7 นำเสนอ รูปแบบการท่องเที่ยว เชิงนิเวศประวัติศาสตร์ ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์

7. การจัดการทำข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ข้อมูลที่ได้ เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยนำผลจาก การสัมภาษณ์เชิงลึก แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง แบบสังเกต มาจัดหมวดหมู่ของข้อมูลตามคิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ ตรวจสอบความสมบูรณ์ของเนื้อหา ความครบถ้วนของข้อมูล วิเคราะห์และสังเคราะห์ตามประเด็นที่กำหนด ตรวจสอบ ความถูกต้องของข้อมูล ว่าสอดคล้องต้องกันหรือไม่ ด้วยวิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) โดยการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) ซึ่งเป็นการตรวจสอบแหล่งที่มีของข้อมูล คือ ข้อมูลเวลา ข้อมูลสถานที่ และข้อมูลบุคคล (สุภางค์ จันทวานิช. 2540) ดังภาพประกอบ 11

ภาพประกอบ 11 กระบวนการเก็บและตรวจสอบ

8. การวิเคราะห์ข้อมูล

จากข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ ผู้วิจัยใช้

8.1 การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงบรรยาย โดยระบุคุณลักษณะเฉพาะของข้อความหรือสารอย่างมีระบบที่กรอบแนวคิดและทฤษฎี โดยมีวิธีดำเนินการ 4 ขั้นตอนดังนี้

8.1.1 การลดทอนข้อมูล (data reduction) ซึ่งหมายถึงการเลือกเฟ้นหาจุดที่น่าสนใจ ทำให้เข้าใจง่าย สรุปย่อ ปรับข้อมูลดิบที่เก็บรวบรวมได้มาลงรหัส ทดสอบแนวคิด รวมเป็นกลุ่ม แบ่งเป็นหมวดหมู่หรือเป็นส่วนๆ เขียนข้อสรุปชั่วคราว ทำให้เกิดความชัดเจน เป็นพวกเป็นประเภท เป็นรูปแบบ หาจุดที่น่าสนใจและปรับลดเพิ่มหาข้อมูลใหม่จนกระทั่งได้ผลสรุปและพิสูจน์บทสรุปที่น่าพอใจ

8.1.2 การแสดงข้อมูล (data display) ซึ่งเป็นขั้นตอนของการจัดการเลือกเฟ้น สรรหา ตัวอย่างข้อมูลหรือสารสนเทศไม่ว่าจะเป็นการสรุปจากรายงาน การสังเกตุคำพูดจากการสัมภาษณ์ หรือการกระทำของผู้ให้ข้อมูล นำมาเป็นหลักฐานของข้อสรุปชั่วคราวเสนอไว้ เพื่อแสดงให้เห็นและก่อให้เกิดความเข้าใจว่า อะไรเกิดขึ้น ทำไม อย่างไร อันจะนำไปสู่การวิเคราะห์และสรุปผลต่อไป

8.1.3 การสร้างข้อสรุปและยืนยันผลสรุป (conclusion and verification) เป็นการสังเคราะห์ข้อสรุปย่อยๆ ในช่วงแรกๆ เข้าด้วยกันเป็นบทสรุปและตรวจสอบยืนยันเป็นผลสรุปการวิจัยในช่วงสุดท้าย การพัฒนาข้อสรุปย่อยๆ ไปสู่ข้อสรุปใหญ่ๆ เรื่อยๆ ขึ้นไปนี้เป็นก้าวของการพัฒนาทฤษฎีจากสภาพเฉพาะไปสู่ข้อสรุปทั่วๆ ไป (generalized) เป็นกระบวนการประมวลผลความคิดอันเกิดจากข้อมูลรูปธรรมไปสู่รูปแบบที่เป็นนามธรรมที่เป็นทฤษฎี (ground theory) ตามวิธีการแบบอุปนัย (induction)

8.1.4 เพื่อให้บทสรุปมีความน่าเชื่อถือ ผู้วิจัยตรวจสอบอีกครั้งหนึ่งในขณะที่เขียนรายงานกับข้อมูลสนามเพื่อยืนยันผลสรุป วิจัย ด้วยการตรวจสอบแบบสามเส้า การนำผลสรุปวิจัย ตรวจสอบความถูกต้องกับผู้ให้ข้อมูล ตรวจสอบความแตกต่างคล้ายคลึงของความคิด คนในกับคนนอก

8.2 การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงวิพากษ์ (Critical Content Analysis) ใช้ในการวิเคราะห์ ข้อมูล (Data) หรือข้อค้นพบจากการวิจัยหรือสารสนเทศ เพื่อนำไปสร้างองค์ความรู้ใหม่หรือรูปแบบ (Model) โดยอาศัยทฤษฎีระบบเป็นฐาน (System Theory Based) คือ ปัจจัยนำเข้า (In put) กระบวนการ (Process) และผลผลิต (Out put) จากนั้นทำการใช้เทคนิคการกรุปป์ (Grouping) และบูรณาการ (Integrate) สารสนเทศ (Information) แล้วสรุปเป็นความคิดรวบยอด (Conceptualization) เพื่อกำหนดเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันห้าร้อยสิริ จังหวัดสมุทรสาคร

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การวิจัยและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์เพื่อสร้างปรากฏการณ์ในการพลิกฟื้นประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร” ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการศึกษาวิจัย จำแนกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ผลการศึกษาวิจัยพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ ด้านประวัติศาสตร์ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร
2. ผลการศึกษองค์ความรู้ทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร
3. การนำเสนอรูปแบบ (Model) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร

1. ผลการศึกษาวิจัยพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร

1.1 บั้จยัพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร

การได้มาซึ่งบั้จยัพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ จำเป็นต้องศึกษาค้นคว้าวิเคราะห์ สังเคราะห์และการรวบรวมข้อมูลในประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องทางด้านการท่องเที่ยว ซึ่งผู้วิจัยนี้ได้ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงวิพากษ์ (Critical Content Analysis) ใน 6 ประเด็นหลัก อาทิเช่น 1) แนวคิดการท่องเที่ยวใหม่ตามแผนปฏิบัติการ 21 2) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์เป็นฐานในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ 3) ความแตกต่างและความเหมือนของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ 4) คุณค่าของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ต่อชุมชน 5) การเรียนรู้เพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองเป็นหัวใจของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ และ6) รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์

ผลการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงวิพากษ์ (Critical Content Analysis) ตามประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องทางด้าน การท่องเที่ยวใน 6 ประเด็นหลักที่กล่าวมาข้างต้น นำมาสังเคราะห์และสรุปได้ว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ต้องมีปัจจัยพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ 5 ประการ ประกอบด้วย 1) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ 2) การสร้างองค์ความรู้ท้องถิ่น 3) การสร้างคุณค่าใหม่ 4) การสร้างการเรียนรู้ร่วมกับชุมชน และ 5) การเกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย

ผู้วิจัยได้นำประเด็นปัจจัยทั้ง 5 ประเด็นมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ สรุปตีความเนื้อหาให้สอดคล้องกับบริบทของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท่ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร โดยนำเสนอข้อมูลจำแนกในแต่ละปัจจัยและสรุปภาพรวมทุกปัจจัยเพื่อหาคุณลักษณะที่สำคัญของแต่ละปัจจัย ได้รายละเอียดดังนี้

1. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

“คน” ถือเป็นหัวใจของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์เพราะคนในท้องถิ่นถือเป็นเจ้าขององค์ความรู้และแหล่งท่องเที่ยว จึงเกิดการค้นหาค้นหาองค์ความรู้ของชุมชนและการรวบรวมองค์ความรู้ต่างๆ เหล่านี้ ตัวชีวิตต้องมีความรู้ดังกล่าวต้องมีความเป็นสหวิทยาการ มีคุณลักษณะที่สำคัญ คือ การเชื่อมโยงฐานความรู้ต่างๆ เข้ากับองค์ความรู้ชาวบ้านโดยใช้กระบวนการวิจัยเพื่อวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยว นโยบายในการส่งเสริมการท่องเที่ยวและการกระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม ทั้งนี้เพื่อสร้างอัตลักษณ์หรือสร้างจุดเด่นทางการท่องเที่ยว เป็นต้น ดังนั้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์นั้นจึงเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์

2. การสร้างองค์ความรู้ท้องถิ่น

การสร้างองค์ความรู้ท้องถิ่นนั้นประกอบด้วย 3 ตัวชีวิต ดังนี้ 1) ประวัติศาสตร์ชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว คุณลักษณะที่สำคัญ คือ การค้นหาเรื่องราวในอดีต ประวัติความเป็นมา โบราณสถาน โบราณวัตถุ ตลอดจนความเชื่อ ความศรัทธา ตำนานเรื่องเล่าต่างๆ 2) สภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์ คุณลักษณะที่สำคัญ คือ สถานที่ที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ และ 3) จิตสำนึกทางการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบ คุณลักษณะที่สำคัญ คือ การมีคุณธรรมทางด้านความมีวินัย ความซื่อสัตย์ และความรับผิดชอบต่อตนเอง และต่อสังคม เป็นต้น

3. การสร้างคุณค่าใหม่

การพัฒนาการทองเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์นั้นถือเป็นความท้าทายทางการทองเที่ยว เพราะทำให้เกิดกระบวนการการสร้างคุณค่าใหม่ ประกอบด้วย 4 ตัวชี้วัด ดังนี้ 1) องค์ความรู้ทางการทองเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์สร้างคุณค่าใหม่ในการทองเที่ยว คุณลักษณะที่สำคัญ คือ เป็นการบูรณาการประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมผ่านกระบวนการในการแลกเปลี่ยนซักถาม เพื่อให้เกิดการซึมซับและตระหนักในคุณค่า 2) องค์ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ที่นำไปสร้างสำนึกรักถิ่นเกิด มีคุณลักษณะที่สำคัญ คือ เป็นความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์ที่ได้จากการสำรวจแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ชุมชน 3) องค์ความรู้ด้านสภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์นำไปสร้างความรักและห่วงแหนในทรัพยากรการทองเที่ยวของท้องถิ่น คุณลักษณะที่สำคัญ คือ เป็นความรู้ทางด้านสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์บนฐานระบบความเชื่อ และ 4) องค์ความรู้ด้านภูมิทัศน์ทางศีลธรรมที่นำไปสร้างการอนุรักษ์ฟื้นฟูและพัฒนาแหล่งทองเที่ยว คุณลักษณะที่สำคัญ คือ เป็นความรู้ทางด้านหลักธรรมในเรื่องความมีวินัย ความซื่อสัตย์ ซึ่งถือเป็นหลักธรรมในการจัดระเบียบของสังคม เป็นต้น

ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าการพัฒนาการทองเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์เป็นการสร้างคุณค่าใหม่และทำให้เกิดการสืบทอดมรดกทางทรัพยากรการทองเที่ยวต่อไป

4. การสร้างการเรียนรู้ร่วมกับชุมชน

การสร้างการเรียนรู้ร่วมกับชุมชน ประกอบด้วย 3 ตัวชี้วัด ดังนี้ 1) การสร้างและทดสอบความรู้ด้วยตนเอง มีคุณลักษณะที่สำคัญ คือ เป็นการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในสถานการณ์จริงทำให้เกิดประสบการณ์และเกิดความประทับใจ 2) การเรียนรู้แบบซึมซับ มีคุณลักษณะที่สำคัญ คือ เป็นการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ตลอดเวลาและต่อเนื่อง และ 3) กระบวนการฟื้นฟูและพัฒนาการทองเที่ยว คุณลักษณะที่สำคัญ คือ พัฒนาการทองเที่ยวเป็นการมีส่วนร่วมคิด ร่วมดำเนินการและร่วมพัฒนาการทองเที่ยว ดังนั้นการพัฒนาการทองเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ต้องเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในสถานการณ์จริงโดยอาศัยการสร้างการเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชนถึงจะทำให้เกิดการเรียนรู้แบบซึมซับขึ้น

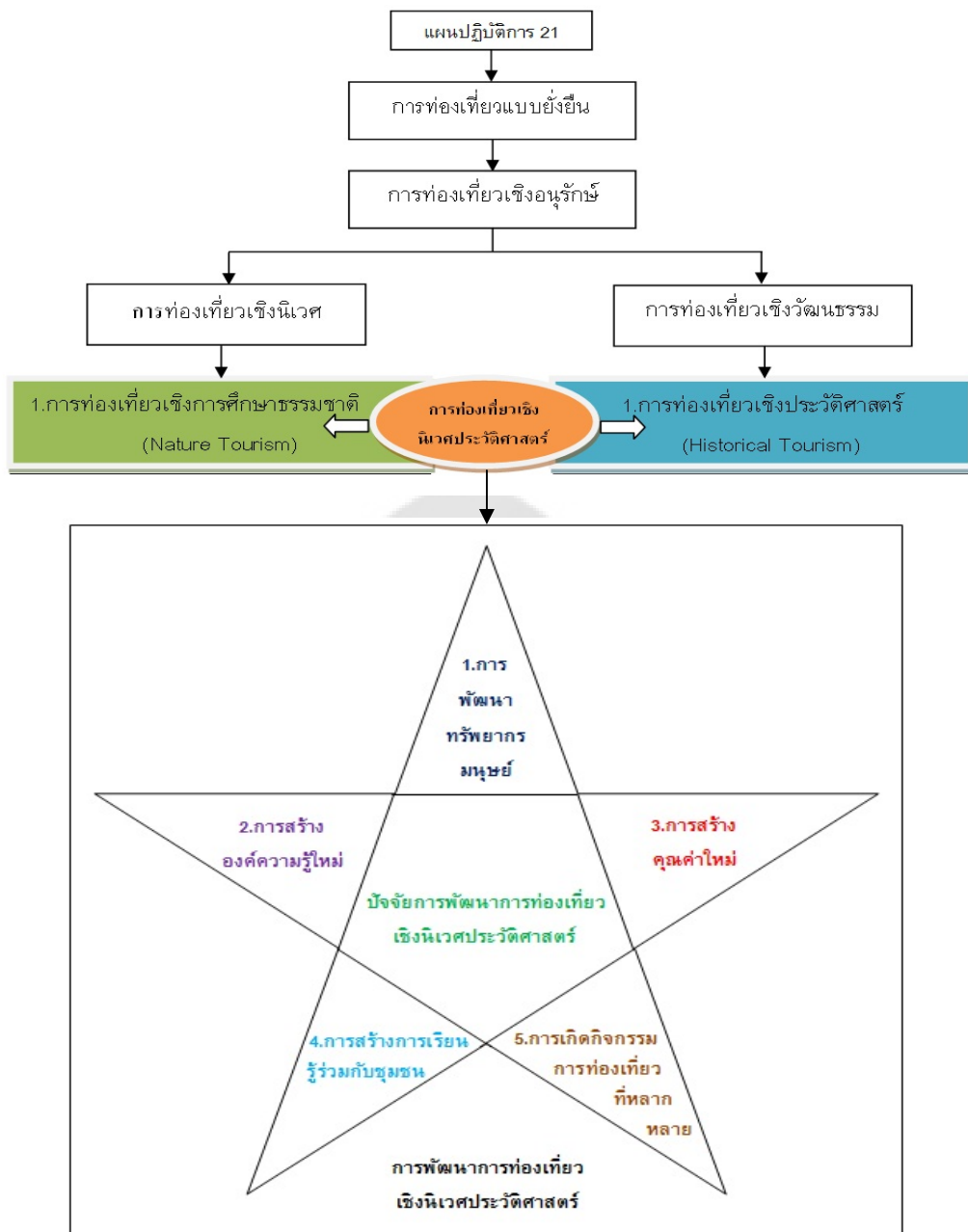
5. การเกิดกิจกรรมการทองเที่ยวที่หลากหลาย

การเกิดกิจกรรมการทองเที่ยวที่หลากหลาย ถือว่าเป็นปัจจัยพัฒนาการทองเที่ยวเชิงนิเวศที่ทำให้เกิดการสร้างการเคลื่อนไหวทางการทองเที่ยวสามารถดึงดูดความสนใจทางการทองเที่ยวได้เป็นอย่างดี ตัวชี้วัดรูปแบบกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อการพัฒนาการทองเที่ยวเชิงนิเวศ

ประวัติศาสตร์ ประกอบด้วย 4 ตัวชี้วัด ดังนี้ 1) การศึกษาประวัติศาสตร์ผ่านการจัดกิจกรรมค่ายประวัติศาสตร์ คุณลักษณะที่สำคัญ คือ ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น วิถีชีวิตที่ผูกพันกับธรรมชาติ 2) การศึกษาตำนานเมืองโบราณและถ่ายทอดประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านการบอกเล่าของผู้รู้ในชุมชน คุณลักษณะที่สำคัญ คือ การบอกเล่าประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมผ่านตัวบุคคลสู่ตัวบุคคล 3) การเรียนรู้ประวัติศาสตร์ในแหล่งเรียนรู้ในชุมชนโดยการให้เข้าไปสัมผัสประสบการณ์ตรง คุณลักษณะที่สำคัญ คือ ความรักและเห็นคุณค่าในชุมชน และ 4) การแสดงและร่วมสาธิตกิจกรรมทางประวัติศาสตร์ คุณลักษณะที่สำคัญ คือ การให้มีส่วนร่วมของเยาวชนในการแสดงและสาธิตกิจกรรมทางประวัติศาสตร์

ปัจจัยพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ทั้ง 5 ประการนี้สามารถนำไปเป็นกรอบแนวคิดในสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ ซึ่งในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร มีบริบทของพื้นที่เหมาะสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ หากเกิดรูปแบบการท่องเที่ยวใหม่ขึ้นจะเป็นการสร้างปรากฏการณ์ในการพลิกฟื้นประวัติศาสตร์ ให้กลับมาใช้สังคม สร้างกระแสทางการท่องเที่ยวให้กลับมามีชีวิต ส่งผลให้ชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวพึ่งพาตนเองได้ ได้รับประโยชน์สูงสุดจากทรัพยากรการท่องเที่ยว สามารถรักษามรดกทางการท่องเที่ยวให้ตกทอดถึงเยาวชนรุ่นต่อไป ไม่เกิดการทำลายสิ่งแวดล้อม และสามารถรักษาระบบนิเวศไว้ให้คงอยู่ต่อไปได้ ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวร่วมกัน คนในท้องถิ่นเกิดความหวงแหนในทรัพยากรการท่องเที่ยว เสมือนหนึ่งเป็นของตน และทำให้แหล่งนั้นมีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวชมอย่างสม่ำเสมอ ทำให้เกิดรายได้ขึ้นในชุมชน ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต่อไป

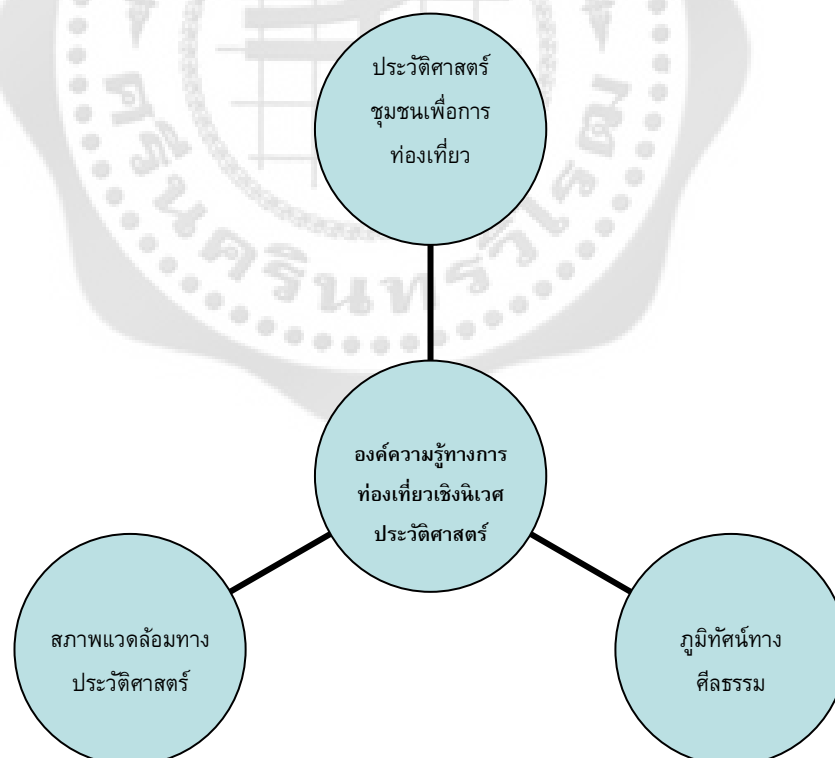
จากการศึกษาข้างต้นสามารถสรุปปัจจัยพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์ได้ ดังภาพประกอบ 12

ภาพประกอบ 12 แสดงปัจจัยพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์

2. ผลการศึกษาองค์ความรู้ทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร

การศึกษาวิจัยในขั้นตอนนี้ได้รวบรวมข้อมูลจากการค้นคว้าเอกสาร งานวิจัย วิทยานิพนธ์ หนังสือ ตำรา พงศาวดาร บทความทางวิชาการ การสำรวจทางอินเทอร์เน็ต และจากการลงพื้นที่ศึกษา โดยการสังเกต การสัมภาษณ์กลุ่มผู้รู้ ตามกระบวนการวิจัย จากนั้นนำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหาหลัก (Content Analysis) โดยได้ทำการสังเคราะห์ข้อมูลและสรุปในภาพรวมขององค์ความรู้ให้เป็นองค์ความรู้ทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ใน 3 ด้าน ได้แก่ 1) ประวัติศาสตร์ชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว 2) สภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์ และ 3) ภูมิทัศน์ทางศิลปกรรม และ ผู้วิจัยได้ทำการนำองค์ความรู้ ที่ได้ประมวลผลจากการศึกษา วิจัยไปให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดปฏิบัติการ (Action) โดยจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับกลุ่มเป้าหมายได้แก่กลุ่มเยาวชนแกนนำ โดยรวบรวมข้อมูลการมีส่วนร่วมจากการสังเกตนำองค์ความรู้ที่ได้ไปสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ในพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาครต่อไป ดังภาพประกอบ 13

ภาพประกอบ 13 องค์ความรู้ทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์

ที่มา: ผู้วิจัย. (2555).

2.1 ประวัติศาสตร์ชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว

ประวัติศาสตร์ชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวถือเป็นทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่สำคัญในตำบลพันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร เป็นสัญลักษณ์แห่งประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์นับได้ว่าเป็นเป็นมรดกทางประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นประวัติศาสตร์ชุมชนที่เก่าแก่และมีอายุมากกว่าร้อยปี (มูลนิธิศาลพันท้ายนรสิงห์. 2556) ดังนั้นการศึกษาในขั้นตอนนี้ได้นำเสนอ รายละเอียดดังนี้

2.1.1 ประวัติความเป็นมาของพันท้ายนรสิงห์

เนื่องจากเรื่องราวของพันท้ายนรสิงห์ มีบทวิพากษ์วิจารณ์หลายแง่หลายมุมที่นักวิชาการต่าง ๆ ได้เขียนและแสดงความคิดเห็นไว้ ดังนั้นข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องราวของพันท้ายนรสิงห์ จึงมีข้อมูลทั้งที่เป็นข้อเท็จจริงที่ได้บันทึกไว้ในพระราชพงศาวดาร และข้อมูลที่เป็นเพียงตำนานเรื่องเล่าและสื่อภาพยนตร์แต่งขึ้นมาเท่านั้น เป็นต้น

ดังนั้นในการศึกษาประวัติความเป็นมาของพันท้ายนรสิงห์ในการวิจัยครั้งนี้จึงได้รวบรวมข้อมูลและอธิบายรายละเอียดของข้อมูลจำแนกตามแหล่งข้อมูล คือ 1) พระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขา โดยสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงพระนิพนธ์ และ 2) ตำนานเรื่องเล่า รายละเอียดดังนี้

พระราชพงศาวดาร

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าเรื่องราวของพันท้ายนรสิงห์ในพระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขา โดยสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงพระนิพนธ์ตามข้อความกล่าวถึงพันท้ายนรสิงห์ ความว่า

ลุดักราชได้ 1066 ปีวอกจศก ขณะนั้นสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินเสด็จด้วยเรือพระที่นั่งเอกไชย จะไปประพาสทรงเบ็ด ณ ปากเมืองสาครบุรี ครั้นเรือพระที่นั่งไปถึงตำบลโคกขามและคลองที่นั่นคุดเคี้ยวหนัก และพันท้ายนรสิงห์ซึ่งถือท้ายเรือพระที่นั่ง คัดแก้ไขมิทันที่ และศิระเรือพระที่นั่งโดนกระทบกิ่งไม้อันใหญ่เข้า ก็หักตกลงในน้ำ พันท้ายนรสิงห์เห็นดังนั้นก็ตกใจ จึงกระโดดขึ้นเสียจากเรือพระที่นั่ง และขึ้นอยู่บนฝั่งแล้วร้องกราบทูลพระกรุณาว่า ขอเดชะฝ่าละอองธุลีพระบาทปกเกล้าฯ พระราชอาญาเป็นล้นเกล้าฯ ขอจงทรงพระกรุณาโปรดให้ทำศาลขึ้นที่นี่ สูงประมาณเพียงตา แล้วจึงตัดเอาศิระเข้าพระพุทธรูปเจ้ากับศิระเรือพระที่นั่งซึ่งหักตกลงน้ำไปนั้นบวงสรวงไว้ด้วยกันที่นี้ตามพระราชกำหนดในบทพระอัยการเถิด จึงมีพระราชโองการตรัสว่า อ้ายพันท้ายซึ่งโทษเอ็งนั้นถึงตายก็ชอบอยู่แล้ว แต่ทว่าบัดนี้กูจะยกโทษเสียไม่เอาโทษเองแล้ว เองจงคืนลงมาเรือไปกุเถิด ซึ่งศิระเรือที่หักนั้นกูจะทำต่อเอาใหม่แล้ว เองอย่าวิตกเลย พันท้ายนรสิงห์จึงกราบทูลว่า ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดมิได้เอาโทษเข้าพระพุทธรูปเจ้านั้น พระเดชพระคุณหาที่สุดมิได้ แต่ทว่าจะเสียขนบธรรมเนียมในพระราชกำหนดกฎหมายไป และซึ่งสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะมาละพระราชกำหนดสำหรับแผ่นดินเสีย

ดังนั้น คูมิกวเรียงนัก นานไปภายหน้าเห็นว่าคนทั้งปวงจะล่วงครหาตีเตียนดูหมิ่นได้ และพระเจ้าอยู่หัว
 อย่างทรงพระอาลัยแก่ข้าพระพุทธเจ้าผู้ถึงแก่มรณโทษนี้เลย จึงทรงพระอาลัยถึงพระราชประเพณี
 อย่าให้เสียขนบธรรมเนียมไปนั้นดีกว่า อันพระราชกำหนดมีมาแต่โบราณนั้นว่า ถ้าและพันท่ายผู้ใด
 ถือท่ายเรือพระที่นั่งให้ศีระเรือพระที่นั่งนั้นหัก ท่านว่าพันท่ายนั้นถึงมรณโทษให้ตัดศีระเสีย และ
 พระเจ้าอยู่หัวจงทรงพระกรุณา โปรดให้ตัดศีระข้าพระพุทธเจ้าเสีย และพระเจ้าอยู่หัวจงทรงพระ
 กรุณา โปรดให้ตัดศีระข้าพระพุทธเจ้าเสีย ตามโบราณราชกำหนดนั้นเกิด จึงมีพระราชดำรัสสั่งให้
 ฝิพายทั้งปวงปั้นมูลดินเป็นรูปพันท่ายนรสิงห์ขึ้นแล้ว ก็ให้ตัดศีระรูปดินนั้นเสีย แล้วดำรัสว่าอ้าย
 พันท่าย ซึ่งโทษเองถึงตายนั้นถูกก็ประหารชีวิตเองเสียพอเป็นเหตุแทนตัวแล้ว เองอย่าตายเลย จง
 กลับมาลงเรือไปเสียด้วยกุเกิด พันท่ายนรสิงห์เห็นดังนั้นก็มีความละอายนัก ด้วยกลัวว่าจะเสียพระ
 ราชกำหนดโดยขนบธรรมเนียมโบราณไป เกรงคนทั้งปวงจะครหาตีเตียนดูหมิ่นในสมเด็จพระ
 เจ้าอยู่หัวแห่งตนได้ สู้เสียสละชีวิตของตัวมิได้อาลัย จึงกราบทูลไปว่า ขอพระราชทาน ซึ่งทรงพระ
 กรุณาโปรดข้าพระพุทธเจ้าทั้งนี้ พระเดชพระคุณหาที่สุดมิได้ แต่ทว่าซึ่งศีระรูปดินแทนตัว
 ข้าพระพุทธเจ้าตั้งนี้ดูเป็นทำเล่นไป คนทั้งหลายจะล่วงครหาตีเตียนได้ ขอพระองค์จงทรงพระกรุณา
 โปรดตัดศีระข้าพระพุทธเจ้าเสียโดยฉฉจริงเกิด อย่าให้เสียขนบธรรมเนียมประเพณีในพระราช
 กำหนดไปเลย ข้าพระพุทธเจ้าจะขอกราบทูลฝากบุตรภรรยาแล้วก็จะกราบถวายบังคมลาตายไปโดย
 ลักษณะยथाโทษอันกราบทูลไว้ นั้น สมเด็จพระเจ้าแผ่นดินตรัสได้ทรงฟังดังนั้น ก็ดำรัสวังวอนไป
 เป็นหลายครั้ง พันท่ายนรสิงห์ก็มียอมอยู่ จนกลั้นน้ำพระเนตรไว้มิได้ จำเป็นจำทำตามพระราช
 กำหนดจึงดำรัสสั่งให้นายเพชรฆาตให้ประหารชีวิตพันท่ายนรสิงห์เสีย แล้วให้ทำศาลขึ้นสูงเพียง
 ตา และให้เอาศีระพันท่ายนรสิงห์กับศีระเรือพระที่นั่งซึ่งหักนั้น ขึ้นพลีกรรมไว้ด้วยกันบนศาลนั้น
 แล้วให้ออกเรือพระที่นั่งไปประพาสทรงเบ็ด ณ ปากน้ำเมืองสาครบุรี แล้วเสด็จกลับยังพระมหานคร
 และศาลเทพารักษ์ที่ตำบลโคกขามนั้น ก็มีปรากฏมาตราบเท่าทุกวันนี้

ดังนั้นตามพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขา โดยสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรม
 พระยาดำรงราชานุภาพ สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ สรุปตีความเนื้อหาที่เป็นข้อเท็จจริงเกี่ยวกับ
 ประวัติศาสตร์พันท่ายนรสิงห์ได้ว่า เรื่องราวของพันท่ายนรสิงห์เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2247 พันท่ายนรสิงห์
 เป็นข้าราชการในสมัยของสมเด็จพระสรรเพชญ์ที่ 8 (พระเจ้าเสือ) ประวัติศาสตร์พันท่ายนรสิงห์ เกิด
 ขึ้นตอนมีการเสด็จไปประพาสทรงเบ็ด ณ ปากน้ำเมืองสาครบุรี (ปัจจุบัน คือ จังหวัดสมุทรสาคร)
 จากเหตุการณ์ดังกล่าวข้างต้น พันท่ายนรสิงห์จึงได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริต จงรักภักดี
 และรักษาระเบียบวินัยยิ่งชีวิต ดังนั้นด้วยคุณความดีของพันท่ายนรสิงห์จึงก่อเกิดเป็นประวัติศาสตร์
 พันท่ายนรสิงห์ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

ตำนานเรื่องเล่า

จากงานเขียนของนักวิชาการผู้วิจัยได้ศึกษาและรวบรวมเรื่องราวเกี่ยวกับพันท้ายนรสิงห์ พบว่ามีรายละเอียดที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับผู้เขียนว่าต้องการนำเสนอเรื่องราวของพันท้ายนรสิงห์ในแง่มุมไหน แต่สรุปโดยภาพรวมแล้ว ผู้เขียนต่างก็มีมุมมองในภาพลักษณ์ของพันท้ายนรสิงห์ไปในทิศทางเดียวกัน คือ พันท้ายนรสิงห์เป็นบุคคลที่ควรค่าแก่การยกย่องเชิดชูทางด้านคุณธรรมและสมควรที่คนรุ่นหลังควรนำไปเป็นแบบอย่าง

ดังนั้นในการศึกษาวิจัยในส่วนนี้ได้ทำการวิเคราะห์สังเคราะห์เรื่องราวเกี่ยวกับพันท้าย จากหลักฐานงานเขียนของนักวิชาการและบทสัมภาษณ์กลุ่มผู้รู้ตามกระบวนการวิจัย และสรุปในภาพรวมเกี่ยวกับพันท้ายนรสิงห์ รายละเอียดดังนี้

“พันท้ายนรสิงห์” เป็นชาวป่าโมก แขวงเมืองอ่างทอง และจากข้อความในหนังสือพระราชพงศาวดารซึ่งบันทึกไว้ในสมัยพระพุทธเจ้าเสด็จไปเมืองอ่างทองเพราะโปรดชกมวย ทรงปลอมพระองค์เป็นชาวบ้านเข้าแข่งขันชกมวยอย่างสำราญพระราชหฤทัย และทรงรู้จักกับชาวบ้านนรสิงห์คนหนึ่งซึ่งชกมวยเก่งมาก ทรงพอพระทัยจึงทรงชักชวนไปรับราชการด้วย ได้พระราชทานยศเป็นพันท้ายเรือพระที่นั่ง เรียกชื่อว่า “พันท้ายนรสิงห์” ซึ่งสอดคล้องกับงานเขียนของคณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ (2542) บันทึกความตอนหนึ่งว่า ...“ชาวอ่างทองผู้ซื่อสัตย์ที่สุดในประวัติศาสตร์ไทย” และจากหลักฐานชื่อตำบลพันท้ายนรสิงห์ และจากการสัมภาษณ์ของกลุ่มผู้รู้ ที่เป็นผู้อาวุโสและเป็นผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับพื้นที่ในเขตประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์มากกว่า 5 ปี เล่าว่าพื้นเพของพันท้ายนรสิงห์เป็นชาวบ้านนรสิงห์ แขวงวิเศษชัยชาญ อำเภอป่าโมก (ชะลอ ประสาททอง. 2556: สัมภาษณ์) และตามเหตุผลความเชื่อในการบันทึกประวัติของบุคคลนั้นจะบันทึกโดยระบุหน้าที่หรือตำแหน่ง และอาจตามด้วยชื่อบ้าน เช่น พันท้ายนรสิงห์ อยู่บ้านนรสิงห์ ตำแหน่งท่านคือพันท้ายเรือ จึงได้ชื่อว่า “พันท้ายนรสิงห์” (ประสาน เอี่ยมวิจารณ์. 2556: สัมภาษณ์)

นอกจากนี้สื่อภาพยนตร์ได้นำเรื่องราวเกี่ยวกับพันท้ายนรสิงห์ มาเป็นบทภาพยนตร์ ซึ่งปรากฏในพ.ศ. 2507 พระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าภาณุพันธุ์ ยุคล เจ้าของคณะอศวินการละคร ได้นำเรื่องพันท้ายนรสิงห์ที่ทรงนิพนธ์ไว้ให้นายสุวัฒน์ วรดิลก หรือ ระพีพร เขียนบทเพื่อแสดงละคร และต่อมาได้สร้างเป็นภาพยนตร์ ซึ่งการเขียนครั้งนี้ได้เปลี่ยนแปลงเค้าโครงเรื่องใหม่ โดยกำหนดให้ตัวละครเอกของเรื่อง ชื่อ “สิงห์” เป็นนักมวยชาวบ้านที่ชกมวยกับ “สมเด็จพระสรรเพชญ์ที่ 8” ต่อมาได้โปรดให้เข้ารับราชการเป็น “นายท้ายเรือ” พระที่นั่ง และได้เพิ่มตัวละครที่สำคัญ คือ “ศรีนวล” ซึ่งเป็นภรรยาของพันท้ายนรสิงห์ ซึ่งในพงศาวดารทุกฉบับไม่ปรากฏชื่อ ในพงศาวดารกล่าวเพียงว่า ...พระสรรเพชญ์ที่ 8 ได้พระราชทานเงินทองสิ่งของแก่บุตรภรรยาพันท้ายนรสิงห์เป็นจำนวนมาก

ดังนั้นเรื่องราวของพันท้ายนรสิงห์ จึงมีผู้นำไปสร้างเป็นบทละครและภาพยนตร์อิงประวัติศาสตร์มีการแต่งเรื่องและตัวละครเพิ่มขึ้น จึงมีเรื่องราวของพันท้ายนรสิงห์บางช่วงบางตอนไม่ตรงกับพงศาวดาร ที่ผู้อ่านหรือผู้ที่ศึกษาค้นคว้าต้องแยกแยะให้ถูกต้อง ระหว่างเรื่องราวที่บันทึกไว้ในพงศาวดารและเรื่องที่เขียนเพิ่มเติมในบทละครและบทภาพยนตร์ (รัตนา เพ็ญประยูร. 2556)

2.1.2 โบราณสถาน โบราณวัตถุ ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์

โบราณสถาน โบราณวัตถุ ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์เป็นสัญลักษณ์แห่งประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ อันประกอบด้วย 1) หลักประหารชีวิตพันท้ายนรสิงห์ 2) ศาลเพิงตาพันท้ายนรสิงห์ 3) รูปปั้นอนุสาวรีย์พันท้ายนรสิงห์ และ 4) เรือโบราณ ซึ่งการศึกษาในขั้นตอนนี้ได้นำเสนอภาพประกอบและอธิบายถึงประเด็นด้านคุณค่า ความหมาย และความสำคัญของสัญลักษณ์แห่งประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ดังกล่าวเป็นประเด็นสำคัญ เพื่อรวบรวมและประมวลเป็นข้อสรุปองค์ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว รายละเอียดดังต่อไปนี้

1. หลักประหารชีวิตพันท้ายนรสิงห์

คุณค่า

“สะท้อนให้เห็นภาพบุคคลที่มีระบบคุณธรรม”

ความสำคัญ

“สืบค้นร่องรอยเรื่องราววีรกรรมของพันท้ายนรสิงห์จากหลักฐานบันทึกเหตุการณ์ในอดีต และการบอกเล่าสืบต่อกันมาจนกลายเป็นประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์”

ความหมาย

“ร่องรอยวีรกรรมของพันท้ายนรสิงห์”

จากบันทึกในพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาฉบับต่างๆ ได้กล่าวถึงเหตุการณ์ใน พ.ศ.2246 – 2252 สมเด็จพระสรรเพชญ์ ที่8 ประพาสปากน้ำสาครบุรี (ปัจจุบันคือจังหวัดสมุทรสาคร) เพื่อทรงเบ็ด ด้วยเรือพระที่นั่งเอกไชย มีพันท้ายนรสิงห์เป็นนายท้าย การเสด็จประพาสปากน้ำสาครบุรีในครั้งนี้ เมื่อเรือพระที่นั่งไปถึงตำบลโคกขามคลองบริเวณดังกล่าวมีความคดเคี้ยวมาก พันท้ายนรสิงห์พยายามคัตท้ายเรือพระที่นั่งอย่างระมัดระวังแต่ไม่อาจหลบเลี่ยงอุบัติเหตุได้หัวเรือพระที่นั่งชนกิ่งไม้ใหญ่หักตกลงไปในน้ำ

พันท้ายนรสิงห์รู้โทษดีว่า ความผิดครั้งนี้ถึงประหารชีวิตตามโบราณราชประเพณี ซึ่งกำหนดว่าถ้าผู้ใดถือท้ายเรือพระที่นั่งให้หัวเรือพระที่นั่งหัก ผู้นั้นถึงมรณโทษให้ตัดศีรษะเสียจึงกราบทูลพระกรุณาน้อมรับโทษตามพระราชประเพณี สมเด็จพระสรรเพชญ์ที่ ๘ ทรงพิจารณาเห็นว่า อุบัติเหตุครั้งนี้เป็นการสุตวิสัยมิใช่ความประมาท จึงพระราชทานอภัยโทษให้ แต่พันท้ายนรสิงห์กราบบังคมขอร้องให้ตัดศีรษะตนเพื่อรักษาขนบธรรมเนียมในพระราชกำหนดกฎหมาย เป็นการป้องกันมิให้ผู้ใดครหาตีเตียนพระเจ้าอยู่หัวได้ว่าทรงละเลยพระราชกำหนดของแผ่นดินและเพื่อมิให้เป็นเยี่ยงอย่างสืบไป พระองค์ทรงโปรดให้ฝายพายทั้งปวงปั้นมูลดินเป็นรูปพันท้ายนรสิงห์ แล้วให้ตัดศีรษะรูปดินนั้นเพื่อเป็นการทดแทนกัน แต่พันท้ายนรสิงห์ยังบังคมกราบทูลขอร้องให้ประหารตน แม้สมเด็จพระสรรเพชญ์ ที่ 8 จะทรงอาลัยรักน้ำใจพันท้ายนรสิงห์เพียงใดก็ทรงจำพระทัยปฏิบัติตามพระราชกำหนด ดำรัสสั่งให้เพชฌฆาตประหารพันท้ายนรสิงห์

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้รู้ ทั้งเป็นปราชญ์ชาวบ้านและเจ้าหน้าที่องค์กรภาครัฐ สรุปภาพรวมได้ว่าหลักประหารชีวิตพันท้ายนรสิงห์ ถือว่าเป็น “จุดแห่งประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์” เป็นมรดกทางประวัติศาสตร์และเป็นทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่สำคัญของตำบลพันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร (พิมกาญจน์ ชัยจิตรสกุล. 2556: สัมภาษณ์) และนอกจากนี้ยังพบว่าหลักประหารชีวิตพันท้ายนรสิงห์ เป็นสัญลักษณ์แห่งประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ที่สำคัญ

จากตำนานเรื่องเล่าก่อนที่พันท้ายเสียชีวิตพันท้ายนรสิงห์ พันท้ายนรสิงห์ทราบว่าจะมีพวกกบฏมาดักทำร้ายพระเจ้าเสือเลยจำเป็นต้องทำให้หัวเรือหักเพื่อมิให้ไปถึงจุดที่กบฏวางแผนเอาไว้ โดยยอมให้ตนเองถูกประหารชีวิต เนื่องจากเป็นกฏมณเฑียรบาลที่ผู้ใดทำหัวเรือพระที่นั่งหักจะต้องถูกประหาร เมื่อพระเจ้าเสือทรงทราบจึงได้ให้บันทึกไว้ในพงศาวดาร และให้ตั้งศาลขึ้น ณ ที่แห่งนั้น (ประสาน เอี่ยมวิจารณ์. 2556: สัมภาษณ์)

ส่วนเรื่องตามละครพระเจ้าเสือไม่ยอมประหารแต่ให้ปั้นรูปปั้นแล้วทำการตัดหัวรูปปั้นแทน แต่พันท้ายนรสิงห์ไม่ยอมเพราะจะเป็นการขัดกฏมณเฑียรบาลจึงขอให้ประหาร มิให้ผู้อื่นเอาเป็นเยี่ยงอย่าง แต่ก่อนที่จะประหารพันท้ายนรสิงห์ซึ่งบ้านน่าจะอยู่ใกล้ๆ แลวนั้นได้กลับบ้านไป ล้าลาภรรยา และพันท้ายนรสิงห์จึงถูกประหารในวันเดียวกัน

ภาพประกอบ 14 หลักประหารชีวิตของพันท้ายนรสิงห์

ที่มา: โดยผู้วิจัย ถ่ายเมื่อ วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2555.

2. ศาลเพ็ญตาพันท้ายนรสิงห์

คุณค่า

“เป็นภาพตัวแทนบุคคลที่มีระบบคุณธรรม ความซื่อสัตย์ และมีความรับผิดชอบ”

ความหมาย

“สัญลักษณ์ที่แสดงถึงเหตุการณ์สำคัญในอดีตและเกี่ยวข้องกับเรื่องราวในประวัติศาสตร์
พันท้ายนรสิงห์”

ความสำคัญ

“สืบค้นร่องรอยหลักฐานสำคัญของระบบคุณธรรม”

ภาพประกอบ 15 ศาลเพ็ญตาของพันท้ายนรสิงห์

ที่มา: โดยผู้วิจัย ถ่ายเมื่อ วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2555.

เมื่อสมเด็จพระสรรเพชญ์ที่ 8 มีดำรัสสั่งให้นายเพชรฆาตประหารชีวิต พันท้ายนรสิงห์ แล้วโปรดให้ตั้งศาลสูงประมาณเพ็ญตา นำศีรษะพันท้ายนรสิงห์กับหัวเรือพระที่นั่งเอกไชยซึ่งหักนั้น ขึ้นพลีกรรมไว้ด้วยกันบนศาล ศาลเพ็ญตาที่คลองโคกขามจึงปรากฏมาตราบเท่าทุกวันนี้

นอกจากหลักฐานที่ปรากฏในพระราชพงศาวดารแล้ว ยังมีหลักฐานที่กรมศิลปกร ยืนยันว่าเป็นสถานที่เกิดเหตุจริง (ตามหนังสือที่ ศธ.0706/3648 ลงวันที่ 9 สิงหาคม 2531 ซึ่งระบุว่า ศาลพันท้ายนรสิงห์เดิมนั้น คือ ศาลที่ตั้งอยู่ที่ตำบลพันท้ายนรสิงห์ (เดิมนั้นคือ ตำบลบ้านไร่) อำเภอ เมือง จังหวัดสมุทรสาคร (ตามประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 53 ตอนที่ 34 วันที่ 27 กันยายน พ.ศ. 2479) กล่าวไว้ว่า ศาลแห่งนี้เป็นศาลเดิม ซึ่งเป็นที่นับถือของประชาชนมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา อยู่ในคลองเลยวัดโคกขามลึกเข้าไป เป็นสถานที่เดิมที่พันท้ายนรสิงห์ถูกประหารชีวิต

ศาลเพ็ญตาพันท้ายนรสิงห์ในเวลาต่อมากลายเป็นศาลร้างและปรักหักพังไปตามกาลเวลา แต่มีประชาชน สร้างขึ้นใหม่ทดแทนของเดิมอยู่เรื่อยๆ จากหลักฐานดังกล่าว ทำให้ทราบได้ว่า ศาลพันท้ายนรสิงห์ เดิมนั้น คือ ศาลที่อยู่ในคลอง เลยวัดโคกขามเข้าไปข้างใน 4 กิโลเมตร และของเดิมนั้นร้างไปแล้ว ส่วนศาลอื่นๆ เป็นศาลที่สร้างจำลองขึ้น เพื่อระลึกถึงความซื่อสัตย์จงรักภักดี ของพันท้ายนรสิงห์ทั้งสิ้น อย่างไรก็ตามแม้แต่ศาลพันท้ายนรสิงห์เดิมนั้นก็เป็นศาลซึ่งประชาชนเชื่อกันว่า เป็นศาลเพ็ญตาที่ทำไว้ครั้งเหตุการณ์ ประหารชีวิตพันท้ายนรสิงห์ มีหลักฐานทางประวัติศาสตร์รองรับเรื่องสถานที่เท่านั้น ไม่มีหลักฐานอื่นๆ ยืนยันได้ว่า ศาลที่เชื่อกันดังกล่าว นั้น เป็นศาลที่สร้างมาตั้งแต่สมัยสมเด็จพระสรรเพชญ์ที่ 8

3. รูปปั้นอนุสาวรีย์พันท้ายนรสิงห์

คุณค่า

“เป็นสัญลักษณ์ให้ระลึกถึงบุคคลที่มีคุณธรรม ความซื่อสัตย์ มีวินัย และความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์”

ความหมาย

“โบราณวัตถุที่เป็นสัญลักษณ์เพื่อแสดงถึงเอกลักษณ์ของประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์”

ความสำคัญ

“ใช้เป็นแหล่งสืบค้นและเป็นหลักฐานสำคัญทางประวัติศาสตร์ชุมชนและดึงดูดนักท่องเที่ยว”

ภาพประกอบ 16 รูปปั้นอนุสาวรีย์พันท้ายนรสิงห์

ที่มา: โดยผู้วิจัย ถ่ายเมื่อ วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2555.

รูปปั้นอนุสาวรีย์พันท้ายนรสิงห์ เปรียบเสมือนเทพพระเจ้าประทานพรที่ชาวบ้านเป็นที่พึ่งทางใจของชาวบ้าน ซึ่งจำนวนสิ่งของ อาทิเช่น รูปปั้นนักษัตร รูปปั้นไก่ชน เป็นต้นชี้วัดการแสดงความเคารพนับถือและความสมปรารถนาที่ชาวบ้านนำมาถวายต่อรูปปั้นอนุสาวรีย์พันท้ายนรสิงห์ (ชนกฤต ชินหนองจอก. 2555: สัมภาษณ์)

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารพบว่า ในปี พ.ศ. 2519 พระราชสาครมุนี (ชวร โอภาโส) อดีตเจ้าคณะจังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งในขณะนั้นได้ดำรงตำแหน่งเป็นพระครูโอภาสธรรมสาคร เจ้าคณะอำเภอเมืองสมุทรสาคร ได้ร่วมกับประชาชน ทำการหล่อรูปพันท้ายนรสิงห์สูงขนาดเท่าตัวคน ณ โรงเรียนเทศบาลวัดเจษฎาราม (เซยวิทยาทาน) ผู้ที่ปั้นและหล่อแบบพันท้ายนรสิงห์ ชื่อ “นายประพันธ์ รอดเรืองงาม” และได้นิมนต์พระสังฆาธิการเจ้าอาวาสทั้งจังหวัดสมุทรสาคร ทำการสวดมนต์ตลอดคืน ที่หอประชุมโรงเรียนเทศบาลวัดเจษฎาราม ได้เชิญคุณประเสริฐ ชินะจิตร ผู้ว่าราชการจังหวัดสมุทรสาครในขณะนั้น มาเป็นประธานทำการเททองรูปหล่อพันท้ายนรสิงห์ ผู้ที่มาร่วมงาน ประกอบด้วย นายเจ็ญ กักผล นายยอด ยुरะยง พร้อมด้วยดาราโทรทัศน์ ตลอดจนข้าราชการ พ่อค้า ประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชน ชาวตำบลพันท้ายนรสิงห์ มาร่วมพิธีเป็นจำนวนมาก เมื่อหล่อเสร็จแล้วได้นำไปตกแต่งที่กรุงเทพมหานคร

ต่อมาวันที่ 9 ตุลาคม พ.ศ. 2533 ได้ทำพิธีแห่รูปหล่อพันท้ายนรสิงห์ มายังบริเวณหน้า ศาลากลางจังหวัดสมุทรสาคร โดยให้ผู้ว่าราชการจังหวัดสมุทรสาคร พร้อมด้วยนายอำเภอเมืองสมุทรสาคร ทำการปิดทองเป็นปฐมฤกษ์ แล้วแห่มาที่วัดเจษฎาราม นำรูปหล่อพันท้ายนรสิงห์ลงเรือมาประดิษฐานที่ศาลในคลองโคกขาม โดยประชาชนร่วมกัน บริจาคทรัพย์สร้างศาลขึ้น เป็นอาคารไม้ชั้นเดียว และมีงานบวงสรวงประจำปีตลอดมาจนถึงปัจจุบันนี้

4. เรือโบราณ

คุณค่า

“สะท้อนภาพการดำรงชีวิตในอดีต”

ความหมาย

“สัญลักษณ์ที่แสดงถึงวิถีการคมนาคมของคนในอดีต”

ความสำคัญ

“เป็นแหล่งสืบค้นและหลักฐานสำคัญทางประวัติศาสตร์ชุมชนแก่นักท่องเที่ยว”

ภาพประกอบ 17 เรือโบราณ

ที่มา: โดยผู้วิจัย ถ่ายเมื่อ วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2555

จากการสำรวจพื้นที่ศึกษาและจากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้รู้ พบว่า เรือโบราณสร้างจากไม้ตะเคียนขนาดใหญ่เพียงต้นเดียว มีความยาว 19.47 เมตร กว้าง 2.09 เมตร สูง 1 เมตร คาดว่ามีอายุถึงราว 300 ปี ชุกพบที่หมู่ 6 ตำบลพันท้ายนรสิงห์ ในที่ดินของนายไล่ – นางสมจิตร แตงถมยา ซึ่งเจ้าของเรือได้นำมาบริจาคไว้ที่ศาลพันท้ายนรสิงห์ ชาวบ้านแถบนี้เชื่อว่า เรือลำนี้อาจเป็นเรือในขบวนเสด็จ หรืออาจเป็นเรือลำเลียงทหารในอดีต

เรือโบราณ ที่มีความเกี่ยวพันและเชื่อมโยงกับเรือพระที่นั่งเอกชัย สัญลักษณ์แห่งประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์เป็นประวัติศาสตร์ชุมชน และเป็นมรดกทางประวัติศาสตร์ และเป็นทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่สำคัญของตำบลพันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร (บุญชู ฤาถทอง. 2555: สัมภาษณ์)

2.1.3 ความเชื่อ ความศรัทธา ประเพณี

1. พันท้ายนรสิงห์เทพเจ้าแห่งความซื่อสัตย์และประทานพร

คุณค่า

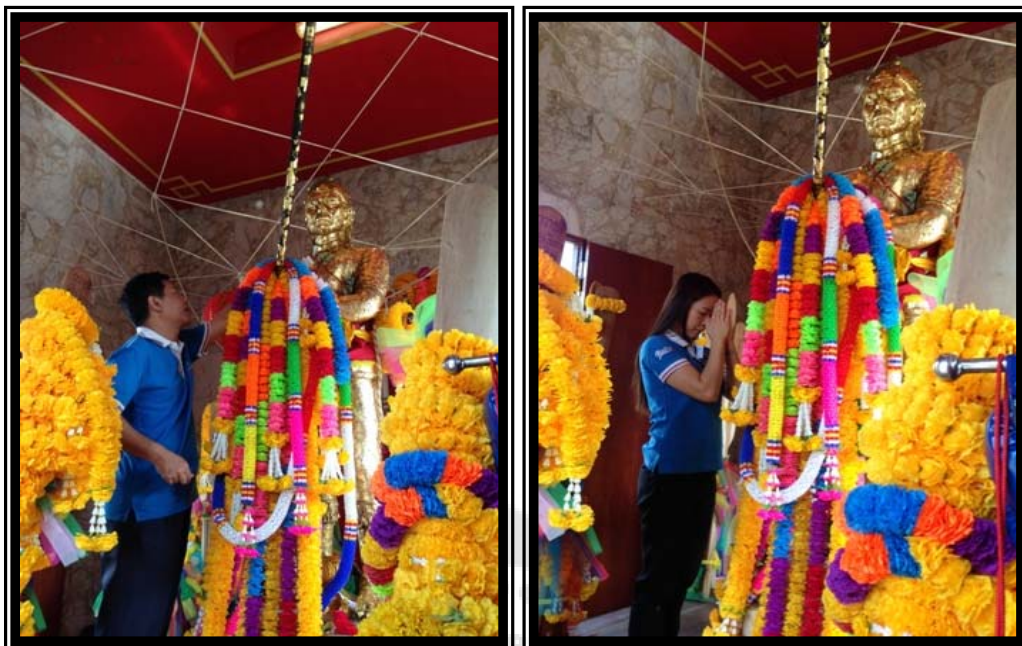
“เป็นแรงบันดาลใจให้มีการสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม”

ความหมาย

“สัญลักษณ์ที่แสดงถึงความเชื่อ ความศรัทธาที่มีต่อประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์”

ความสำคัญ

“สืบทอดประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์”

ภาพประกอบ 18 นักท่องเที่ยวยุโรปสักการบูชารูปหล่อพันท้ายนรสิงห์

ที่มา: โดยผู้วิจัย ถ่ายเมื่อ วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2555.

จากการสำรวจพื้นที่ศึกษาและจากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้รู้ พบว่าชุมชนท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวต่างให้ความเคารพนับถือพันท้ายนรสิงห์ มีความเชื่อว่า ถ้าผู้ใดไปขอพรที่ศาล หรืออนุสาวรีย์พันท้ายนรสิงห์ มักจะประสบความสำเร็จ โดยเฉพาะถ้าบุคคลที่ขอเป็นผู้ที่มีคุณธรรมเหมือนอย่างพันท้ายนรสิงห์ก็จะยิ่งประสบความสำเร็จอย่างยิ่ง (ชะลอ ประสาททอง. 2556: สัมภาษณ์) ซึ่งสอดคล้องกับ ธนกฤต ชินหนองจอก พัฒนาชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลพันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร กล่าวว่า ดัชนีชี้วัดการประสบความสำเร็จของการขอพรจากพันท้ายนรสิงห์ คือสิ่งที่ชาวบ้านและนักท่องเที่ยวนำมาถวายภายหลังประสบความสำเร็จจากการขอพร หรือบนบานศาลกล่าวต่อพันท้ายนรสิงห์ อาทิเช่น รูปปั้นนกมวย รูปปั้นไก่ชน ซึ่งพบว่ามีจำนวนมากในพื้นที่ศึกษา

2. ประเพณีบวงสรวงพันท้ายนรสิงห์

คุณค่า

“ศูนย์รวมจิตใจของคนในชุมชน”

ความหมาย

“สัญลักษณ์ที่แสดงระบบความเชื่อ ความศรัทธาที่มีต่อประวัติศาสตร์ชุมชน”

ความสำคัญ

“สืบทอดและรักษาประวัติศาสตร์ชุมชน”

ภาพประกอบ 19 ประเพณีบวงสรวงพันท้ายนรสิงห์

ที่มา: โดยผู้วิจัย ถ่ายเมื่อ วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2555.

จากการสำรวจพื้นที่ศึกษา พบว่า ประเพณีบวงสรวงพันท้ายนรสิงห์ จัดขึ้นเป็นประจำทุกปีในวันขึ้น 9 ค่ำ และ 10 ค่ำ เดือน 3 โดยจะเริ่มงานในวันขึ้น 9 ค่ำ เดือน 3 เวลา 08.00 น. ชาวบ้านจะช่วยกันตั้งศาลเพียงตาขึ้นบริเวณด้านหน้าศาลพันท้ายนรสิงห์ โดยให้ศาลเพียงตายุ่งทิศ ตะวันออกและช่วยกันเตรียมเครื่องบวงสรวง ได้แก่ กระจาดเงิน กระจาดทอง หัวหมู 2 หัว เบ็ด 2 ตัว ไก่ 2 ตัว ขนมต้มแดง ขนมต้มขาว ขนมถ้วยฟู ขนมเป็ยยะใหญ่ ผลไม้ 9 ชนิด ชนิดใดก็ได้แต่สิ่งที่ขาดไม่ได้คือ มะพร้าวอ่อน กล้วยน้ำว้า (ผลไม้ที่ห้ามใช้ในพิธีคือ มังคุด ละมุด เนื่องจากชื่อไม่เป็นมงคล) หมาก 5 คำ ยาจืด 1 กำ พลุ 5 จีบ น้ำ 1 ขัน บายศรีปากชาม 1 คู่ เวลา 09.00 น. พราหมณ์ นุ่งขาว ห่มขาว เป็นผู้ประกอบพิธีบวงสรวง โดยนำผ้าขาวปูบนศาลเพียงตานำเครื่องบวงสรวงทั้งหมดวางลงบนผ้าขาว จุดธูป 3 ดอก ท่องนะโม 3 จบบูชาพระรัตนตรัย เสร็จแล้วจุดธูป 36 ดอก บูชาเทวดา และพันท้ายนรสิงห์ เพื่อขออนุญาตทำพิธีและเซ่นสังเวยบูชา เวลา 17.00 น. ชาวบ้านนิมนต์ พระสงฆ์ จำนวน 9 รูปสวดมนต์เย็น

ในวันขึ้น 10 ค่ำ เดือน 3 เวลา 07.00 น. ชาวบ้านถวายภัตตาหารเช้าแด่พระสงฆ์ จำนวน 9 รูป หลังจากนั้นจะนำสิ่งของที่เข้าพิธีบวงสรวง แจกจ่ายกันไปรับประทานหรือนำไปบูชา โดยเชื่อว่าจะมีโชคและโรคภัยไม่เบียดเบียน

จากการศึกษารวบรวม วิเคราะห์ สังเคราะห์ และสรุปโดยภาพรวมเกี่ยวกับ ประวัติศาสตร์ชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวในประเด็นด้านคุณค่า ความหมาย และความสำคัญของ สัญลักษณ์แห่งประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ และเพื่อรวบรวมเป็นข้อสรุปองค์ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว พบว่า

1. สัญลักษณ์แห่งประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ ประกอบด้วย 1) ประวัติความเป็นมาของพันท้ายนรสิงห์ 2) โบราณสถาน โบราณวัตถุ เกี่ยวกับพันท้ายนรสิงห์ อาทิเช่น (1) หลักประหารพันท้ายนรสิงห์ (2) ศาลเพียงตาพันท้ายนรสิงห์ (3) รูปปั้นอนุสาวรีย์พันท้ายนรสิงห์ (4) เรือโบราณ และ 3) ความเชื่อ ความศรัทธา ประเพณี

2. คุณค่า สัญลักษณ์แห่งประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ เป็นมรดกทางประวัติศาสตร์ และเป็นทรัพยากรทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ ที่สำคัญของตำบลพันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร

3. ความหมาย สัญลักษณ์แห่งประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์เป็นทรัพยากรทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์

4. ความสำคัญ เป็นทรัพยากรทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ เป็นมรดกตกทอดของชุมชนในท้องถิ่น สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเที่ยวชม และดึงดูดนักท่องเที่ยวให้อยู่ในแหล่งท่องเที่ยวได้นานขึ้น

2.2 สภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยทำการศึกษาและค้นคว้าจากเอกสาร งานวิจัย วิทยานิพนธ์ หนังสือ ตำรา พงศาวดาร และบทความทางวิชาการ การสำรวจทางอินเทอร์เน็ต ร่วมกับการสำรวจทรัพยากรทางธรรมชาติในพื้นที่ศึกษา จากนั้นนำมาวิเคราะห์และประมวลผล แล้วสังเคราะห์เขียนสรุปเชิงพรรณนา ซึ่งการศึกษาในขั้นตอนนี้ได้นำเสนอภาพประกอบและอธิบายถึงประเด็นด้านคุณค่า ความหมาย และความสำคัญของสัญลักษณ์แห่งประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ ดังกล่าวเป็นประเด็นสำคัญ เพื่อรวบรวมและประมวลผลเป็นข้อสรุปองค์ความรู้ด้านสภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์ รายละเอียดดังนี้

1. คลองโคกขามเส้นทางประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์

คุณค่า

“เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์”

ความหมาย

“สถานที่ที่เคยเกิดเหตุการณ์สำคัญในอดีตและเกี่ยวข้องกับเรื่องราวในประวัติศาสตร์
ที่ควรแก่การจดจำ”

ความสำคัญ

“เชื่อมโยงไปสู่เรื่องราวในอดีตของประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์”

ภาพประกอบ 20 คลองโคกขามในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร

ที่มา: โดยผู้วิจัย ถ่ายเมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2555.

จากการศึกษาเอกสารร่วมกับการสำรวจพื้นที่ศึกษาและจากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้รู้ พบว่า
อดีต

คลองโคกขามมีลักษณะเป็นคลองที่มีความคดเคี้ยวมาก ลักษณะเป็นโค้งข้อศอกกระแสน้ำเชื่อมมากยากต่อการเดินเรือ จากหลักฐานตามพระราชพงศาวดารบันทึกไว้เมื่อครั้งที่พระเจ้าเสือหรือสมเด็จพระสรรเพชญ์ที่ 8 (พ.ศ. 2246-2252) เสด็จประพาสต้นไปตามลำคลองโคกขามด้วยเรือพระที่นั่งเอกชัย ได้เกิดอุบัติเหตุเรือพระที่นั่งชนกิ่งไม้หัก ทำให้พันท้ายนรสิงห์ ถูกประหารชีวิตบริเวณที่ประหารชีวิตพันท้ายนรสิงห์

พระเจ้าเสือทรงโปรดให้ขุดคลองลัดตัดทางคดเคี้ยวของคลองโคกขามให้ตรง โดยให้เจ้าพระยาราชสงครามเป็นแม่กองคุมไพร่พลจำนวน 3,000 คน ขุดคลองตัดจากคลองโคกขามตั้งแต่ปี พ.ศ. 2248 ตรงมาเชื่อมกับแม่น้ำท่าจีน ขนาดคลองกว้าง 5 วา ลึก 6 ศอก เสร็จในปี พ.ศ. 2252 ในสมัยของพระเจ้าอยู่หัวท้ายสระ เมื่อขุดเสร็จจึงได้พระราชทานนามว่า "คลองสนามไชย" ต่อมาเปลี่ยนเป็น "คลองมหาชัย" แต่บางที่ชาวบ้านก็เรียกว่า "คลองถ่าน" และที่ปากคลองมหาชัยติดกับคลองโคกขามจะมีศาลพันท้ายนรสิงห์อีกศาลหนึ่ง

ปัจจุบัน

คลองโคกขามปัจจุบันนิยมเรียกคลองนี้ว่าคลองมหาชัย ในจังหวัดสมุทรสาคร และเรียกคลองสนามชัย ในฝั่งธนบุรี โดยทั่วไปไม่ได้เจาะจงว่าบริเวณใดเป็นจุดเริ่มต้นคลองสนามชัย แต่จะถือกันว่าคลองสนามชัยและคลองด่านเป็นคลองเดียวกันในละแวกนั้น ในเขตจอมทองจึงเรียกคลองนี้ทั้งคลองสนามชัย และคลองด่าน

2. พืชพรรณไม้และต้นไม้ประวัติศาสตร์

คุณค่า

“ก่อให้เกิดการอนุรักษ์และพัฒนา”

ความหมาย

“สัญลักษณ์ที่แสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น”

ความสำคัญ

“ศึกษาถึงสภาพแวดล้อมในปัจจุบันเทียบกับสภาพแวดล้อม”

2.1 ป่าชายเลน

จังหวัดสมุทรสาครมีพื้นที่ป่าชายเลนมากถึง 19,253 ตารางกิโลเมตรซึ่งมากที่สุดในพื้นที่ภาคกลาง คิดเป็น 28% ของพื้นที่ป่าชายเลนภาคกลาง (กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง. 2550: 2) ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญคือป่าชายเลน โดยสามารถพบชนิดที่เป็นไม้ยืนต้นจำพวกแสมและโกงกางเป็นส่วนใหญ่ ไม้พุ่มเตี้ยจำพวกชะคราม และไม้ล้มลุกเถาเลื้อย จำพวกผักบุ้งทะเล และผักเบี้ยทะเล

พื้นที่ตำบลพันท้ายนรสิงห์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้กำหนดให้เป็นป่าสงวนแห่งชาติในเขตอำเภอเมืองสมุทรสาคร ลักษณะของป่าชายเลนในตำบลพันท้ายนรสิงห์ ส่วนใหญ่เป็นพืชพันธุ์ประเภท โกงกางใบเล็ก โกงกางใบใหญ่ แสมดำ แสมขาว ลำพู ลำแพน ตะบูนขาว ตีนเป็ดทะเล เป็นต้น โดยสภาพของระบบนิเวศป่าชายเลนมีความอุดมสมบูรณ์เป็นแหล่งเพาะพันธุ์อนุบาลสัตว์น้ำวัยอ่อนบริเวณลำคลองและบริเวณชายฝั่ง แต่ปัจจุบันนี้ป่าชายเลนมีจำนวนลดลงเนื่องจากไม่มีกำแพงเพื่อลดแรงกระแทกของคลื่นลมทะเลทำให้ชายฝั่งถูกน้ำทะเลกัดเซาะ

พื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ เป็นเขตอนุรักษ์ป่าชายเลนของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ แหล่งศึกษาเรียนรู้ทรัพยากรธรรมชาติชายฝั่งทะเล แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และแหล่งศึกษาการอนุรักษ์ป่าชายเลน ดังภาพประกอบ

ภาพประกอบ 21 ป่าชายเลนในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร

ที่มา: โดยผู้วิจัย ถ่ายเมื่อ วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2555.

ภาพประกอบ 22 แหล่งศึกษาอนุรักษป่าชายเลนในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร

ที่มา: โดยผู้วิจัย ถ่ายเมื่อ วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2555.

ภาพประกอบ 23 แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์
จังหวัดสมุทรสาคร

ที่มา: โดยผู้วิจัย ถ่ายเมื่อ วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2555.

2.2 พืชพรรณไม้ป่าชายเลน

จากการสำรวจพื้นที่ศึกษา พบว่า พืชพรรณไม้ป่าชายเลนมีความหลากหลาย และจากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้รู้ พบว่า ชุมชนมีการใช้ประโยชน์จากพันธุ์ไม้ป่าชายเลนใน 4 รูปแบบ คือ ใช้เป็นอาหาร ใช้พืชสมุนไพรใช้เป็นรักษาโรค แปรรูปเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ และใช้เป็นเชื้อเพลิงในครัวเรือน รายละเอียดดังนี้

2.2.1 ใช้เป็นอาหาร

ป่าชายเลนในชุมชนถูกนำมาใช้ประโยชน์เพื่อแปรรูปเป็นอาหารเป็นส่วนใหญ่ ทั้งประเภทอาหารคาวและขนมหวาน โดยชนิดที่นำมาใช้เป็นอาหารและขนมหวานมีอยู่ด้วยกัน 4 ชนิด ได้แก่ ถั่วขาว แสม ผักเบี้ยทะเล และชะคราม รายละเอียดดังนี้

“ถั่วขาว”

หรือที่ชาวบ้านเรียกว่า “รุ่ม” เป็นพืชตระกูลไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ ส่วนที่นำมาใช้ประโยชน์คือส่วนของฝัก โดยนำมาขูดผิวออกด้วยมีดหรือเศษกระบือ แล้วนำไปแช่น้ำขี้เถ้าและน้ำปูนแล้วจึงนำมาเชื่อมเป็น “ขนมฝักรุ่ม” หรือนำมาทำขนม “แกงบวดฝักรุ่ม”

ภาพประกอบ 24 ต้นถั่วขาวในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร

ที่มา: โดยผู้วิจัย ถ่ายเมื่อ วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2555.

“แสม”

เป็นพืชตระกูลไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ ส่วนที่นำมาใช้ประโยชน์คือส่วนของลูก โดยหั่นเป็นชิ้นแล้วแช่ในน้ำปูนใสค้างคืนไว้ แล้วจึงนำมาต้มเพื่อให้ความฝาดหมดไป ฝึ่งให้แห้ง แล้วนำลงเชื่อมก็จะได้ขนม “ลูกแสมเชื่อม”

ภาพประกอบ 25 ต้นแสมในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร

ที่มา: โดยผู้วิจัย ถ่ายเมื่อ วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2555.

“ผักเบี้ยทะเล”

เป็นพืชตระกูลไม้ล้มลุกเถาเลื้อย ลำต้นทอดไปตามยาวบนพื้นดิน ส่วนที่นำมาใช้ประโยชน์คือส่วนของยอดและใบ โดยนำมาใส่ในอาหารประเภทแกงคั่ว เช่น แกงคั่วกุ้ง แกงคั่วปูทะเล

ภาพประกอบ 26 ผักเบี้ยทะเลในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร

ที่มา: โดยผู้วิจัย ถ่ายเมื่อ วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2555.

“ชะคราม”

เป็นพืชตระกูลไม้พุ่ม โดยนำส่วนของใบไปล้างน้ำและต้มเพื่อลดความเค็มก่อนนำมาประกอบอาหาร เช่น ยำ แกงส้มปูทะเล ซุบแกงทอดและจิ้มน้ำพริก

ภาพประกอบ 27 ต้นชะครามในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร

ที่มา: โดยผู้วิจัย ถ่ายเมื่อ วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2555.

2.2.2 ใช้เป็นพืชสมุนไพร คือ

“ผักบุ้งทะเล”

เป็นพืชตระกูลไม้ล้มลุกเถาเลื้อยที่สามารถพบได้บริเวณป่าชายเลนและสามารถนำมาใช้ประโยชน์เป็นสมุนไพรรักษาโรคได้ โดยนำส่วนของใบมาตำให้ละเอียดและพอกไว้บริเวณบาดแผลเพื่อแก้อาการอักเสบจากการตำของปลาตุ๊กทะเลและแมลงกัด

ภาพประกอบ 28 ผักบุ้งทะเลในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร

ที่มา: โดยผู้วิจัย ถ่ายเมื่อ วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2555.

“ขลุ้”

ขลุ้เป็นไม้พุ่มสูง 0.5 ถึง 2 เมตร ยอดและใบอ่อนมีขนอ่อนอยู่ทั่วไป ใบติดตามข้อ สลับกันก้านใบสั้น ใบรูปไข่หัวกลับ ขอบใบหยักและมีขนาดกว้างประมาณ 1 ถึง 5 เซนติเมตร ยาวประมาณ 2 ถึง 9 เซนติเมตร ประกอบด้วยดอกย่อยจำนวนมาก มีทั้งดอกตัวผู้และดอกตัวเมียสีขาวอมม่วงขนาดเล็ก ขลุ้เป็นพืชที่ชอบขึ้นตามธารน้ำโดยเฉพาะที่น้ำเค็มขึ้นถึงพบทั่วไปในเขตร้อน เช่น ประเทศอินเดีย จีน ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย ไทย เป็นต้น เป็นพืชที่ปลูกง่าย โดยใช้กิ่งแก่ปักชำ ขึ้นได้ในดินแทบทุกชนิด ส่วนที่ใช้เป็นยา ใช้ส่วนของต้นที่อยู่เหนือดินทั้งสดและแห้ง (นิยมใช้เฉพาะใบ)สรรพคุณขับปัสสาวะ แพทย์ไทยโบราณนิยมใช้ขลุ้ชงให้ผู้ป่วยรับประทาน ลดอาการบวม และลดน้ำหนักตัว

ภาพประกอบ 29 ต้นขลุ่ยพืชสมุนไพรมะเขือเทศพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร

ที่มา: โดยผู้วิจัย ถ่ายเมื่อ วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2555.

2.2.3 ใช้แปรรูปเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ โดยชนิดที่นำมาใช้แปรรูปเครื่องมือเครื่องใช้มี 1 ชนิด คือ แสมเป็นพืชตระกูลไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ ส่วนของลำต้น นำมาใช้ประโยชน์เป็นเครื่องมือประมง เช่น ดำสะหวิง หรือที่ชาวบ้านเรียกกันว่า “ชะเาะ”

ภาพประกอบ 30 ต้นแสมในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร

ที่มา: โดยผู้วิจัย ถ่ายเมื่อ วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2555.

2.2.4 ใช้เป็นเชื้อเพลิงในครัวเรือน โดยชนิดที่ถูกนำมาใช้ประโยชน์คือ 1 ชนิด คือ โกงกาง เป็นพืชตระกูลไม้

ภาพประกอบ 31 ไม้ป่าโกงกางในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร

ที่มา: โดยผู้วิจัย ถ่ายเมื่อ วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2555.

2.3 ภูมิทัศน์ทางศิลปกรรม

จากการศึกษาค้นคว้าในพงศาวดาร งานเขียนต่าง ๆ และจากบทสัมภาษณ์กลุ่มผู้รู้ ผู้วิจัยได้นำข้อมูล มาวิเคราะห์และประมวลผล แล้วสังเคราะห์สรุปเนื้อหาเกี่ยวกับภูมิทัศน์ทางศิลปกรรม คือ ภาพรวม ทางด้านคุณงามความดีที่สามารถรับรู้ได้ทางสายตาและความรู้สึก ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ วิเคราะห์และประมวลผลสรุปเป็นภาพรวมองค์ความรู้ทางด้านภูมิทัศน์ทางศิลปกรรม 2 ประการ ได้แก่ 1) ภาพลักษณ์ของพันท้ายนรสิงห์ และ 2) ระบบคุณธรรมเชิงประจักษ์ ที่ปรากฏเป็นเอกลักษณ์ใน เขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ รายละเอียดดังนี้

1. ภาพลักษณ์ของพันท้ายนรสิงห์

คุณค่า

“ต้นแบบของคนมีคุณธรรม”

ความหมาย

“สัญลักษณ์ที่แสดงถึงเครื่องหมายของวิถีชีวิต ความเป็นอยู่และพฤติกรรมของคนในอดีต”

ความสำคัญ

“บอกเล่าเรื่องราวทางประวัติศาสตร์อันยาวไกลของคนในอดีต”

พันท้ายนรสิงห์เป็นบุคคลที่ควรแก่การยกย่องเชิดชูและสมควรที่คนรุ่นหลังควรยึดถือเป็นเยี่ยงอย่าง ดังนี้ (รัตนา พิณประยูร. 2556)

พื้นเพเดิม

พันท้ายนรสิงห์เป็นชาวบ้านธรรมดาอาศัยอยู่ที่ บ้านป่าโมก ตำบลนรสิงห์ แขวงวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง

อุปนิสัย

พันท้ายนรสิงห์มีอุปนิสัยที่นายกองสรรเสริญและปรากฏแก่แผ่นดินเพื่อจะได้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่เยาวชนรุ่นหลัง คือ

1. เป็นคนซื่อสัตย์สุจริต ซื่อตรงต่อหน้าที่
2. มีความจงรักภักดีต่อเจ้าเหนือหัว และราชบัลลังก์อย่างสูงส่ง
3. เป็นผู้มีจิตใจกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ
4. เป็นผู้รักษาระเบียบวินัยอย่างเคร่งครัดไม่ยอมล่วงละเมิดข้อบังคับใดๆ

ที่จะทำให้เสื่อมเสีย ทั้งที่เป็นกฎหมายของแผ่นดินและกฎมณเฑียรบาลของราชสำนัก

5. มีความกล้าหาญ
6. เอาใจใส่ต่องานในหน้าที่เป็นอย่างดี

วิธีการกรม

จากการกระทำของพันท้ายนรสิงห์ที่ยอมสละชีวิต แม้จะได้รับการลดหย่อนและอภัยโทษแล้วก็ไม่ยอมรับการอภัยโทษ เพราะเกรงจะเป็นเยี่ยงอย่างในการทำลายขบขธรรมเนียมประเพณีที่เคยมีมาในพระราชกำหนด เป็นการรักษาความศักดิ์สิทธิ์แห่งกฎหมาย

วิธีการกรมของพันท้ายนรสิงห์สมควรได้รับการยกย่องสรรเสริญในความซื่อสัตย์ต่อตนเองและซื่อสัตย์ต่อกฎหมายบ้านเมือง จึงสมควรให้คนไทยทุกคนควรจะนำไปเป็นแบบอย่างและสถานศึกษาควรนำไปเป็นบทเรียนในการสอนนักเรียน นักศึกษา หน่วยงานราชการควรนำไปเป็นแบบอย่าง และทางด้านการท่องเที่ยวควรจัดกิจกรรมเพื่อสร้างจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวโดยจัดให้มีการศึกษาดูงานต้นแบบของความซื่อสัตย์ ความมีวินัย และความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ของข้าราชการ (ชลอ ประสาททอง. 2556: สัมภาษณ์)

2. ระบบคุณธรรมเชิงประจักษ์ที่ปรากฏเป็นเอกลักษณ์ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์

คุณค่า

“เอกลักษณ์ทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์”

ความหมาย

“สัญลักษณ์ที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของระบบคุณธรรม”

ความสำคัญ

“แนวปฏิบัติในการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมของคนรุ่นใหม่ โดยสะท้อนให้เห็นคุณค่าของบรรพชน”

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา งานเขียน งานวิจัย วิทยานิพนธ์ พงศาวดาร และจากการสัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ แล้วนำมาวิเคราะห์และประมวลสรุปในภาพรวมได้ว่าในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ มีระบบคุณธรรมเชิงประจักษ์ที่ปรากฏเป็นเอกลักษณ์ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ และปรากฏบนแผ่นดินไทย ซึ่งเป็นองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร รายละเอียดดังนี้

ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์เป็นแบบอย่างทางศีลธรรม คือ มีระบบคุณธรรมเชิงประจักษ์ที่เป็นที่ยอมรับ ซึ่งสรุปว่าเป็นระบบคุณธรรม 3 รัก ประกอบด้วย

1. รักษากฎหมาย
2. รักเกียรติและศักดิ์ศรี
3. รักสถาบัน

ดังนั้นประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์จึงสร้างปรากฏการณ์ของระบบคุณธรรมขึ้นเป็นระบบคุณธรรมที่ปรากฏในประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ทั้งในแง่ของข้อเท็จที่ปรากฏให้เห็นในพงศาวดาร และการรับรู้ผ่านการเล่าเรื่อง ตลอดจนการนำเอาเรื่องราวของประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ไปเผยแพร่ทางสื่อต่างๆ อาทิเช่น สื่อการละคร สื่อภาพยนตร์ ตลอดจนนำระบบคุณธรรมไปเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต ดังภาพประกอบ 32

ภาพประกอบ 32 ระบบคุณธรรมเชิงประจักษ์ที่ปรากฏเป็นเอกลักษณ์ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร

ที่มา: โดยผู้วิจัย 2556.

2.4 การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน

การศึกษาการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมการจัดปฏิบัติการ (Action) โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการเผยแพร่ความรู้ทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประวัติศาสตร์ ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ ซึ่งผู้วิจัยเลือกกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเยาวชนแกนนำ จำนวน 100 คน และอยู่ในสถานศึกษาเป้าหมาย จำนวน 5 แห่งในจังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งเป็นสถานศึกษาที่อยู่ใกล้เคียงกับเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ ที่จะสามารถนำการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ไปใช้ประโยชน์ต่อไปได้ ผลการจัดปฏิบัติการรายละเอียดดังต่อไปนี้

จากการศึกษาองค์ความรู้ทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ ผู้วิจัยได้นำองค์ความรู้ที่ได้ทั้ง 3 ด้าน ไปเผยแพร่เพื่อยืนยันองค์ความรู้และสร้างการมีส่วนร่วม โดยดำเนินการจัดปฏิบัติการ โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการการมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร รายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การร่วมเรียนรู้องค์ความรู้ทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์

ผลจากการสังเกตอย่างมีส่วนร่วมจัดปฏิบัติการโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการเผยแพร่องค์ความรู้ทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร ระหว่างวันที่ 19 – 20 สิงหาคม 2556 พบว่า กลุ่มเยาวชนแกนนำให้ความสนใจร่วมเรียนรู้เรื่องราวประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นร่วมกันระหว่างการฝึกอบรมดังกล่าวประกอบ 33

ภาพประกอบ 33 การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนพื้นที่ท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร

ที่มา: โดยผู้วิจัย ถ่ายเมื่อ วันที่ 19-20 สิงหาคม 2556.

2. การมีส่วนร่วมแสดงและสาธิต กิจกรรมทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์

ผลจากการรวบรวมองค์ความรู้ทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พื้นที่ท้ายนรสิงห์จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า เอกลักษณะทางประวัติศาสตร์พื้นที่ท้ายนรสิงห์ คือ มีความสามารถทางด้านมวยไทย และจากการศึกษาและการรวบรวมเอกสาร พบว่า ในอดีตผู้ที่รับราชการทหารต้องมีฝีมือทางด้านกระบี่และอาวุธแต่เนื่องจากปัจจุบันสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไม่มีการต่อสู้โดยใช้อาวุธดังกล่าว

ดังนั้นการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการนำเอากิจกรรมนันทนาการกีฬาไทย อาทิเช่น มวยไทย และกระบี่กระบอง มาบูรณาการในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พื้นที่ท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร โดยให้เยาวชนกลุ่มเป้าหมายได้ร่วมแสดงและสาธิตกิจกรรมจากวิทยากร ผู้ทรงคุณวุฒิ มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ทางด้านมวยไทยและกระบี่กระบองดังภาพประกอบ 34

ภาพประกอบ 34 การมีส่วนร่วมแสดงและสาธิตกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์
กระบี่กระบอง

ที่มา: โดยผู้วิจัย ถ่ายเมื่อ วันที่ 19-20 สิงหาคม 2556.

ภาพประกอบ 35 การมีส่วนร่วมแสดงและสาธิตกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์มวยไทย

ที่มา: โดยผู้วิจัย ถ่ายเมื่อ วันที่ 19-20 สิงหาคม 2556.

3. การนำเสนอรูปแบบ (Model) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร

การสร้างรูปแบบ (Model) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร ผู้วิจัยได้นำผลจากการศึกษา

1. ปัจจัยพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ อันประกอบด้วย (1.1) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (1.2) การสร้างองค์ความรู้ท้องถิ่น (1.3) การสร้างองค์ความรู้ใหม่ (1.4) การสร้างการเรียนรู้ร่วมกันกับชุมชน และ (1.5) การเกิดกิจกรรมที่หลากหลาย การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้การวิจัยเอกสารโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงวิพากษ์ (Critical Content Analysis)

2. องค์ความรู้ทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร อันประกอบด้วย (2.1) ประวัติศาสตร์ชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว (Historical for Tourism) (2.2) สภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์ (Historical environment) และ (2.3) ภูมิทัศน์ทางศีลธรรม (Moral Landscape) การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้การศึกษาเอกสารและการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ร่วมกับการศึกษาภาคสนาม (Field Study) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) เป็นรายบุคคลสำหรับการศึกษาองค์ความรู้ทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ โดยผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ถึงคุณค่า ความหมายและความสำคัญของทรัพยากรการท่องเที่ยว การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ประมวลผลการวิเคราะห์คุณค่าเป็นภาพรวมภายใต้เกณฑ์การประเมินคุณค่าของทรัพยากรวัฒนธรรมของ ศาสตราจารย์ วิลเลียม ไลป์ (William Lipe. 1984) ซึ่งได้กล่าวถึงคุณค่าของทรัพยากรวัฒนธรรม 4 ประการ คือ 1) คุณค่าเชิงสัญลักษณ์ 2) คุณค่าเชิงวิชาการ 3) คุณค่าเชิงสุนทรีย์หรือคุณค่าเชิงความงาม และ 4) คุณค่าเชิงเศรษฐกิจ

3. การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์ จังหวัดสมุทรสาคร การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้การสังเกตจากการจัดปฏิบัติการอบรมเชิงปฏิบัติการให้แก่เยาวชนแกนนำที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย รายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 7 การจำแนกตัวแปร ประเด็นข้อค้นพบตามทฤษฎีเชิงระบบ

ประเด็นข้อค้นพบ	ทฤษฎีเชิงระบบ		
	ปัจจัย นำเข้า (In put)	กระบวนการ (Process)	ผลผลิต (Out put)
1. ปัจจัยพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์	✓		
ตัวแปร 1.1 การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์	✓		
ตัวชี้วัด ความเป็นสหวิทยาการ			✓
คุณลักษณะ การเชื่อมโยงฐานความรู้ต่างๆ เข้ากับองค์ความรู้ ชาวบ้านโดยใช้กระบวนการวิจัยเพื่อวางแผนการพัฒนาการ ท่องเที่ยว นโยบายในการส่งเสริมการท่องเที่ยวและการกระจาย ผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม		✓	
ตัวแปร 1.2 การสร้างองค์ความรู้ท้องถิ่น			✓
ตัวชี้วัด 1. ประวัติศาสตร์ชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว	✓		
คุณลักษณะ การค้นคว้าเรื่องราวในอดีต ประวัติความเป็นมา โบราณสถาน โบราณวัตถุ ตลอดจนความเชื่อ ตำนานเรื่องเล่า		✓	
ตัวชี้วัด 2. สภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์	✓		
คุณลักษณะ สถานที่ที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์		✓	
ตัวชี้วัด 3. จิตสำนึกทางการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบ			✓
คุณลักษณะ การมีคุณธรรม ทางด้านความมีวินัย ความซื่อสัตย์ และความรับผิดชอบต่อตนเอง	✓		
ตัวแปร 1.3 การสร้างคุณค่าใหม่			✓
ตัวชี้วัด 1. องค์ความรู้ทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ สร้างคุณค่าใหม่ในการท่องเที่ยว			✓
คุณลักษณะ การบูรณาการประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ผ่าน กระบวนการในการแลกเปลี่ยนซักถาม เพื่อให้เกิดการซึมซับ และตระหนักในคุณค่า		✓	

ตาราง 7 (ต่อ)

ประเด็นข้อค้นพบ	ทฤษฎีเชิงระบบ		
	ปัจจัย นำเข้า (In put)	กระบวนการ (Process)	ผลผลิต (Out put)
ตัวชี้วัด 2. องค์ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ที่นำไปสร้างสำนึกรัก ถิ่นเกิด	✓		
คุณลักษณะ ความรู้ ทางด้านประวัติศาสตร์ที่ได้จากการสำรวจ แหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ในชุมชน			✓
ตัวชี้วัด 3. องค์ความรู้ด้านสภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์ที่ นำไปสร้างความรักและหวงแหนในทรัพยากรการท่องเที่ยวของ ท้องถิ่น	✓		
คุณลักษณะ ความรู้ทางด้านสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์บนฐาน ระบบความเชื่อ			✓
ตัวชี้วัด 4. องค์ความรู้ด้านภูมิทัศน์ทางศิลปกรรมที่นำไปสร้าง การอนุรักษ์ฟื้นฟูและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	✓		
คุณลักษณะ ความรู้ทางด้านหลักธรรมในเรื่องความมีวินัย ความซื่อสัตย์			✓
ตัวแปร 1.4 การสร้างการเรียนรู้ร่วมกับชุมชน		✓	
ตัวชี้วัด 1. การสร้างและทดสอบความรู้ด้วยตนเอง		✓	
คุณลักษณะ การเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในสถานการณ์จริงทำ ให้เกิดประสบการณ์และเกิดความประทับใจ		✓	
ตัวชี้วัด 2. การเรียนรู้แบบซึมซับ	✓		
คุณลักษณะ การเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการดำเนิน กิจกรรมต่าง ๆ ตลอดเวลาและต่อเนื่อง		✓	
ตัวชี้วัด 3. กระบวนการฟื้นฟูและพัฒนาการท่องเที่ยว		✓	
คุณลักษณะ การมีส่วนร่วมคิด ร่วมดำเนินการ และร่วม พัฒนาการท่องเที่ยว		✓	

ตาราง 7 (ต่อ)

ประเด็นข้อค้นพบ	ทฤษฎีเชิงระบบ		
	ปัจจัย นำเข้า (In put)	กระบวนการ (Process)	ผลผลิต (Out put)
ตัวแปร 1.5 การเกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย			√
ตัวชี้วัด 1. การศึกษาประวัติศาสตร์ผ่านการจัดกิจกรรมค่ายประวัติศาสตร์		√	
คุณลักษณะ ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น วิถีชีวิตที่ผูกพันกับ ธรรมชาติ	√		
ตัวชี้วัด 2. การศึกษาดำเนินเมืองโบราณ และการถ่ายทอด ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านการบอกเล่าของผู้รู้ใน ชุมชน	√		
คุณลักษณะ การบอกเล่าประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและ สิ่งแวดล้อมผ่านตัวบุคคลสู่ตัวบุคคล		√	
ตัวชี้วัด 3. การเรียนรู้ประวัติศาสตร์ในแหล่งเรียนรู้ในชุมชนโดย การให้เข้าไปสัมผัสประสบการณ์ตรง		√	
คุณลักษณะ ความรักและเห็นคุณค่าในชุมชน			√
ตัวชี้วัด 4. การแสดงและร่วมสาธิตกิจกรรมทางประวัติศาสตร์		√	
คุณลักษณะ การมีส่วนร่วมของเยาวชนในการแสดงและสาธิต กิจกรรมทางประวัติศาสตร์			√

ตาราง 7 (ต่อ)

ประเด็นข้อค้นพบ	ทฤษฎีเชิงระบบ		
	ปัจจัย นำเข้า (In put)	กระบวนการ (Process)	ผลผลิต (Out put)
2.องค์ความรู้ทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์			√
2.1 ประวัติศาสตร์ชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว			√
2.1.1 ประวัติความเป็นมาของพื้นที่ายนรสิงห์	√		
คุณค่า ระลึกถึงคุณงามความดีของพื้นที่ายนรสิงห์			√
ความหมาย เรื่องราวที่บอกลักษณะ พื้นที่ และสภาพความเป็นมาเกี่ยวกับพื้นที่ายนรสิงห์	√		
ความสำคัญ ศึกษาประวัติศาสตร์พื้นที่ายนรสิงห์ผ่านชีวิตประวัติ		√	
2.1.2 โบราณสถานโบราณวัตถุเกี่ยวกับประวัติศาสตร์พื้นที่ายนรสิงห์			
2.1.2.1 หลักประหารชีวิตพื้นที่ายนรสิงห์	√		
คุณค่า สะท้อนภาพบุคคลที่มีคุณธรรมด้านความรับผิดชอบ			√
ความหมาย หลักฐานเชิงประจักษ์เกี่ยวกับวีรกรรมของพื้นที่ายนรสิงห์	√		
ความสำคัญ สืบค้นเรื่องราวของพื้นที่ายนรสิงห์ผ่านสัญลักษณ์		√	

ตาราง 7 (ต่อ)

ประเด็นข้อค้นพบ	ทฤษฎีเชิงระบบ		
	ปัจจัย นำเข้า (In put)	กระบวนการ (Process)	ผลผลิต (Out put)
2.1.2.2 ศาลเพียงตาของพันท้ายนรสิงห์	✓		
คุณค่า เป็นภาพตัวแทนบุคคลที่มีระบบคุณธรรม ความซื่อสัตย์ มีวินัย และความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์			✓
ความหมาย สัญลักษณ์ที่แสดงถึงเหตุการณ์สำคัญในอดีตและเกี่ยวข้องกับเรื่องราวในประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ที่ควรแก่การจดจำและรักษาไว้	✓		
ความสำคัญ สืบค้นแหล่งและร่องรอยหลักฐานสำคัญของระบบคุณธรรม		✓	
2.1.2.3 รูปปั้นอนุสาวรีย์พันท้ายนรสิงห์	✓		
คุณค่า เป็นสัญลักษณ์ให้ระลึกถึงบุคคลที่มีคุณธรรม ความซื่อสัตย์ มีวินัย และความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ในอดีต			✓
ความหมาย โบราณวัตถุที่เป็นสัญลักษณ์เพื่อแสดงถึงเอกลักษณ์ของประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์	✓		
ความสำคัญ ใช้เป็นแหล่งสืบค้นและหลักฐานสำคัญทางประวัติศาสตร์ชุมชน และดึงดูดนักท่องเที่ยว		✓	
2.1.2.4 เรือโบราณ	✓		
คุณค่า สะท้อนภาพการดำรงชีวิตในอดีต			✓
ความหมาย สัญลักษณ์ที่ถึงวิธีการคมนาคมในอดีต	✓		
ความสำคัญ เป็นแหล่งสืบค้นและหลักฐานสำคัญทางประวัติศาสตร์ชุมชนแก่นักท่องเที่ยว		✓	

ตาราง 7 (ต่อ)

ประเด็นข้อค้นพบ	ทฤษฎีเชิงระบบ		
	ปัจจัย นำเข้า (In put)	กระบวนการ การ (Process)	ผลผลิต (Out put)
2.1.3 ความเชื่อ ความศรัทธา ประเพณี เกี่ยวกับประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์	✓		
2.1.3.1 พันท้ายนรสิงห์เทพเจ้าแห่งความซื่อสัตย์และประทานพร	✓		
คุณค่า เป็นแรงบันดาลใจให้มีการสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม			✓
ความหมาย สัญลักษณ์ที่แสดงถึงความเชื่อ ความศรัทธาที่มีต่อประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์	✓		
ความสำคัญ สืบทอดประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์		✓	
2.1.3.2 ประเพณีบวงสรวงพันท้ายนรสิงห์	✓		
คุณค่า ศูนย์รวมจิตใจของคนในชุมชน			✓
ความหมาย สัญลักษณ์ที่แสดงระบบความเชื่อ ความศรัทธาที่มีต่อประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์	✓		
ความสำคัญ สืบทอดและรักษาประวัติศาสตร์ ชุมชน		✓	
2.2 สภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์	✓		
2.2.1 คลองโคกขามเส้นทางประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์	✓		
คุณค่า เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์			✓
ความหมาย สถานที่ที่เคยเกิดเหตุการณ์สำคัญในอดีตและเกี่ยวข้องกับเรื่องราวในประวัติศาสตร์ที่ควรแก่การจดจำและรักษาไว้	✓		
ความสำคัญ เชื่อมโยงไปสู่เรื่องราวในอดีตของประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์		✓	

ตาราง 7 (ต่อ)

ประเด็นข้อค้นพบ	ทฤษฎีเชิงระบบ		
	ปัจจัย นำเข้า (In put)	กระบวนการ (Process)	ผลผลิต (Out put)
2.2.2 พืชพรรณและต้นไม้ประวัติศาสตร์	✓		
คุณค่า ก่อให้เกิดการอนุรักษ์และการพัฒนา			✓
ความหมาย สัญลักษณ์ที่แสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น	✓		
ความสำคัญ ศึกษาถึงสภาพแวดล้อมในปัจจุบันเทียบกับสภาพแวดล้อมในอดีต		✓	
2.3 ภูมิทัศน์ทางศิลปกรรม			✓
2.3.1 ภาพลักษณ์ของพื้นที่อนุรักษ์	✓		
คุณค่า ต้นแบบของคนมีคุณธรรม			✓
ความหมาย สัญลักษณ์แสดงถึงเครื่องหมายของวิถีชีวิต ความเป็นอยู่และพฤติกรรมของคนในอดีต	✓		
ความสำคัญ บอกเล่าเรื่องราวทางประวัติศาสตร์อันยาวนานของคนในอดีต		✓	
2.3.2 ระบบคุณธรรมเชิงประจักษ์ที่ปรากฏเป็นเอกลักษณ์ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์	✓		
คุณค่า เอกลักษณ์ทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์			✓
ความหมาย สัญลักษณ์แสดงถึงเอกลักษณ์ของระบบคุณธรรม	✓		
ความสำคัญ แนวปฏิบัติในการดำรงชีวิตของคนในรุ่นปัจจุบันโดยสะท้อนให้เห็นคุณค่าของบรรพชน		✓	

ตาราง 7 (ต่อ)

ประเด็นข้อค้นพบ	ทฤษฎีเชิงระบบ		
	ปัจจัย นำเข้า (In put)	กระบวนการ (Process)	ผลผลิต (Out put)
3. การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน		√	
ตัวแปร 3.1 การร่วมเรียนรู้องค์ความรู้ทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์		√	
ตัวชี้วัด การเข้าร่วมอบรมเพื่อเรียนรู้องค์ความรู้ทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์		√	
คุณลักษณะ เข้าใจองค์ความรู้ทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์			√
ตัวแปร 3.2 การร่วมแสดงและสาธิตกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์			√
ตัวชี้วัด การร่วมแสดงและสาธิตกิจกรรมที่แสดงถึงเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์		√	
คุณลักษณะ การให้ชุมชนท้องถิ่นเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ในฐานะเจ้าบ้านและเจ้าของทรัพยากรการท่องเที่ยว			√

จากข้อมูลการจำแนกประเด็นข้อค้นพบจากการศึกษาวิจัยพบตามทฤษฎีเชิงระบบ ผู้วิจัยนำข้อมูลมาจัดกระทำโดยหมวดหมู่โดยใช้ทฤษฎีเชิงระบบเป็นฐาน (Systems Theory Base) อันประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้ 1) ปัจจัยนำเข้า (In put) 2) กระบวนการ (Process) และ 3) ผลผลิต (Output) รายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 8 การวิเคราะห์ประเด็นข้อค้นพบจากการวิจัยใช้ทฤษฎีเชิงระบบเป็นฐาน (Systems Theory Base)

ประเด็นข้อค้นพบจากการวิจัย		
ปัจจัยนำเข้า (In put)	กระบวนการ (Process)	ผลผลิต (Out put)
1. ปัจจัยพัฒนาการท่องเที่ยวเชิง นิเวศประวัติศาสตร์	1. การเชื่อมโยงฐานความรู้ต่างๆ เข้ากับองค์ความรู้ชาวบ้านโดย ใช้กระบวนการวิจัยเพื่อวาง แผนการพัฒนาการท่องเที่ยว นโยบายในการส่งเสริมการ ท่องเที่ยวและการกระจาย ผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม	1. ความเป็นสหวิทยาการ
2. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์	2. การค้นคว้าเรื่องราวในอดีต ประวัติความเป็นมา โบราณสถาน โบราณวัตถุ ตลอดจนความเชื่อ ตำนานเรื่อง เล่าต่างๆ	2. การสร้างองค์ความรู้ท้องถิ่น
3. ประวัติศาสตร์ชุมชนเพื่อการ ท่องเที่ยว	3. สถานที่ที่เกี่ยวข้องกับ ประวัติศาสตร์	3. จิตสำนึกทางการท่องเที่ยว อย่างมีความรับผิดชอบ
4. สภาพแวดล้อมทาง ประวัติศาสตร์	4. การบูรณาการประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม ผ่านกระบวนการ ในการแลกเปลี่ยนชักถาม เพื่อให้เกิดการซึมซับและ ตระหนักในคุณค่า	4. การสร้างคุณค่าใหม่

ตาราง 8 (ต่อ)

ประเด็นข้อค้นพบจากการวิจัย		
ปัจจัยนำเข้า (In put)	กระบวนการ (Process)	ผลผลิต (Out put)
5. การมีคุณธรรม ทางด้านความมีวินัย ความซื่อสัตย์ และความรับผิดชอบต่อตนเอง	5. การสร้างการเรียนรู้ร่วมกับชุมชน	5. องค์ความรู้ทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์สร้างคุณค่าใหม่ในการท่องเที่ยว
6. องค์ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ที่นำไปสร้างสำนักถ้ำเกิด	6. การสร้างและทดสอบความรู้ด้วยตนเอง	6. ความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์ที่ได้จากการสำรวจแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ในชุมชน
7. องค์ความรู้ด้านสภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์ที่นำไปสร้างความรักและหวงแหนในทรัพยากรการท่องเที่ยวของท้องถิ่น	7. การเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในสถานการณ์จริงทำให้เกิดประสบการณ์และเกิดความประทับใจ	7. ความรู้ทางด้านสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์บนฐานระบบความเชื่อ
8. องค์ความรู้ด้านภูมิทัศน์ทางศิลปกรรมที่นำไปสร้างการอนุรักษ์ฟื้นฟูและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	8. การเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดเวลาและต่อเนื่อง	8. ความรู้ทางด้านหลักกรรมในเรื่องความมีวินัย ความซื่อสัตย์
9. การเรียนรู้แบบซึมซับ	9. กระบวนการฟื้นฟูและพัฒนาการท่องเที่ยว	9. การเกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย
10. ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น วิถีชีวิตที่ผูกพันกับธรรมชาติ	10. การมีส่วนร่วมคิด ร่วมดำเนินการ และร่วมพัฒนาการท่องเที่ยว	10. ความรักและเห็นคุณค่าในชุมชน
11. การศึกษาดำเนินเมืองโบราณ และการถ่ายทอดประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านการบอกเล่าของผู้รู้ในชุมชน	11. การศึกษาประวัติศาสตร์ผ่านการจัดกิจกรรมค่ายประวัติศาสตร์	11. การมีส่วนร่วมของเยาวชนในการแสดงและสาธิตกิจกรรมทางประวัติศาสตร์

ตาราง 8 (ต่อ)

ประเด็นข้อค้นพบจากการวิจัย		
ปัจจัยนำเข้า (In put)	กระบวนการ (Process)	ผลผลิต (Out put)
12. ประวัติความเป็นมาของ พันท้ายนรสิงห์	12. การบอกเล่าประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมผ่าน ตัวบุคคลสู่ตัวบุคคล	12. องค์ความรู้ทางการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประวัติศาสตร์
13. เรื่องราวที่บอกลักษณะ พื้น เพและสภาพความเป็นมา เกี่ยวกับพันท้ายนรสิงห์	13. การเรียนรู้ประวัติศาสตร์ใน แหล่งเรียนรู้ในชุมชนโดยเข้าไป สัมผัสประสบการณ์ตรง	13. ประวัติศาสตร์ชุมชนเพื่อ การท่องเที่ยว
14. หลักประหารชีวิตพันท้าย นรสิงห์	14. การแสดงและร่วมสาธิต กิจกรรมทางประวัติศาสตร์	14. ระลึกถึงคุณความดีของ พันท้ายนรสิงห์
15. หลักฐานเชิงประจักษ์เกี่ยว กับวีรกรรมของพันท้ายนรสิงห์	15. ศึกษาประวัติศาสตร์พัน ท้ายนรสิงห์ผ่านชีวประวัติ	15. สะท้อนภาพบุคคลที่มี คุณธรรมด้านความรับผิดชอบ
16. ศาลเพียงตาพันท้ายนรสิงห์	16. สืบค้นเรื่องราวของพัน ท้ายนรสิงห์ผ่านสัญลักษณ์ทาง ประวัติศาสตร์	16. เป็นภาพตัวแทนบุคคลที่มี ระบบคุณธรรม ความซื่อสัตย์ มี วินัย และความจงรักภักดีต่อ สถาบันพระมหากษัตริย์
17. สัญลักษณ์ที่แสดงถึง เหตุการณ์สำคัญในอดีตและ เกี่ยวข้องกับเรื่องราวใน ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ที่ ควรแก่การจดจำและรักษาไว้	17. สืบค้นแหล่งและร่องรอย หลักฐานสำคัญของระบบ คุณธรรม	17. เป็นสัญลักษณ์ให้ระลึกถึง บุคคลที่มีคุณธรรม ความ ซื่อสัตย์ มีวินัย และความ จงรักภักดีต่อสถาบัน พระมหากษัตริย์ในอดีต
18. รูปปั้นอนุสาวรีย์พันท้าย นรสิงห์	18. ใช้เป็นแหล่งสืบค้นและ หลักฐานสำคัญทาง ประวัติศาสตร์ชุมชน และดึงดูด นักท่องเที่ยว	18. สะท้อนภาพการดำรงชีวิต ในอดีต

ตาราง 8 (ต่อ)

ประเด็นข้อค้นพบจากการวิจัย		
ปัจจัยนำเข้า (In put)	กระบวนการ (Process)	ผลผลิต (Out put)
19. โบราณวัตถุที่เป็นสัญลักษณ์เพื่อแสดงถึงเอกลักษณ์ของประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์	19. เป็นแหล่งสืบค้นและหลักฐานสำคัญทางประวัติศาสตร์ชุมชนแก่นักท่องเที่ยว	19. เป็นแรงบันดาลใจให้มีการสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม
20. เรือโบราณ	20. สืบทอดประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์	20. ศูนย์รวมจิตใจของคนในชุมชน
21. สัญลักษณ์ที่แสดงถึงวิถีการคมนาคมในอดีต	21. สืบทอดและรักษาประวัติศาสตร์ ชุมชน	21. เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์
22. ความเชื่อ ความศรัทธา ประเพณีเกี่ยวกับประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์	22. เชื่อมโยงไปสู่เรื่องราวในอดีตของประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์	22. ก่อให้เกิดการอนุรักษ์และการพัฒนา
23. พันท้ายนรสิงห์เทพเจ้าแห่งความซื่อสัตย์และประทานพร	23. ศึกษาถึงสภาพแวดล้อมในปัจจุบันเทียบกับสภาพแวดล้อมในอดีต	23. ภูมิทัศน์ทางศิลปกรรม
24. สัญลักษณ์ที่แสดงถึงความเชื่อ ความศรัทธาที่มีต่อประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์	24. บอกเล่าเรื่องราวทางประวัติศาสตร์อันยาวไกลของคนในอดีต	24. ต้นแบบของคนมีคุณธรรม
25. ประเพณีบวงสรวงพันท้ายนรสิงห์	25. แนวปฏิบัติในการดำรงชีวิตของคนในรุ่นปัจจุบัน โดยสะท้อนให้เห็นคุณค่าของบรรพชน	25. เอกลักษณ์ทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์
26. สัญลักษณ์ที่แสดงถึงความเชื่อ ความศรัทธาที่มีต่อประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์	26. การเข้าร่วมอบรมเพื่อเรียนรู้องค์ความรู้ทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์	26. การร่วมเรียนรู้องค์ความรู้ทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์

ตาราง 8 (ต่อ)

ประเด็นข้อค้นพบจากการวิจัย		
ปัจจัยนำเข้า (In put)	กระบวนการ (Process)	ผลผลิต (Out put)
27. สภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์	27. การร่วมแสดงและสาธิตกิจกรรมที่แสดงถึงเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์	27. เข้าใจองค์ความรู้ทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์
28. คลองโคกขามเส้นทางประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์	-	28. การร่วมแสดงและสาธิตกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์
29. สถานที่ที่เคยเกิดเหตุการณ์สำคัญในอดีตและเกี่ยวข้องกับเรื่องราวในประวัติศาสตร์ที่ควรแก่การจดจำและรักษาไว้	-	29. การให้ชุมชนท้องถิ่นเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ในฐานะเจ้าบ้านและเจ้าของทรัพยากรการท่องเที่ยว
30. พืชพรรณและต้นไม้ประวัติศาสตร์	-	-
31. สัญลักษณ์ที่แสดงถึงความ เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น	-	-
32. ภาพลักษณ์ของพันท้ายนรสิงห์	-	-
33. สัญลักษณ์แสดงถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่และพฤติกรรมของคนในอดีต	-	-
34. ระบบคุณธรรมเชิงประจักษ์ที่ปรากฏเป็นเอกลักษณ์ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์	-	-

ตาราง 8 (ต่อ)

ประเด็นข้อค้นพบจากการวิจัย		
ปัจจัยนำเข้า (In put)	กระบวนการ (Process)	ผลผลิต (Out put)
35. สัญลักษณ์แสดงถึง เอกลักษณ์ของระบบคุณธรรม	-	-
36. เข้าใจองค์ความรู้ทางการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์	-	-

จำแนกประเด็นข้อค้นพบจากการวิจัยโดยใช้ทฤษฎีระบบเป็นฐาน (Systems Theory Base) อันประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้ 1) ปัจจัยนำเข้า (In put) 2) กระบวนการ (Process) และ 3) ผลผลิต (Out put) นั้น พบว่า 1) ปัจจัยนำเข้า (In put) ได้ข้อค้นพบ จำนวน 36 ข้อ 2) กระบวนการ (Process) ได้ข้อค้นพบ จำนวน 27 ข้อ และ 3) ผลผลิต (Out put) ได้ข้อค้นพบ จำนวน 29 ข้อ รวมทั้งหมด 92 ข้อ

จากนั้นผู้วิจัยได้นำข้อมูลทั้ง 92 ข้อ มาวิเคราะห์โดยอาศัยทฤษฎีระบบเพื่อจัดทำการจัดกลุ่มข้อมูล (Groping) โดยอาศัยองค์ประกอบที่สำคัญตามแนวคิดทฤษฎีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ประกอบ จากนั้น นำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์และประมวลผลเป็นสารสนเทศเพื่อนำไปสร้าง องค์ความรู้ใหม่หรือรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์ พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร ต่อไป ซึ่งการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสามารถประมวลผลเป็นสารสนเทศ โดยพบว่ารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์ พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาครประกอบด้วย 3 ส่วน คือ 1) ปัจจัยการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ 2) กระบวนการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ 3) ผลผลิตทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ปัจจัยการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์

1.1 โบราณสถาน โบราณวัตถุ ถือเป็นประวัติศาสตร์ชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวและสัญลักษณ์ที่แสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นประกอบด้วย

1.1.1 หลักประหารชีวิตพันท้ายนรสิงห์ เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์เกี่ยวกับวีรกรรมของพันท้ายนรสิงห์

1.1.2 ศาลเพ็ญตาพันท้ายนรสิงห์ เป็นสัญลักษณ์ที่แสดงถึงเหตุการณ์สำคัญในอดีตและเกี่ยวข้องกับเรื่องราวในประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ที่ควรแก่การจดจำและรักษาไว้

1.1.3 รูปปั้นอนุสาวรีย์พันท้ายนรสิงห์ เป็นโบราณวัตถุที่เป็นสัญลักษณ์เพื่อแสดงถึงเอกลักษณ์ของประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์

1.1.4 เรือโบราณ

1.1.5 พันท้ายนรสิงห์เทพเจ้าแห่งความซื่อสัตย์และประทานพร

1.1.6 ภาพลักษณ์ของพันท้ายนรสิงห์ แสดงถึงประวัติความเป็นมาของพันท้ายนรสิงห์ซึ่งบอกเรื่องราว ลักษณะพื้นเพและสภาพความเป็นมาเกี่ยวกับพันท้ายนรสิงห์

1.2 สภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์

สภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์ คือ สถานที่ที่เคยเกิดเหตุการณ์สำคัญในอดีตและเกี่ยวข้องกับเรื่องราวในประวัติศาสตร์ที่ควรแก่การจดจำและรักษาไว้ และเป็น องค์ความรู้ด้านสภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์ที่นำไปสร้างความรักและหวงแหนในทรัพยากรการท่องเที่ยวของท้องถิ่น อาทิเช่น

1.2.1 คลองโคกขามเส้นทางประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ เป็นสัญลักษณ์ที่แสดงถึงวิธีการคมนาคมในอดีต

1.2.2 พืชพรรณและต้นไม้ประวัติศาสตร์ แสดงถึงสัญลักษณ์แสดงถึงเครื่องหมายของวิถีชีวิต ความเป็นอยู่และพฤติกรรมของคนในอดีต

1.3 ความเชื่อ ศรัทธา ประเพณี

เป็นองค์ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ที่นำไปสร้างสำนึกรักถิ่นเกิด อาทิเช่น

1.3.1 ความเชื่อ ความศรัทธา ประเพณีเกี่ยวกับประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์

1.3.2 สัญลักษณ์ที่แสดงถึงความเชื่อความศรัทธาที่มีต่อประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์

1.3.3 สัญลักษณ์แสดงถึงเอกลักษณ์ของระบบคุณธรรม อาทิเช่น การมีคุณธรรมทางด้านความมีวินัย ความซื่อสัตย์ และความรับผิดชอบต่อตนเอง

1.3.4 ประเพณีบวงสรวงพันท้ายนรสิงห์

1.4 การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์

1.4.1 การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเป็นปัจจัยพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์

1.4.2 การเรียนรู้แบบซึมซับ คือ เข้าใจองค์ความรู้ทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ อาทิเช่น การศึกษาตำนานเมืองโบราณ และการถ่ายทอดประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ท้องถิ่นผ่านการบอกเล่าของผู้รู้ในชุมชน

1.4.3 ระบบคุณธรรมเชิงประจักษ์ที่ปรากฏเป็นเอกลักษณ์ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์

2. กระบวนการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์

2.1 การบูรณาการประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เป็นการเชื่อมโยงฐานความรู้ต่าง ๆ เข้ากับองค์ความรู้ชาวบ้านโดยใช้กระบวนการวิจัยเพื่อวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยว นโยบายในการส่งเสริมการท่องเที่ยวและการกระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม อาทิเช่น

2.1.1 การบูรณาการประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ผ่านกระบวนการในการแลกเปลี่ยนซักถามเพื่อให้เกิดการซึมซับและตระหนักในคุณค่า

2.1.2 การศึกษาประวัติศาสตร์ผ่านการจัดกิจกรรมค่ายประวัติศาสตร์ โดยใช้สถานที่ที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ ซึ่งเชื่อมโยงไปสู่เรื่องราวในอดีตของประวัติศาสตร์พันท่ายนรสิงห์

2.1.3 การบอกเล่าประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมผ่านตัวบุคคลสู่ตัวบุคคล

2.2 การเรียนรู้ ประกอบด้วย 2 ประการ คือ

2.2.1 การเรียนรู้ร่วมกับชุมชน เช่น

1. การมีส่วนร่วมคิด ร่วมดำเนินการ และร่วมพัฒนาการท่องเที่ยว
2. บอกเล่าเรื่องราวทางประวัติศาสตร์อันยาวไกลของคนในอดีต
3. การเข้าร่วมอบรมเพื่อเรียนรู้องค์ความรู้ทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ประวัติศาสตร์

4. การค้นคว้าเรื่องราวในอดีต ประวัติความเป็นมา โบราณสถาน โบราณวัตถุ ตลอดจนความเชื่อ ตำนานเรื่องเล่าต่างๆ

2.2.2 การเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในสถานการณ์จริง ทำให้เกิดประสบการณ์และเกิดความประทับใจ เช่น

1. การเรียนรู้ประวัติศาสตร์ในแหล่งเรียนรู้ในชุมชนโดยเข้าไปสัมผัสประสบการณ์ตรง

2. ศึกษาประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ผ่านชีวประวัติ
3. สืบค้นเรื่องราวของพันท้ายนรสิงห์ผ่านสัญลักษณ์ทางประวัติศาสตร์
4. สืบค้นแหล่งและร่องรอยหลักฐานสำคัญของระบบคุณธรรม
5. ศึกษาถึงสภาพแวดล้อมในปัจจุบันเทียบกับสภาพแวดล้อมในอดีต

2.3 การสาธิตและการร่วมแสดง กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์

2.3.1 การเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดเวลาและต่อเนื่อง

2.3.2 การแสดงและร่วมสาธิตกิจกรรมทางประวัติศาสตร์

2.3.3 การร่วมแสดงและสาธิตกิจกรรมที่แสดงถึงเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์

2.4 การสืบทอดและการรักษาประวัติศาสตร์

2.4.1 กระบวนการฟื้นฟูและพัฒนาการท่องเที่ยว

2.4.2 สืบทอดประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ แนวปฏิบัติในการดำรงชีวิตของคนในรุ่นปัจจุบัน โดยสะท้อนให้เห็นคุณค่าของบรรพชน

2.4.3 สืบทอดและรักษาประวัติศาสตร์ ชุมชน เป็นแหล่งสืบค้นและหลักฐานสำคัญทางประวัติศาสตร์ชุมชนแก่นักท่องเที่ยว และ ใช้เป็นแหล่งสืบค้นและหลักฐานสำคัญทางประวัติศาสตร์ชุมชน และดึงดูดนักท่องเที่ยว

3. ผลผลิตทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์

3.1 องค์กรความรู้ท้องถิ่น

เป็นการสร้างองค์ความรู้ท้องถิ่นและองค์ความรู้ทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ที่สร้างคุณค่าใหม่ในการท่องเที่ยว อาทิเช่น

3.1.1 ความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์ ที่ได้จากการสำรวจแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์
ในชุมชนท้องถิ่น

3.1.2 ความรู้ทางด้านสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์บนฐานระบบความเชื่อ

3.1.3 ความรู้ทางด้านหลักธรรมในเรื่องความมีวินัย ความซื่อสัตย์

3.2 คุณค่าใหม่

เป็นการสร้างคุณค่าใหม่ มีความเป็นสหวิทยาการ ก่อให้เกิดการอนุรักษ์และการพัฒนา
สร้างเอกลักษณ์ทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ อาทิเช่น

3.2.1 เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์

3.3.2 ภูมิทัศน์ทางศิลปกรรม

3.3.3 สะท้อนภาพการดำรงชีวิตในอดีต

3.3.4 ความรักและเห็นคุณค่าในชุมชน

3.3.5 การเกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย

3.3.6 การมีส่วนร่วมของเยาวชนในการแสดงและสาธิตกิจกรรมทางประวัติศาสตร์

3.3 ภูมิทัศน์ทางศิลปกรรม

3.3.1 จิตสำนึกทางการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบ

3.3.2 ระลึกถึงคุณความดีของ พันท้ายนรสิงห์

3.3.3 สะท้อนภาพบุคคลที่มีคุณธรรมด้านความรับผิดชอบ

3.3.4 เป็นภาพตัวแทนบุคคลที่มีระบบคุณธรรม ความซื่อสัตย์ มีวินัย และความ
จงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์

3.3.5 เป็นสัญลักษณ์ให้ระลึกถึงบุคคลที่มีคุณธรรม ความซื่อสัตย์ มีวินัย และความ
จงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ในอดีต

3.3.6 ต้นแบบของคนมีคุณธรรม

3.4 ความตั้งใจ / ความประทับใจ / ความพึงพอใจ

3.4.1 เป็นแรงบันดาลใจให้มีการสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและ
สังคม

3.4.2 ศูนย์รวมจิตใจของคนในชุมชน

3.4.3 การร่วมเรียนรู้องค์ความรู้ทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์

3.4.4 เข้าใจองค์ความรู้ทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์

3.4.5 การร่วมแสดงและสาธิตกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์

3.4.6 การให้ชุมชนท้องถิ่นเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ในฐานะเจ้าบ้านและเจ้าของทรัพยากรทางการท่องเที่ยว

จากการจัดกลุ่ม (Grouping) ข้อมูลสารสนเทศการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร ที่นำเสนอข้างต้น จะถูกนำไปสังเคราะห์เพื่อไปประมวลผลเป็นองค์ความรู้เพื่อสร้างรูปแบบตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยนี้ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยมีการบูรณาการข้อมูลและสารสนเทศที่ได้มาจากการศึกษาวิจัยโดยอาศัยทฤษฎีระบบ (System Theory) ที่ดำเนินการมาอย่างเป็นขั้นตอน ได้ดังต่อไปนี้

P: Participation

คือ การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน โดยใช้ความสามารถในการดำเนินการของคนในชุมชนเป็นหลักเพราะเป็นเจ้าของทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ตลอดจนการเป็นเจ้าของที่ดี ดังนั้นคนในชุมชนจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทอย่างสำคัญยิ่งต่อการจัดการการท่องเที่ยวและนำเสนอกิจกรรมการท่องเที่ยวต่อนักท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ (เพลินพิศ เกรือบุญ; และคนอื่น ๆ. 2551) ที่ได้ศึกษาเรื่องการวางแผนการจัดกิจกรรมและความร่วมมือของชุมชนเป็นปัจจัยนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยว

ดังนั้นการวางแผนการจัดกิจกรรมและความร่วมมือจากชุมชน การพัฒนาการท่องเที่ยว นอกจากนั้นคนในชุมชนในฐานะที่เป็นเจ้าของทรัพยากรการท่องเที่ยวจะต้องเป็นฐานในการดำเนินการของการจัดกิจกรรมต่าง ๆ สิ่งที่คนในชุมชนจะต้องปฏิบัติเพื่อทำให้คนในชุมชนสามารถจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ได้ดีและประสบความสำเร็จนั้นชุมชนจะต้องมีองค์ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์และใช้ความสามารถและประสบการณ์ของคนในชุมชนให้เป็นประโยชน์ในการจัดกิจกรรม คนในชุมชนต้องตระหนักว่านักท่องเที่ยวต้องการเข้ามาศึกษาและเรียนรู้ประวัติศาสตร์

โดยสรุปแล้วคนในชุมชนโดยเฉพาะเยาวชนคนรุ่นใหม่ต้องเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการท่องเที่ยว อาทิเช่น 1) การเข้าร่วมเรียนรู้องค์ความรู้เชิงนิเวศประวัติศาสตร์ และ 2) การร่วมแสดงและสาธิตกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ เป็นต้น

A: Activity

คือ กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ ซึ่งจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ เสนอรูปแบบการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ในพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร ที่เป็นแบบกิจกรรมการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมแสดงและสาธิตโดยชุมชน ประกอบด้วย 7 กิจกรรมหลักแสดงตามภาพประกอบ 36

ภาพประกอบ 36 รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร

กิจกรรมที่ 1 สร้างความประทับใจแรก

ลักษณะกิจกรรม

ประชาสัมพันธ์เปิดบทเพลงรำลึกถึงคุณความดีของพันท้ายนรสิงห์และกล่าวต้อนรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร เพื่อสร้างความประทับใจครั้งแรก

กิจกรรมที่ 2 สักการบูชา “เทพเจ้าแห่งความซื่อสัตย์เมืองไทย”

ลักษณะกิจกรรม

นักท่องเที่ยวเข้าไปสักการบูชา “อนุสาวรีย์พันท้ายนรสิงห์”

กิจกรรมที่ 3 ศึกษาคุณงามความดี “พันท้ายนรสิงห์” อย่างซึมซับผ่านสัญลักษณ์แห่งประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์

ลักษณะกิจกรรม

จุดที่ 1 “ศาลเพียงตาพันท้ายนรสิงห์”

จุดที่ 2 “หลักประหารชีวิตพันท้ายนรสิงห์” จุดแห่งประวัติศาสตร์

จุดที่ 3 “ศาลาหุ่นจำลองเหตุการณ์” เมื่อพันท้ายนรสิงห์เข้าไปถวายบังคมกราบทูลให้สมเด็จพระเจ้าเสือทรงประหารชีวิตตามกฎหมายเตียรบาล

จุดที่ 4 “ศาลแม่ศรีนวล” ภรรยาพันท้ายนรสิงห์ บุคคลสำคัญในบทละครเรื่องพันท้ายนรสิงห์ สร้างขึ้นเพื่อเป็นสัญลักษณ์ว่าพันท้ายนรสิงห์เป็นบุคคลที่รักสถาบันครอบครัว เป็นการสร้างจิตสำนึกในการรักษาสถาบันครอบครัวให้กับนักท่องเที่ยว

กิจกรรมที่ 4 ศึกษาสภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์

ลักษณะกิจกรรม

จุดที่ 1 เดินชมและศึกษาธรรมชาติป่าชายเลนและสมุนไพรป่าชายเลน

จุดที่ 2 พายเรือในคลองโคกขาม “รำลึกประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์”

กิจกรรมที่ 5 หอชมภาพยนตร์พันท้ายนรสิงห์

ลักษณะกิจกรรม

นักท่องเที่ยวชมบทบาทภาพยนตร์พันท้ายนรสิงห์

กิจกรรมที่ 6 ลานแสดงชีวประวัติและภาพลักษณ์ของ “พันท้ายนรสิงห์วีรบุรุษมหาชน”

ลักษณะกิจกรรม

การแสดงพิเศษชีวประวัติและภาพลักษณ์พันท้ายนรสิงห์ผ่านการแสดงกิจกรรมนันทนาการกีฬาไทย กระบี่กระบอง และมวยไทย ของกลุ่มเยาวชนแกนนำ (เฉพาะวันหยุดเสาร์ อาทิตย์ และวันหยุดนักขัตฤกษ์)

กิจกรรมที่ 7 เทียวชมและซื้อของที่ระลึก

ลักษณะกิจกรรม

นักท่องเที่ยวเทียวชมและซื้อสินค้า ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นและของที่ระลึก แล้วเดินทางกลับอย่างประทับใจและได้รับความรู้

ทั้งนี้การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ที่เหมาะสมนั้นต้องมีความหลากหลายและก่อให้เกิดการเรียนรู้ทางด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่น วิถีชีวิตที่ผูกพันกับธรรมชาติ ผลประโยชน์ต่อท้องถิ่น การบอกเล่าประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมผ่านตัวบุคคลสู่ตัวบุคคล จนเกิดความรักและเห็นคุณค่าในชุมชน ตลอดจนการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการแสดงและสาธิตกิจกรรมทางประวัติศาสตร์ เป็นต้น

N: Nature and Nurture

คือ ธรรมชาติและ การปรุงแต่งธรรมชาติ ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ ประกอบทั้งทรัพยากรทางธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ และทรัพยากรที่เกิดจากสิ่งที่มีมนุษย์ปรุงแต่งธรรมชาติ ดังนี้

1. สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ อาทิเช่น คลองโคกขาม พืชพรรณไม้และไม้ป่าชายเลน เป็นต้น ซึ่งในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ ยังคงความเป็นป่าชายเลนที่มีระบบนิเวศหลากหลายและมีลักษณะโดดเด่นเฉพาะตัว ทำหน้าที่เชื่อมโยงระหว่างระบบนิเวศบนบกและระบบนิเวศทางทะเล นอกจากนี้ป่าชายเลนเป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ทั้งในด้านการป่าไม้ การประมง และสิ่งแวดล้อม เช่น ไม้จากป่าชายเลน โดยเฉพาะไม้โกงกางนำมาทำพื้นเผาถ่าน ให้ถ่านที่มีคุณภาพดี เป็นต้น (สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2553)

2. ประวัติศาสตร์โบราณสถาน โบราณวัตถุ เป็นสิ่งก่อสร้างที่เกี่ยวข้องหรือเป็นหลักฐานสำคัญทางประวัติศาสตร์ เป็นทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่มีมนุษย์สร้างขึ้นและมีการปรุงแต่งธรรมชาติ อาทิเช่น รอบ ๆ บริเวณประวัติศาสตร์โบราณสถาน โบราณวัตถุ ให้มีบรรยากาศเป็นธรรมชาติย้อนรอยอดีต ประวัติศาสตร์โบราณสถาน โบราณวัตถุ มีคุณค่าหลายประการ อาทิเช่น แสดงการรับรู้ หรือความเข้าใจถึงที่มา สถานที่ตั้ง ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมของชุมชนใดชุมชนหนึ่ง ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ ตลอดจนเป็นความภาคภูมิใจของชุมชน เป็นสถานที่สะท้อนเรื่องราวในอดีตเป็นข้อมูลทางด้านประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นเครื่องแสดงประวัติความเป็นมาอันเก่าแก่ของชุมชน ของชาติ รวมทั้งเป็นแหล่งศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตยังเป็นสถานที่ก่อให้เกิดรายได้ของ

ชุมชนและของประเทศทั้งทางตรงและทางอ้อม จากการที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยว สร้างกิจกรรมต่าง ๆ อันสืบเนื่องจากการท่องเที่ยว พร้อม ๆ กับการศึกษา นอกจากนี้คุณค่าของโบราณสถานที่เกี่ยวข้องกับขนบธรรมเนียม ประเพณี เป็นความภาคภูมิใจของคนในสังคม เป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในสังคม เป็นต้น

T: Tradition

คือ ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรม เป็นองค์ประกอบสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์เพราะเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในชุมชนและเป็นแรงบันดาลใจให้มีการสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคมเป็นสิ่งดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์และคนในชุมชนต้องนำเอาคุณค่าของขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรม ที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ในท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์ในการจัดกิจกรรมพร้อมบอกเล่าเรื่องราวพร้อมกิจกรรมให้ปรากฏแก่นักท่องเที่ยว

H: Hospitality

คือ การเป็นเจ้าของบ้านที่ดี การต้อนรับด้วยไมตรีจิต การต้อนรับด้วยความยินดี เจ้าบ้านในการศึกษาค้นคว้านี้หมายถึง บุคคลผู้เป็นเจ้าของบ้านเรือน ในแหล่งท่องเที่ยว “เจ้าบ้าน” หมายถึงรวมถึงคนที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเหล่านั้น การเป็นเจ้าบ้านที่ดี จึงหมายถึงกลุ่มบุคคลเหล่านี้มีความเป็นมิตร มีความเชื่อมั่น รอบรู้เรื่องราวในท้องถิ่น ให้การต้อนรับ ดูแลผู้มาเยือนหรือนักท่องเที่ยวให้มีความสุข และรู้สึกปลอดภัยเพราะเมื่อผู้มาเยือนได้รับความมีอัธยาศัยไมตรี และเจ้าบ้านให้การตอบรับอย่างอบอุ่น ย่อมทำให้ผู้มาเยือนเกิดความประทับใจ ดังนั้นควรมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

1. แสดงความเป็นมิตร ให้การต้อนรับด้วยอัธยาศัยไมตรี
2. เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ตามควร เช่น ให้นั่งพัก ให้ใช้ห้องสุขา อนุญาตให้ถ่ายรูป หรือถ่ายร่วมตามคำขอร้อง
3. ช่วยเหลือเท่าที่ช่วยได้ เช่น ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ แนะนำแหล่งท่องเที่ยวหรือสถานที่ที่เขาประสงค์จะไป ช่วยเหลือเมื่อนักท่องเที่ยวได้รับความเดือดร้อน เจ็บไข้ ได้ป่วย ประสบอุบัติเหตุ ฯลฯ
4. ช่วยกันอนุรักษ์หรือพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ หรือโบราณสถาน โบราณวัตถุให้คงความงดงามและมีคุณค่าทางวัฒนธรรมสืบไป

5. ส่งเสริมและฟื้นฟูขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่น เพื่อดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว เช่น ส่งเสริม งานเทศกาลที่จัดขึ้น ฯลฯ

6. งดเว้นการกระทำที่จะทำให้ลายแหล่งทรัพยากร อันเป็นประโยชน์แก่การท่องเที่ยว เช่น ทำลายป่าไม้ที่เป็นต้นน้ำลำธาร ขีดเขียนตามผนังถ้ำหรือในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว ทุบทำลาย หินงอก หินย้อย ลักขโมยของโบราณ ฯลฯ

7. สื่อตรงต่อนักท่องเที่ยว ไม่หลอกลวง ขูดรีด หรือค้ำกำไรเกินควร

8. ไม่เข้าซื้อ ครอบงำความรำคาญเพื่อขายของ เพื่อนำชมสถานที่ หรือให้บริการต่างๆ

9. ช่วยรักษาความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยว ไม่ทิ้งขยะเกลื่อนกลาด อันแสดงถึงความด้อยวัฒนธรรม

10. ช่วยดูแลรักษาผลประโยชน์ของนักท่องเที่ยว เช่น นำของ หรือทรัพย์สินที่นักท่องเที่ยวลืมไว้ส่งคืนแก่เจ้าของ เจ้าหน้าที่ตำรวจหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อแสดงออกซึ่งคุณธรรมอันจะส่งผลถึงเกียรติยศและชื่อเสียงของประเทศชาติ

A: Attraction

คือ ความดึงดูดใจ ความประทับใจ (Amenity) หรือความพึงพอใจ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ มีจุดดึงดูดความสนใจ หรือมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ซึ่งสามารถสร้างความประทับใจ และความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยว สร้างความโดดเด่นและควมมีเอกลักษณ์ทางประวัติศาสตร์ รวมถึงควมมีชื่อเสียงและการเป็นที่ยอมรับทางประวัติศาสตร์ อีกทั้งมีศักยภาพในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว อาทิเช่น ความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งก็เป็นอีกส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญในการดึงดูดใจ ให้นักท่องเที่ยวเข้าไปเยือนแหล่งท่องเที่ยวอีกด้วย

ดังนั้น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ต้องมีศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว 2 ด้านดังนี้

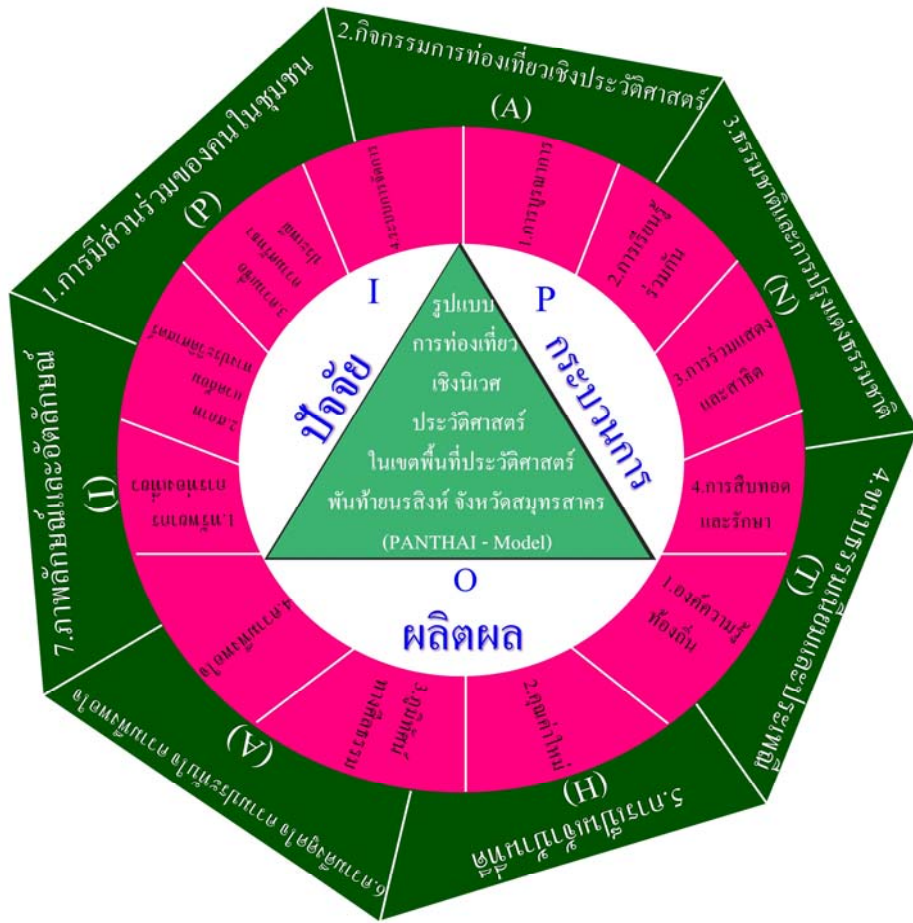
1. ด้านคุณค่า ได้แก่ คุณค่าความหมายและความสำคัญของทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ ความเป็นเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวเป็นต้น

2. ด้านการจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ ได้แก่ ความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยวและการมีส่วนร่วมแสดงและสาธิตกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ เป็นต้น

I: Image and Identity

คือ ภาพลักษณ์และอัตลักษณ์ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์มีความเกี่ยวข้องกับธรรมชาติและประวัติศาสตร์ซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น อาทิเช่น ภาพในความคิด รูปบูชา รูปถ่าย รูปจำลอง ภาพในความรู้สึกนึกคิด สิ่งแทน พระพุทธรูป เป็นต้นนอกจากนี้ทางด้านประวัติศาสตร์จะเกี่ยวเนื่องกับระบบนิเวศในพื้นที่นั้นๆ ดังนั้น จึงมีความเป็นลักษณะพิเศษในแหล่งท่องเที่ยวสร้างความเป็นเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ให้กับแหล่งท่องเที่ยว อาทิ เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร มีความโดดเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ทางธรรมชาติ คือ มีคลองโคกขาม ที่เป็นพื้นที่ป่าชายเลนที่สมบูรณ์ ตลอดจนมีพืชพรรณไม้ป่าชายเลนที่ใช้เป็นสมุนไพร นอกจากนี้มีอัตลักษณ์ทางด้านระบบคุณธรรมสร้างความเป็นภูมิทัศน์ทางศีลธรรม คือ ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ ได้สร้างระบบคุณธรรมเชิงประจักษ์ ด้านความซื่อสัตย์ ความมีวินัย ความรับผิดชอบ และความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ เป็นต้น

ดังนั้นการประมวลสารสนเทศที่มีขอบข่ายเดียวกันเข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดความหมายที่สามารถนำไปอธิบายปรากฏการณ์และการถ่ายทอดและใช้เป็นเครื่องมือในการตัดสินใจในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร ได้ ซึ่งเป็นองค์ความรู้จากงานวิจัยนี้ที่นำเอาอักษรตัวแรกของแต่ละส่วนขององค์ความรู้ที่เป็นข้อค้นพบจากงานวิจัยมาจัดเป็นคำ คือ **“PANTHAI-Model”** ซึ่งเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร ที่ได้จากงานวิจัยนี้ ดังภาพประกอบ 37

ภาพประกอบ 37 รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์
 พื้นที่อำเภอรินทร์ จังหวัดสมุทรสาคร
 Eco-Historical Tourism in Panthainorasing Historical Samutsakhon Province.
 (PANTHAI-Model)

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การวิจัยและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์เพื่อสร้างปรากฏการณ์ในการพลิกฟื้นประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร ” เป็นการวิจัย และพัฒนา (Research and Development: R&D) ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร โดยกำหนดขอบเขตพื้นที่ศึกษาเฉพาะในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร เป็นพื้นที่ศึกษา และได้ศึกษาข้อมูลจากผู้เกี่ยวข้อง คือ กลุ่ม ผู้รู้ จำนวน 20 คน กลุ่มเยาวชนแกนนำ จำนวน 100 คน และกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งจาก การวิจัยเอกสาร (Document Research) และเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Study) ทั้งการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) การสำรวจพื้นที่ศึกษา และจากการปฏิบัติการ (Action)

1. สรุปผลการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สรุปผลได้ ดังนี้

1.1 ปัจจัยพัฒนา การท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ในพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร

การศึกษาวิจัยพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์สังเคราะห์และ การประมวลผล พบ ประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ในพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร ประกอบด้วย 1) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ 2) การสร้างองค์ความรู้ท้องถิ่น 3) การสร้างคุณค่าใหม่ 4) การเรียนรู้ร่วมกับชุมชน และ 5) การเกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ในพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ทั้ง 5 ประการ เนื่องจากการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ที่สำคัญ เนื่องจากการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์นั้นถือว่าคนหรือทรัพยากรมนุษย์ เป็นหัวใจทางการพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คนในท้องถิ่น ซึ่งเป็นเจ้าขององค์ความรู้และ ทรัพยากรทางการท่องเที่ยว ดังนั้นการดำเนินการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ใน เขต พื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร จึงต้องให้

ความสำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในท้องถิ่น จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้พบว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คือ การให้คนในชุมชนเป็นผู้ เล่าและถ่ายทอดประสบการณ์เกี่ยวกับประวัติศาสตร์พื้นทำยนรสิงห์ เป็นการค้นหาค้นหาองค์ความรู้และรวบรวมองค์ความรู้ต่างๆ ของคนในชุมชน

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ ปัจจัยด้าน การสร้าง องค์ความรู้ใหม่เป็นสิ่งจำเป็น เนื่องจากการค้นหาค้นหาอัตลักษณ์หรือ จุดเด่นทางการท่องเที่ยว จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้พบว่า องค์ความรู้ทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ ประกอบด้วย 1) องค์ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว อาทิเช่น เรื่องราวประวัติความเป็นมา โบราณสถาน โบราณวัตถุ ตลอดจนความเชื่อ ความศรัทธา ซึ่งมีทั้งข้อเท็จจริง ทางประวัติศาสตร์ และเรื่องอิงประวัติศาสตร์ อาทิเช่น ตำนาน เรื่องเล่าต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์พื้นทำยนรสิงห์ 2) องค์ความรู้ด้านสภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์ อาทิเช่น สถานที่ที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์พื้นทำยนรสิงห์ และ 3) องค์ความรู้ด้านภูมิทัศน์ทางศิลปกรรม คือ ระบบ คุณธรรม อาทิเช่น ความมีวินัย ความซื่อสัตย์ และความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อสังคม ที่ปรากฏให้เห็นในพื้นที่ศึกษาทั้ง โดยวิธีการบอกเล่าเรื่องราวและผ่านสื่อต่างๆ อาทิเช่น สื่อภาพยนตร์ ละคร โทรทัศน์ และละครเวที เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อนำองค์ความรู้ดังกล่าวไปสร้าง ด้านจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อแก่นักท่องเที่ยวต่อไป ดังนั้นองค์ความรู้ใหม่ทั้ง 3 ด้านจึงเป็นคุณลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พื้นทำยนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ ทำให้เกิดคุณค่าใหม่ ในชุมชนท้องถิ่นขึ้น จากการศึกษาวิจัย พบว่า คนในชุมชนตระหนักถึงคุณค่าของประวัติชุมชน เพื่อการท่องเที่ยว ในท้องถิ่นตนเอง เกิดสำนึกรักถิ่นเกิด เนื่องจากการวิจัยเพื่อรวบรวมองค์ความรู้ด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมผ่านกระบวนการในการแลกเปลี่ยนซักถาม ของคนในชุมชน และได้ทำการสำรวจแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ชุมชน ในสถานที่จริง คนใน ชุมชนเกิดความรักและห่วงแหนในทรัพยากรทางการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตลอดจนสภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์ คนในชุมชนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ที่ นฟูและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว บนพื้นฐานของความเชื่อ ความศรัทธาของระบบคุณธรรมที่ปรากฏในแหล่งท่องเที่ยว อาทิเช่น ในเรื่องความมีวินัย ซึ่งเป็นคุณธรรมในการจัดระเบียบของสังคม เป็นต้น

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ ต้องการสร้างการเรียนรู้ร่วมกับชุมชน คือ การเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในสถานการณ์จริง ทำให้เกิดประสบการณ์และเกิดความประทับใจ การเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม อาทิเช่นร่วมคิด ร่วมดำเนินการและร่วมพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งกระบวนการเรียนรู้ต้องเรียนรู้ตลอดเวลาและต่อเนื่องจนเกิดการซึมซับ

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ ควรมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย เป็นปัจจัยพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สำคัญที่ทำให้เกิดการสร้างการเคลื่อนไหวทางการท่องเที่ยว สามารถดึงดูดความสนใจทางการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี ตัวชี้วัดรูปแบบกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ อาทิเช่น 1) การศึกษาประวัติศาสตร์และสิ่งแวดล้อม โดยวิธีการเล่าเรื่องและการถ่ายทอดประสบการณ์ผ่านตัวบุคคลสู่ตัวบุคคล 2) การเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ในแหล่งเรียนรู้ในชุมชนโดย การเข้าไปสัมผัสสถานที่จริงและรับประสบการณ์โดยตรง และ 3) การแสดงและร่วมสาธิตกิจกรรมทางประวัติศาสตร์ เป็นต้น

1.2 องค์ความรู้ทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์ พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร

จากการศึกษาวิจัยในชั้นตอนนี้สรุปในภาพรวมของ องค์ความรู้ทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ ให้เป็นองค์ความรู้ทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ ในพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร 3 ประการหลัก ได้แก่ 1) ประวัติศาสตร์ชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว 2) สภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์ และ 3) ภูมิทัศน์ทางศิลปกรรม องค์ความรู้ทั้ง 3 ประการคือตัวบ่งชี้คุณลักษณะทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร ดังนี้

1. ประวัติศาสตร์ชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว
 - 1.1 ประวัติความเป็นมาของพันท้ายนรสิงห์
 - 1.2 โบราณสถาน โบราณวัตถุเกี่ยวกับประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์
 - 1.2.1 หลักประหารชีวิตพันท้ายนรสิงห์
 - 1.2.2 ศาลเพ็ญตาพันท้ายนรสิงห์
 - 1.2.3 รูปปั้นอนุสาวรีย์พันท้ายนรสิงห์
 - 1.2.4 เรือโบราณ
 - 1.3 ความเชื่อ ความศรัทธา ประเพณี
2. สภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์
 - 2.1 คลองโคกขามเส้นทางประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์
 - 2.2 พืชพรรณไม้และต้นไม้ประวัติศาสตร์
3. ภูมิทัศน์ทางศิลปกรรม
 - 3.1 ภาพลักษณ์ของพันท้ายนรสิงห์

3.2 ระบบคุณธรรมเชิงประจักษ์ที่ปรากฏเป็นเอก ลักษณะในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์ พื้นที่ายนรสิงห์

องค์ความรู้ทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์จำเป็นต้องมีคนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการรับรู้และเรียนรู้อย่างเข้มข้น โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชน เพื่อเป็นแกนนำให้กับคนอื่นต่อๆ ไป เนื่องจาก คนหรือทรัพยากรมนุษย์เป็นศูนย์กลางการพัฒนาสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 และการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเป็นตัวขับเคลื่อนชุมชนให้เกิด ความเจริญโดยใช้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ เป็นเครื่องมือในการพัฒนา การมีส่วนร่วม ที่เห็นเป็นรูปธรรม อาทิเช่น การเรียนรู้ร่วมกันกับชุมชนและการเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการแสดงและสาธิตในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ เป็นต้น

2. การอภิปรายผล

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้อภิปรายผล จำแนกเป็น 2 ส่วน คือ การนำเสนอรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ใน เขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พื้นที่ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร และการนำเสนอรูปแบบกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พื้นที่ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร สำหรับนักท่องเที่ยวตั้งแต่ต้นจนจบ รายละเอียด ดังต่อไปนี้

2.1 การนำเสนอรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ใน เขต พื้นที่ ประวัติศาสตร์พื้นที่ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร

จากผลการศึกษาที่ได้รับผู้วิจัยได้นำข้อค้นพบต่างๆ มาวิเคราะห์และสังเคราะห์ และได้รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ใน เขต พื้นที่ประวัติศาสตร์พื้นที่ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร โดยใช้ทฤษฎีระบบ คือ ปัจจัยนำเข้า (In put) กระบวนการ (Process) และผลผลิต (Out put) เป็นฐาน สรุปเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พื้นที่ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร ซึ่ง การท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ ก็คือ การท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ที่ยังคงมีสิ่งมีชีวิตอาจจะเป็นพืช สัตว์หรือคนมาเกี่ยวข้องกับแหล่งที่ ่องเที่ยวนั้น จึงเป็นการท่องเที่ยว เพื่อการศึกษาและเรียนรู้ มรดกทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และสภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์อย่างมีจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ใน เขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พื้นที่ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร จึงมีลักษณะสำคัญแบ่งได้ทั้งหมด 3 ส่วน คือ 1) ปัจจัยการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ 2) กระบวนการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ และ 3) ผลผลิต ทาง การท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ และแต่ละส่วนสามารถนำมาบูรณาการกันเพื่อให้ได้รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พื้นที่ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร อภิปรายผลได้ดังนี้

2.1.1 จากกรอบแนวคิด การพัฒนาอย่างยั่งยืนหรือแผนปฏิบัติการ 21 (Agenda 21) การท่องเที่ยว จึงปรับตัวสู่ การท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ ต้องมีการจัดการทรัพยากรทางธรรมชาติอย่าง ระมัดระวัง ช่วยแก้ปัญหาความยากจน ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ช่วยประหยัดพลังงาน แสวงหาความ ร่วมมือและแสดงความรับผิดชอบร่วมกันระดับโลก (Global Partnership) ดังนั้นในการพัฒนาการ ท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาครให้ประสบความสำเร็จและ ยั่งยืนนั้นจำเป็นต้องสร้างการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ ขึ้นในท้องถิ่นและนำไปสู่การปฏิบัติให้เกิดเป็น รูปธรรมอย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับ Rakicevik, Gabridela; & Angelevska-Najdeska, Katerina. (2012) ที่กล่าวว่า ในการพัฒนาประเทศ หากประเทศใดมีการวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยว อย่างยั่งยืนก็จะเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จให้กับประเทศนั้นอย่างยั่งยืน และจากการศึกษาของ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) เรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ระบุว่า การท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ จะต้องมีการจัดการทรัพยากรทางธรรมชาติอย่างระมัดระวัง ช่วยแก้ปัญหาความยากจน ไม่ทำลาย สิ่งแวดล้อม ช่วยประหยัดพลังงาน แสวงหาความร่วมมือและแสดงความรับผิดชอบร่วมกันระดับโลก (Global Partnership) การท่องเที่ยวต้องปรับตัวสู่ความยั่งยืนโดยสร้างการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ ๆ ที่หลากหลายเพื่อผลานความร่วมมือ และแสดงความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมร่วมกันระดับโลก คำนี้ถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งสำคัญ และเป็นทางเลือกในการแก้ปัญหาความยากจน ดังนั้น รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัด สมุทรสาคร จึงเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวใหม่ตามกรอบแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งรูปแบบการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ มีลักษณะที่สำคัญ 3 ส่วน คือ

1. ปัจจัยการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประวัติศาสตร์ มีความสำคัญอย่างยิ่ง ทาง การท่องเที่ยว ดังนั้นในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร จึงมีปัจจัยทาง ด้าน การท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ที่สำคัญ ๆ ประกอบด้วย 1) ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประวัติศาสตร์ อาทิเช่น (1) โบราณสถาน โบราณวัตถุ ที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ ซึ่ง ถือว่าเป็นประวัติศาสตร์ชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวและ สัญลักษณ์เป็นที่แสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ ของท้องถิ่น (2) สภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์ คือ สถานที่ที่เคยเกิดเหตุการณ์สำคัญในอดีตและ เกี่ยวข้องกับเรื่องราวในประวัติศาสตร์ที่ควรแก่การจดจำและรักษาไว้ และเป็น องค์ความรู้ด้าน สภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์ที่นำไปสร้าง ความรักและหวงแหนในทรัพยากร ทาง การท่องเที่ยว ของ (3) ความเชื่อ ศรัทธา ประเพณี เกี่ยวกับประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ตลอดจนสัญลักษณ์ที่ แสดงถึงความเชื่อความศรัทธาที่มีต่อประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์เป็นองค์ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ ที่นำไปสร้างสำนึกรักถิ่น นอกจากนี้ ยังต้องให้ความสำคัญกับ การอนุรักษ์ และสืบทอด ประเพณี สอดคล้องกับการศึกษาของ สมบูรณ์ ตีบเตปิน และคณะ (2553) เรื่องการดูแลจัดการป่า การรักษา ป่าต้นน้ำ และการใช้ประโยชน์จากป่า หากใช้ระบบความเชื่อเข้ามาจัดการ ทำให้เกิด การอนุรักษ์

สิ่งแวดล้อม บนฐานระบบความเชื่อขึ้น สำหรับในพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ มีประเพณี บวงสรวงพันท้ายนรสิงห์ ที่เกิดจากระบบความเชื่อและความศรัทธาที่มีต่อพันท้ายนรสิงห์ ประเพณี บวงสรวงพันท้ายนรสิงห์ ได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของคนในชุมชน และ เป็นศูนย์รวมจิตใจของคนใน ชุมชนตราบทุกวันนี้ และทำให้การท่องเที่ยวที่เกิดการเคลื่อนไหว สามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้า เที่ยวชมได้เป็นอย่างดี และ(4) การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ ในการศึกษาครั้งนี้ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคน เนื่องจากใน การพัฒนาที่ยั่งยืนนั้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มี ความสำคัญ สอดคล้องกับการศึกษาของ ศศิธร ศรีเขียว (2551) ที่ได้ศึกษาถึงการพัฒนาศักยภาพ ของมนุษย์เริ่มจากการคิดเป็น ทำเป็น และยืนยันถึงความสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้วย การสร้างศักยภาพของชุมชนตามการศึกษาของ จำเนียร ชุณหโสภาค (2553) ซึ่งเห็นว่าการพัฒนา ศักยภาพของคนเป็นการเตรียมความพร้อมเพื่ ่อไปสู่การพัฒนาหรือการปฏิบัติการเกี่ยวกับ รูปแบบการท่องเที่ยวที่เหมาะสม เพื่อเป็นฐานในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และเพื่อเน้น ย้ำว่าคนหรือทรัพยากรมนุษย์มีส่วนสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 จึงเน้น คนเป็นสำคัญในการพัฒนาประเทศ

2. ในการพัฒนา การท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ กระบวนการท่องเที่ยว เชิงนิเวศประวัติศาสตร์ จะทำให้เกิดการเคลื่อนไหวในพื้นที่ สร้างความดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ดังนั้น กระบวนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ นั้นควรมีการบูรณา การประวัติศาสตร์และ วัฒนธรรม ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงฐานความรู้ต่างๆ เข้ากับองค์ความรู้ชาวบ้านโดยใช้กระบวนการวิจัย เพื่อ วางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยว นโยบายในการส่งเสริมการท่องเที่ยวและการกระจาย ผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม อาทิเช่น การบูรณาการประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ผ่านกระบวนการ ในการแลกเปลี่ยนชกถามเพื่ ่อให้เกิดการซึมซับและตระหนักในคุณค่า การศึกษาประวัติศาสตร์ผ่าน การจัดกิจกรรมค่ายประวัติศาสตร์ โดยใช้สถานที่ที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ ซึ่งเชื่อมโยงไปสู่ เรื่องราวในอดีตของประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ การบอกเล่าประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและ สิ่งแวดล้อมผ่านตัวบุคคล สู่ตัวบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของนารีรัตน์ ปรีสุทธิวุฒิพร (2551) ที่ได้ทำการศึกษา การศึกษาประวัติศาสตร์เป็นการสืบค้นเรื่องราวในอดีต ซึ่งจะเป็นหลัก ฐานทาง วิชาการต่อไปจึงต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างมากในเรื่องความเที่ยงตรงและความแม่นยำ จำเป็นต้อง ตรวจสอบข้อมูลจากหลายฝ่ายเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือของข้อมูล ดังนั้นเรื่องราวประวัติศาสตร์ของ ชุมชนต้องมาจากคนในชุมชนร่วมเข้ามาสืบค้น ซึ่งการสืบค้นประวัติศาสตร์อาจจะ เป็นการรวบรวม พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ต่างๆ เข้าไว้ด้วยกัน (Robertson, A. Hugh; & McGee, K. Tara. 2003)

นอกจากนี้ กระบวนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ ควรสร้าง การเรียนรู้ ร่วมกับชุมชน เช่น การมีส่วนร่วมคิด ร่วมดำเนินการ และร่วมพัฒนาการ มีส่วนร่วมในพื้นที่โดยเข้า ไปเป็นส่วนหนึ่งในการสาธิตและการร่วมแสดง กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์เพื่อสร้าง

ความพึงพอใจและความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว ซึ่งเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จสำคัญของกระบวนการท่องเที่ยว ดังนั้นการจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร ให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่จึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจ ในทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์มีสิ่งดึงดูดให้นักท่องเที่ยวอยู่ในพื้นที่น้อยกว่าแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ (Gurung, B. Dhan; & Seeland, Klaus. 2008) ที่พบว่าการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ นักท่องเที่ยวจะอยู่ในสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติได้นานกว่าแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

ดังนั้นกระบวนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ ต้องค้นหาวิธีสร้างจุดสนใจทางการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว โดยการให้เยาวชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการแสดงและสาธิตกิจกรรมทางประวัติศาสตร์ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ บัญญัติ สาลี และคนอื่นๆ (2551) ที่ได้ศึกษาการฟื้นฟูและอนุรักษ์ภาษา ตำนาน ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและการละเล่นพื้นบ้านญ้อ โดยการเล่าตำนาน ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจากคนรุ่นเก่าสู่คนรุ่นใหม่ผ่านภูมิปัญญา ชาวบ้าน และการให้เยาวชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการละเล่นพื้นบ้าน

3. ผลผลิตทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ ถือเป็นปัจจัยความสำเร็จของการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร จึง เป็นการสร้างองค์ความรู้ท้องถิ่น และองค์ความรู้ทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ที่สร้างคุณค่าใหม่ในการท่องเที่ยว อาทิเช่น ความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์ ที่ได้จากการสำรวจแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ในชุมชน ความรู้ทางด้านสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์บนฐานระบบความเชื่อ ความรู้ทางด้านหลักธรรมในเรื่องศ ความมีวินัย ความซื่อสัตย์ เป็นต้น เกิดคุณค่าใหม่ที่มีความเป็นสหวิทยาการ ก่อให้เกิดการอนุรักษ์และการพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สมบูรณ์ ดีบัณฑิต และคนอื่นๆ (2553) ได้กล่าวว่า การถ่ายทอดองค์ความรู้ประวัติศาสตร์ให้กับคนรุ่นหลังได้เรียนรู้เห็นความสำคัญและลุกขึ้นมาหวงแหนประวัติศาสตร์

นอกจากนี้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ได้สร้าง เอกลักษณ์ทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ อาทิเช่น ภูมิทัศน์ทางศิลปกรรม คือ เกิดการ สะท้อนภาพการดำรงชีวิตในอดีต สร้างความรักและเห็นคุณค่าในชุมชน นำไปสู่การเคลื่อนไหวทางการท่องเที่ยว โดยการเกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย และการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการแสดงและสาธิตกิจกรรมสร้างความดึงดูดใจ ความประทับใจ และความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยวทำให้เกิดการเข้ามาเที่ยวซ้ำ เป็นต้น

จากการวิจัยและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์ พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร ทำให้ได้รูปแบบ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ คือ “PANTHAI” ซึ่งประกอบด้วยลักษณะสำคัญ 7 ประการ ดังนี้

P: Participation คือ การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน โดยใช้ความสามารถในการดำเนินการของคนในชุมชนเป็นหลักเพราะเป็นเจ้าของทรัพยากรทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ ตลอดจนการเป็นเจ้าของบ้านที่ดี ดังนั้นคนในชุมชนจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทอย่างสำคัญยิ่งต่อการจัดการการท่องเที่ยวและการนำเสนอกิจกรรมทางการท่องเที่ยวต่อนักท่องเที่ยว นอกจากนี้คนในชุมชนในฐานะที่เป็นเจ้าของทรัพยากรทางการท่องเที่ยวจะต้องเป็นฐานในการดำเนินการของการจัดกิจกรรมต่างๆ สิ่งที่คุณในชุมชนจะต้องปฏิบัติเพื่อให้คนในชุมชนสามารถจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ได้ดีและประสบความสำเร็จนั้นชุมชนจะต้องมีองค์ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ และใช้ความสามารถและประสบการณ์ของคนในชุมชนให้เป็นประโยชน์ในการจัดกิจกรรม คนในชุมชนต้องตระหนักว่านักท่องเที่ยวต้องการเข้ามาศึกษาและเรียนรู้ประวัติศาสตร์ โดยสรุปแล้วคนในชุมชนโดยเฉพาะเยาวชนคนรุ่นใหม่ต้องเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการท่องเที่ยว อาทิเช่น การเข้าร่วมเรียนรู้องค์ความรู้เชิงนิเวศ ประวัติศาสตร์ และการร่วมแสดงและสาธิตกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเป็นการเรียนรู้จากการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมซึ่งสอดคล้องกับ เฟิงกานต์ นามวงส์ (2552) ที่ได้ศึกษาและพบว่าการบริหารจัดการท่องเที่ยวนั้นต้องให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการจึงจะสัมฤทธิ์ผล

A: Activity คือ กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ รูปแบบการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ใน เขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้าย นรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร นั้นควรเป็นกิจกรรมที่หลากหลายทั้งที่เป็น กิจกรรม ที่สร้าง การเรียนรู้ ร่วมกันและการมีส่วนร่วม สอดคล้องกับการศึกษาของทม เกตุวงศา และคนอื่นๆ (2551) ที่ได้ศึกษาเรื่อง กระบวนการสร้าง การเรียนรู้ประวัติศาสตร์ชุมชนเพื่อจัดตั้งพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัด พุทธมงคล อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม พบว่า กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของคนในท้องถิ่นก่อให้เกิดความร่วมมือในการดำเนินงานในรูปแบบต่างๆ ตั้งแต่การกำหนดปัญหา วางแผนการดำเนินงาน จนถึงขั้นตอนการพัฒนา โดยเน้นการให้ชุมชนเป็นตัวเอกในการดำเนินงาน ให้มีส่วนร่วมวิพากษ์วิจารณ์ทำให้เขารู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งและสำนึกความเป็นเจ้าของ จนเกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง

N: Nature and Nurture คือ ธรรมชาติ และการปรุงแต่งธรรมชาติ ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ ประกอบด้วย ทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมทาง ธรรมชาติ เช่น คลองโคกขาม ป่าไม้ ชายเลน และพืชพรรณ ธรรมชาติ เป็นต้น และทรัพยากรที่เกิดจากสิ่งที่มีมนุษย์ปรุงแต่งธรรมชาติ ประวัติศาสตร์โบราณสถาน โบราณวัตถุ เป็นสิ่งก่อสร้างที่เกี่ยวข้องหรือเป็นหลักฐานสำคัญทางประวัติศาสตร์ ซึ่งมีคุณลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประวัติศาสตร์ ตามหลักการของ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการท่องเที่ยว เชิงประวัติศาสตร์ สอดคล้อง บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) ที่ระบุว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Eco-tourism) เป็นการท่องเที่ยวเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวที่มีสิ่งมีชีวิตอยู่ร่วมด้วย แหล่งท่องเที่ยว นั้นอาจเป็นพืช สัตว์ หรือคน ตลอดจนวัฒนธรรมอันดีงามของคน เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ สำหรับการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์สอดคล้องตามที่ อติศร ศักดิ์สูง (2554) ระบุว่า การท่องเที่ยวเชิง ประวัติศาสตร์เป็นเรื่องราวที่เกี่ยวกับคนที่เกิดขึ้นในอดีตอาจจะเป็นโบราณสถาน โบราณวัตถุ วัฒนธรรมประเพณีและร่องรอยทางประวัติศาสตร์ เป็นต้น จึง เป็นการท่องเที่ยวเพื่อ การศึกษาพฤติกรรมในอดีตของมนุษย์ผ่านร่องรอยหลักฐานต่าง ๆ และร่องรอยเหล่านั้นก็กลายเป็นทรัพยากร ทางการท่องเที่ยวที่สำคัญในเวลาต่อมา

T: Tradition คือ ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรม เป็นองค์ประกอบสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์เพราะเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในชุมชนและเป็นแรงบันดาลใจให้มีการสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคมเป็นสิ่งดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวเป็นแหล่งรายได้ในท้องถิ่น สอดคล้องกับการศึกษาของ Felsenstein, Daniel and Fleischer, Aliza (2003) ที่กล่าวถึงการจัดงานวัดไว้ว่าเป็นงานประเพณีในท้องถิ่นซึ่งเป็นกลยุทธ์หนึ่งทางการท่องเที่ยว โดยสร้างนักท่องเที่ยวให้มาใช้จ่ายเพื่อ ซื้อตัวเข้ามาเที่ยวชม ที่ จอดรถ ที่พักร้านอาหาร และการขนส่งต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งจะเป็นแหล่งรายได้ในท้องถิ่นต่อไป

ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์และคนในชุมชนต้องนำเอาคุณค่าของขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม ที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ในท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์ในการจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวพร้อมบอกเล่าเรื่องราวให้แก่นักท่องเที่ยว เพื่อสร้างเครือข่าย ท้องถิ่นทาง การท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ เป็นศูนย์รวมในการอนุรักษ์ฟื้นฟูและพัฒนาวัฒนธรรม ประเพณี ซึ่งเป็นสิ่งดึงดูดใจให้คงอยู่ต่อเนื่อง

H: Hospitality การเป็นเจ้าบ้านที่ดี การต้อนรับด้วยไมตรีจิต การต้อนรับด้วยความยินดี นับว่าเป็นองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ที่จะนำไปสู่การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนได้ นั้นจะต้องสร้างความพึงพอใจและสามารถตอบสนองความต้องการ การของนักท่องเที่ยว ดังนั้นการเป็นเจ้าบ้านที่ดีควรปฏิบัติดังนี้

1. แสดงความเป็นมิตร ให้การต้อนรับด้วยอัธยาศัยไมตรี
2. อื้อเพื่อแผ้วถางตามควร เช่น ให้นั่งพัก ให้ใช้ห้องสุขา อนุญาตให้ถ่ายรูป หรือถ่าย รัป ร่วมตามคำขอร้อง
3. ช่วยเหลือเท่าที่ช่วยได้ เช่น ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ แนะนำแหล่งท่องเที่ยว หรือสถานที่ ที่เขาประสงค์จะไป ช่วยเหลือเมื่อนักท่องเที่ยวได้รับความเดือดร้อน เจ็บไข้ ใต้ป่วย ประสบอุบัติเหตุ ฯลฯ
4. ช่วยกันอนุรักษ์ และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ หรือโบราณสถาน โบราณวัตถุให้คงความงดงามและมีคุณค่าทางวัฒนธรรมสืบไป
5. ส่งเสริมและฟื้นฟูขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่น เพื่อดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว เช่น ส่งเสริม งานเทศกาลที่จัดขึ้น ฯลฯ
6. งดเว้นการกระทำที่จะทำลายแหล่งทรัพยากร อันเป็นประโยชน์แก่การท่องเที่ยว เช่น ทำลายป่าไม้ที่เป็นต้นน้ำลำธาร ขีดเขียนตามผนังถ้ำหรือในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว ทุบทำลายหินงอก หินย้อย ลักขโมยของโบราณ ฯลฯ
7. สื่อตรงต่อนักท่องเที่ยว ไม่หลอกลวง ขูดรีด หรือค้ำกำไรเกินควร
8. ไม่เข้ารี รมกวนก่อความรำคาญเพื่อขายของ เพื่อนำชมสถานที่ หรือให้บริการต่าง ๆ
9. ช่วยรักษาความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยว ไม่ทิ้งขยะเกลี ้นเกล็ด อันแสดงถึงความด้อยวัฒนธรรม
10. ช่วยดูแลรักษาผลประโยชน์ของนักท่องเที่ยว เช่น นำ สิ่งของ หรือทรัพย์สินที่ นักท่องเที่ยวลืมไว้ส่งคืนแก่เจ้าของ เจ้าหน้าที่ตำรวจหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อแสดงออกซึ่ง คุณธรรมอันจะส่งผลถึงเกียรติยศและชื่อเสียงของประเทศชาติ

A: Attraction คือ ความดึงดูดใจ ความประทับใจ (Amenity) หรือความพึงพอใจ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ มีจุดดึงดูดความสนใจ หรือมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ซึ่งสามารถสร้างความประทับใจ และความพึงพอใจ แก่นักท่องเที่ยว สร้างความโดดเด่นและควมมีเอกลักษณ์ทางประวัติศาสตร์ รวมถึงควมมีชื่อเสียงและความเป็นที่ยอมรับทางประวัติศาสตร์ อีกทั้งศักยภาพทางกายภาพ ในการจัดกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว อาทิเช่น ความหลากหลายของกิจกรรมการ

ท่องเที่ยว ซึ่งก็เป็นอีกส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญในการดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเข้าไปเยือนแหล่งท่องเที่ยวอีกด้วย

ดังนั้น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ต้องมีศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว 2 ด้าน ดังนี้ ด้านคุณค่า ได้แก่ คุณค่าความหมายและความสำคัญของทรัพยากร ทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ ใน 4 ด้าน ตามเกณฑ์การประเมินคุณค่าทรัพยากรทางวัฒนธรรม William Lipe (1984) ซึ่งกล่าวถึงคุณค่าของวัฒนธรรม 4 ประการดังนี้ 1) คุณค่าเชิงสัญลักษณ์ 2) คุณค่าเชิงวิชาการ 3) คุณค่าเชิงสุนทรีย์ และ 4) คุณค่าเชิงเศรษฐกิจ สร้างความเป็นเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้การจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ ได้แก่ ความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยวและการมีส่วนร่วมแสดงและสาธิตกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ สามารถสร้างความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยวได้

I: Image and Identity คือ ภาพลักษณ์และอัตลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์มีความเกี่ยวข้องกับธรรมชาติและประวัติศาสตร์ซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น อาทิเช่น ภาพในความคิด ภาพนึกคิด รูปบูชา รูปถ่าย รูปจำลอง ภาพในความรู้สึกนึกคิด สิ่งแทน พระพุทธรูป เป็นต้น นอกจากนี้ทางด้านประวัติศาสตร์จะเกี่ยวข้องกับระบบนิเวศในพื้นที่นั้นๆ ดังนั้น จึงมีความเป็นลักษณะพิเศษในแหล่งท่องเที่ยวสร้างความเป็นเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ให้กับแหล่งท่องเที่ยว อาทิ เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร มีความโดดเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ทางธรรมชาติ คือ มีคลองโคกขาม ที่เป็นพื้นที่ป่าชายเลนที่สมบูรณ์ตลอดจนมีพืชพรรณไม้ป่าชายเลนมีทั้ง สมุนไพรร

นอกจากนี้ยังมี อัตลักษณ์ทางด้านระบบคุณธรรมสร้างความเป็นภูมิทัศน์ทางศีลธรรม คือ ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ ได้สร้างระบบคุณธรรมเชิงประจักษ์ 3 รัก คือ รักศักดิ์ศรี รักษากฎหมาย และ รักสถาบัน ซึ่งระบบคุณธรรมดังกล่าวเกิดขึ้นภายใต้การมีคุณธรรมทางด้านความซื่อสัตย์ ความมีวินัย ความรับผิดชอบ และความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นคุณธรรมที่นำไปพัฒนาด้านการมีจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อจันทร์ทิพย์ แก้วประกอบ (2553) ได้ศึกษาว่าททกรรมเกี่ยวกับการเสริมสร้างความรักและสามัคคีในชาติ เป็นวาทกรรมที่ปรากฏมากที่สุดในเนื้อหาจากภาพยนตร์อิงประวัติศาสตร์ไทยเรื่องตำนานสมเด็จพระนเรศวร

2.2 การนำเสนอรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์

รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร ควรให้คนในชุมชนท้องถิ่นโดยเฉพาะคนในกลุ่มเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วม และกิจกรรมควรมีลักษณะเด่น 2 ประการ ได้แก่ การศึกษาเรียนรู้ประวัติศาสตร์และการมีส่วนร่วมแสดงและสาธิตกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ ดังนั้นงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ ประกอบด้วย 7 กิจกรรมหลัก ดังภาพประกอบ

ภาพประกอบ 38 รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร

จากภาพประกอบ 38 สามารถอธิบายรายละเอียดได้ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 สร้างความประทับใจแรก

ลักษณะกิจกรรม

ประชาสัมพันธ์เปิดบทเพลงรำลึกถึงคุณความดีของพันท้าย นรสิงห์ และกล่าวต้อนรับนักท่องเที่ยว ที่เข้ามาท่องเที่ยว ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร เพื่อสร้างความประทับใจครั้งแรก

กิจกรรมที่ 2 สักการบูชา “เทพเจ้าแห่งความซื่อสัตย์เมืองไทย”

ลักษณะกิจกรรม

นักท่องเที่ยวเข้าไปสักการบูชา “อนุสาวรีย์พันท้ายนรสิงห์

กิจกรรมที่ 3 ศึกษาคุณงามความดี “ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์” อย่างเข้มข้นผ่านสัญลักษณ์แห่งประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์

ลักษณะกิจกรรม

- จุดที่ 1 “ศาลเพียงตาพันท้ายนรสิงห์”
- จุดที่ 2 “หลักประหารชีวิตพันท้ายนรสิงห์” จุดแห่งประวัติศาสตร์
- จุดที่ 3 “ศาลาหุ่นจำลองเหตุการณ์ ”เมื่อพันท้ายนรสิงห์เข้าไปถวายบังคมกราบทูลให้สมเด็จพระเจ้าเสือทรงประหารชีวิตตามกฎหมายเถียรบาล
- จุดที่ 4 “ศาลแม่ศรีนวล” ภรรยาพันท้ายนรสิงห์ บุคคลสำคัญในบทละครเรื่องพันท้ายนรสิงห์ สร้างขึ้นเพื่อเป็นสัญลักษณ์ว่าพันท้ายนรสิงห์เป็นบุ คคลที่รักสถาบันครอบครัว เป็นการสร้างจิตสำนึกในการรักษสถาบันครอบครัวให้กับนักท่องเที่ยว

กิจกรรมที่ 4 ศึกษาสภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์

ลักษณะกิจกรรม

- จุดที่ 1 เดินชมและศึกษาธรรมชาติป่าชายเลนและสมุนไพรป่าชายเลน
- จุดที่ 2 พายเรือในคลองโคกขาม “รำลึกประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์”

กิจกรรมที่ 5 หอชมภาพยนตร์พันท้ายนรสิงห์

ลักษณะกิจกรรม

นักท่องเที่ยวชมบทบาทภาพยนตร์พันท้ายนรสิงห์

กิจกรรมที่ 6 ลานแสดงชีวประวัติและภาพลักษณ์ของ “พันท้ายนรสิงห์วีรบุรุษ
มหาชน”

ลักษณะกิจกรรม

การแสดงพิเศษชีวประวัติและภาพลักษณ์ พันท้ายนรสิงห์ผ่านการแสดง
กิจกรรมนันทนาการกีฬาไทย กระบี่กระบอง และมวยไทย ของกลุ่มเยาวชนแกนนำ (เฉพาะวันหยุด
เสาร์ อาทิตย์ และวันหยุดนักขัตฤกษ์)

กิจกรรมที่ 7

ลักษณะกิจกรรม

นักท่องเที่ยวเที่ยวชมและซื้อสินค้า ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นและของที่ระลึก แล้ว
เดินทางกลับอย่างประทับใจและได้รับความรู้

3. ข้อเสนอแนะการวิจัย

3.1 ข้อเสนอแนะของการวิจัยครั้งนี้

การศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยหรือดำเนินการต่อไป ดังนี้

3.1.1 เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ในเขตพื้นที่ ประวัติศาสตร์พัน
ท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร ควรดำเนินการดังต่อไปนี้

1. พัฒนาการทรัพยากรมนุษย์หรือพัฒนาคนในองค์กรให้มีความรู้และมีส่วนร่วม
ทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ การใช้รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ อาจ
ทำเป็นโครงการในลักษณะเครือข่าย โดยให้สถานศึกษาเข้ามามีบทบาทในการท่องเที่ยวและ
พัฒนา

2. การสร้างองค์ความรู้ท้องถิ่น อาทิเช่น การเล่าเรื่องประวัติความเป็นมาของ
ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ ควรให้ ชุมชนและหน่วยงานของภาครัฐช่วยกันเรียบเรียงเรื่องราว
แล้วแปลเป็นภาษาอังกฤษแจกจ่ายนักท่องเที่ยว

3. การสร้างคุณค่าใหม่ นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์เป็นกลุ่มที่มีความ
สนใจเฉพาะ อาจมีจำนวนน้อยจึง ต้องมีการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง ควรให้หน่วยงานของรัฐที่
เกี่ยวข้อง เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเข้ามามีส่วนร่วม ในการเสนอทางเลือกใหม่ให้
นักท่องเที่ยว

4. การเรียนรู้ร่วมกับชุมชน ในการดำเนินการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร ควรประสานความร่วมมือกับกลุ่มธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น บริษัทนำเที่ยว โรงแรมที่พัก ร้านอาหาร ผู้ประกอบการขนส่ง และร้านจำหน่ายของที่ระลึกในรูปแบบของเครือข่าย เพื่อร่วมกันเผยแพร่ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ และสร้างความสนใจให้กับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ

5. การสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ควรมีการพัฒนากิจกรรมต่างๆ ทางประวัติศาสตร์ ให้น่าสนใจสอดคล้องกับเอกลักษณ์ หรือความดั้งเดิม ที่สอดคล้องกับรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ และจัดทำคู่มือการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ของชุมชนไว้เป็นต้น

3.1.2 จากการที่ได้ทราบว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิง นิเวศประวัติศาสตร์ ที่ชุมชนมีส่วนร่วม ได้แก่ กิจกรรมนันทนาการกีฬาไทย นั้น เพื่อให้การดำเนินการการจัด กิจกรรม การท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวนั้นเป็นไปอย่างถาวรและยั่งยืน ควรได้มีการศึกษาวิจัยต่อไปว่าอะไรคือจุดแข็งในกิจกรรมแต่ละประเภท ที่ทำให้นักท่องเที่ยว เข้ามาเที่ยวซ้ำในครั้งต่อไป และอะไรเป็นจุดอ่อนที่ต้องแก้ไขเพื่อจะได้เกิดการดำเนินการที่เหมาะสมและเกิดความยั่งยืนต่อไป รวมทั้งควรจัดทำคู่มือ ของการดำเนินการการท่องเที่ยวเชิง นิเวศประวัติศาสตร์ไว้เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว

3.1.3 หน่วยงานภาครัฐและผู้ประกอบการการท่องเที่ยว ควรกำหนดกลยุทธ์ในการเผยแพร่แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ที่เน้นคุณค่า อาจเริ่มด้วยกิจกรรมเพื่อให้นักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างชาติได้รับทราบ

3.2 ข้อเสนอของการวิจัยและวิชาการ

ทั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

3.2.1 ทำการศึกษาวิจัย เชิงปฏิบัติการเพื่อประเมิน ปรับปรุง และยืนยันองค์ความรู้ “PANTHAI” และรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์

3.2.2 ควรมีการศึกษวิจัยเพื่อนำรูปแบบการท่องเที่ยวเชิง นิเวศประวัติศาสตร์ ไปใช้กับแหล่งท่องเที่ยวประเภทอื่นๆ

3.2.3 การนำผลการศึกษามาจากงานวิจัยนี้ไปใช้ในหลักสูตรการท่องเที่ยวในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กฤษดา ชุ่ยอาทิตย์. (2553). การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม: กรณีศึกษาร้านรวงเหนือ ตำบลรวงเหนือ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ ศศ.ม. (เศรษฐศาสตร์การเมือง). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- กิตติพัฒน์ นนทปัทมะดุล. (2546). กาวิจัยเชิงคุณภาพในสวัสดิการสังคม: แนวคิดและวิธีการวิจัย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จันทร์ทิพย์ แก้วประกอบ. (2553). วาทกรรมจากภาพยนตร์อิงประวัติศาสตร์ไทยเรื่องบางระจัน สุริโยไทและตำนานสมเด็จพระนเรศวรมหาราช. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (ภาษาไทย). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- จำเนียร ชุณหโสภาค. (2553). รูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน โดยการมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง. ดุษฎีนิพนธ์ ปร.ด. (สังคมวิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.
- จิราเจตน์ อุดมศรี. (2553). รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษา ตำบลโป่งน้ำร้อน อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี. การค้นคว้าแบบอิสระ ศศ.ม. (การจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- เจือจันทร์ จงสถิตอยู่; และ รุ่งเรือง สุขารมย์. (2549). รายงานการสังเคราะห์งานวิจัยคุณลักษณะ และกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของประเทศต่างๆ. กรุงเทพฯ: พริกหวาน กราฟฟิค.
- ชาย โพรธิสิตา. (2549). ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์พรินติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง.
- ชุตีมา ศิริวงศ์. (2553). การจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ และหลักฐานทางประวัติศาสตร์. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (หลักสูตรและการสอน). สงขลา: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา. ถ่ายเอกสาร.
- ตรีวิทย์ องค์กรปรีชา. (2553). ตำราดาบสองมือ. สมุทรสาคร: คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตสมุทรสาคร.
- ทม เกตุวงศา; และคนอื่นๆ. (2551). รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์โครงการกระบวนการสร้างการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ชุมชนเพื่อการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดพุทธมงคล อำเภอกันทรวิชัย จังหวัด มหาสารคาม. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- นนงนัส คู่ราษฎร์ เทียงกมล. (2551). การวิจัยเชิงบูรณาการแบบองค์รวม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์-จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- นารีรัตน์ ประสิทธิ์ภูมิพร; และคนอื่นๆ. (2551). รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์โครงการการศึกษาประวัติศาสตร์ตำนานเมืองโกสุมพิสัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่นอย่างมีส่วนร่วม. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย.
- นิภารัตน์ สายประเสริฐ. (2553). การพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ตำบลห้วยสัตว์ใหญ่ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. ดุษฎีนิพนธ์ ปร.ด. (พัฒนาการท่องเที่ยว). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้. ถ่ายเอกสาร.
- บัญญัติ สาลี; และคนอื่นๆ. (2551). รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์โครงการฟื้นฟูและอนุรักษ์ภาษาตำนานประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และการละเล่นพื้นบ้านญ้อ บ้านท่าขอนยาง ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. กรุงเทพฯ: เพรส แอนด์ ดีไซน์
- ปวีณา ทองบุญยัง. (2556, มีนาคม-เมษายน). รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและประวัติศาสตร์ชุมชนบ้านบาก ตำบลบ้านบาก อำเภอดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร. วารสารวิจัยเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่. หน้า 99-115.
- เพลินพิศ เครื่องบุญ. (ม.ป.ป.). วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนบ้านจิวเหนือ ตำบลบ้านสาง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา. การค้นคว้าแบบอิสระ ศศ.ม. (การจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ถ่ายเอกสาร.
- เพียงกานต์ นามวงศ์. (2552). การศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนไหล่หิน อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การจัดการนันทนาการและการท่องเที่ยว). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้. ถ่ายเอกสาร.
- มณฑาวดี พูลเกิด. (2554, มกราคม-มีนาคม). การพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อความยั่งยืน. วารสารพัฒนาเทคนิคศึกษา. หน้า 70-80.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช. สาขาวิชาวิทยาการจัดการ. (2549). การจัดการนันทนาการและการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช.
- เมธี ใจศรี; และคนอื่นๆ. (2553). รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นฉบับสมบูรณ์โครงการการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลหางดง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย.
- วันสาด ศรีสุวรรณ. (2553). รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนลุ่มน้ำตาปี. วิทยานิพนธ์ ปร.ด. (วัฒนธรรมศาสตร์). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- ศุภศิษฐ์ ชัยสาร. (2543). เอกสารประกอบการสอนมวยไทย. ชลบุรี: ฝ่ายวิชาการวิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดชลบุรี.

- ศศิธร ศรีเขียว; และคนอื่นๆ. (2551). รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นฉบับสมบูรณ์โครงการการพัฒนาเยาวชนโดยผ่านการศึกษาระดับมัธยมศึกษาชุมชนตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย.
- สมบูรณ์ ตี๋เตปิน; และคนอื่นๆ. (2553). รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นฉบับสมบูรณ์โครงการรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์อย่างมีส่วนร่วมของชุมชนวัดบ้านปาง ตำบลศรีวิชัย อำเภอ ลี้ จังหวัดลำพูน. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย.
- สายันต์ ไพเราะจัตร์. (2550). การจัดการทรัพยากรทางโบราณคดีในงานพัฒนาชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภณาการพิมพ์.
- โสวัฒน์ พรหมสุพรรณ; และคนอื่นๆ. (2551). รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการกระบวนการมีส่วนร่วมของบ้าน วัด โรงเรียน และชุมชนในการปลูกฝังคุณธรรมด้านความมีระเบียบวินัยสำหรับเด็กและเยาวชน. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย
- อดิศร ศักดิ์สูง. (2554). ประวัติศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยวในประเทศไทย. สงขลา: นำศิลป์โฆษณา.
- องค์การบริหารส่วนตำบลพันท้ายนรสิงห์. (2554-2558). ยุทธศาสตร์การพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลพันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร. หน้า 24.
- อรรถจักร สัตยานุรักษ์. (2545). นิเวศประวัติศาสตร์:พรมแดนความรู้. กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คปไฟ.
- Al-hagla, S. Khalid. (2010, August). Sustainable Urban Development in Historical Areas Using the Tourist Trail Approach: A Case Study of the Cultural Heritage and Urban Development (CHUD) Project in Saida, Lebanon. *Citese*. 27(4): 234-248.
- Felsenstein, Daniel; & Fleischer, Aliza. (2003, May). Local Festivals and Tourism Promotion: The Role of Public Assistance and Visitor Expenditure. *Journal of Travel Research*. 41: 385-392.
- Ferreira, A.J.D; Lopes, M.A.R.; & Morais, J.P.F. (2006, February). Environmental Management and Audit Schemes Implementation as an Educational Tool for Sustainability. *Journal of Cleaner Production*. 14(9): 973-982.
- George, Ritzer; & Smart, Barry. (2009). *Handbook of Social Theory*. 5th ed. London: Mayhew Typesetting.
- Gurung, B. Dhan; & Seeland, Klaus. (2008, April). Ecotourism in Bhutan Extending its Benefits to Rural Communities. *Annals of Tourism Research*. 35(2): 489-508.
- Heidegger, M. (1962). Being and Time ZmacQuaeie J. & Robinson E. trans. Harper & Row, New York.
- Heidegger, M. (1889-1976). *The Basic Problems of phenomenology*. Trans. Albert Hofstadter. Bloomington: Indiana University Press.

- Hovinen, R. Gary. (1995, August). Heritage Issues in Urban Tourism An Assessment of New Trends in Lancaster County. *Tourism Management*. 16(5): 381-388.
- Howard, Peter; & Pinder, David. (2003, January). Cultural Heritage and Sustainability in the Coastal Zone : Experiences in South West England. *Journal of Cultural Heritage*. 4(1): 57-68.
- Jr. Libosada, M. Carlos. (2009, July). Business or Leisure Economic Development and Resource Protection-Concepts and Practices in Sustainable Ecotourism. *Ocean & Coastal Management*. 52(6): 390-394.
- Kaul, Himani; & Shivangi Gupta. (2009). Sustainable Tourism in India. *Worldwide Hospitality and Tourism Themes*. 1(1): 12-18.
- Kotler, Neil G.; Kotler, Philip.; & Kotler, Wendy I. (1998). *Museum Marketing & Strategy*. 2nd ed. San Francisco: HB Printing.
- Moustakas, Clark E. (1994). *Phenomenological Research Methods*. San Francisco: Astrid virding.
- Rakicevik, Gabridela; & Angelevska-Najdeska, Katerina. (2012, October). Planning of Sustainable Tourism Development. *Procedia Social and Behavioral Sciences*. 44(27-29): 210-220.
- Robertson, A. Hugh; & McGee, K. Tara. (2003, October). Applying Local Knowledge : The Contribution of Oral History to Wetland Rehabilitation at Kanyapella Basin, Australia. *Journal of Environmental Management*. 69(2): 275-287.
- Tweed, Christopher; & Sutherland Margaret. (2007, November). Built Cultural Heritage and Sustainable Urban Development. *Landscape and Urban Planning*. 83(1): 62-69.

การสัมภาษณ์เชิงลึก

ใช้กับ กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มผู้รู้ ได้แก่ ผู้นำชุมชน ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ผู้อาวุโสหรือผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนมาเป็นเวลานาน ผู้มีภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน เจ้าหน้าที่องค์การภาครัฐ พระสงฆ์ จำนวน 20 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling)

ใช้วัดตัวแปรที่ 1 องค์ความรู้ทาง การท่องเที่ยวเชิง นิเวศประวัติศาสตร์ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร

ตัวชี้วัดที่ 5) ประวัติศาสตร์ ชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว ซึ่งมีคุณลักษณะดังนี้ การค้นคว้าเรื่องราวในอดีต ประวัติความเป็นมา โบราณสถาน โบราณวัตถุ ตลอดจนความเชื่อ ตำนานเรื่องเล่าต่างๆ 6) สภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์ คุณลักษณะดังนี้ สถานที่ที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ และ 7) จิตสำนึกทางการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบ คุณลักษณะดังนี้ การมีคุณธรรมทางด้านความมีวินัย ความซื่อสัตย์ และความรับผิดชอบต่อตนเอง

จุดประสงค์ เพื่อศึกษาองค์ความรู้ทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ ใน 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านประวัติศาสตร์ชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว (History for Tourism) ด้านสภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์ (Historical environment) และด้านภูมิทัศน์ทางศีลธรรม (Moral landscapes) ที่สามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร

วิธีการศึกษา

ประเด็นข้อที่ 1 ผู้ให้สัมภาษณ์บอกเล่าถึงข้อมูลทางด้านประวัติศาสตร์ในแง่มุมที่สังคมยังไม่เคยรู้ผลการสัมภาษณ์ผลการสัมภาษณ์นำไปรวบรวมเป็นองค์ความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์ชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว

ประเด็นข้อที่ 2 ผู้ให้สัมภาษณ์บอก เล่าถึงข้อมูลทางด้าน คุณค่า ความหมาย ความสำคัญของสัญลักษณ์แห่งประวัติศาสตร์เพื่อนำไปสร้างสิ่งดึงดูดทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์

ประเด็นข้อที่ 3 ผู้ให้สัมภาษณ์บอก เล่าถึงข้อมูลทางด้านระบบความเชื่อและวัฒนธรรมของประวัติศาสตร์เนื้อในที่เข้าไปอยู่ในวิถีชีวิตชุมชน เป็น การส่งเสริมการสร้าง จิตสำนึกทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

เพื่อการศึกษางานปริญญาโท

เรื่อง

การวิจัยและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์
เพื่อสร้างปรากฏการณ์ในการพลิกฟื้นประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร

ของ

นางสาวปัทมทิญา สิงห์คราม

นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการกีฬา นันทนาการและการท่องเที่ยว

(วิชาเอกการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและนันทนาการ)

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คำชี้แจงในการตอบแบบสัมภาษณ์

ข้อมูลที่ได้จากท่านผู้ศึกษาจะวิเคราะห์ เนื้อหาโดยภาพรวม ซึ่งคำตอบของท่าน ทุกข้อทุกประเด็น จะเป็น ประโยชน์ต่อ การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ ในพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาครอย่างยิ่ง

ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

เรื่อง ประวัติศาสตร์ชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว

ตอนที่ 1 ข้อมูลผู้ถูกสัมภาษณ์

- 1.1 ชื่อ-สกุลผู้ถูกสัมภาษณ์.....
- 1.2 อาชีพ.....ตำแหน่งงาน.....
- 1.3 วันที่สัมภาษณ์.....
- 1.4 เวลา.....
- 1.5 สถานที่.....
- 1.6 ความเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์พื้นที่ายนรสิงห์.....

ตอนที่ 2 ประเด็นในการสัมภาษณ์

ประเด็นที่ 1 ประวัติศาสตร์พื้นที่ายนรสิงห์ในมิติชุมชนหรือเรื่องเล่าในชุมชน

.....

.....

.....

.....

.....

ประเด็นที่ 2 คุณค่า ความหมาย ความสำคัญของสัญลักษณ์แห่งประวัติศาสตร์พื้นที่ายนรสิงห์เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์

.....

.....

.....

.....

ประเด็นที่ 3 ระบบความเชื่อและความศรัทธาของพื้นที่ายนรสิงห์ที่เข้าไปอยู่ในวิถีชีวิตชุมชน

.....

.....

.....

.....

ผู้สัมภาษณ์.....

แบบบันทึกการสำรวจข้อมูลทางสภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์

ใช้กับ กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มผู้รู้ ได้แก่ ผู้นำชุมชน ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ผู้อาวุโสหรือผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนมาเป็นเวลานาน ผู้มีภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ ชาวบ้าน เจ้าหน้าที่องค์กรภาครัฐ พระสงฆ์ จำนวน 10 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling)

ใช้วัดตัวแปรที่ 2 ชุดความรู้ทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ ประกอบด้วย ประวัติศาสตร์ (Historical for Tourism) สภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์ (Historical environmental) และภูมิทัศน์ทางศีลธรรมจรรยา (Moral landscapes) ที่ปรากฏอยู่ในพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร

ตัวชี้วัดที่ 10) ชุดความรู้ทางสภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์ที่นำไปสร้างความรักและหวงแหนในทรัพยากรทางการท่องเที่ยวของท้องถิ่น มีคุณลักษณะดังนี้ ความรู้ทางด้านสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์บนฐานระบบความเชื่อ

จุดประสงค์ เพื่อ ศึกษาชุดความรู้ทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ ด้านสภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์ (Historical environment) ที่สามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ ใน เขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร

วิธีการศึกษา ชุมชนลงพื้นที่สำรวจถึงสภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์ที่นำไปสร้างความรักและหวงแหนในทรัพยากร ทาง การท่องเที่ยวของท้องถิ่น มีคุณลักษณะดังนี้ ความรู้ทางด้านสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์บนฐานระบบความเชื่อ

แบบบันทึกการสำรวจข้อมูลทางสภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์

เพื่อการศึกษางานปริญญาโท

เรื่อง

การวิจัยและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์เพื่อสร้างปรากฏการณ์ในการพลิก
ฟื้นประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร

ของ

นางสาวปัทมทิญา สิงห์คราม

นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการกีฬา นันทนาการและการท่องเที่ยว
(วิชาเอกการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและนันทนาการ)

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

แบบบันทึกการสำรวจข้อมูลทางสภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์
 “ด้านสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์”

ทรัพยากร	ลักษณะเด่น	การสื่อความหมาย
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		
6.		
7.		

แนวทางการบันทึกการสำรวจข้อมูลทางสภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์

ทรัพยากร หมายถึง ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ ในเขตพื้นที่
 ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร

ลักษณะเด่น หมายถึง ลักษณะเด่นของทรัพยากรที่สามารถนำมาใช้ในการท่องเที่ยวเชิง
 นิเวศประวัติศาสตร์

การสื่อความหมาย หมายถึง เรื่องราวความหมายและความสำคัญรวมทั้งประสบการณ์
 ของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการดูแลรักษาทรัพยากร

แบบบันทึกการสำรวจข้อมูลทางสภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์
 “ด้านพืชพรรณไม้และต้นไม้ประวัติศาสตร์”

ชื่อทรัพยากร :

ชื่อทางพฤกษศาสตร์:

ชื่อพื้นเมือง:

ชื่อท้องถิ่น:

การสื่อความหมาย

แนวทางการบันทึกการสำรวจข้อมูลทางสภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์

ทรัพยากร หมายถึง ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์
 จังหวัดสมุทรสาคร

ลักษณะเด่น หมายถึง ลักษณะเด่นของทรัพยากรที่สามารถนำมาใช้ในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์

การสื่อความหมาย หมายถึง เรื่องราวความหมายและความสำคัญรวมทั้งประสบการณ์ของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการดูแล
 รักษาทรัพยากร

การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม (Participant Observation)

ใช้กับ กลุ่มเยาวชนแกนนำ จำนวน 100 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling)

ใช้วัดตัวแปรที่ 4 การสร้างการเรียนรู้ร่วมกับชุมชน

ตัวชี้วัดที่ 9) การสร้างและทดสอบ ความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งมีคุณลักษณะดังนี้ การเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในสถานการณ์จริงทำให้เกิดประสบการณ์และเกิดความประทับใจ 10) การเรียนรู้แบบซึมซับ ซึ่งมีคุณลักษณะดังนี้ การเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดเวลาและต่อเนื่อง 11) กระบวนการฟื้นฟูและพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งมีคุณลักษณะดังนี้ การมีส่วนร่วมคิดร่วมดำเนินการ และร่วมพัฒนาการท่องเที่ยว

ตัวแปรที่ 5 การเกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย

ตัวชี้วัดที่ 12) การศึกษาประวัติศาสตร์ผ่านการจัดกิจกรรมค่ายประวัติศาสตร์ ซึ่งมีคุณลักษณะดังนี้ ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น วิถีชีวิตที่ผูกพันกับธรรมชาติ 13) การศึกษาตำนานเมืองโบราณ และการถ่ายทอดประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านการบอกเล่าของผู้รู้ในชุมชน ซึ่งมีคุณลักษณะดังนี้ การบอกเล่าประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมผ่านตัวบุคคลสู่ตัวบุคคล 14) การเรียนรู้ประวัติศาสตร์ในแหล่งเรียนรู้ในชุมชนโดยการเข้าไปสัมผัสประสบการณ์ตรง ซึ่งมีคุณลักษณะดังนี้ ความรักและเห็นคุณค่าในชุมชน 15) การแสดงและร่วมสาธิตกิจกรรมทางประวัติศาสตร์ ซึ่งมีคุณลักษณะดังนี้ การมีส่วนร่วมของเยาวชนในการแสดงและสาธิตกิจกรรมทางประวัติศาสตร์

จุดประสงค์ เพื่อใช้สังเกตและประเมินความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ของเยาวชนแกนนำ

วิธีการศึกษา

1. จัดเตรียม กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ เยาวชนแกนนำ จำนวน 100 คน ในสถานศึกษา เป้าหมาย จำนวน 5 แห่ง
2. จัดอบรมเชิงปฏิบัติการการมีส่วนร่วมทาง การท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ใน เขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 2 วัน

แบบบันทึกการประชุมสนทนากลุ่ม (Focus groups)

ใช้กับ กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling)

ใช้วัตถุประสงค์ที่ 1 การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

ตัวชี้วัดที่ 1) ความเป็นสหวิทยาการ ซึ่งมีคุณลักษณะดังนี้ การเชื่อมโยงความรู้ต่างๆ เข้ากับองค์ความรู้ชาวบ้านโดยใช้กระบวนการวิจัยเพื่อวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยว นโยบายในการส่งเสริมการท่องเที่ยวและการกระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม

จุดประสงค์

เพื่อใช้ตรวจสอบและรับรองรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร

วิธีการศึกษา

1. ผู้วิจัยร่วมกับคณะอาจารย์ที่ปรึกษา นำ ข้อมูลที่ได้จากการวิจัย ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และ ข้อที่ 2 มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประมวลผล แล้วกำหนดเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร
2. นำรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ที่ได้จัดทำขึ้นเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบและรับรองรูปแบบโดยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม
3. นำข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุงแก้ไขพร้อมทั้งให้คณะอาจารย์ที่ปรึกษาร่วมกันตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง
4. นำรูปแบบที่ผ่านการตรวจสอบและรับรองแล้วไป เสนอชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ใน เขต พื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร

แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus groups)

การวิจัยและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์
เพื่อสร้างปรากฏการณ์ในการพลิกฟื้นประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร
เรื่อง

รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์
ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร

ลำดับที่	ประเด็นข้อคำถาม	บันทึกข้อสนทนาผู้เข้าร่วมประชุม	หมายเหตุ
1	รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์สร้างกระบวนการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว		
2	รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์มีกิจกรรมการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์		
3	รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์เน้นการสร้างจิตสำนึกด้านคุณธรรม		
4.	อื่นๆ (ระบุ)		

บันทึกเพิ่มเติม

.....

ลงชื่อ.....ผู้บันทึก
 (.....)

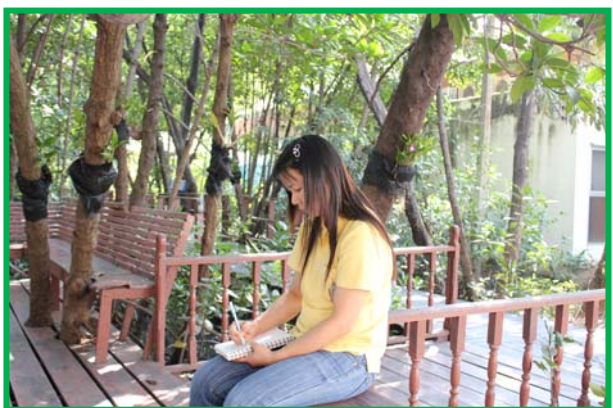

ประมวลภาพการวิจัยภาคสนาม

สำรวจพื้นที่เพื่อเก็บประเด็นปัญหาในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์
จังหวัดสมุทรสาคร

ลงพื้นที่สำรวจทรัพยากรทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์และ
สภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัด

การสำรวจพื้นที่ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์
จังหวัดสมุทรสาคร

ลงพื้นที่สัมภาษณ์กลุ่มผู้รู้ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พญท้าวพรสิงห์
จังหวัดสมุทรสาคร

ลงพื้นที่สัมภาษณ์กลุ่มผู้รู้ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พญาพรเสิงห์
จังหวัดสมุทรสาคร

จัดอบรมเชิงปฏิบัติการการมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์
ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร

การอบรมเชิงปฏิบัติการการมีส่วนร่วมของเยาวชน
ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พญพานศรีสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวปัทมทิญา สิงห์คราม
วันเดือนปีเกิด	11 กันยายน 2515
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตชลบุรี
ตำแหน่งและประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2541	อาจารย์ 1 ระดับ 3 วิทยาลัยพลศึกษา จังหวัดกระบี่
พ.ศ. 2545	อาจารย์ 1 ระดับ 4 วิทยาลัยพลศึกษา จังหวัดชลบุรี
พ.ศ. 2547	อาจารย์ 1 ระดับ 5 วิทยาลัยพลศึกษา จังหวัดชลบุรี
พ.ศ. 2549	ครู ค.ศ.1 สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตชลบุรี
ปัจจุบัน	อาจารย์ ระดับ 7 สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตชลบุรี
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2540	ศิลปศาสตรบัณฑิต (การจัดการทั่วไป) จาก สถาบันราชภัฏเชียงราย
พ.ศ. 2550	การจัดการมหาบัณฑิต (การจัดการทรัพยากรมนุษย์) จาก มหาวิทยาลัยบูรพา
พ.ศ. 2557	ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (การกีฬา นันทนาการและการท่องเที่ยว) จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ผลงานวิจัย	<ul style="list-style-type: none"> - การพัฒนาการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้วิชาการจัดการทรัพยากรมนุษย์แบบบูรณาการสอดคล้องคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ (2552) - การสร้างและพัฒนาเอกสารประกอบการสอนวิชาการจัดการทรัพยากรมนุษย์ (2553) - คุณภาพชีวิตในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรการของข้าราชการครู ในสังกัดสถาบันการพลศึกษา - แนวทางการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรโดยใช้โครงการธรรมสัจจริเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในแก่นักศึกษาสถาบันการพลศึกษา(2554) - การวิจัยและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์เพื่อสร้างปรากฏการณ์ในการพลิกฟื้นประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร